

SOCRATES

S

DÜŞÜNEN SPOR DERGİSİ

SAYI:04
TEMMUZ 2015
FİYAT:10TL
KKTC FİYATI:12 TL
ISSN 2149-2743

ROBERTO CARLOS I SİNAN GÜLER I SASHA DJORDJEVIC I HALİS KARATAŞ
MAHİR ÜNSAL ERİŞ I UĞUR MELEKE I FERİDUN DÜZAĞAÇ I TOUR DE FRANCE
MİRGÜN CABAS I KANAT ATKAYA I ONUR ERDEM I BİNNAZ SAKTANBER

can

DAHA GÜNEŞLİ GÜNLERE...

Joel: "Bekle!"
Clementine: "Ne var?"
Joel: "Bilmiyorum. Sadece bekle, bekle..."
Clementine: "Ne istiyorsun Joel?"
Joel: "Bilemiyorum. Beklemeni istiyorum çünkü... Bir süre daha beklemeni."
Clementine: "Ben bir konsept değilim Joel. Sadece, biraz huzur arayan bocalamış bir kızım. Kesinlikle mükemmel değilim."

Michel Gondry'nin yönettiği kült aşk filmi *Eternal Sunshine of The Spotless Mind* bu sahnesiyle hatırlanır genelde. Film bize her şeyi olduğu gibi kabullenmeyi ve umutsuz kaldığımız zaman sahip olduğumuzun farkına varmayı sorgulatır biraz. Tertemiz bir hafızanın dahi sonsuz bir mutluluk getirmediğini anlatmak ister en nihayetinde. Hatta tam tersine yaşadıklarımızın bizi güçlü kıldığını da söyler.

Sanırım Stan Wawrinka da bunu yaşayanlardan. Kariyeri iniş çıkışlarla dolu İsviçreli tenisçi 29 yaşında, tenis için geç bir yaşta Avustralya Açık'ı kazanarak ilk Grand Slam zaferini elde etti. Geçen ay da finalde Roland Garros'u kazanıp 30 yaşında Grand Slam'leri ikiledi. Wawrinka birçok kez umutsuzluğa düştü kariyerinde. Terk etmeyi düşündü. Bir şekilde var olana, yapmaktan hoşlandığı şeye tutundu. Koluna Beckett'ın meşhur "Denedin, yenildin, yine dene, yine yenil, daha iyi yenil" sözünü dövme yaptırarak anonsu yapmıştı zaten. Yaşadıkları ve tecrübeleri onu bu günlere getirmişti. Belki de bu ay Wimbledon çimlerinde bu yolculuğa yeni bir aydınlık halka ekleyecek.

Bizi olduğumuz kişi hâline getirenleri silmek gerekiyor mu gerçekten, yeniden bir yol bulabilmek için? Yoksa onları yaşamak mı bize zaten başka bir yolun haritasını çıkaracak? Alberto Contador 2004'te Fransa Bisiklet Turu'na ilk kez katılmasına iki ay kala bir yarışta düşüp bayılır. Çok ciddi bir beyin ameliyatı olur. Zira anevrizma geçirmiştir. Çocukluğundan beri kurduğu, aşkla bağlandığı hayalleri suya düşmek üzeredir. Fakat iyileşir. Bu onu daha olgun ve sabırlı bir bisikletçi hâline getirir. Yetmez, 2010'da büyük bir doping skandalı patlar. 2010 Tour de France sırasında alınan kan örneklerinde *clenbuterol* maddesine rastlanır. İspanya'dan gelen etten zehirlendiğini iddia eder ama kabul görmez. Uzun süren hukuki süreçten sonra 2010-2011 döneminde kazandığı başarılar iptal edilir. Tüm bu hengâme içinde Contador bir katman daha ekler olgunlaşma sürecine. Hem de çok kalın bir katman. Şu günlerde Le Tour'a, Giro pembe mayosuyla geliyor. Tarihi bir duble yapmaya çalışacak. Hatalarından ders alıyor gibi. En azından deniyor. En sevdiği yerde, dağlarda rekabet etmeye devam ediyor.
En sevdiği ya da alıştığı ortamdan uzak kalanlar da olabiliyor. Buna rağmen bir çıkış yolu bulabiliyorlar. Avustralyalı Ian Thorpe 14-15 yaşlarında fırtına gibi esmeye başladığı havuzda olimpiyat şampiyonlukları ve sayısız başarı elde etti. Dört yaşından beri klor alerjisine rağmen havuzdaydı. Michael Phelps'in antrenörü Bob Bowman onu tarihin en iyi serbest stil yüzen ismi olarak nitelemişti. Büyülü tekniği, mental gücü, palet mahiyetindeki 58 numara ayaklarıyla bir efsaneydi artık. Fakat omuz sakatlığı ve üzerine yıllardır açıklamaktan kaçındığı eşcinselliğini gizleme hâli onu depresyona itmişti. Birkaç kez hastaneye kaldırıldı. İntiharı düşünüp alkole sarıldı. Yoksa sona mı yaklaşmıştı? Yine de umudunu kaybetmedi. Kurtulmak için en büyük aşkı yüzmeden vazgeçip gerçekleri açıklaması gerekmişti. Televizyona çıkıp her şeyi anlattı. Artık rahatlamıştı. Şimdi Brisbane'in olimpiyat adaylığı için çalışıyor. Bu ay Dünya Yüzme Şampiyonası'nda onun ve bu meşakkatli spora duydukları aşkın peşinden gitmeye çalışanları izleyeceğiz.

Burada son sözü Oasis'e bırakmak iyi olabilir;

"Bazıları diyebilir ki gün ışığı gök gürültüsünü takip eder. (...) Bazıları diyebilir ki daha güneşli günler göreceğiz."

Bir gün, mutlaka...

CANER ELER

SOCRATES

İmtiyaz Sahibi CAN SANAT YAYINLARI YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A. Ş.'Yİ TEMSİLEN***CAN ÖZ***

Proje BAĞIŞ ERTEN, ***CAN ÖZ***

Genel Yayın Yönetmeni CANER ELER

Yazı İşleri Müdürü (Sorumlu) ***ONUR ERDEM***

Yazı İşleri Ekibi ATAHAN ALTINORDU, ***KUTAY ERSÖZ,*** EMİR GÜNEY, ***BURAK KURU,*** İNAN ÖZDEMİR, ***İLHAN ÖZGEN,*** UĞUR OZAN SULAK, ***OZAN CAN SÜLÜM,*** MUSTAFA TAHA, ***SENCER YÜCEL***

Socrates Akademi EMRE GÜRKAYNAK, ***İREM KÖROĞLU,*** MÜTHİŞ CAN ÖLÇER, ***ARAS YETİŞ***

Kurumsal Kimlik TBWA\ISTANBUL

Kreatif Direktör ***VOLKAN KARAKAŞOĞLU,*** HÜSEYİN SANDIK

Görsel Yönetmen ***OYA ÇİTÇİ***

Grafik Tasarım ALPTUĞ USLU

Fotoğraf ***CAN ESKİER***

Redaksiyon CENGİZ ALKAN

Yazılım Uzmanı ***İZGE CAN GÜNAL***

Pazarlama DUYGU COŞKUNSEDA

Katkıda Bulunanlar ***BURAK UTKU AKTAN,*** IŞIL ALBEN, ***YUSUF ALTINTAŞ,*** KANAT ATKAYA, ***ALİ BARAS,*** MİRGÜN CABAS, ***BERKEM CEYLAN,*** OĞUZ ÇETİN, ***BEHZAT ÇINAR,*** HAVVA ÇOBAN, ***AYSER ÇOBANOĞLU,*** TANJU ÇOLAK, ***FATİH DEMİRELİ,*** RIDVAN DİLMEN, ***SASHA DJORDJEVIC,*** FERİDUN DÜZAĞAÇ, ***BÜLENT EKEN,*** ALPASLAN ERATLI, ***MAHİR ÜNSAL ERİŞ,*** ŞEVKET FURKAN ERBAY, ***ŞENES ERZİK,*** ALEX FERRER, ***SİNAN GÜLER,*** SARPER GÜNSAL, ***ALİ GÜRAÇAR,*** AYDIN AYHAN GÜNEY, ***ROBERTO HILBERT,*** OSMAN HOSAN, ***ENGİN İPEKOĞLU,*** HALİS KARATAŞ, ***EDA KİRALİ,*** YASİN KÖROĞLU, ***UĞUR MELEKE,*** CÜNEYT MEMİŞOĞLU, ***EKREM MEMNUN,*** İPEK ÖZGÜDEN, ***ARZU ÖZYİĞİT,*** BİNNAZ SAKTANBER, ***UFUK SARICA,*** SEAN SINGER, ***CANSU ŞİMŞEK,*** BARBAROS TALI, ***METİN TEKİN,*** TINAZ TIRPAN, ***SEVECEN TUNÇ,*** FEYYAZ UÇAR, ***BİRSEL VARDARLI,*** ONUR YAZICIOĞLU, ***EMRE YAZICIOL***

Danışma Kurulu İBRAHİM ALTINSAY, ***MERT AYDIN,*** TANIL BORA, ***AYDAN ÇELİK,*** ATTİLA GÖKÇE, ***MİTAT KORAY,*** KAAN KURAL, ***CENGİZ MACAR,*** MURAD SEZER, ***ÖZGEHAN ŞENYUVA,*** HARUN TEKİN, ***MURAT TOKLUCU,*** UĞUR VARDAN, ***BANU YELKOVAN,*** ÜMİT METİN YILDIZ

Can Yayınları ***ÜMİT ALTAŞ,*** ONUR BÜYÜKCERAN, ***TUNCAY GEZER,*** ALİ GRANİT, ***ZÜHRE GÜLDOĞDU,*** SIRMA KÖKSAL, ***ALİ ÖGEYİK,*** METİN ÖZDEN, ***SERTAN ÖZYAĞMUR,*** NURTEN USTAOĞLU, ***AYŞİN YÖRÜK***

İletişim TEL: 0 212 234 90 29 / ***FAX: 0 212 355 37 48*** / E-POSTA: INFO@SOCRATESDERGI.COM

TWITTER.COM/SOCRATESDERGI / FACEBOOK.COM/SOCRATESDERGI / ***INSTAGRAM.COM/SOCRATESDERGI***

Yönetim Yeri CAN SANAT YAYINLARI YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A. Ş.

MEŞRUTİYET MAH. HACI MANSUR SOK. NO: 5 AYCİBİN PASAJI KAT: 4 D: 85-86-87 NİŞANTAŞI - İSTANBUL TEL: 0 212 234 90 29

Basım Yeri TÜRKMENLER MATBAACILIK REKLAM SANAYİİ TİC. LTD. ŞTİ.

MALTEPE MAH. GÜMÜŞSUYU CAD. NO: 16-18 TOPKAPI - İSTANBUL DAVUTPAŞA V. D. 880 028 2795 TEL: 0 212 674 71 61

Yayın Türü YEREL SÜRELİ YAYIN - ISSN 2149-2743 - SAYI: 04 - TEMMUZ 2015

****Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf, illüstrasyon ve konuların her hakkı saklıdır. Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin yazılı izni olmaksızın dergide yayımlanan eserler kısmen veya tamamen kaynak gösterilerek dahi çoğaltılamaz, yayımlanamaz, işlenemez, umuma iletilemez ve temsil edilemez.*

Kapak İllüstrasyon/Tasarım Hüseyin Sandık

YouTube

Göz atmak için ***Tıkla!***

Socrates Stüdyo

ÇEKİM ALANI
MILES DAVIS 010

PİKENROL
MİRGÜN CABAS 012

TEK PAS
AMERİKALI FİRAVUN 014

TERS KÖŞE
Jack Kerouac 016

#HEŞTEG
018

YOPA
020

SA'HAF
022

SİNAN GÜLER
PISTOL PETE 024

ROBERTO CARLOS
026

ZIDANE
JP TOUSSAINT 030

MAHIR ÜNSAL ERİŞ
034

TOUR DE FRANCE
036

FEDERER-NADAL-DJOKOVIC
048

AGASSI 056
GRAF
onur erdem

MANAUDOU-MARIN-PELLEGRINI
emre yazıcıol 062

UĞUR MELEKE 066

KANAT ATKAYA 070

UĞURSUZ 11 072

BANU YELKOVAN 076

MERT AYDIN 080

KUSURSUZ DANS BARBAROS TALI 088

HARUN TEKİN 092

HALİS KARATAŞ 094

İTALYA '90 ELEMELERİ HİÇ UNUTMAM 098

HILBERT 106

FERİDUN DÜZAĞAÇ SLAVEN BILIC 110

EKREM MEMNUN 112

DJORDJEVIC 118

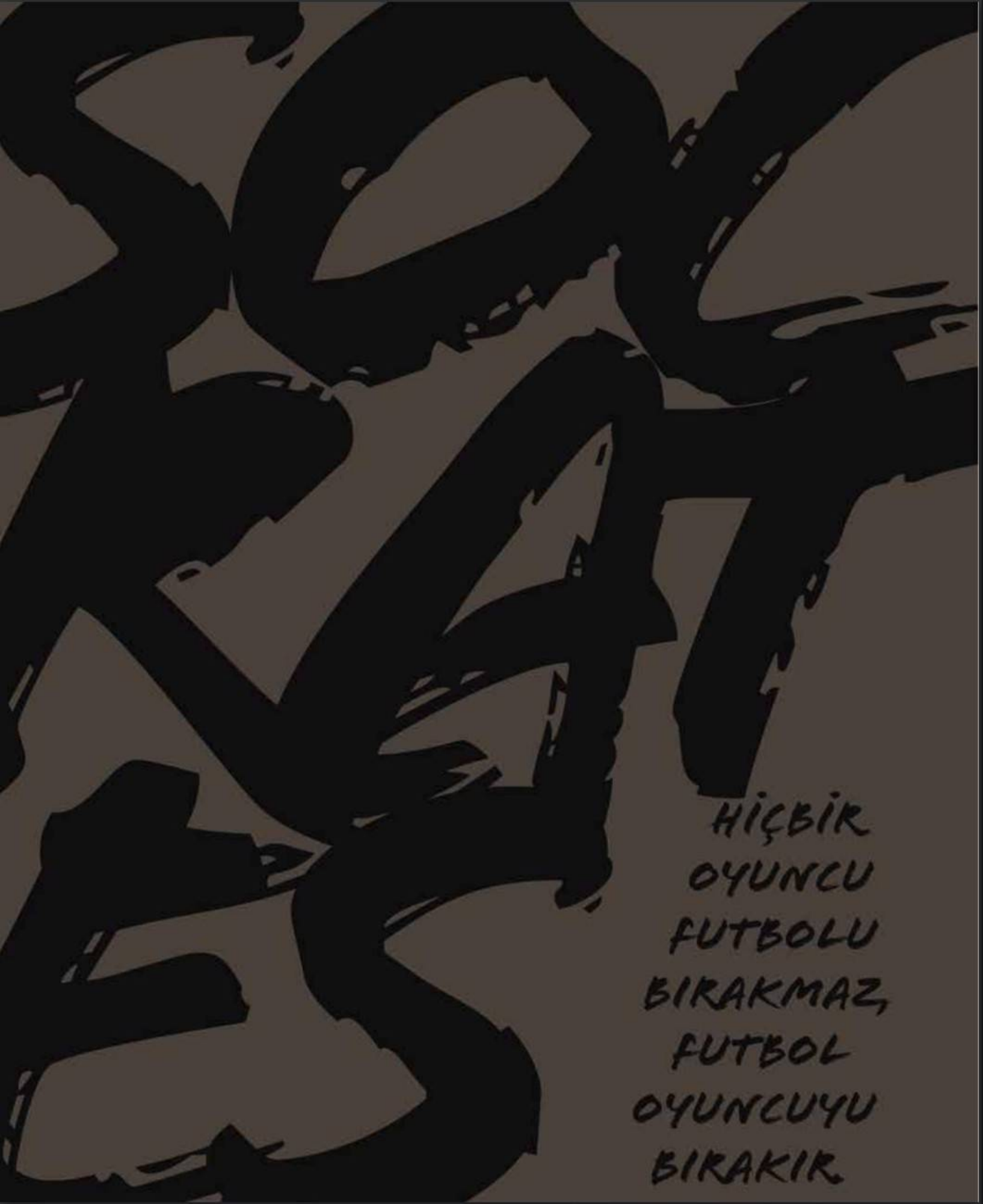
TOPRAK SAHA 124

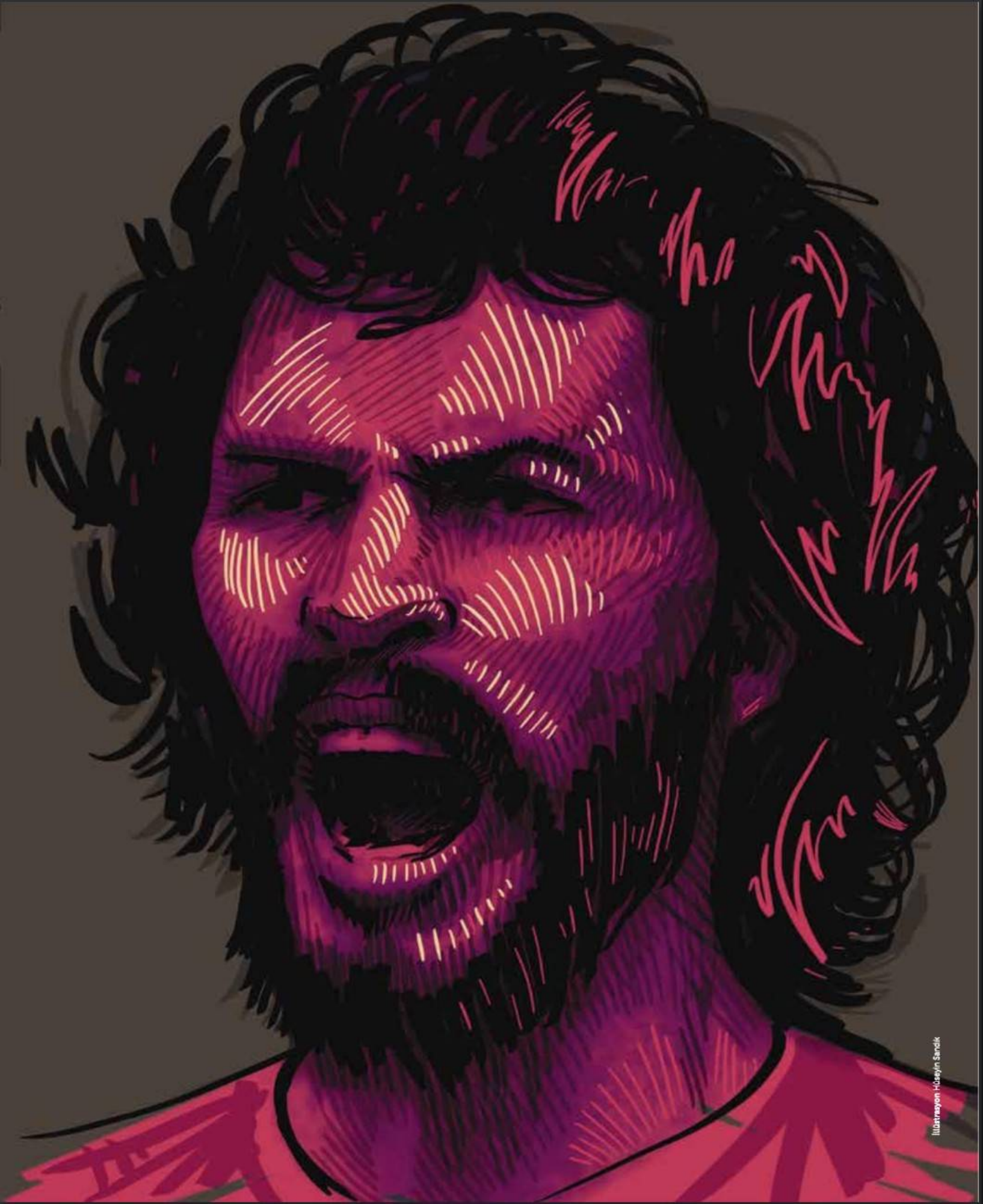
TANIL BORA 130

CAITLYN JENNER 134

ESKRİM İSMET KİM Kİ! 138

DOKTOR 140

HİÇBİR
OYUNCU
FUTBOLU
BIRAKMAZ,
FUTBOL
OYUNCUYU
BIRAKIR.

İllüstrasyon Hüseyin Sandık

"AĞZIMA VURMA KONSERİM VAR"

ONUR ERDEM

"Boks da müzik gibi; bağımlılık yapıyor."

Hayatındaki üç bağımlılığı eroin, müzik ve boks olan Miles Davis'in benzetmeyi bu şekilde kurmasına şaşmamak gerek. Hele ki eroinden kurtulmak için bir diğer bağımlılığı boksa sığındığını düşününce...

Yazar Gerald Early, *The Boxer As Black Male Hero* adlı makalesinde şu satırlara yer verir: "Joe Louis 1937'de ağır sıklet şampiyonu olduğunda, Miles Davis 11 yaşındaydı. Louis, 1951'de Rocky Marciano'ya nakavt olduğunda Davis 25 yaşında, kariyeri yükselişe geçmiş bir caz müzisyeniydi. Başka bir deyişle; Davis, gençlik dönemini siyahların büyük kahramanı Louis'in kariyerinin tüm iniş çıkışlarına şahit olarak geçirdi."

Davis'in Louis'e sevgisi büyüktü ama olmak istediği adam, bir başka siyah boksör Sugar Ray Robinson'dı. 1989'da yayımlanan otobiyografisinde şöyle diyordu: "O, klas sahibi muhteşem bir savaşçıydı. Kavgaya tüm ciddiyetiyle girerdi. Eroinden kurtulmamı sağlayan da Sugar Ray'dir. Onun disiplinini örnek almaya karar verdim ve başardım."

Dediği gibi; boks, Davis'in hayatını kurtardı. Salonda geçirdiği süre, aklını müziğe yoğunlaştırmasını, vücudunu zinde tutmasını ve yeteneklerini keskinleştirmesini sağladı. Antrenman maçlarından önce rakiplerini "Ağzıma vurma, akşam konserim var" diye uyaran Davis, zaman içinde bir yandan boks tarihine, bir yandan ilk siyah ağır sıklet şampiyonu Jack Johnson'ın hayatına yoğunlaştı. Ve biriktirdiği her şeyi, 1971'de yayınladığı *A Tribute To Jack Johnson* albümüyle geri verdi.

"Boksun bir tarzı vardır, müziğin de. Joe Louis'in, Sugar Ray Robinson'ın tarzları vardır, Ali ve Tyson'ın da. Hangi işi yaparsanız yapın; yazar, müzisyen, ressam, boksör, her neyse... Hepsinde tarz sahibi olmanız gerekir. Tek fark; bazı tarzlar oynak, yaratıcı ve yenilikçiyken, bazıları değildir. "

MILES DAVIS

Fotoğraf Getty Images Turkey

BİSİKLETÇİLERİN HEPSİ DELİ

MİRGÜN CABAS'IN TÜRKİYE MEDYASINDA -NEREDEYSE- HER MUTFAKTA GÖREV ALDIĞINI; İYİ BİR TELEVİZYONCU, İYİ BİR GAZETECİ, İYİ BİR DERGİCİ OLDUĞUNU BİLİYORSUNUZ. BİLMEDİKLERİNİZ DE VAR... KÜÇÜK PRENS'İ SESLENDİRDİ, MOTOSİKLETİYLE ÇÖLLERİ AŞTI, ALEX TRİBÜNÜNDEN MAÇ İZLEDİ VE EN ÇOK 2015 GENEL SEÇİM YAYININDAN KEYİF ALDI... DAHA FAZLASI? HEMEN YAN TARAFTA...

Lefter - Alex 1 0 ~~2~~

Alex'i gördüm, bir sezon 'Alex tribününden' maç da izledim. İnsan gözünün gördüğüne daha fazla inanıyor.

Tenis - Bisiklet 1 ~~0~~ 2

İkisine de kayıtsızım. Ama *Socrates*'te bütün bisiklet yazılarını okuyorum ve anladığım şu: Bisikletçilerin hepsi deli insanlar, zaten başka türlü de olamazdı.

Motosiklet - Araba ~~1~~ 0 2

Motosiklet. Otomobil insanı işe, oradan da eve götürür. Diğeri dağa, bayıra, göle, çöle...

Yerel seçim yayını - Genel seçim yayını 1 0 ~~2~~

Genel seçim. Tam olarak söylemek gerekirse 2015 genel seçimi.

Muhabirlik - Spikerlik 1 ~~0~~ 2

Spikerlik. Hayır, muhabirlik. Hayır spikerlik. Hayır, ...

Televizyon – Yazılı basın ~~1~~ 0 2

Televizyon. Çalışırken de izlerkenki gibi zamanın nasıl geçtiğini anlamazsın.

Gazete - Dergi 1 0 ~~2~~

Dergi. Geniş ve rahat zamanlarda okuduğum için. Gazeteyi okurken hep bir acelem olur.

Hakkı Devrim - Ruşen Çakır 1 ~~0~~ 2

Huysuzlukta burun farkıyla Hakkı Devrim. Siyaset yorumculuğunda açık ara Ruşen Çakır.

Küçük Prens - Çocuk Kalbi ~~1~~ 0 2

Küçük Prens. Seslenen Kitap için bu yıl seslendirdiğim roman bu. Tomris Uyar - Cemal Süreya çevirisi. Ayrıca "Gerçeğin mayası gözle görülmez" diyen ve bir çiçek tarafından evcilleştirildiğini düşünen birini nasıl sevmez insan.

1984 - Hayvan Çiftliği 1 ~~0~~ 2

İkisi de fazla karanlık. Mutlaka Orwell olacaksa, bu ay okuduğum *Paris ve Londra'da Beş Parasız* olsun.

James Dean - Steve McQueen 1 0 ~~2~~

Steve McQueen. Çünkü uzun yaşamak efsane olmaya engel değil. 50 yaş ne kadar uzun sayılırsa tabii.

Amerika - Avrupa 1 0 ~~2~~

Avrupa. Amerika daha geniş. Avrupa daha derin.

Fotoğraf - Resim ~~1~~ 0 2

Fotoğraf. Çünkü resimde çöp adam seviyesindeyim ama fotoğrafı iyi kötü çekebiliyorum.

İllüstrasyon Hüseyin Sandık

AMERİKALI FİRAVUN

YERKÜRENİN BİR KISMINDA 37 YILDIR "*TRIPLE CROWN*'I KİM KAZANACAK?" SORUSU SORULUYOR. GEÇENLERDE MISIR ASILLI AHMED ZAYAT'IN ATI AMERICAN PHAROAH BU ŞANLI UNVANI KAZANDI. İYİ DE BU İSİMLER NE İFADE EDİYOR?

BURAK KURU

Carlos Gardel ve Alfredo Le Pera'nın 1935'te yazdığı ama hakkı olan evrensel şöhreti yakalayabilmek için 1992 tarihli *Scent of a Woman* (Kadın Kokusu) filmine kadar bekleyen tango eseri *Por Una Cabeza*'nın (Burun Farkıyla), ilginç bir teması vardır. Bir erkeğin at yarışı ve kadınlara olan tutkusunu anlatır. Kahramanımız ezeli kaybedendir ama sonuç bir başka Arjantin mamulü film *El Secreto De Sus Ojos*'takiyle (Gözlerindeki Sır) paraleldir: "Tutkularını değiştiremezsin." Öyle de olur.

Bunu hayatta kendine düstur edinmiş çok kişi var. Nadiren kazananlardan birine geçenlerde tanık olduk çok şükür. Jeff Seder ve Patti Miller, bilimsel verilere sırtını dayamış, yerinde öngörülerde bulunan, başarılı safkan at simsarlarından. Gördükleri atın kalbinin büyüklüğü onları şaşırtmış ve Türk olduklarından şüphe ettiren şu sözü söylemişler atçılıkla uğraşan Ahmed Zayat'a: "Evini sat, bu atı satma." Nihayetinde Ortadoğu kökenli olan Zayat bu nasihati dinlemiş. Bir dönem çalıştığı, sonra kovduğu, ardından tekrar yanına aldığı (bu da başka bir Türkî hareket), antrenör Bob Baffert'in çabaları da meyvesini verince *American Pharoah*, ABD'de ve yer kürenin bir kısmında 37 yıldır merak edilen "Triple Crown'ı kim kazanacak" sorusuna yanıt oldu. Bu unvana erişen 12. at *Amerikalı Firavun*, Mısır asıllı sahibi Ahmed Zayat'ı da Birleşik Devletler'de kazanan yaptı işte.

Zayat ailesi Mısır'ın önde gelenlerinden. Mesela Ahmed Zayat'ın dedesi Ahmed Hassan Zayat, dünyaca bilinen ama artık yayımlanmayan *El Risale* isimli edebiyat dergisinin kurucularındandı. Babası Alaa da suikast sonucu öldürülen dönemin Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat'ın şahsi doktoruydu.

Devlet ile ilişkileri Zayat ailesine kıymetli fırsatlar sunmuş. Tadının makine yağına benzetildiği *Sakara* isimli Mısır menşeli bir bira da üreten El Ahram Meşrubat şirketini devletten 70 milyon dolara satın alıp *Heineken*'e 280 milyon dolara satması bunlardan biri.

Ama Ahmed Zayat'ın derdi haftada 200 bin dolarlık bahis oynamaya kadar vardırdığı at yarışı tutkusunda ilerlemekmiş. Para saçarak ABD'de adını duyurmuş. Kimi tercihleriyle de mesajını dünyaya yayma kaygısı gütmüş. Sansasyon yaratan yatırımı 4.6 milyon dolarlık *Maimonides* mesela. En önemli Musevi filozof Moses Maimonides, yani Musa İbn Meymun'dan alıyor adını. Zayat bunun sebebini "Bir şey söylemek istedim. Bunun da barış yanlısı ve komşunuzu sevmekle ilgili olmasını istedim" diye açıklamış.

Bilinen başka atları da var mesaj kaygılı. Seviyor sembolizmi: *Pioneer of The Nile* (Nil'in önderi), *Eskendereya* (İskenderiye), *Hamada* (Bir çöl türü), *Al Risala* (*El Risale*, evet o dergi), şimdi de *American Pharoah*, yani *Amerikalı Firavun*. Geleneksel ad koyma yarışmasında kazanan aday olan bu isim, resmi belgeye yanlış geçirilmiş. Firavun'un karşılığı İngilizcede Pharaoh iken, o ile a yer değiştirmiş, karşılığı olmayan bir kelime çıkmış. "Evet Firavun demek istedik" ifadesiyle Zayat Ekürisi ve Jokey Kulübü hatayı birbirine atıyor. Amerikan yazın hayatı sadece bu anekdottan bile okunmaya değer hikâye çıkarır. Filmini zaten kaçırmazlar. Eli kulağındadır.

Peki *American Pharoah* tarihin en iyisi mi? Bu soruya derman olacak kimi veriler var ama en belirgini, Belmont Stakes yarışı. *American Pharoah*, *Secretariat*'ın 1973'te elde ettiği tüm zamanların en iyi derecesinin (2 dakika 24 saniye), 2 saniye gerisinde kaldı. En azından en görkemli yarış atlarından *Secretariat*'tan o yarış özelinde yavaş olduğunu söyleyebiliriz.

Secretariat, *Man O'War* ve *Citation*, ESPN'in 20. yüzyıl için hazırladığı 'En iyi 100 atlet' listesine giren üç at olmuştu. İnsanların bu noktada emin olduğu bir şey var artık: Aynı liste 21. yüzyıl için yapıldığında 100 atlet arasına girecek ilk isim şimdiden belli. *American Pharoah*.

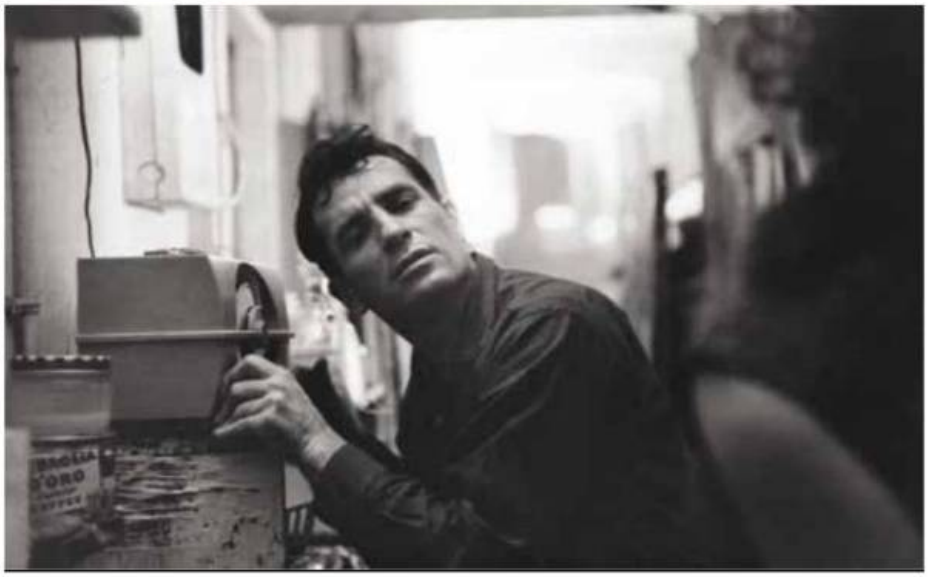
S

Fotoğraf AP Images

FANTEZİ BEYZBOLDAN TRUVA SAVAŞÇISINA

BEAT KUŞAĞI'NIN SESİ EDEBİYATTAN ÖNCE FARKLI BİR LİMANA SIĞINMIŞTI: AMERİKAN FUTBOLU

SEVECEN TUNÇ

BEYİN HASARI, HAFIZA KAYBI VE ÖLÜM PAHASINA, TIPKI DİĞER TRUVA SAVAŞÇILARI GİBİ SAHADA OLMAYI TERCİH EDECEKTİ.

Varoluşu hırpani bir delilikti Beat Kuşağı'nın. Yaşamı döve döve, dibe vura vura... Günlerin tekdüzeliğinden, düzenin sıradanlığından sanrılarla uyanırlardı. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından tüketim kültürünün pozisyon kapatmaya başladığı yıllarda, onlar kendilerini tüketerek sisteme karşı durdular: Uyuşturucu, alkol, seks, edebiyat ve caz. Kuşağın sembol ismi Jack Kerouac'ın *Yolda* isimli kült kitabı bu derbeder yaşam deneyiminin tanıklığıydı. Kerouac, Neal Cassady ile beraber ABD'yi boydan boya gezdiği epik yolculuğun ardından kaleme aldığı romanına ilk yedi yıl yayıncı bulamadı. Yayımlandıktan sonraysa ülkenin *İncil*'den sonra en çok okunan kitabı olacaktı.

Yolda olma halinin bir yandan tüketen, öte yandansa ruhu sağaltan bir tarafı vardı. Tıpkı yazmak gibi... Kerouac, yollara düşmezden önce sahadaydı. Amerikan futbolundan beyzbola, basketboldan atletizme tam anlamıyla komple bir atletti. Dahası, 15-16 yaşlarındayken icat ettiği 'fantezi beyzbol' kart oyununu, en yakın arkadaşlarından bile saklayarak ölene değin oynamayı sürdürecekti. Spor, onun için entelektüel çevrelerde 'mahcubiyetle yaşadığı bir tutku' demekti. Yaşamının son yıllarında beraber 'fantezi beyzbol' oynadığı bir gazeteci, yazarın oyun kartlarında yarattığı sporcu karakterlerin renkliliğinden bahsedecek; bir başka yazar ise Kerouac'ın kurgusal spor dünyasının, romanlarındaki karakterlere de can veren, aynı yaratıcı damardan beslendiğini iddia edecekti.

Jack'in çocukluk tutkularından biri sporsa, diğeri okumaktı. Matbaacı bir babanın oğlu olarak kitaplar içinde büyümüştü ve küçük yaşlardan beri en büyük hayâli yazar olmaktı. Fakat futbolculuk, o ve ekonomik sıkıntı içindeki ailesi için daha güvenli bir limandı. Lowell Koleji'nin yıldız futbolcusu, futbol bursuyla Columbia Üniversitesi'ne kabul edildiğinde alkol, kumar ve borç batağındaki babası için umut olmuştu. Üniversitenin ilk yıllarında futbolcuları Truva savaşçılarına benzettiği kısa bir öykü kaleme aldı. Orada sorduğu gibi; aslolan zafer için ölmek miydi, yoksa savaşa girmeyip uzun ve sağlıklı bir yaşam sürmek mi? Jack, beyin hasarı, hafıza kaybı ve hatta genç ölmek pahasına, tıpkı diğer Truva savaşçıları gibi sahada olmayı tercih edecekti. Ta ki Columbia'daki ikinci resmi maçına çıkana kadar... Bir önceki maçta üniversite gazetesinin 'sahanın belki de en iyi beki' olarak gösterdiği Jack, St. Benedict's'e karşı mücadele ettiği bir sonraki karşılaşmada ayak bileğini burktu. Antrenörleri ilkin durumu pek önemsemedi. Bir hafta boyunca seke seke antrenmanlarına devam eden Jack'in bileğinde röntgen sonucu kırık bir kemik bulundu. Futbolu bırakmanın eşiğine gelmişti. Yıllar sonra, *Visions of Cody* adlı otobiyografik romanında futboldan yazın sahasına geçişini şu sözlerle anlatacaktı: "'Başlarım futboluna...' dedim kendime. Bu odada oturacak, Beethoven dinleyecek ve muhteşem sözcükler yazacağım."

Beat Kuşağı'nın isim babası, sözünü ettiği o muhteşem sözcükleri yolda biriktirdi ve sonunda, üç hafta boyunca kapandığı odasından yeraltı edebiyatının başyapıtıyla çıkmasını bildi. Beatnik kültürün müzikten sinemaya sanatın her alanına dağılan haresi, en çok edebiyatın üzerinde ise bunda kuşkusuz en büyük pay Jack Kerouac'a aitti.

S

Fotoğraf Getty Images Turkey

* Bu sayfadaki veriler Gonzo Insight tarafından sağlanmıştır.

Gonzo INSIGHT

NBA ŞAMPİYONU GOLDEN STATE WARRIORS, KOÇ STEVE KERR VE OYUNCULAR STEPHEN CURRY, KLAY THOMPSON VE ANDRE IGUODALA HAKKINDA TÜRKİYE'DEN ATILAN TWEET'LERDE EN ÇOK KULLANILAN SÖZCÜKLER

YAYINDAYIZ CAVALIERS **BATI ŞAMPİYON** NBA HOUSTON BEĞENİ SPORTSTV **CLEVELAND** ROCKETS **GECE**

ADAM **DAVID** İLK **ŞAMPİYON** **KOÇ** JORDAN RILEY **ÜN** **WARRIORS** UZUN 1982 BUDENHOLZER BLATT

ÖZGÜVENİ **MVP** STAR LEBRON **KAZANACAK** BATI ASİST SEZONUN DAVIS ESPN WARRIORS **ÜÇLÜK** ALL GOLDEN **GERÇEK**

MERTLİĞİ **SEZONDA** DÜZ **LEBRON** LEONARD **MOZGOV** YÜZÜĞÜN **NORMAL** CURRY **DÜNYADA** **MVP** JAMES BOZDUĞU **BAŞLAMAYIP**

AFFETMEZ ŞUT CURRY KIRDI **SAYI** STAR KULLANARAK **TEK** ALL GERÇEKDIŞI **REKORU** **ÇEYREKTE** STEPHEN **GÜVENİLİR**

Fotoğraf Getty Images Turkey

*Stephen Curry'nin kızı Riley'nin bu fotoğrafı Instagram'da yaklaşık 300 bin beğeni aldı.
@inspire_book

TERI MCKEEVER

YÜZME DÜNYASINDA HEP İLKLERİ BAŞARDI. NCAA'DE TAKIMI ŞAMPİYON OLAN İLK KADIN ANTRENÖR UNVANINI ELDE ETMEKLE YETİNMEDİ, ABD YÜZME TAKIMININ İLK KADIN ANTRENÖRÜ OLARAK DA TARİHE GEÇTİ

MUSTAFA TAHA

Sporcu bir aileden geliyor. Babası Amerikan futbolunun ünlü isimlerinden Mike McKeever, o henüz 3 yaşındayken geçirdiği trafik kazasında 22 ay komada kalıp hayatını kaybetti. 10 kardeşinden ikisi ABD Çim Hokeyi Milli Takımı'nda forma giydi.

"Spor, kendimi iyi hissetmek istediğimde yaptığım ilk şey" diyerek hayatını bu yola adadı. 1980-1983 yılları arasında Güney Kaliforniya Üniversitesi takımında yüzdü. 1980 ve 1981'de All American oldu. Üniversite mezuniyetinin ardından yardımcı antrenör olarak kariyerine başladı.

Kadın antrenör yüzdesinin 18 olduğu NCAA'de Kaliforniya Üniversitesi-Berkeley kadın yüzme takımı ile dört yılda üç şampiyonluk kazandı.

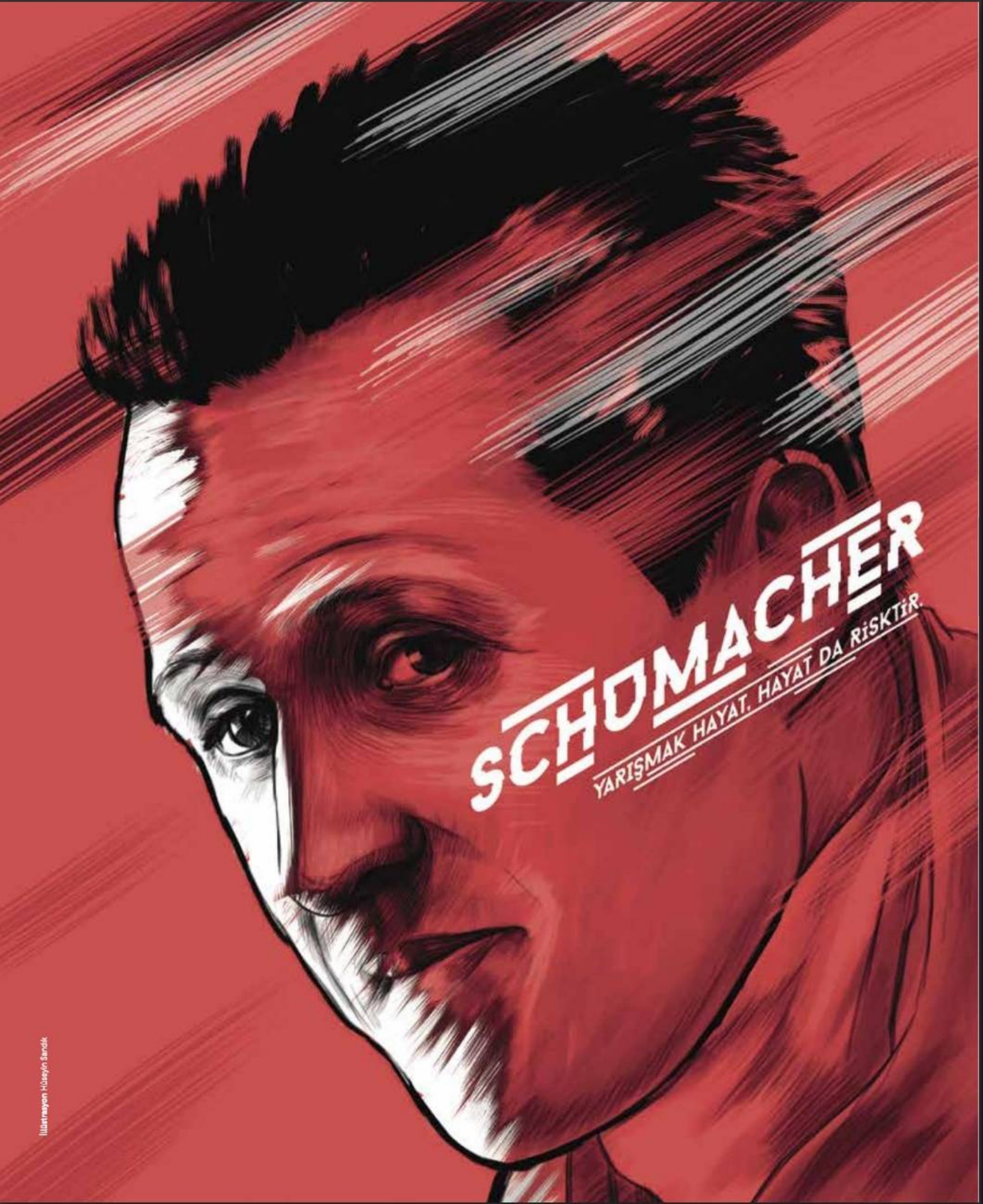
2004 ve 2008 Olimpiyat Oyunları'nda ABD takımında yardımcı antrenörlük yapıp teknik ekipte görev alan tarihteki ilk kadın oldu. 2010'da ise ABD Milli Takımı'nın başına getirildi.

Sporcularını sadece fiziksel olarak değil ruhsal olarak da motive etmesiyle ünlü. 2008'deki Olimpiyat seçmelerinde takıma giremeyen Dana Vollmer'in kendine güvenini artırarak, onu Londra 2012'de iki altın madalya kazanan takımın üyesini haline getirdi.

Onu diğer antrenörlerden ayıran yönlerinden biri de uyguladığı antrenman teknikleri. Sporcularını sadece havuzdaki antrenmanlar ile sınırlamıyor; yoga, pilates, spinning ve hip-hop dans, öğrencilerinin olmazsa olmazları arasında yer alıyor. Uyguladığı bu tekniklerin sporcuların kariyerini uzattığı ifade ediliyor.

8 yıllık emekliliğin ardından yüzmeye geri dönen ve Londra 2012'de 50 metre serbestte yarışan Anthony Ervin, McKeever'ın sporcularını antrenmandaymış gibi hissettirmediğini, aksine onlara kendilerini eğlendirme fırsatı tanıdığına dikkat çekiyordu.

Fotoğraf AP Images

İllüstrasyon Hüseyin Sandık

YARALANMA KORKUSUNU KAYBETMEK

Kitaplığınızda spora dair hiçbir eser olmayabilir ama bu, spordan kaçabileceğiniz anlamına gelmiyor. Size edebi hikâyeler anlatması ya da en güzel kelimelerle dans etmesi önemli değil; en beklemediğiniz yazar, en beklemediğiniz durakta spora uğrayabiliyor. Kimi üniversitelerarası bir futbol maçından ilham alıyor, kimi sahada gözlerin üstünde olmasını istiyor, kimi de bisiklete dair tutkusundan bahsediyor. Hepsi bu sayfalarda...

"California Üniversitesi ile Stanford arasındaki futbol maçını hatırlayan var mıdır burada, bilmiyorum. Ama ben hatırlatayım: Stanford daha küçük ve güçsüz bir takımdı, o güne kadar iki galibiyeti ve yedi mağlubiyeti vardı; ama oyunun ilk yarısı boyunca pek çok insan Stanford'un California'yı yenebileceğini düşündü, zira savunması çok gaza gelmişti, oyuncular yaralanma korkusunu kaybetmişti. Kollarını yana açmış, tüm güçleriyle tam gaz koşan genç erkekler, karşı yönden yine tüm güçleriyle koşarak gelen daha güçlü erkeklere doğru gözlerini kırpmadan koşmaya devam ediyorlardı. Bu esnada ürkütücü çarpışmalar da olmuyor değildi – gözünü kırpmadan telefon direğine doğru koşan insanları andırıyorlardı. Ciddi şekilde yaralanan ve sahadan sedyeyle çıkarılan Stanford oyuncularının sayısı giderek artıyordu. Fakat onlar hâlâ kendilerini California oyuncularının üzerine atmaya devam ediyorlardı. *Eustace Chisholm ve İşler* adlı kitabı okuma deneyimini tarif etmek için bu çaresiz çabadan, bir şeyi umutsuzca isteyen genç insanların coşku içinde kendilerini mahvedercesine çarpışmalarından, sonucu öyle ya da böyle önceden belli bu şahane oyundan daha iyi bir benzetme bulamadım."

***Uzaktaki*, Jonathan Franzen, 2012, SEL YAYINCILIK**

"Onu seviyordum. Aramızda hiçbir şey yoktu, benimle beraber olmak istemiyordu ama ben onu seviyordum. Başka bir şey düşünemiyordum. Futbol oynarken, yani düşüncelerden kendimi arındırabildiğim ve yalnızca fiziksel varlığın işe yaradığı sahada bile aklımdan çıkmıyordu. Şimdi Hanne burada olacak da beni görecekti, kesin şaşırırdı, diye düşünürdüm. Yaptığım her iyi şeyde, lafı gediğine koyup insanları kırıp geçirdiğim her yorumumda, Hanne bunu görmeliydi diye düşünüyordum. Kedimiz Mefisto'yu görmeliydi. Evimizi, atmosferimizi görmeliydi. Annemle oturup sohbet etmeliydi. Dışardaki nehri, evet onu da görmeliydi. Ve plaklarımı! Onları dinlemeliydi, her birini. Ama ilişkimiz o yönde ilerlemiyordu, o benim dünyama girmek istemiyordu, ben onun dünyasına girmek istiyordum. Bazen bunun asla gerçekleşmeyeceğini düşünürdüm, bazen de rüzgar bir gün tersine döner ve her şey bir anda değişir diyordum. Sürekli ona bakıyordum, inceler ya da sınar gibi değil, hayır, orada burada bir iki bakışma yetiyordu. Umut, her defasında, ona bakacağım bir sonraki seferi mesken tutuyordu. İlkbahar ruhsal çarpıntılarımın ortasında kapıyı çaldı. "

***Kavgam: Cilt 1*, Karl Ove Knausgaard, 2015, MONOKL EDEBİYAT**

"Bazı nesneler de bisiklet gibi hayata sahip olabilir mi? Çim biçme makinası, dikiş makinası gibi özellikle insanlara yardımcı işleve sahip, motorsuz, mekanik aletler? Müzik enstrümanları gibi bisikletler de görmediğimiz bir enerjiye sahip. Ayaklarımızdan, itişlerden, eğimlerden, parmaklarımızdan gelen enerjinin mekanizmalarından geçmelerine izin veriyorlar. Yerçekimi, denge, atalet, merkezkaç kuvveti gibi bazı fizik kurallarını saflaştırıyorlar. Kuvvetleri çarpıp, bilgileri işleyip birleştirdikten sonra farklı durumlara uyarlıyorlar. Bizi, üst ağırlığımızı, becerilerimizi, kötülüklerimizi, kaprislerimizi taşıyorlar. Ve o anlaşılması zor düzlemlerde, insanın adlandıramadığı bir şeye, soyut duyguya sahipler. Sözünü ettiğim şey, bizi öteye taşıyor. Ruhunun özünden mi yoksa işlevinden mi doğduğunu öğrenme arzusu, gözlemcinin gözlemden bağımsızlığını beklemek gibi. Ya da benim zihnimden ortaya çıkıyor. Doğuştan. Yaratılışından bu yana orada. Her bisikletin bir kişiliği vardır. Kişisel tutku öznesi, binlerce benzer obje olmasına karşın bir çift ayakkabıyla ya da bir tişörtle belirlenmiş gibi, herkes kendi bisikletiyle kişisel bir ilişki kuruyor."

***Bisiklet Zen*, Juan Carlos Kreimer, 2015, HABİTUS KİTAP**

ÖLÜME KOŞMAK

"Amok nedir, bilir misiniz?"

"Amok mu?.. Galiba anımsıyorum. Malezyalıların bir tür sarhoşluğudur bu..."

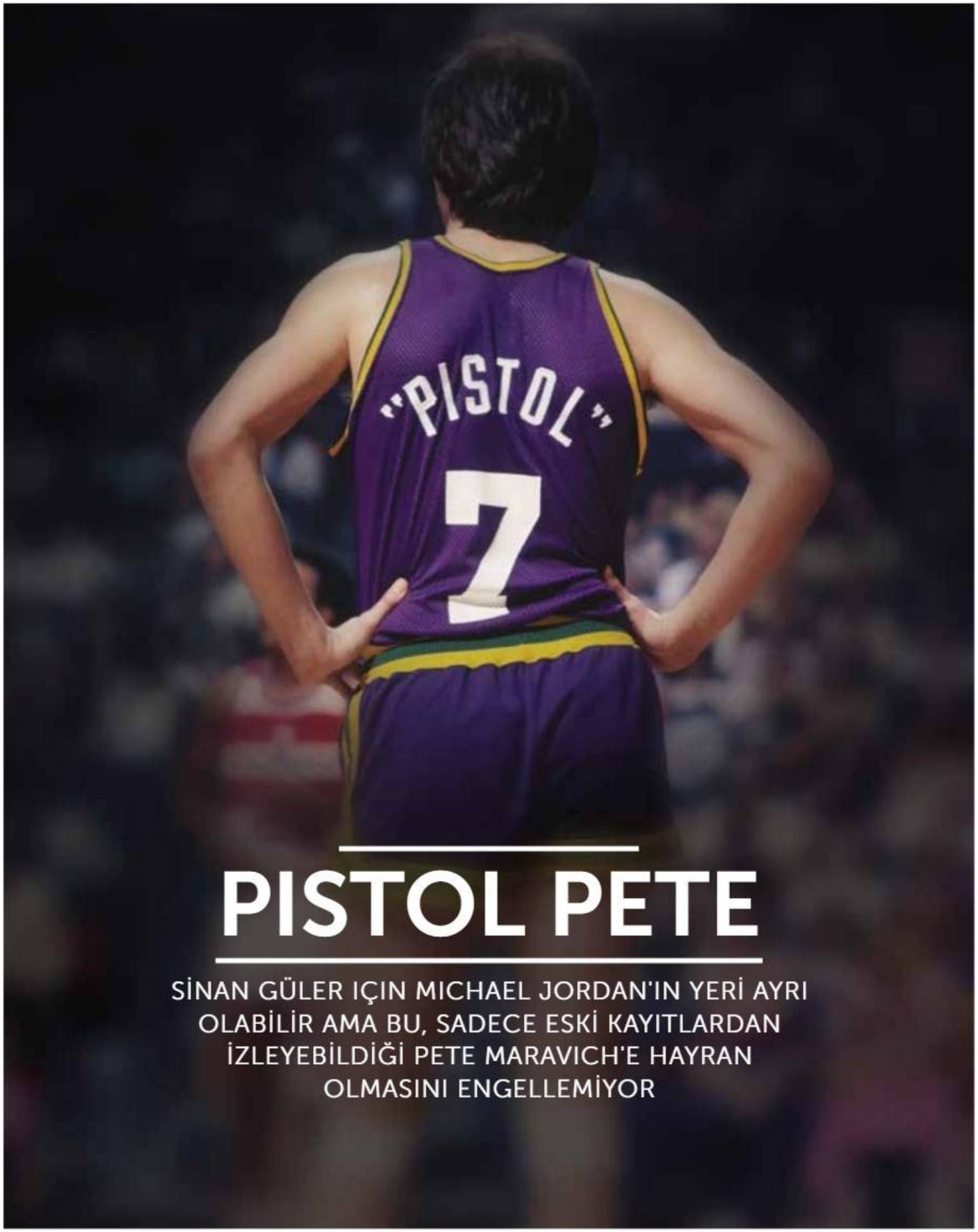
"Sarhoşluktan daha fazladır... Deliliktir. Kitap gibi konuşalım; bir tür insan kuduzudur... Duygusuz, öldürücü bir 'monomani' bunalımı. Hiçbir alkolün etkisi bununla karşılaştırılamaz. Orada kaldığım günlerde ben de kimi durumlarını inceledim, -söz konusu başkaları oldu mu her zaman daha anlayışlı, daha olumludur insan- ama başlangıcın iç ürperten gizine ulaşamadım... Nedeni iklimdir kuşkusuz, bir bora gibi sinirleri sıkan, sıkan, en sonunda çatlatıveren çok yoğun ve boğucu havadır. Yani... Amok... Evet, amok, bakın nedir: Bir Malezyalı, sıradan, iyi, sevimli adam, ağır ağır içkisini içmektedir... Gevşek gevşek oturmuştur öyle, kaygısızdır, güçsüzdür... Benim odamda oturuşum gibi...

Sonra birden yerinden sıçrar, hançerini kapmasıyla sokağa fırlaması bir olur... İleriye atılır, koşar, hep ileriye, dosdoğru, nereye gittiğini bilmeden... İnsan olsun, hayvan olsun, yolunun üstündeki herkesi deviriverir, kan kokusu azgınlığını daha da artırır... Koşarken salyalar akar ağzından, deliler gibi bağırır... Ama koşar, durmadan koşar, sağını solunu görmeden, bağıra bağıra koşar bu korkunç gidişte, elinde kanlı hançeri... Köylüler, bu kanlı delilik bunalımına tutulmuş olanı dünyada hiçbir gücün durduramayacağını bilirler... Geldiğini görenler, uğursuz haberi olabildiğince uzaklara duyurmaya çalışırlar: 'Amok! Amok!' Herkes kaçar... Ama o duymaz, yoluna devam eder, hiçbir şey görmeden koşar, önüne geleni öldürür... Bir kuduz köpek gibi öldürülünceye ya da bitkin bir durumda kan ter içinde devrilinceye kadar..."

***Amok Koşucusu*, Stefan Zweig,**
2010, CAN YAYINLARI

Fotoğraf Getty Images Turkey

PISTOL PETE

SİNAN GÜLER IÇIN MICHAEL JORDAN'IN YERİ AYRI OLABİLİR AMA BU, SADECE ESKİ KAYITLARDAN İZLEYEBİLDİĞİ PETE MARAVICH'E HAYRAN OLMASINI ENGELLEMİYOR

Fotoğraf Getty Images Turkey

SİNAN GÜLER

Basketbol tarihi, aynı insanlık tarihi gibi farklı dönemlere bölünmüştür. Wilt Chamberlain–Bill Russell karşıtlığıyla başlayıp Larry Bird-Magic Johnson mücadelesi ile tavan yapan Celtics-Lakers rekabeti bunların başında geliyor. Aslında bu rekabet kendi içinde değişime uğrasa da her zaman Lakers'ın şova dönük fırlama tarzıyla Boston'ın oyun kuralları içindeki sertliğini karşı karşıya getirdi. Michael Jordan dönemini ise izleyerek büyüdüm. Onun basketbolu her şekilde domine ettiği, bir endüstri haline getirdiği yıllardan bahsediyorum ve gururla söyleyebilirim ki; tanışmak istediğim ünlüler listesinin başındaki Jordan'ı, kendi basketbol kampına sporcu olarak katılarak görme, elini sıkma, bir cümle bile olsa onunla konuşma şansını yakaladım. Hatta verdiği pas ile 2'de 2 serbest atış atıp hediye olarak ayakkabısını kazanacaktım ki heyecandan beceremedim.

Jordan dönemi kapandığında, hep bir sonraki Jordan olacağı umulan adayların çıktığı yıllar geldi. Ve ardından, sistem ve takım olgusuyla hâkimiyet kuran Spurs'ün dönemi... Bugün, medya ve internet kullanımının artışıyla geçmiş yıllara dönebiliyoruz. Bu bize, arşivlerden eski kahramanları tanıma ve hikâyelerini öğrenme fırsatı veriyor.

İzlediğim o eski hikâyelerden birinde, kısa boylu kişi yukarı bakıyordu ve basketbol tarihinde bir maçta en çok sayıyı atan ve oyunun kurallarının değişmesine neden olan, devasa boyuyla herkesi korkutan Wilt Chamberlain'i görüyordu. Bu devasa adamla göz göze gelen Pete Maravich isimli oyuncunun suratında hiç mimik yoktu ama aklından geçen soruyu sormadan edemiyordu: "Kolunu bir yukarı kaldırsana, ne kadar uzun merak ediyorum."

Wilt, böyle bir soru karşısında gerçekten sinirleniyor ve bu çelimsiz, görüntü itibarıyla basketbol sahasında yeri olmayan çömeze haddini bildirmeye karar veriyordu. Pete'in potaya gönderdiği ilk topu tribünlere yollarken de işinin çok zor olmayacağını düşünmüştür muhtemelen. Öngöremediği şey ise Pistol Pete'in o andan sonraki her şutunun parmak uçlarının hemen üstünden geçeceğiydi.

Pete Maravich'in basketbolunun şaşırtıcı, eğlendirici ve döneminin ilerisinde oluşundaki en önemli etkenlerden biri, hiç şüphesiz babası Press ve antrenman yöntemleriydi. Hakkında yazılan kitaplarda öne çıkarılan konu, çocukluğundan beri Press'in onu ne kadar çok çalıştırdığı ve ufak detaylara ne kadar önem verdiğiydi. Benim ilgimi çeken ise hareketlerinin, top hâkimiyetinin, paslarının, atışlarının, hatta koşu stilinin bile henüz yazılmak üzere olan bir kitap gibi oluşuydu.

Press Maravich'in kolej döneminde antrenörlük yaptığı LSU'da kadroda bulunan Pete'in sahada en çok kalan oyuncu olmasının sebebi, sadece antrenörün oğlu olması değildi. O aynı zamanda, 60'lar kolej basketbolunun gördüğü en yetenekli oyunculardan biriydi. Kolej tarihinin en çok sayı atan ismi olmuş, bir daha kırılamayacak rekorlara imza atmıştı.

Pistol için ilk söylenecek şey, her yönüyle zamanının ilerisinde bir oyuncu olduğu. Bugün Stephen Curry'nin top hâkimiyetini gıpta ile izliyoruz ve ben, Pistol'ın topa hâkimiyetinin ve onu kendi uzvuymuş gibi kontrol edebilmesinin bugünün sosyal medyasında nasıl yankılar uyandırabileceğini merak ediyorum. Bazen elinden yo-yo gibi çıkardığı bir pas, bazen havaya sıçradığında topu atana kadar iki veya üç fake sonrası basketi bulması, bazense hiç olmaz diyeceğin bir yerden kurşun gibi attığı paslar, günümüz basketbolunda da hiç farklı karşılanmazdı. Akıl uçuran şutları, pasları ya da top sürerken yaptığı her hareket tesadüf gibi görünüyordu ama aslında, hepsi içgüdüsel ve olağandı.

Hayatımda sporcu olarak örnek aldığım kişiler oldu. Michael Jordan'ı liste başına koyarsam kimse şaşırmaz, biliyorum. Ancak, Pistol Pete'in oynadığı döneme göre yarattığı fark, kendini oyunun içinde farklılaştırması ve imkânsızlıklar içerisinde basketbola ve tekrar tekrar çalışmaya sarılarak başarıya ulaşması benim için çok kıymetli bir örnektir. Belki

PISTOL İÇİN İLK SÖYLENECEK ŞEY, HER YÖNÜYLE ZAMANININ İLERİSİNDE BİR OYUNCU OLDUĞU.

kişisel olarak örtüşmediğim bir sürü noktası vardır ama Pistol, kazanmayı seven, galibiyete ulaşmak için çabalayan bir sporcuydu. Önceleri defalarca izlediğim Michael Jordan ve Jason Williams'ın hayranıyken, ardından ikisinin yaptıklarını 20-30 sene önce uygulayan birini izlemek, bende bambaşka bir hayranlık uyandırmıştı.

Kolej kariyeri sonrasında NBA'de 10 sene oynasa da sakatlıklardan dolayı son zamanlarında eskisi gibi değildi. Yine kendine has özelliklerini seyirciye göstermeye ve heyecan yaratmaya devam ediyordu. Ancak sakatlıkları, özellikle dizindeki problemler kariyerindeki muhtemel başarıları etkiledi. Belki de bu yüzden, bireysel başarılarının yanına hiçbir zaman takım ödülleri ekleyemedi.

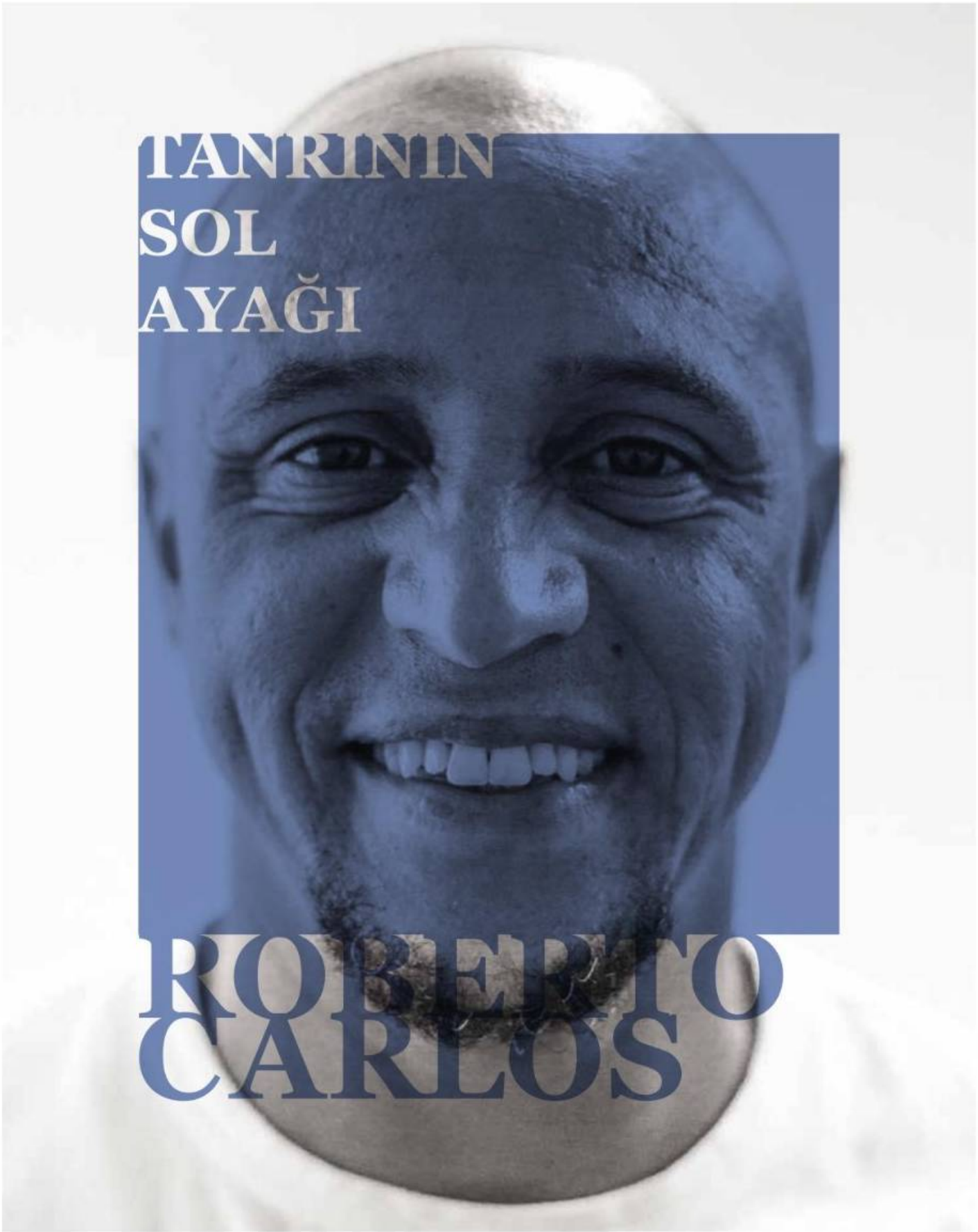
33 yaşında basketbolu bıraktığında, geride halen kırılamamış rekorlarının, eşsiz skor yeteneğinin ve seyircide uyandırdığı heyecanın izleri kalmıştı. Ama bunların yanında iki mirası daha vardı. LSU ve New Orleans Jazz, Pistol Pete sayesinde ciddi bir izleyici ortalaması yakalamış ve bu yükselişle kendilerine birer salon inşa etme fırsatı bulmuştu. Bugün, iki spor mabedi de 'Pistol'ın Yaptığı Ev' (The House that Pistol Built) adıyla anılıyor.

Geri kalan hayatında, onu çok etkileyen alkolden uzak arayışlar içerisindeyken spora ve ailesine tutunmaya devam etti. 40 yaşında, sokakta, en sevdiği şeyi yaparken, basketbol oynarken, hayatı boyunca başına gizlice bela olmuş kalp kapakçığının yeteri kadar çalışmaması yüzünden kalbine yenik düştü ve yatırıldığı hastanede yaşama veda etti. Hikayenin en acıklı tarafı ise ölmeden neredeyse bir dakika önce kurduğu şu cümle: "Çok iyi hissediyorum."

S

TANRININ SOL AYAĞI

ROBERTO CARLOS

Fotoğraf Can Eskiler

FUTBOL TARİHİNİN EN İYİ SOL BEKİ OLMADIĞINI İDDİA EDEN AZINLIĞIN İÇİNDE KENDİ DE VAR. ROBERTO CARLOS'A GÖRE, O SADECE TANRI TARAFINDAN ÖDÜLLENDİRİLMİŞ, SIRADAN BİR İNSAN

SENCER YÜCEL

Tüm mevkilerde tarihin en büyüğünün kim olduğu konusunda farklı fikirler vardır ama rüya 11'lerini oluşturan çocukların hepsinin defterinde Roberto Carlos sol bekteki yerini alır. Siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Böyle düşünenler futboldan pek anlamıyorlar. Tarihin en büyüğü değildim. Ama futbola başladığım andan bıraktığım güne kadar her zaman üst seviyede futbol oynadım. Pozitif düşüncelerle pozitif maçlar çıkardım. Bu yönüm ağır bastığı için insanların aklına ilk ben geliyorum. Tüm kategorilerde kendimi her zaman en iyi şekilde hazırladım ve en iyi şekilde bitirmeyi hedefledim, hepsi bu.

Futbola bugün başlasaydınız yine bu kadar büyük bir oyuncu olur muydunuz? Yoksa değişen futbolla birlikte bir farklılık olur muydu?

Düşüncelerim, hedeflerim yine aynı olurdu. Futbolcunun öncelikle çok profesyonel olması gerekiyor. Ben de eskiden ne yaptıysam tekrar aynısını yapmaya çalışırdım, değiştirmezdim. Bu, futbolcunun sadece yeteneğiyle değil profesyonel düşüncesiyle de ilgili. Ne yapmak istediğinizle alakalı biraz da...

Junior ve Branco sonrasında milli takımın sol bekinde oynamak bir baskı oluşturmuş muydu?

Onlar benim profesörlerimdi ve asla onlardan daha iyi olabileceğime inanmadım. Sadece hep onlar gibi yüksek seviyede oynamaya çalıştım.

Hâlâ inanmıyor musunuz onlardan daha iyi olduğunuza?

Hiçbir zaman inanmadım. Ben daha çok sahada eğleniyordum, oynuyordum. Benim için bu ön plandaydı. Bir yandan keyifli bir oyun oynardım ama sorumluluklarım da vardı. Onlardan da taviz vermedim.

Real Madrid'de oynadığınız 11 yıllık dönemde sırasıyla Figo, Zidane, Beckham gibi frikik üstatları transfer edildi. Bu isimler kadroya dahil oldukça duran top paylaşımını nasıl yapmaya başladınız? Nasıl bir çözüm ürettiniz?

Uzaktan frikikler benimdi, kaleye yakınları diğer üçü aralarında paylaşıyordu. Hatta bir keresinde komik bir an yaşamıştık. Topun başında benimle birlikte Beckham ve Zidane vardı. Beckham topu kendi vuracakmış gibi yerleştirdi. Ama ben oradan vurmayacaktım, biraz daha kenara çektim. Sonra Zidane gelip "Ben oradan vurmam" dedi ve topun yerini tekrar değiştirdi. Biz o muhabbeti sürdürürken hakem düdüğü çaldı ve gidip vurdum. Gol oldu. 4-0 öndeydik zaten. Sadece eğleniyorduk.

O an başkası vursa kızar mıydınız?

Dert etmezdim. İçerideki atmosfer çok güzeldi, hiç böyle problemler yaşamadık.

'Los Galacticos' size göre Real Madrid için doğru bir politika mıydı?

Galacticos, Real Madrid için her zaman önemli bir projeydi. Çünkü Real Madrid'in içinde her zaman çok büyük futbolcular yer aldı. Beckham, Zidane, Ronaldo gibi oyuncular gelerek büyük bir imaj yarattı. Ama bu imajı kulüp değil, daha çok medya büyüttü. Çünkü Real Madrid zaten en üst seviyede bir kulüptü. Başkan Florentino Perez çok akıllı bir adamdı. Parayı alıp saçıyordu; ama doğru yerlere. Farklı bir kulüp Real Madrid. Fantastik bir kulüp imajı gerekiyordu onun için. Galacticos, bu imajı oturtmak adına doğru bir adımdı.

Fransa'ya attığınız frikik golü olmasaydı, hangi golünüzle hatırlanırdınız?

Tenerife'ye sıfırdan attığım golle herhalde.

İkinci sıradaki favori golünüz o mu?

1993 yılında Palmeiras-Gremio maçında bir golüm vardı. Orta yuvarlağın oralardan vurdum ve gol oldu. Bir de Marsilya'ya attığım golü çok beğenmiştim. Beckham ortaladı, sol ayakla vurduğum vole yere çarpıp doksana gitti.

Konsol oyunlarında birçok kişi Roberto Carlos'u forvete koyardı. Sizin de kendinizi forvete koyduğunuz oldu mu hiç? Sizce doğru bir deneme mi bu?

Ben hiç konsol oyunları veya benzeri bilgisayar oyunlarını oynamadım. Ama evet, birçok arkadaşım beni forvete koyduğunu söylemişti. Eğer ben bu oyunları oynasaydım, önce kimin nerede daha iyi oynayacağını tespit etmek için futbolcuların güçlerine bakardım. Mutlaka hızlı bir oyuncu koyardım ön tarafa. Oyunlarda yüzdelerim yüksekti. Mantıklı bir tercih olabilir.

Inter'de doğru gitmeyen neydi?

Hiçbir şey. Inter'deki tek sıkıntı hocanın beni forvete yakın oynatmasıydı. Benim gibi kısa boylu biri için önde oynamak zor oldu.

Fotoğraf Getty Images Turkey

Hep uzun top atıyorlardı İtalya'da. Benim de boyum 1.40 desek, çok kolay olmuyordu... Ben sol bekte ofansif bir oyun oynardım. Roy Hodgson ise olaya daha defansif bakıyordu. O yüzden benim pozisyonumu değiştirdi, benden hücumcu yaratmaya çalıştı. Ama bana çok büyük iyilik oldu bu. Fabio Capello beni böyle ofansif görünce Real Madrid'e aldı ve sonraki 12 senemi Real Madrid'de geçirmemi sağladı. Ne diyebilirim ki? Teşekkürler Hodgson!

Roberto Carlos dendiğinde akıllara her şeyden önce kuvvetli bir sol ayak geliyor. Bunu özellikle çalışarak mı sağladınız, yoksa hep mi öyleydi?

Doğuştan gelen bir şey bu. Vücut yapımla alakalı. Bacağımı güçlendirmek için salonda hiç çalışmadım. Babamın da bacakları aynı tipteydi, kalındı. Futbola başladığımda da sertti şutlarım. Tanrı herkese değişik özellikler verir. Ben seninki gibi uzun saçlarım olsun istemiştim ama o bana sol ayak verdi. Bazı şeyleri nasıl açıklayabileceğimi bilmiyorum.

Kariyerinizde sağ ayağınızla yaptığınız en iyi şey neydi?

Gaza basmak. Futbol hayatım boyunca 20-25 yılda, 1000'den fazla maçta sadece iki golüm var sağ ayakla. Kafayla bile üç golüm var; Palmeiras, Real Madrid ve Fenerbahçe'de birer gol. Ama sağ ayak bu kadar.

TANRI HERKESE DEĞİŞİK ÖZELLİKLER VERİR. BEN ONDAN SENİNKİ GİBİ UZUN SAÇ İSTEDİM AMA O BANA SOL AYAK VERDİ.

Dünyanın birçok yerinde iş bulabilecek bir teknik adamken Anadolu'nun çeşitli yerlerinde dolaştınız. Ne umdunuz, ne buldunuz?

Sivas'tayken biraz zorluk çektim. Çünkü beklediğim gibi modern bir şehir değildi. Doğrusu yapacak çok fazla şey yoktu. Ama bu tür şehirlerde insanların bize karşı olan sevgisini, saygısını görme imkânımız oldu. Bize her zaman iyi davrandılar. İzmir'de,

Akhisar'da aynı şeyleri yaşadım. Gerçekten çok içten kucakladılar beni. Ama bu benim için sadece bir okul ve şu anda bu okulun başlangıcındayım. Eğitimime küçük yerlerde başlayıp daha sonra büyümeyi tercih ettim.

Saha kenarı deneyiminize Anzhi'de yardımcı antrenör olarak başladınız ve sonrasında Sivas'a teknik direktör olarak geldiniz. Kariyer başlangıcı için yüksek bütçeli, hedefleri büyük bir kulüpte başlamakla mütevazı bir kulüpte başlamak arasında nasıl bir fark görüyorsunuz?

Ben kendimi henüz büyük takımlar için hazır görmediğim için daha mütevazı takımlara yöneldim. Eğitimsiz birinin direkt üniversiteye gitmesi nasıl yanlış olacaksa benim için de durum aynı. Yüksekten başlamanın en doğru seçenek olduğunu düşünmüyorum.

Sivasspor'da bir sezonda ve Akhisar'daki kısa dönemde pek çok Anadolu takımının aksine hücumu düşündüğünüze tanık olduk. Bunu daha sonraki takımlarınızda da görecek miyiz? Tarzınız bu mu olacak? Yoksa yönettiğiniz oyuncu grubuna göre mi şekil alıyorsunuz?

Benim tek düşüncem Türkiye'deki eski futbol alışkanlıklarını değiştirmek. Örneğin Guardiola Almanya'da ne yaptı? Belli bir şablonun içinde robot futbolcularla oynuyorken, Bayern onun için tamamen değişik bir deneyim oldu. Türkiye'de ayakta çok fazla kalite yok. Pas kalitesi çok düşük. Kaleci topu direkt şişiriyor ön tarafa. Dönen topu alıyorlar ve öyle atak yapıyorlar. Ben oyuncularıma antrenmanlarda da daha modern bir futbol oynatmaya çalışıyorum. Antrenmanlarımız daha çok topla oluyor; topu kontrol ederek pas atıp, hareketi devam ettirerek dar alanda oynamaya çalışıyoruz. Ceza alanı kadar küçük bir alana birkaç oyuncu koyup hızlı pas düşünmelerini sağlıyoruz.

Taktik anlayışı oturturken oyuncularınızın özelliklerine göre mi davranıyorsunuz? Mesela Cicinho gibi bir bek, Aatıf, Burhan, Aydın gibi etkili hücumculara sahip olmasanız aynı oyunu oynar mıydınız?

Her maçta futbolcuların özelliklerine, potansiyeline, rakibe göre sistem kurmak, 4-1-4-1, 4-4-2 ya da 3-5-2... Bunlar sadece taktik antrenmanlarla olacak şeyler değil. Yeri geldiğinde futbolcuların uygulayarak öğreneceği şeyler. Bütün hafta boyunca yapılan idmanlardan sonra teknik direktör maça geldiği zaman içi rahat olmalı. Çünkü hafta boyunca iyi metotlarla iyi çalışmalar yaptığı ve bunu gözlemlediği için hafta sonu işlerin iyi gideceğini düşünmeli. Biliyorum ki burada birçok hoca var. Antrenmanlarda trafik memuru gibi "Buraya, şuraya, şöyle, şu tarafa!" şeklinde yönlendirmeler yaparak futbolcuları çalıştırıyorlar. Eğer iyi idman yaparsan hafta sonu maçta koltuğuna otursun, futbolcular ne yapması gerektiğini bilir, senin de için rahat olur. Futbolculara ne kadar çok el kol hareketi yapıp onları ne kadar yönlendirmeye çalışırsan, futbolcular o kadar çok kilitlenir, daha fazla tutarlar kendilerini.

Bu açıdan Guardiola'nın Bayern'de yaptığı işi nasıl değerlendiriyorsunuz peki? Oradaki işleyen sistemi?

Fotoğraf Can Erkiler

Çok büyük iş başardı Almanya'da. Almanya'nın oyun sistemini, o kültürü tamamen değiştirdi. Ama bu Almanya Milli Takımı'na ne kadar sirayet eder onu bilmiyorum.

Neyi başardığınızda "Ben artık elit bir teknik direktör oldum" dersiniz? Ne zaman daha büyük projeleri kabul etmeye hazır hissedersiniz kendinizi?

Ben şu anda bir üst kademeye geçmek için hazırım. Onun için de telefonun çalması gerekiyor. Telefon çalmadıkça bu katta devam edeceğiz. Şu an bekliyorum.

Türkiye'de "Barcelona'yı ben de şampiyon yaparım" diyenler var. Sizce hangisi daha zor; Real Madrid veya Barcelona'yı La Liga şampiyonu yapmak mı, Fenerbahçe veya Galatasaray'ı Süper Lig şampiyonu yapmak mı?

Kesinlikle Türkiye'de bir takımı şampiyon yapmak daha kolay. Real Madrid veya Barcelona gibi takımlarda çalışmak zannedildiği kadar kolay değil. Türkiye'nin Avrupa'daki tarihine bakalım, Galatasaray'ın bir tane UEFA şampiyonluğu var. Fenerbahçe 100 yıllık bir kulüp olarak Şampiyonlar Ligi'ndeki en iyi sezonuna 2008 yılında ulaştı. 100 yıllık tarihte bir kez çeyrek finale kaldılar. Son yıllarda UEFA daha modern bir kültürü anımsayınca, Türk takımlarının ilerlemesi durdu. O yüzden önce Türk futbolunun da bazı konularda ilerlemesi gerekiyor. Sadece Türkiye Ligi'nde şampiyon olmak yeterli değil.

Temel sorun nerede peki? Yönetimlerde mi, futbolcularda mı, yoksa taraftarın beklentisinde mi?

Sadece futbolu oynayanlarda değil. İyi transferler, altyapı okulları, son zamanlarda daha çok problem olan maaş ödemeleri... Bunlar bir ülkenin futbolunun itibarı için önemli unsurlar.

Dergimizin isim babası Socrates ve Brezilya'da Socrates'in algılanış biçimi ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

Socrates, Brezilya'da her zaman çok saygı duyulan bir isim oldu. Bazı şahsi problemler yaşasa da her zaman 'kaptan' kişiliğine sahipti, milli takımda da Corinthians'ta da. 'Democracia Corinthiana' hareketiyle Brezilya futbol mantalitesini değiştirdi. Sadece sahada değil; futbolcuların kendi hayatlarını, düşüncelerini daha özgürleştirebilmesi, daha rahat ifade edebilmesi yönünden de çok önemli bir rol üstlendi.

Socrates, 2010 Dünya Kupası'ndan önce, "Artık sahada Brezilya forması giymiş Avrupalılar oynuyor. Brezilya, eski oyunu ve yetenekli futbolcularından çok uzakta" gibi ifadeler kullanmıştı. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Bu soru bana daha önce de sorulmuştu ve yanlış bir çeviri olduğunu söylemiştim. Bu sözün yanlış yayılması Brezilya'da da problem oldu. O, Brezilyalı futbolcuların Avrupalılaştığını söylemedi. Son zamanlarda Brezilya'nın en iyi oyuncularının Avrupa'da oynadığına değinmişti. Ben Real Madrid'de oynasam bile hâlâ Brezilyalıyım, Avrupalılaşmadım.

Brezilya Milli Takımı her dönem çok yetenekli oyunculara sahip oldu. Turnuvalarda da her zaman favoriler arasında gösterildi. Peki Brezilya hâlâ bir ekol mü? Ronaldo, Kaka, Ronaldinho gibi isimler yokken, sizce Brezilya ekolü devam ediyor mu?

Bizler lider oyuncularık. Şu andaki Brezilya Milli Takımı genç yaşta belli bir seviyeyi aşmış oyuncularından oluşuyor. Bizim zamanımızda takım içinde yedi tane kaptan vardı, şu an bir tane var. Eğer şimdiki oyuncular takım içinde daha çok sorumluluk alırsa, işleri daha kolaylaşır. Şu anda referans olarak Neymar'ı gösteriyor herkes. Bizim zamanımızda ise referans gösterilen futbolcu Ronaldo'ydu; yani *'Il Fenomeno'*.

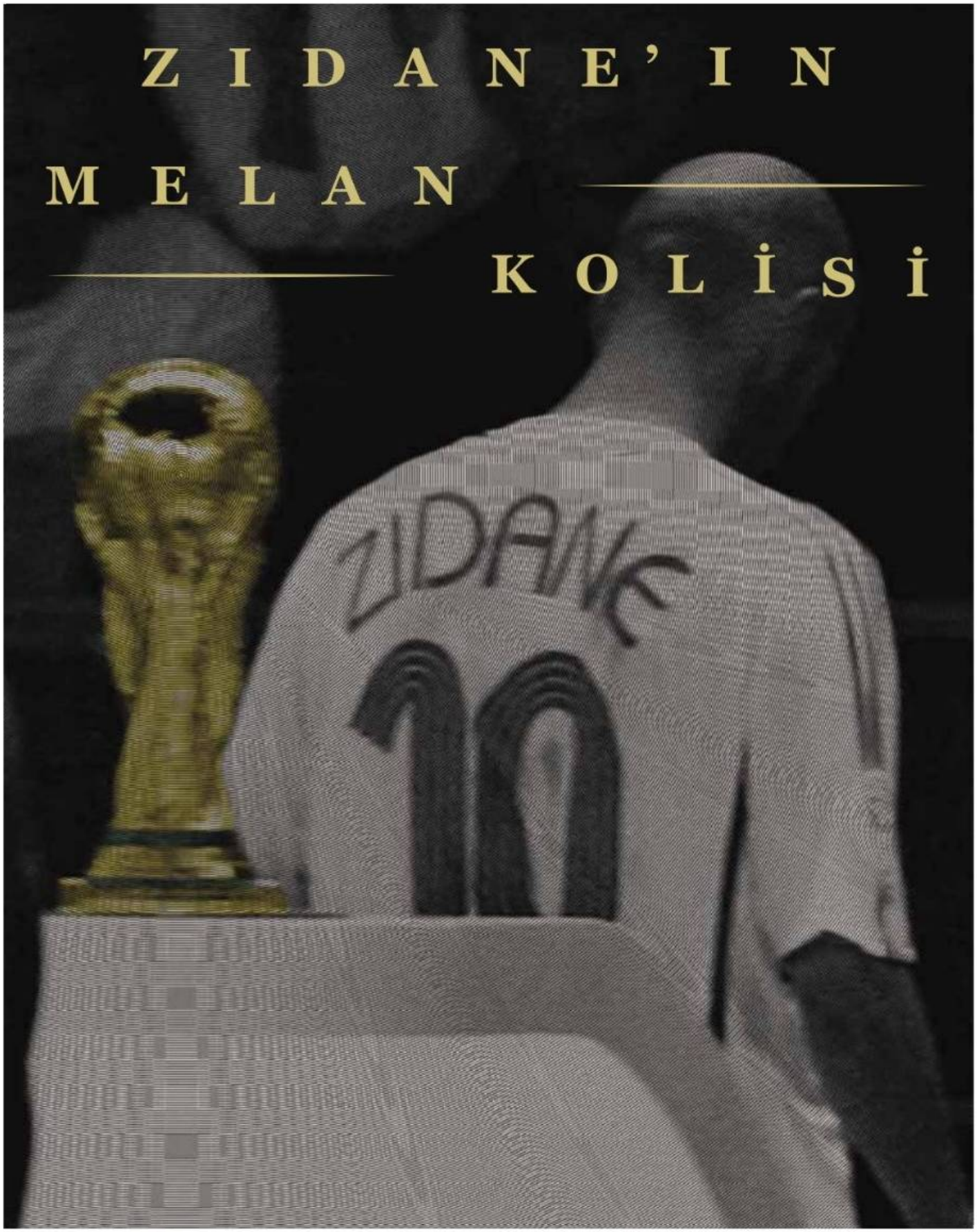
Real Madrid'de oynarken bir kadına Ronaldo adına imza verdiğiniz için sorgulandığınız söylenmişti. Detayları anlatır mısınız?

İşi ben batırdım. O hafta maçı kaybetmiştik, bir gün sonra antrenmandaydık. Tesisten arabayla çıkarken yaşlı bir kadın bize doğru yaklaştı ve durdurdu arabayı. "Ronaldo, amuletime imza atar mısın?" dedi. Ronaldo ismini duyunca şaşırdım, beni niye karıştırdı Ronaldo'yla diye. Ben de "Ronaldo'dan sevgilerle. R9" diye imza attım. Daha sonra kadın fotoğrafımı çekti yeğeni için. Fotoğrafı yeğenine gösterdiğinde, çocuk "Bu Ronaldo değil, Roberto Carlos" demiş. Kadın da gidip beni şikâyet etmiş. Polis beni aradı ve ifade vermek zorunda kaldım.

Fotoğraf Getty Images Turkey

ZIDANE'IN MELAN KOLİSİ

Fotoğraf Getty Images Turkey

FİLMİN SONUNU HERKES BİLİYOR; 2006 DÜNYA KUPASI FİNALİ'NDE ZIDANE KIRMIZI KART GÖRÜR VE SAHAYI TERK EDER. FAKAT 'MEŞHUR KAFA' BUNDAN İBARET DEĞİL. BELÇİKALI EDEBİYATÇI JEAN-PHILIPPE TOUSSAINT'İN KALEMİNDEN ZIZOU...

JEAN-PHILIPPE TOUSSAINT ÇEVİREN: **İNAN ÖZDEMİR**

Zidane başka hiçbir şey düşünmeden Berlin gökyüzünü seyrediyordu. Flaman ressamların fırçasından çıkmış görünen o rüzgarlı, uçsuz bucaksız, beyaz gökyüzü, mavi çizgilerin lekelediği gri bulutlarla buluşmuştu. 9 Temmuz 2006 akşamı Zidane Olimpiyat Stadyumu'ndan Berlin gökyüzüne gözlerini çeviriyor ve içinde orada olmanın; basitçe o gün Berlin Olimpiyat Stadyumu'nda, Dünya Kupası finali akşamında sahada bulunmanın verdiği o yakıcı gerilimi hissediyordu.

Hiç şüphesiz ki final akşamında bu sadece bir üslup ve melankoli meselesiydi. İlk bakışta üslup geliyordu: 7. dakikadaki penaltı golle sonuçlanmıştı, bu tasasız bir Panenka'ydı, çizginin üzerinden geçerken sahneden çıkmış, Geoff Hurst'ün[1] Wembley 1966'da yolladığı efsane şutun yörüngesine bilardo topları bırakmıştı. Fakat bu yine de sade bir alıntıydı, Dünya Kupası'nın efsane bir anına kazara yapılan saygı duruşu. O final akşamı Zidane gerçek hareketini daha sonra yapacaktı -gecenin yalnızlığına doğru kara safradan taşan ani bir hareketti- ve herkesin geride kalan her şeyi unutmasını sağlayacaktı, maçın ve uzatmaların sonunda, kazandıran ve kaleye atılan şutlar da bundan nasibini alacaktı; sert, keskin, belirleyici, romanesk bir hareket: Berlin gökyüzünün altında kusursuz bir şüphe, başdöndürücü karmaşıklıkta bir 'an' yaratacak, karanlık ve güzellik, şiddet ve tutku birbiriyle, kısa ömürlü ve tamamen senaryo dışı bir eylem için buluşacaktı.

Zidane'ın kafası bir hattatın darbelerindeki kıvraklığa ve anidenliğe sahipti. Birkaç saniyede gerçekleşse de yavaş bir süreç sonunda olgunlaşmış, yaratılışı uzun, gizli ve gösterişsiz olmuştu. Zidane'ın hareketi sadece güzelin ya da olağanüstünün değerlendirildiği estetik sınıflandırmalarda kalmıyor, iyinin ve şeytaninin konuşulduğu ahlaki tartışmaların ötesine gidiyor; gücü, değeri, özü, sadece borçlu olduğu o anın ahengine indirgenmeyecek seviyede ilerliyordu. İki saklı eğilim uzaklardan geliyordu. İlki; derinlerden, sessiz, güçlü, amansız bir şekilde, zamanın geçtiğini anlatan saf melankoliden türemişti. Beklenen sonun hüznü, kariyerinin son maçına çıkan ve istediği finişi yapamayan oyuncunun acısıydı. Zidane'ın başı sonlarla dertliydi, yanlış ve kaçan vedalara alışkındı.[2] Onun için bitirmek, en azından güzel bir şekilde veda etmek her zaman imkânsız olmuştu, zira güzel bir şekilde bitirmek, her şeye rağmen bitirmek, efsaneni mühürlemek demekti: Dünya Kupası kaldırmak, birinin ölümünü kabullenmesi anlamına geliyordu, kaçırmak ise ihtimalleri açık, bilinmez ve canlı tutuyordu. İkincisi ise davranışıydı; aynı anda hem benzer hem de karşıt bir eğilimdi, kara safranın ve asık suratlılığın aşırılığından beslenmiş, sahayı hızlıca, olabilecek en hızlı şekilde, aniden terk etmeyi ve soyunma odasına dönmeyi istemişti, *(Aniden terk ettim, kimseye haber vermeden)*[3] zira yıpranmayla birlikte, birdenbire, hesapsızca, yorgunluk, tükeniş baş göstermiş, Zidane gol atamamaya başlamıştı. Artık takım arkadaşlarını ve rakiplerini sırtlayamıyordu, artık dünyayı ya da kendini de sırtlayamıyordu.

Zidane'ın melankolisi benim melankolimdi, bunu biliyordum, hissetmiştim ve kullanmıştım. Dünya bir anda donmuştu, uzuvlar ağırlaşmış, saatler uzamış, geçmek

1. Hurst, 1966 Dünya Kupası finalinin uzatma dakikalarında ceza sahasının içinden vuruşunu yapmış, direğe çarpan top çizgiyi geçmişti. Gol, hakem kararıyla geçerli sayılmış ve uzun süre tartışılmıştı.

2. 2004 Avrupa Şampiyonası çeyrek finalinde Fransa'nın Yunanistan'a mağlup olduğu maçın akabinde Zidane milli takım kariyerine son verdiğini açıklamış fakat bir sene sonra geri dönmüştü. 2006 Dünya Kupası'nda ise Fransa'nın grupta Güney Kore ile oynadığı maçta sarı kart görmüş, cezalı duruma düşmüştü. Zidane'ın oynamadığı bir sonraki maçta Fransa Togo ile karşı karşıya gelip elenmenin eşiğinden dönmüştü.

3. Jean-Philippe Toussaint'in *La Salle de Bain* romanından bir cümle.

bilmemişti. Parçalanmış ve zayıflamış hissediyordu. İçimizdeki bir şeyler bize cephe almıştı[4] ve gerilimle yorgunluğun zehirli karışımının ortasında Zidane başka türlü etkisiz hâle getiremeyeceği bir yükle şiddet sayesinde baş etmişti. Uzatmaların başından itibaren Zidane, bilinçsizce, kolunda hareket etmeden duramayan kaptanlık pazubandı ile arasındaki gerilimi yansıtıyordu, bir yandan onu sakarca koluna oturtmaya çalışırken. Zidane, kendisine rağmen sahayı terk etmek ve soyunma odasına dönmek istediğini belirten sinyaller veriyordu. Artık anlama, güce, enerjiye, o son sahneyi başarılı kılacak, saf üslubun son fırça darbesini vuracak iradeye sahip değildi; kafa vuruşu, birkaç dakika önce, bütün güzelliğine rağmen Buffon tarafından çıkarılmıştı ve gözlerini bir anda tamir edilemez zayıflığa açmıştı. Biçim, şimdilik onunla kalmıştı ve bu bir sanatçı için kabul edilemezdi, en azından sanatla melankoli arasındaki yakın bağı bilenlere göre. Topu kaleye yollamaktan yoksunsa, akılları yollamalıydı.

Gece Berlin'in üzerine çökmüş, ışıkların etkisi azalmıştı, aniden Zidane omuzlarında gökyüzünü hissetmişti, sema bir anda kara ve koyu kırmızı alacakaranlık bulutları ile baş başa kalmıştı. Su, bir anda vicdanı asla uyumayan gece ile karışmıştı.[5]

Stadyumda bulunan hiç kimse ne olduğunu anlamamıştı. Olimpiyat Stadyumu'nda benim oturduğum noktadan maçın devam ettiği, İtalyanların hücuma gittiği ve aksiyonun yön değiştirdiği görülüyordu. Bir İtalyan oyuncu yerde kalmış, olay vuku bulmuştu, Zidane melankolinin düşman tanrıları tarafından ele geçirilmişti. Hakem oyunu durdurmuş, oyuncular çimlerin her noktasından yerdeki oyuncuya ve etrafını çevirdikleri yan hakeme koşmaya başlamıştı, bakışlarım soldan sağa kaymaya başlamış, içgüdüsel olarak Zidane'a dönmüştüm, gözler her zaman Zidane'ı bulurdu, beyaz formalı silüeti sahanın ortasında dikilmişti, yüzünü çok yakından görebiliyordum ve Buffon, İtalyan kaleci, bir anda yanında bitmiş, onunla konuşarak, başını okşayarak, omzuna dokunarak şaşırtmıştı, genelde birinin yeni doğan çocuğuna göstereceği, onu rahatlatmak, sakinleştirmek için yapacağı şefkatli, teselli verici hareketlerdi bunlar. Ben ne olup bittiğini anlamamıştım, tribünlerdeki hemen hiç kimse ne olup bittiğini bilmiyordu, hakem etrafında küçük bir oyuncu topluluğunun olduğu Zidane'a doğru yürümüş ve cebinden Berlin gökyüzüne doğru kaldırdığı o kara kartı çıkarmıştı, melankolinin kara kartının Zidane'a çevrildiğini o an anlamıştım.

Zidane'ın hareketi görünmez ve anlaşılmazdı, en acayibi de aslında hiç yaşanmamış olmasıydı. Eğer kendimizi sadece stadyumda canlı gördüğümüz şeylerle sınırlı tutarsak ve duyularımızla sahip olduğumuz şeylere inancımızı korursak bu olay aslında hiç vuku bulmamıştı, kimse hiçbir şey görmemişti, hakemler de taraftarlar da. Zidane'ın hareketi hiç yaşanmamıştı, fakat gerçekleşseydi, Zidane'ın rakibine kafa atmak gibi bir kötü niyeti, arzusu ya da fantezisi olsaydı bile, Zidane'ın kafası asla rakibine ulaşmayacaktı, her seferinde kafası göğsüne ulaşmaya çalışırken geriye yolun yarısı kalacaktı, sonra bir yarısı, arkasından bir başka yarısı daha geçilmek zorunda olacaktı ve sonsuza dek Zidane'ın kafası hedefine ulaşmaya çalışacak, bunu asla başaramayacaktı, sürekli dönüp duran bir yavaş çekimde, matematiksel ve fiziksel imkânsızlığı aşamayacak, rakibinin göğsüne asla temas edemeyecekti, dünya çapında Zidane'ın aklından geçip gidenleri görebilen izleyiciler dışında kimse için.

Fotoğraf Getty Images Turkey

4. Jean Starobinski'nin *L'Encre de la melancolie* dergisindeki yazısından.

5. Gaston Bachelard'ın *L'eau et les reves* denemesinden.

BEN MARCIO SANTOS İKEN

MAHİR ÜNSAL **ERİŞ**

YEŞİL SAHALARIN TOZUNU ATACAĞINA İNANIYORDU AMA İŞLER İSTEDİĞİ GİBİ GİTMEDİ. HİKÂYENİN GERİ KALANI İÇİN SÖZÜ MAHİR ÜNSAL ERİŞ'E BIRAKIYORUZ...

"İspanya alır" dedim.

Kaşlarını istihzayla kaldırdı, yüzünü çepeçevre saran bir gülümsemeyle, beni küçümseyerek, "Nah alır!" diye cevap verdi: "Papaz her gün pilav yemez oğlum, geçti artık o işler. Yaşlandı topçuların hepsi. İtalya'nın 21 yaş altı takımı çok iyiydi geçen senelerde. Gençlere imkân verilirse İtalya alır, o da olmazsa Arjantin."

Arjantin deyince süt mavi bir serinlik geçti içimden. Çocukluğumun Maradona'lı zamanları dalgalandı zihnimin derinlerinde bir yerlerde. Çocukken Maradona'yı ne kadar sevdiğimi düşündüm. "Baba, Arjantin mi kaldı Allahını seversen" dedim, aynı alaycılıkla gülümseyerek. "Bir Messi'yle, Higuain'le olacak iş mi?" diye ekledim.

Babamın kaşları çatıldı. Yüzü, dinine kitabına sövmüşüm gibi bir acılaştı.

"Çok anlarsın çünkü futboldan, Marcio Santos!" dedi.

İşte yine aynı yere geldik, Marcio Santos laneti, peşimi bırakmayan hayalet. Yine bir futbol sohbetimizin tam ortasına geldi oturdu. 25 yıla uzanan lanetimiz: Marcio Roberto dos Santos.

Babamın hafta içi-hafta sonu demeden, gece gündüz maç seyrettiği yıllardı. Ada Ligi'nden Çizme'ye, Almanlardan Türkiye'deki 3. Lig karşılaşmalarına kadar, sanki sonunda mühim bir sınava girecekmiş gibi dikkatle bütün maçları izler, küçük bir deftere notlar alır, televizyonun karşısından ayrılmazdı. Kendince bütün futbolculara edecek bir laf bulur, değme teknik direktörden daha iyi takımlar kurar, bütün hocalara oturduğu yerden nafile tavsiyeler verirdi. Evde hayat, annemi delirtecek kadar futbol doluydu. Ben de çocuktum. Sokakta top beni bekliyordu. Mahalle maçları kuruluyor, babamdan duyduğum tuhaf adlı futbolcuların isimleri maçlarda havalarda uçuşuyordu: "Evet, Baldiviyezo ortasını yapıyor, top Goygoçeya'nın önüne düşüyor. Bir şut! Ve top ağlarda!"

'90 Dünya Kupası'nın fırtınası daha yeni yeni diner gibiydi. Okulda, evde, mahallede o kadar çok futbol konuşulurdu ki dünyada herkes gözünü ayırmadan futbol seyrediyor sanırdım. Babam bir gün, gülen gamzelerini göstererek geldi işten. Kapının önünde altıya altı takım kurmuş maç yapıyorduk. Sokağın köşesini gıcır gıcır bir futbol topuyla döndü. Kucağında topla görününce ona doğru koştum. Elindeki topu yerden sektirerek bana doğru attı, gülümsemesi giderek büyüyordu. Yepyeni bir futbol topunun betona vurunca çıkardığı o eşsiz ses! Daha bir kez tekme yüzü görmemiş o nefis yuvarlaktan yayılan büyülü kauçuk kokusu! Maç dağıldı. Yeni topla bir maç daha kuruldu. İktidar benim elime geçmişti artık. Top benimdi; istediğimi oynatır, istemediğimi yedeğe alabilirdim. Her andığımda tadını damağımda duyabildiğim güzellikte bir mahalle maçı oldu. Hayatımın en mutlu günlerinden biriydi.

Maç bitip akşam ezanı okununca eve döndüğümde asıl bombayı patlattı babam.

Fotoğraf Getty Images Turkey

Benden daha heyecanlı görünüyordu. "Seni Demirspor'un altyapısına yazdıralım!" deyiverdi. Liman, demiryollarına bağlıydı o zamanlar. O yüzden bir Demirsporumuz vardı; liman işçilerinin, demiryolcuların top oynadığı. Onların çocukları için de bu yaz okulu düşünülmüştü. '90 Dünya Kupası, neredeyse bir yıl sonra bile hayatımızı değiştirmeye devam ediyordu. Havalara uçtum. "Olur!" dedim. Babam gülümsedi. Eğitim hayatında çok istikbal vadeden bir çocuk olmadığımı biliyordu, hani belki olur ya, topa yeteneğim vardır en azından diye umutlanıyordu. Okumasam da hayatımız kurtulurdu. Hoş, okuyanların da başı bitten kurtulmuyordu.

Döndü, yine maçını seyretmeye koyuldu. Kim bilir kimle oynuyordu Brezilya. Babam, elinde küçük, spiralli not defteri, bir yandan maça bakıyor, bir yandan da izledikçe Brezilya'ya hayıflanıyordu: "Yazıklar olsun şu Brezilya'nın kurduğu takıma. O Santos denen adamı niye oynatırsın. Maç boyunca beş kere değdi adamın ayağına top." Şaşırdım. Maçların, yaşımdaki biri için biraz fazla uzun olduğunu düşünüyordum. Bir buçuk saat süren bir maç boyunca herkesin ayağına top değiyor olmalıydı. "Beş kere mi?" diye sordum. "Dört buçuktan beş" diye cevap verdi defterine bakarak, "Birinde ceza sahasının içinde top çarptı da arkadaşının önüne düştü." Güldüm. Komik gelmişti. Babamsa duruma kederlenmiş görünüyordu. Aldırmadım.

Günü geldi, Demirspor'un yaz futbol okulu başladı. İlk gün. Birkaç yüz metre koşturdular, birkaç ısınma, birkaç kültür fizik, birkaç da ayak içi pas antrenmanı yaptık. Sonra ikiye ayırdılar kalabalığı. Bir taraf formaları çıkardı, atletlerle kaldı. Ben formalı tarafa düştüm. Buna sevinmiştim. Çift kale maç yaptıracaklardı. Hoca geldi, "Sol ayağın var mı oğlum?" dedi. "Yok hocam" dedim, "Ama sağım iyidir." Umursamadı. Sol açığa koydu beni. Derken düdük çaldı, maç başladı.

Yanakları koşmaktan ve hırstan al al olmuş akranlarım deliler gibi koşuşturmaya başladılar. Demirspor seçmeleri değil de Dünya Kupası finali gibi bir azim, bir istek. Derken gerilerden bir pas düştü önüme. Aldım. Topu sağ ayakla sürsem arkamdan gelenleri ve kaleyi göremiyordum. Topu sol ayağıma almaya kalksam da sol elimle yazdığım yazılar gibi kargacık burgacık bir şeye dönüşüyordum. Ben karar verene kadar topun ayağıma değmesiyle kapılması bir oldu. Kararımı verdim. Bir dahaki top gelişinde sağ ayakla sürecek, arkadan gelenlere de kendimi siper ederek topu saklayacaktım.

"AMA BABA!" DİYE SESLENDİM ARKASINDAN, "GOL ATTIRDIM?" BANA DÖNMEYE BİLE GEREK DUYMADAN, YÜRÜYÜŞÜNE DEVAM ETTİ.

Bir süre top gelmedi ayağıma. Mahalle maçlarındaki gibi sanmıştım. Ben ilerilerde bekleyeceğim, küçük diye ileride oynatmadığımız defansçılar kaleden savuşturdukları topu bana atacaklar, ben de doksana şandelleyeceğim. Ben ileride, rakip kale civarında bekledikçe hoca bana sinir oldu. "Oğlum girsene topa!" diye bağırıyor, dövünüyordu. Ben topa girene kadar top defanstan döndü, geldi gene benim önüme düştü. Sağ ayağımla topu sürmeye başlamıştım ki arkamdan gelen biri güm diye sırtıma yüklenip beni yere yıktı, tozlu toprakta debelenirken de topu aldı gitti. Bir düdük sesi bekledim, yok, gelen giden yok. Mahallede olsa kesin penaltı.

Sonra sağ kanattan bir atak yaptık ama gole ulaşmak mümkün olmadı. Bir korner kazandık. Gözüme televizyonda olduğundan bin kat daha büyük gelen ceza sahasının içinde minicik kalmış bir sürü çocuk, birbirimizle itişiyorduk. Derken korner kullanıldı, top yükseldi, yükseldi, bana doğru hızla yaklaştı. Yüzüme çarpmasından korktuğum için çabucak sırtımı döndüm. Ciğerlerimi dökesiye sırtıma vuran top benden sekip bizim formalılardan birinin önüne düştü. Bir vuruş ve işte gol! Hayatımdaki ilk gol pasımı vermiş oldum böylece.

Bunun üzerine atletliler alevlendiler. İştaha gelip atak üstüne atak yaptılar. Öyle ki bazılarında ben bile defansa kadar koşup savunmaya yardıma gittim. Kendi ceza sahamızdan çıkamaz olduk. Üç atak daha yapabildik maç boyu. İki soldan, başarısız. Biri sağdan, korner. Ama korner de sonuçsuz. Sonra gol üstüne gol yedik. Atletliler 6-1 yendiler bizi. Kenarda bekleyen işçi babalar, takımların adaletli paylaştırılamamış olmasına bağladılar bunu, enselerinin teri boncuk boncuk olmuş çocuklarını avuturken.

Ben üzgün değildim. Yenildik evet, ama gayet iyi oynadık. Benim için gayet iyi geçti maç. Sonuç alamadım ama ataklara katıldım, sol kanatta oynama tecrübesi kazandım, takımın tek golünün pasını attım. Daha ne olsun. Bunun gururuyla, mavi-lacivert formamı çıkarmadan babamın yanına gittim gerinerek. "Aferin ulan" deyip elini enseme vuracaktı: "Yenildiniz ama nasıl da çatır çatır oynadın sol kanatta. Kumaş var sende!" Önünde durdum, elini enseme uzatsın diye bekledim. "Marcio Santos!" dedi. Afalladım. Tamamen çıkmış aklımdan. "Efendim?" dedim. "Beş kere değdi ayağın topa bütün maç boyunca" dedi, "Marcio Santos gibi. Aynı. Dört buçuktan beş." Dikkatlice yüzüne baktım. Şaka yapmıyordu. Hakikaten yıkılmış görünüyordu. "Kul kınadığını görmeden ölmez derler" deyip arkasını döndü, yürümeye başladı. Beğenmediği Santos'un babası olduğunu görmek babamı yıkmıştı. Belki iyi gelir diye düşünüp, "Ama baba!" diye seslendim arkasından, "Gol attırdım?" Bana dönmeye bile gerek duymadan, yürüyüşüne devam ederek karşılık verdi bu sözüme de: "Evet, o da dört buçuğun buçuğu işte."

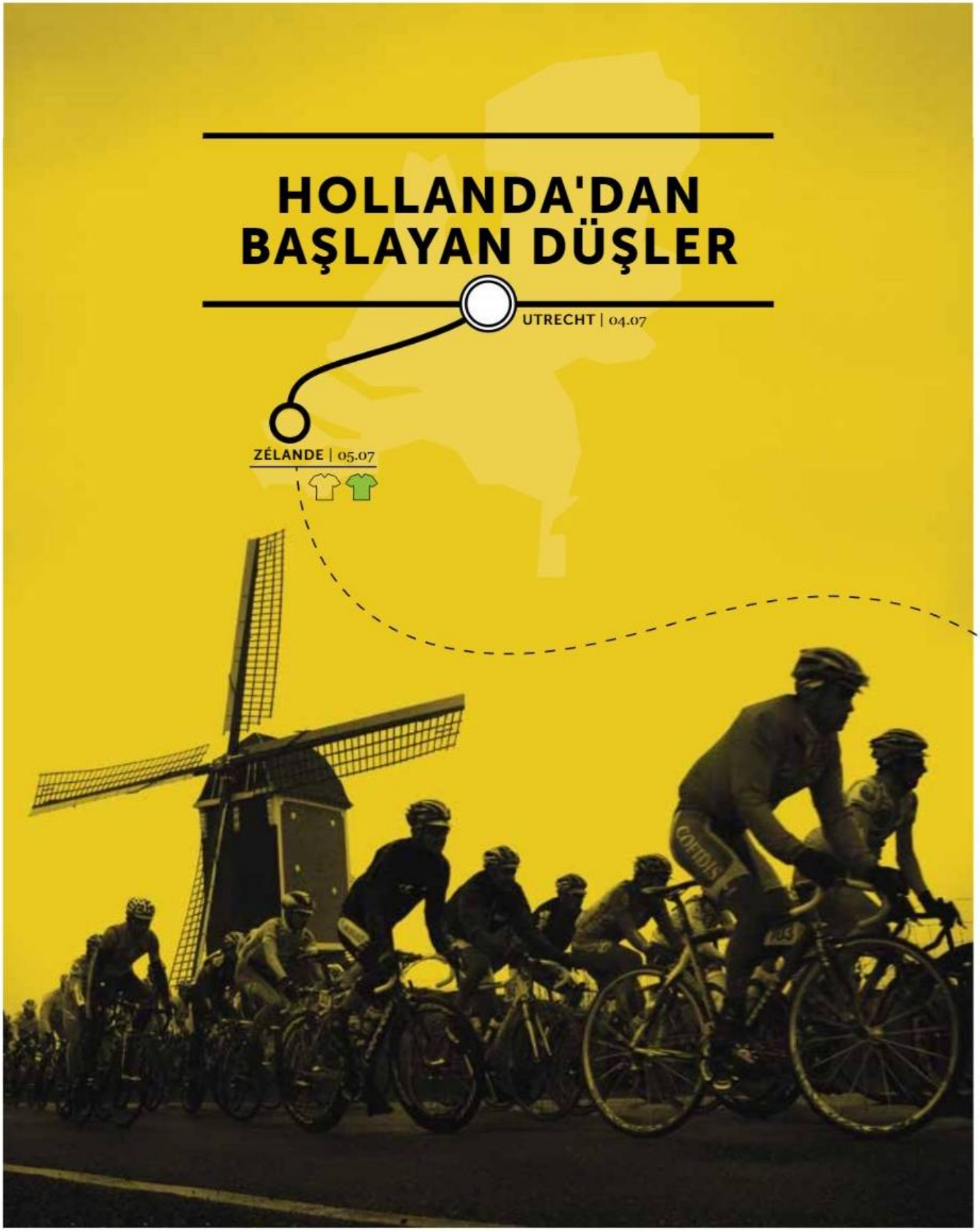
"Gitme Demirspor'un yaz okuluna artık" demedi bana hiç. Ama ben gitmeye cesaret bulamadım bir daha. Belki bulmalıydım, çalışıp azmetmeliydim. Yapamadım. Hem daha fazla rezil olmaktan, babamı daha çok kepaze etmekten korktum hem de mahallede futbol güzeldi. Kazanmak, kaybetmek daha basitti orada. Bana göre değildi formalı futbol. Babamı iştahlandırmak istemedim bir daha. Halbuki Santos, üç yıl sonra, dünya şampiyonu olan Brezilya kadrosunda yer alacaktı. Gerçi penaltı kaçırdı finalde. Ama canı sağ olsun, isteyince oluyor işte. Belki bunu gösterebilirdim babama.

S

HOLLANDA'DAN BAŞLAYAN DÜŞLER

UTRECHT | 04.07

ZÉLANDE | 05.07

Fotoğraf AP Images

BERKEM CEYLAN

2015 FRANSA BİSİKLET TURU, HOLLANDA'DAN BAŞLAYACAK. YELDEĞİRMENLERİ, BİR KEZ DAHA BİSİKLETİN BAŞKENTİ OLACAK VE BU BİR TESADÜFÜN ESERİ DEĞİL

"Hollanda'yı düşlerken
Geniş, boylu boyuna,
sonsuza akan akarsular görüyorum
Gökyüzü yerküreye yakın
ve bize renkleri veren Güneş
yavaş yavaş griye boyanıyor

Hollanda'yı düşlerken
Geniş, boylu boyuna,
sonsuza akan akarsular görüyorum
Gökyüzü yere yakın
Ve bize renkleri veren Güneş
Yavaş yavaş griye boyanıyor
Ve her yerde, felaketimiz
suyun sesi duyuluyor
Ürküyoruz ve boyun eğiyoruz."

Hendrik Marsman

Fransa Bisiklet Turu, 4 Temmuz 2015'te tamı tamına altıncı kez Hollanda topraklarından başlayacak. Bu rakam Fransa'ya doğrudan coğrafi sınırı bulunmayan bir ülke için rekor. Hatta Tour de France 1954'te ilk kez başka bir ülkeden başladığında, seçtiği yer Amsterdam olmuştu. Bunu Hollanda'nın bir bisiklet ülkesi olmasıyla açıklayabilir miyiz? Büyük ölçüde evet. Ancak, öncelikle Hollanda'nın mevcut bisiklet kültürünü ve bisiklet yollarını nasıl elde ettiği hakkında konuşmalıyız.

Hollanda Birinci Dünya Savaşı'nda tarafsızlığını koruyabilmeyi başarmış ve savaştan en az zararla çıkmış ülkelerden biri. Sınırdan 120 kilometre ötede, Ypres ve civarında yarım milyondan fazla insan hayatını kaybetmişken Hollanda'da tek bir insanın burnu bile kanamıyor. 1930'ların sonuna doğru Nazi Almanya'sının savaş ilanı artık malumun ilamıyken, dönemin Hollanda Kraliçesi Wilhelmina, Hitler ile ülkesini işgal etmemesi konusunda gizli görüşmeler yapıyordu. Bu görüşmeler işe yaramamış olacak ki Almanya, 1940'ta Hollanda topraklarını işgal ediyor. Hitler, Hollanda ırkını da Nazi ırkının bir parçası olarak gördüğü için hiçbir zaman tam yıkım emri vermiyor. Hollanda Kraliçesi ve hükümeti yeraltından Londra'ya geçiyorlar ve BBC'nin geçici olarak kurduğu Radyo Oranje'den yaptıkları yayınlarla Hollanda halkını örgütlemeye çalışıyorlar. Açlıkla geçen 1944-1945 kışından sonra savaş bitiyor.

Hollanda İkinci Dünya Savaşı sonrası açık ekonomi politikasıyla büyük bir büyüme yaşıyor. Büyüyen ekonomiyle beraber halk zenginleşiyor ve araba kullanımı artıyor. 1950'lerin sonuna gelindiğinde, çoğu yüzyıllar önce inşa edilmiş olan Hollanda'nın büyük kent merkezleri araba nüfusunu kaldıramamaya başlıyor. Arabalara yer açabilmek için binalar yıkılıyor, şehir parkları otomobil park alanlarına dönüştürülüyor. 1950 yılında trafik kazalarında yaklaşık bin kişi hayatını kaybediyor. 1972 yılına geldiğimizde bu sayı 3 bini buluyor. Özellikle 1972-1973 yıllarında trafikte hayatını kaybedenlerin yarısından fazlasının çocuk olması kamuoyunu harekete geçiriyor. Halk sokaklara dökülüyor ve 'Stop de Kindermoord' (Çocuk Ölümlerini Durdurun) hareketi başlıyor. Trafik kazalarında hayatını kaybeden binlerce çocuk Hollanda'dan yükselen bu sivil çığlığın sembolü oluyor. 1973'te tüm ülke genelinde 3 milyon araca sahip olan Hollanda, yaşanan petrol krizi ile sarsılıyor. Bu dönemde hükümetin en önemli kemer sıkma politikalarından biri de araç kullanımını azaltmak oluyor. 4 Kasım 1973'ten 6 Ocak 1974'e kadar pazar günleri trafiğe çıkılması yasaklanıyor. Halk pazar günü daha çok bisiklete ve toplu taşımaya yöneliyor. Tilburg ve Lahey (Den Haag) kentleri sıfırdan yapılmış bisiklet yollarına sahip olan ilk iki şehir oluyor. Bisiklet yolları bu kentlerde bisiklet kullanımını %50 oranında arttırıyor: "İnşa edersen, gelirler..." Sıfır irtifa ve az nüfus, bisiklet politikalarıyla birleşiyor ve günümüz bisiklet ülkesi Hollanda ortaya çıkıyor.

Bugün Amsterdam, Utrecht, Gröningen ve Zwolle gibi önemli Hollanda kentleri bisikleti hayatlarının içine tamamen entegre etmiş durumdalar. 2015 itibariyle Hollanda'da şehir merkezleri dışında toplamda 6 bin kilometrelik bisiklet yolu bulunuyor. 2011 yılında Eindhoven'da açılan *Hovenring* bisiklet kavşağı dünyada türünün ilk örneklerinden. Eindhoven, Veldhoven ve Meerhoven şehirlerini bir anlamda birleştiren bu köprü-kavşak, artan araç trafiğinde kavşaklarda bisikletçileri korumak için üretilmiş bir çözüm.

Hollanda halkı ne Hendrik Marsman'ın şiirindeki sulara (toplumcu gerçekçilik ile denize diyelim) ne de motorlu araçlara boyun eğmiş durumda. Her iki soruna da bulabildikleri en iyi çözümlerle şimdilik yanıt vermiş durumdalar. Dünyanın en büyük bisiklet şöleni Fransa Bisiklet Turu'nun *Grand Départ*'ının (Büyük Başlangıç) bu kadar fazla Hollanda'dan başlıyor olması sürpriz mi şimdi sizce?

GIRO *vs* LE TOUR

21'ER ETAPTAN OLUŞAN GIRO D'ITALIA İLE TOUR DE FRANCE'I AYIRAN SADECE MAYO RENKLERİ DEĞİL. ARADA RUH, KÜLTÜR VE TARİH FARKLARI DA VAR

AYDAN ÇELİK

01	Giro, tozpembe bir rüya iken,	Tour, 'saman sarısı' bir şiirdir. 01
02	Giro, Mayıs'ta başlayan bir bahar aşkı iken,	Tour, temmuz sıcağında yakan bir erotizmdir. 02
03	Giro, yeni doğmuş kız çocuğunun pembe odası bir İtalya iken,	Tour, samanlığın seyran olduğu bir Fransa'dır. 03
04	Giro'nun podyum kızları Sophia Loren gibi birer 'afeti devran Neriman' iken,	Tour'un kızları Catherine Deneuve gibi mesafeli Parizyenlerdir. 04
05	Giro, 3 bin kilometrelik bir al dente spagetti iken,	Tour, ye ye bitmez bir çıtır bagettir. 05
06	Giro'nun yokuş etapları spagetti üzeri parmesan iken,	Tour'un yokuş etapları şarabın yanındaki rokfordur. 06
07	Giro, *Yol Ver Bana Yol Ver Dağlar* türküsüne ilham olan Zoncolan iken,	Tour, "Fransa'nın dağları da büklüm büklüm yolları" ile Alpe d'Huez'dir. 07
08	Giro, Toscana üzümlerinden damıtılmış bir Grappa kezzabı iken,	Tour, Bordeaux'nun gazap üzümlerinden mayalanmış bir ser-hoşluktur. 08
09	Giro, her an ortalığı birbirine katan Pembe Panter iken,	Tour, Sylvester'ı perişan eden sarı Tweety'dir. 09

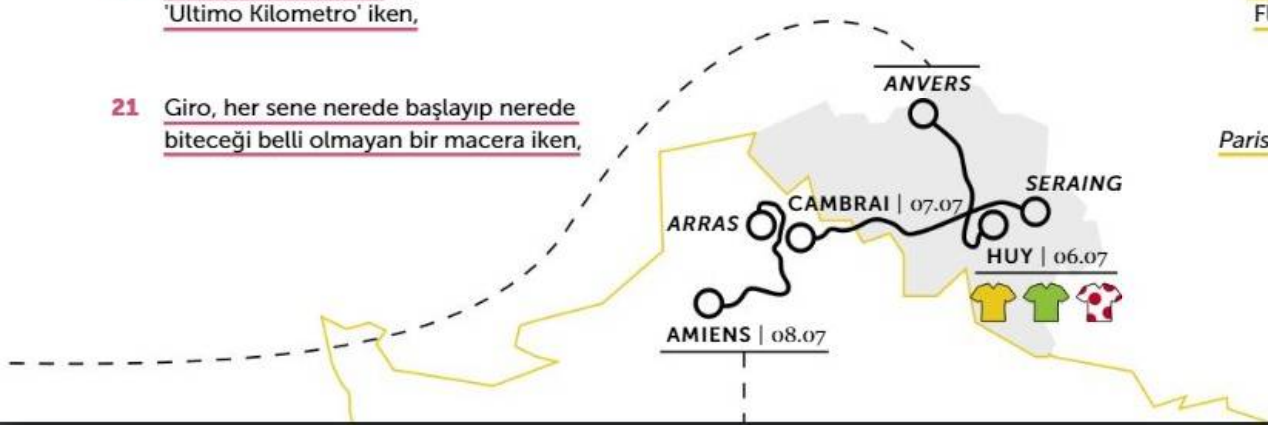

Fotoğraf AP Images, Getty Images Turkey

10	Giro'nun bisikletçileri daha çok bizim mahallenin 'bambino'ları iken,	Tour'un bisikletçileri, misafirliğe geldikleri evin sahibini faka bastırmış 'Yavuz ve Midilliler'dir.	10
11	Giro, lunaparkta bir roller coaster iken,	Tour giriş, yükseliş ve sonuçla tamamlanan asude bir dönme dolaptır.	11
12	Giro'nun pembe mayosu 'Maglia Rosa', 90 bin euro'luk 'bir lokma bir hırka' iken,	Tour'un sarı mayosu 'Le Maillot Jaune', 450 bin euro'luk bir 'ye kürküm ye'dir.	12
13	Giro, Fausto Coppi soyundan pembe bir Pantani iken,	Tour, Eddy Merckx soyundan sarı bir Armstrong'dur.	13
14	Giro'nun proleterleri "Gregario" diye çağrılır iken,	Tour'un proleterleri "Domestique" diye çağrılır.	14
15	Giro, Mussolini'nin gadrine uğramış Antonio Gramsci iken,	Tour, De Gaulle'ün "O Fransa'dır" dediği Jean-Paul Sartre'dır.	15
16	Giro, konser öncesi Pembe Panter izleyerek rahatlayan Pavarotti iken,	Tour, Tweety gibi bir 'kaldırım serçesi' olan Edith Piaf'ın ta kendisidir.	16
17	Giro, Machiavelli'nin *Prens*'indeki amaç-araç muhabbeti iken,	Tour, Jean-Jacques Rousseau'nun *Toplum Sözleşmesi*'ndeki pelotondur.	17
18	Giro Dante'nin *İlahi Komedyası* iken,	Tour, Balzac'ın *İnsanlık Komedyası*'dır.	18
19	Giro, Geppetto Baba'yı arayan Pinokyo iken,	Tour, Küçük Prens'ini arayan Saint Exupery'dir.	19
20	Giro'da günün sonu 'Ultimo Kilometro' iken,	Tour'da günün sonu Flamme Rouge'dur.	20
21	Giro, her sene nerede başlayıp nerede biteceği belli olmayan bir macera iken,	Tour, her sene *Paris'te Son Tango*'dur.	21

KÂĞIT PARÇASI

YAŞAMDAN DA BÜYÜK GAZETELER VAR, FRANSA BİSİKLET TURU'NU YARATAN *L'EQUIPE* GİBİ...

İNAN ÖZDEMİR

Alberto Contador, 2015 İtalya Bisiklet Turu'nu rahat bir şekilde kazandı. Rakipleri onun seviyesinde değildi, takımı çok büyük bir destek veremediği için çoğu zaman tırmanışlarda tek başına kaldı, üç hafta boyunca ciddi kazalar yaptı, omzu çıktı ve 21 etabın sonunda en yakın rakibinin açık farkla önünde pembe mayoyu aldı.

Milano'daki finişten bir gün sonra, *L'Equipe* gazetesinin ünlü bisiklet yazarı Philippe Brunel, İspanyol bisikletçiyi blöf yapmakla suçlarken kimileri tarafından dillendirilen "Contador'un bisikletinde motor var" iddiasına gönderme yapıyordu. Yarışlara siyah takımlarını çekip giden, uzun saçları ve romantik üslubu ile basın odalarının en dikkat çeken karakterlerinden olan Fransız yazar, Contador'dan nefret ediyordu ve hepimizin bunu bilmesini istiyordu. Brunel, büyük bir geleneğin de temsilcisiydi. *L'Equipe*'in bisiklet yazan kalemleri 100 yıldan beri gerçeklikle ilgilenmiyordu. Kendi sesleri, düşünceleri, fikirleri her şeyden önemliydi.
Şimdi biraz duralım, hızlı başladık. Bu eski bir hikâye, gerisinde bir asır var. Başlangıç noktası ise bir toplantı masası. Yer Paris, Montmartre tarafları. Takvimler 1903'ü gösteriyor ve gazetelerin altın çağı olduğu söylenen yıllarda birkaç takım elbiseli adam, o zamanki adıyla *L'Auto* gazetesinin binasında, endişeli bir şekilde oturuyor. Kafalarda tek bir düşünce var: Bu gazete nasıl kurtulacak? Ticari olarak nasıl kâr getirecek, kültürel olarak nasıl Fransa toplumunu etkileyecek?

Şans, yine de onların yanındaydı. Fransa 19. yüzyılda ikiye bölünmüş vaziyetteydi. Alman casusu olmakla suçlanan asker Alfred Dreyfus hapishaneye girmiş ve toplumun her kesimine sızan bölünme basına da yansımıştı. *L'Auto*, ateşli editörü Henri Desgrange'ın görüşleri doğrultusunda gidiyor ve ilk günden itibaren 'hain' Dreyfus'a karşı duruyordu. Rakip gazete *Le Velo* ise suçsuz olduğunu düşündüğü askerin yanındaydı, tıpkı Emile Zola gibi.

Adı üstünde, yüzyılın davası bu. Tarih, daha sonra *L'Auto*'yu haksız çıkaracak, Dreyfus'ün yanında olanlar kazanacaktı. Devlet sırlarını Almanlara satmakla itham edilen Alsace doğumlu asker masumdu. Fakat o günlerde iş dünyasında böyle olduğunu düşünen az kişi vardı. Fabrika sahipleri, Dreyfus'un yanında olan *Le Velo* gazetesine ve editörü Pierre Giffard'a ders vermek istiyordu. Aslında o dönemler Giffard'la ekibi çok başarılı işler çıkarıyor, yapıldığı ilk günden popüler olan Paris-Brest-Paris yarışını organize ediyordu.

Kodamanlar, ticari başarısızlığına rağmen Henri Desgrange'a ve kuruluşuna emek verdikleri *L'Auto*'ya destek veriyordu. Fakat yine de bir şeyler istedikleri gibi gitmiyordu. Yeni bir soluğa ihtiyaç vardı. Gazeteyi canlandıracak, vatan hainlerini geçmelerini sağlayacak bir fikre. Toplantı sırasında bu soluk karşılarına çıktı. Hayır, despot yönetimiyle bilinen Desgrange bu fikrin sahibi değildi. Yardımcısı Geo Lefevre konuşuyordu: "Baylar, altı günlük bir bisiklet yarışı düzenlesek nasıl olur?"

Bu fikre Desgrange hemen atlamıştı. Yardımcısına dönerek, "Küçüğüm, eğer doğru

L'Auto

LE TOUR DE FRANCE – LE DÉPART

L'ITINÉRAIRE DU TOUR DE FRANCE

anladıysam, Tour de France mı düzenlememizi öneriyorsun?" demişti. Desgrange akıllı ve ölçülü bir adamdı. Bir başka başarısızlık göze alınamazdı bile. Toplantıyı kesip baş başa yemeğe gitmeyi önerdi. Fikir, ilk başta olanaksız gelmişti fakat yavaş yavaş alışıyordu. Kurmaylarından Victor Goddet'ye danışmış, rüya gittikçe gerçeğe dönüşmüştü. Sonra, şansın da yardımıyla bisiklet tarihinin en büyük organizasyonunu yaratan adam oldu.

Gazetesi gibi Desgrange'ın kişiliği de dönemini yansıtıyordu. Antisemitizm ve savaş paranoyası Fransa'da hüküm sürüyordu. Araba sevdası halkı ele geçirmeye başlamış, motor seslerinin yanında bisiklet de gittikçe popüler olmuştu. İlk Fransa Bisiklet Turu 1903'te yapıldı ve kısa sürede müthiş başarı kazandı. Yarış başlamadan 25 bin olan tiraj 70 binlere dayanmış, *L'Auto* bütün rakiplerini paramparça etmişti. Geo Lefevre'in genelde ragbi yazıları kaleme aldığı köşesinde dediği gibi iki teker Fransa toplumunda devrim etkisi yaratmıştı. Bisiklet sayesinde, istisnai bir çağ kapıdaydı.

Sadece ekonomi değil, siyaset ve edebiyat da yarışın kapsamı içerisine giriyordu. Desgrange'ın başta saçmalık olarak gördüğü, velodromların karşısında tutunamayacağını düşündüğü yol bisikleti Fransa Bisiklet Turu

ONA GÖRE, KUSURSUZ BİR FRANSA BİSİKLET TURU,SADECE BİR KİŞİNİN BİTİREBİLECEĞİ ZORLUKTA BİR YARIŞ OLMALIYDI.

ile popülerleşmiş, savaşlar arasında pek de parlak görünmeyen şehirler etapların hafızası olmuştu. Organizasyon ekibi, yarışı zorlaştırmak için elinden geleni yapıyor; bitmeyen etaplar, gece tamamlanan yarışlar, alkol alan ve trenlere atlayıp hile yapan bisikletçiler gibi sorunların ortasında yaşamaya çalışıyordu. Her yıl, yeni eklemeler yapılıyordu. Onlardan biri tırmanış etaplarıydı. İstikamet ise Pireneler'di.

İlk başta dağların parlak bir fikir olup olmadığı tartışılıyordu. Yol durumu iyi değildi, dağlarda özellikle hava çok kötüydü, arabayla bile geçilmeyecek yerler vardı fakat Desgrange hiçbirine kulak asmadı. Ona göre, kusursuz bir Fransa Bisiklet Turu, sadece bir kişinin bitirebileceği zorlukta bir yarış olmalıydı. Acı çeken, karakter koyan, savaşan ve yol kenarındaki seyircileri eğlendiren bisikletçileri seviyordu. Ve her şeyden çok, Almanlardan nefret ediyordu.

Bu aşk ve nefret, bisikletin sonraki yüzyılda rotasını belirledi. Fransa Bisiklet Turu, bir hâliyle ticari bir başarı hikâyesi oldu. Fakat öte yanda edebi bir zemin de belirmişti. *L'Equipe* yazarları, bisikleti asla sıradan bir spor olarak görmüyor, bilhassa Temmuz ayında onlarca sayfalar ayrılan iki tekeri taçlandırıyordu. Bisikletin geçirdiği bütün değişimler o sayfalarda vücut buldu.

Aynı sayfalar, büyük yazarların gelip geçtiği bir konukevine dönüştü. Tanınmış edebiyatçılarla birlikte *L'Equipe* de yıldızlarını yaratıyordu. Pierre Chany, Jacques Goddet gibi isimler geleneği sürdürüyor, toplumun temmuz ayında "Ne yazmış?" diye köşesine baktığı kalemlere dönüşüyordu. Her şey o yazarların ruhlarından

MONACO : PAS DE BÊTISE
LENS, OM : OBJECTIF UEFA
L'ÉQUIPE
LE MENSONGE ARMSTRONG

ve kalplerinden çıkanlarla değerleniyordu. Gazetelerin internet karşısında zayıfladığı bugünlerde bile *L'Equipe* konumunu korumaya çalışıyor. Birkaç kelime bile olsa Fransızcaya aşina olanlar ise temmuz ayı geldiğinde aynı rutini uyguluyor. Nedir o? Her sabah *L'Equipe*'in yeni sayısı satır satır okunur. Önce etap analiziyle başlanır, genel klasmanda son duruma göz atılır. Güncel röportajlar ilgi çekicidir. Her gün en az birkaç sayfa tarihi konulara ayrılır. Sonra Philippe Brunel'e geçilir. Fransız yazar, bazen aklıyla konuşur, bazen ruhuyla. Bu sporda hepsinden parça vardır. Asla sadece duygusal olamazsın ve asla sadece akla dayalı konuşamazsın.

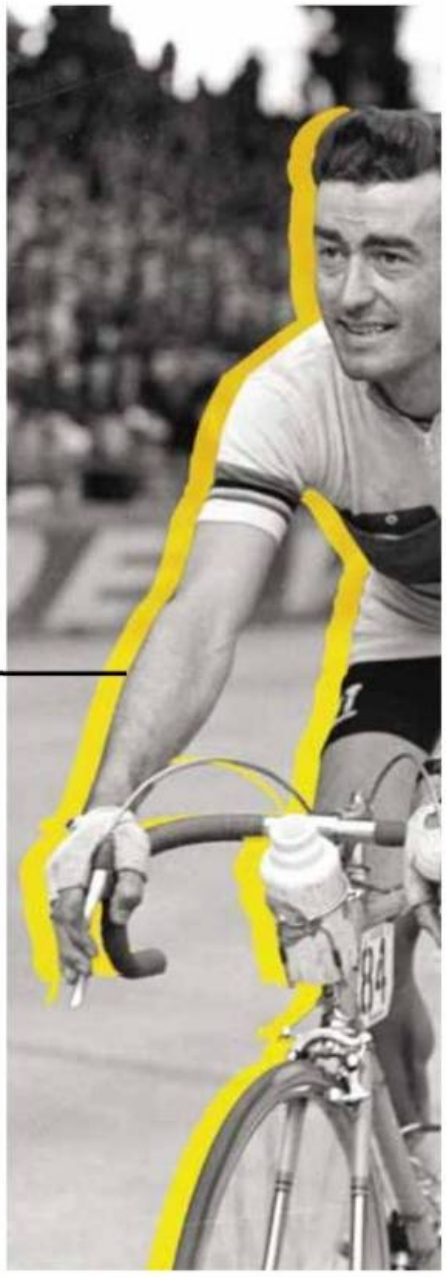
Yani kâğıt ölmedi, yaşıyor. En azından etkisini sürdürüyor. Bir asır önce bu yarışı yaratan ve büyüten *L'Auto* sonrasında *L'Equipe* oldu. Almanlara karşı cephelere gitme çağrısı yapan Desgrange yerini "Lance Armstrong doping yapıyor" iddialarını ilk ortaya atan kalemlere bıraktı. Her şeyin başında ise yıllar önce ortaya atılan bir fikir vardı. Buradan çıkarılacak ders basit. Bir sonraki toplantıda kimlerle aynı odada bulunduğunuza dikkat edin. Belki bir kâğıt parçasından tarihin en büyük yarışını yaratacak fikrin sahibi yanınızda oturuyordur.

S

BİLİNMEYEN ŞAMPİYON

FRANSA BİSİKLET TURU, BU SENE ESKİ BİR ŞAMPİYONUNU ANACAK. LOUISON BOBET VE KARDEŞİYLE TANIŞIN

SARPER GÜNSAL

Louison Bobet'nin önce ismine vuruldum. Louison bizdeki Mertoş, Emroş gibi çocuklaştırma eki. Bobet de sempatik, söylenmesi kolay bir ses olarak çıkıyordu. Hatta "LUİZONBOBE" diye hızlı söyleyince bir çırpıda akıyor, dilime takılıyordu. Üç kez Fransa Bisiklet Turu kazandığını okumuştum fakat bisiklet tarihçilerinin kısa geçtiği bir isimdi. Fausto Coppi ve Gino Bartali gibi bir efsane sayılmıyordu. Adına sürekli referans verilen bir Jacques Anquetil veya Eddy Merckx de değildi. Tarihteki yeri, bir tür ortanca çocuk sendromuydu. Ne üstüne titrenen 'ilk göz ağrısı', ne de akrabaların tüm sempatisini toplayan 'ufak kardeş'.

Bu sene, Bobet'nin 1955'deki üçüncü Tour zaferinin 60. yıldönümü. Fransızlar 1985'ten beri Tour'u kazanamıyor. Otuzar senelik iki zıplayış. Hoşa giden küçük sayısal rastlantılar. Organizatörler de bunun farkında olmalı ki sekizinci etap Bobet'nin doğduğu kasabadan geçecek. Bu yüzden karizmatik, mızmız, şikayetçi, özgüveni kırılgan büyük şampiyondan ve onun 'akıllı' kardeşinden biraz bahsetmek istiyorum.

Louison, yukarıdaki benzetmenin tersine ailenin büyük çocuğudur. Büyük şampiyonları çıkaran Bretanya'da 1925 yılında bir fırıncının oğlu olarak doğar. Annesi ev kadınıdır. Bir kız, bir de erkek kardeşi vardır. O dönemlerde, kasabalarda amatör gençler için yarış düzenlenmesi adettendir. Restoran sahibi, demirci, berber, artık kim meraklıysa ve reklam yapmak istiyorsa 3-4 kilometrelik bir parkurda yarış düzenler. Fırıncı yamağı Louison ilk yarışını kazandığında, iki kardeşi ellerinde ilkyardım çantasıyla ağabeylerini seyreder. Bisiklet, bir aile eğlencesidir. Yıl 1942'dir, Fransa işgal altındadır.

Louison da –tüm Fransızlar gibi- direnişe katılır, bisikletiyle mesajlar taşır. Normandiya Çıkarması'ndan sonra da 41. Piyade Alayı'na atanır ve Ekim 1945'te terhis olana kadar askerlik yapar. Ardından, babasının ve dayısının desteğiyle bisikletçi olmayı seçer. Fırıncı yamaklığından profesyonel bisikletçiliğe evrilir ama kariyeri boyunca kullanılacak lakap üstüne ilişmiştir bile: Fırıncı.

Ağabey bunları yapar da kardeş durur mu? O da yarışır. Abisinin tersine 'Jeannot' iyi bir öğrencidir. Bisiklet, okumaktan aldığı zevki bitirmez. Yazın yarışıp kışın okula öncelik vererek devam eder. Jean, bisikletle okul arasında gidip gelirken Louison'un yıldızı parlamaya başlamıştır. 1947'de Fransa Turu'nu onuncu etapta terk etmek zorunda kalır ama 22 yaş için bu çok doğal bir sonuçtur. 1948'de on etap boyu sarı mayoyu taşır ama kader Bartali'nin İtalya'yı iç savaştan kurtarmasını planlamıştır. 21 dakikalık farkı iki etapta yitiren Louison'un çabuk demoralize olan tarafı ortaya çıkar. 1949, Coppi'nin yılıdır. Fausto, Giro-Tour dublesi yaparken Bobet geride kalır. Ama *Campionissimo*'yla arkadaşlık kurar; antrenman teknikleri, beslenme, bisiklet ayarları konusunda ondan çok şey öğrenir.

1949 yazında yıldızı parlayan bu kez Jean'dır. Üniversite oyunlarında şampiyon olur. Louison hemen evlenmiş ve baba olma yoluna girmiştir. Jean ise İngiliz edebiyatı okuyor, tiyatroda *V. Henry* sahneliyor, İskoçya'da master planları yapıyordur. Ha bir de gözlük kullanıyordur.

Kişisel olarak, 'iki erkek kardeş' dinamiğini sadece gözlemleme şansım oldu. Birbirlerine çok yakın ve çok uzak kardeşler gördüm. Düşmancasına dövüşene de rastladım, hiç ayrılmayanlara da. Kan bağından çok, kişilik

Fotoğraf Getty Images Turkey

ve aile yapısının ilişkiyi asıl belirleyen olgu olduğunu düşünürüm. Bazen ağabey kardeşi, bazen de kardeş ağabeyi toparlar. Bu ilişkide de Louison nazlı yıldız, Jeannot ise toparlayıcı-yönetici rolündedir. Louison, kardeşinden uzak kaldığında hatalı kararlar verir. Çok yetenekli olmasına karşın huysuz, özgüveni düşük ve kuruntulu bir yarışçı olarak desteğe ihtiyaç duyar. Aberdeen'de ders veren Jean'a mektup yazıp "Sana ihtiyacım var" dediğinde kardeşi hiç düşünmeden yanına koşar.

Bisiklette beraber yarışmış kardeş örnekler var. En meşhurları; Serse-Fausto Coppi, Louison-Jean Bobet, Andy-Frank Schleck... Şimdilerde Yates kardeşler de yavaş yavaş seslerini duyurmaya başladı. Schleck biraderler hemen hemen eşit şöhrete sahipti ama Coppi ve Bobet ailelerinde patronun kim olduğunu sorgulamaya gerek bile yoktu.

Bobet'ler, ilk kez 1949'da klasman belirleme yarışında beraber koşar. Yarışın başında ağabey Bobet acı bir tempo koyar ve safraların çoğundan kurtulur. Atak yapa yapa arkasında kimseyi bırakmaz, Jeannot hariç. Louison önce bozulur, sonra gururlanır, kardeşini teşvik eder. Finiş yaklaşırken, Jean ağabeyinin kazanmasına izin vereceğini umut etmeye başlar. Louison, önemsiz bir yarışta kardeşine bir kıyak geçer değil mi? Hayır! Şampiyon geni, beraberinde ego, aşındırıcı rekabet duygusu ve başkasını yaşatmama güdüsünü de getiriyor. Kardeş falan dinlemeden kazanır.

Bundan iki yıl sonra Rennes'de düzenlenen İtalya-Fransa pist yarışında da benzer bir olay yaşanır; Bobet'ler, Coppi'ler ile karşılaşır. İlk dört yarışı Fransızlar alır, son yarışta finişe üç tur kala Jean kaçış yapar. Son tura girerken dönüp baktığında, ağabeyinin arkasına Fausto'yu takarak geldiğini görür. Louison finişe yirmi metre kala Jeannot'yu geçer, sprinti Coppi kazanır. Jean öfke içinde ağabeyine çıkışırken Louison sözünü keser: "Utanmıyor musun? Koca şampiyon buradan bir yarış bile kazanmadan mı gitseydi?"

Şampiyonların birbirine saygısı, aile bağlarından da kuvvetlidir. Bu yarıştan bir ay sonra Serse Coppi, Giro del Piemonte Turu'nda kaza geçirir ve ağabeyinin kollarında ölür.

1950 ve 1951'de Fransa şampiyonu olan Louison, Col d'Izoard'a üstünde *tricolore* ile çıkarak Fransızların gönlünü fetheder. O dönemde Milano-Sanremo ve Giro di Lombardia'yı kazanarak İtalya'da da ciddi bir hayran kitlesi edinir. Ama İtalya Turu'nu kazanması mümkün olmaz. 1957'de dram yaşar. Pembe mayoyu yedi etap taşır, bir etap da kazanır ama yokuşlarda seyircilerin iterek yardım ettikleri Gastone Nencini'nin 19 saniye arkasında ikinci olur. Jeannot'nun yazdığı gibi; Fransa Turu yokuşlarında Fransız olmak iyidir ama İtalya Turu yokuşlarında İtalyan olmak daha iyidir.

Louison ile Col d'Izoard yokuşu arasında müthiş bir bağ vardır. Bu dağı Fransa Turu şampiyonu olduğu 1953 ve 1954'te de başta geçer ve her iki zaferinin temelini oluşturur. Bobet, 1954'te Solingen'de dünya şampiyonu da olur. Sonraki yıl, iki kardeş için de muhteşem geçer. Bisiklet dünyasında dört büyükten bahsedilir artık: Coppi, Koblet, Kübler ve Bobet. 1955'te Mont Ventoux vardır. Çıplak dağın eteklerinde atak yapan Ferdi Kübler'i Raphael Geminiani uyarır: "Ferdi, Ventoux diğer dağlara benzemez." Kübler cevap verir: "Ferdi de diğer bisikletçilere benzemez." Ama Kübler kesilir, Bobet etapta birinci gelerek genel klasmanda ikinciliğe yükselir. Pireneler'de Charly Gaul'ün arkasına takılmayı tek başaran o olunca da genel klasman liderliğine yükselir ve şampiyon olur.

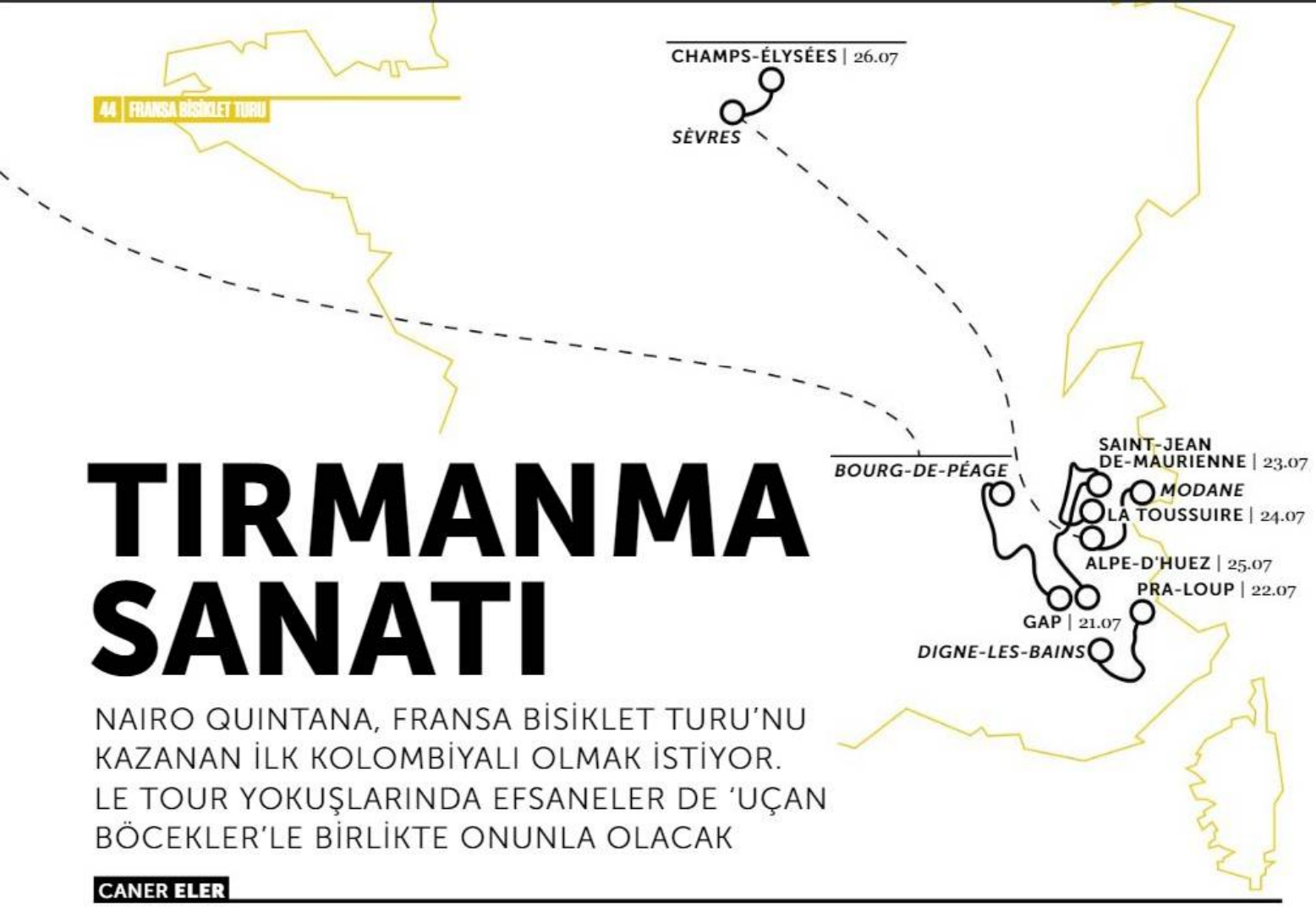
1956 Paris-Roubaix'yi kazanan Louison, Giro 1957'deki zor bir etap sonrası "Fransa Turu'na katılmayacağım" gibi bir laf eder. Kardeşi yanında değilken basınla konuştuğu nadir anlardan birinde yaptığı bu patavatsızlık milli takım seçicisi Marcel Bidot'yu öfkelendirir. Takımı Jacques Anquetil ve Andre Darrigade üstüne kurar, Bobet'ler kadro dışı kalır. Anquetil şampiyon olur, Darrigade ise üç etap kazanır. Bu olay sonun başlangıcıdır.

BAZEN AĞABEY KARDEŞİ, BAZEN DE KARDEŞ AĞABEYİ TOPARLAR. LOUISON NAZLI YILDIZ, JEANNOT İSE TOPARLAYICI ROLÜNDEDİR.

Louison, Fransa Turu'na 1959'da veda eder. Zaten Jean birkaç ay önce sporu bırakmış, Tour'u gazeteci olarak olarak izlemektedir. 34 yaşındaki Louison acı çekmekte, etapları son sıralarda bitirmektedir. Col d'Iseran'ın zirvesini geçer, bisikletten iner. Bir yağmurluk getirirler, giyer ve arabaya biner. Yanındaki gazeteciden şapka ister. "Beni tanımasınlar, çok utanıyorum" der ve 37 yaşında pelotona veda eder.

İki kardeş ortak bir talasoterapi merkezi açıp pazar sabahları bisiklete binmeye devam ederler. Sonra Louison kanser olur. Pek konuşulmaz hastalığı. Gittikçe zayıflar, bisiklet gezileri seyrekleşir. Kaçınılmaz sona yaklaşırken son kez kardeşiyle bisiklete binmek ister. Ama sele üstünde duramaz. Çare yine kardeştedir. Jean omzunu dayar, Louison üstüne kaykılır. Yıllarca her yarışı omuz omuza koşan iki kardeş bu kez sadece 200 metre gidebilir. Louison düşer, hikâye biter.

S

TIRMANMA SANATI

NAIRO QUINTANA, FRANSA BİSİKLET TURU'NU KAZANAN İLK KOLOMBİYALI OLMAK İSTİYOR. LE TOUR YOKUŞLARINDA EFSANELER DE 'UÇAN BÖCEKLER'LE BİRLİKTE ONUNLA OLACAK

CANER ELER

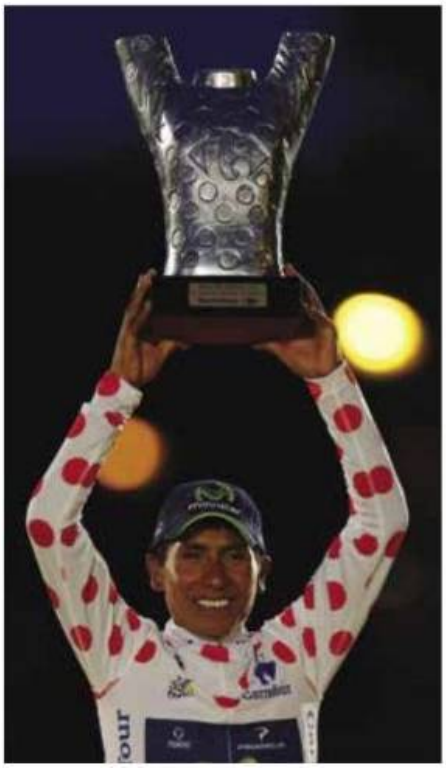
Uzun yıllar Fransa Bisiklet Turu yarış direktörü olan Jacques Goddet, 1983'te amatör milli takımların da yarışa katılmasına izin verdiğini açıklamıştı. Le Tour'a o dönemler sadece profesyonel ticari takımlar katılabiliyordu. Bunun üzerine, o günlerde yeni yeni Avrupa'da kendini göstermeye başlayan Kolombiyalılar genç ve tecrübesiz bir takımla bisikletin en büyük mecrasında yerlerini aldı. Hepsi de tırmanışçıydılar. Onlara *Escarabajos* yani 'Uçan Böcekler' deniyordu. Bu lâkabın hikâyesi 1950'lere, Kolombiya'nın ilk büyük bisiklet efsanesi Ramon Hoyos'a dayanıyordu. *Socrates*'in ilk sayısında çevirisini yayımladığımız Gabriel Garcia Marquez yazısında anlatılan minyon tipli Hoyos'un akıcı ve inatçı tırmanış kabiliyetlerinin bu böcekleri andırmasından mütevellit böyle denmişti. Yıllar içinde ülkeden çıkan tüm saf yokuşçular aynı ismi almaya başladı.

Bu yokuşçulardan biri Patrocinio Jimenez, 1983'te ilk kez Le Tour'da boy gösteren milli takımın bir üyesiydi. Yoksul ve zor şartlarda yetişen Jimenez takımın tecrübeli ismi ve lideriydi. Aslında tüm takımın Orta ve Güney Amerika'daki yüksek seviye yarışlarda Sovyet bisikletçilere de karşı olmak üzere başarıları vardı. Fakat o kadar önemsenmiyorlardı. Jimenez o günleri Kolombiyalı gazeteci Klaus Bellon Gaitan'a anlatırken "Bizde çok *malicia indigena* vardı" diyordu. Türkçeye 'yerli garezi' olarak çevrilebilir ama anlamı tam olarak bu değil. Kolombiyalıların tarih boyu hep onlardan şüphe edenlere yaptığı sürprizler ve çevrelerindeki duruma göre kimseye güvenmeden bir çıkış yolu bulmaları üzerine halk diline pelesenk olmuş bir deyim. Jimenez'e göre bu, Kolombiyalı tırmanışçıların en önemli mental sırrı. Yani tırmanırken, omuzlarının üzerinde gözleri olup hep tetikte kalmalarından bahsediyor. "Avlanan yırtıcı sen olmalısın, yoksa avlanırsın" diyor Jimenez. Yalnız kalmak ve avlanmak için de en doğru yerde patlayıcı atağını yapman gerekiyor.

Tırmanışçıları diğerlerinden ayıran da bu yalnızlık zaten. Evet, domestikleri dağlarda çalışır ancak bir yerde solo virtüöz gibi davranmak zorundadırlar. Bir sprinter, takımı tarafından oluşturulan trenle uzay mekiği misali gökyüzüne yükselip son 200 metrede kendini tek başına uzaya doğru bırakırken, yokuşçu eğim arttıkça ve gökyüzüne yaklaştıkça iyice yalnızlaşır. O yalnızlıkta, etrafında sadece rakipleri kalır. Bazen onlarla işbirliğine gider, bazen de Thoreau'nun "Yalnız olmayı seviyorum, asla yalnızlıktan daha iyi eşlik eden bir arkadaş bulamadım" düşüncesini takip ederler. Hatta bu düşüncede olanlar, dağları daha çok severler.

Tarihin ilk büyük saf tırmanışçılarından biri olan Lüksemburglu Charly Gaul de "Dağlarda, yukarıda yalnız olmak en güzel şey, orada kendimi tek başıma mutlu hissediyorum" diyerek bunu onaylamıştı. 1956 İtalya Turu'nda, Dantevari şartlar altında ve karlı havada Monte Bondone'yi tek başına çıkması bunun bir tezahürüydü. 1958'de, bu sefer Le Tour'da Chartreuse yokuşunda, karla karışık yağmurlu bir günde, yine tek başına bir acı yolculuğuna çıkmıştı. Louison Bobet, Raphael Geminiani ve Jacques Anquetil gibi devlere büyük fark atıp tek etapta sarı mayoyu

Fotoğraf Getty Images Turkey

kazanmıştı. O yıllarda lakabını da almıştı: Dağların Meleği. Derin mavi gözlü minyon melek, temposunu dikte ettirip rakiplerini tek tek yıkarak cennetine çıkıyordu. En büyük rakibi ise 'Toledo Kartalı' lakaplı Federico Bahamontes'ten başkası değildi. Katalan yokuşçu, kimilerine göre tarihin en iyi saf tırmanışçısıydı. Gaul'den biraz farklı olarak soğuktan değil sıcaktan besleniyordu. Altı kez Fransa'da 'King of The Mountains' (Dağların Kralı) ödülünü alırken, üç büyük turda da bu unvanı kazanan ilk bisikletçiydi. Ona boşuna 'kartal' denmemişti.

JP Jeunet'nin meşhur filmi *Amélie*'deki bir sahnede, Amélie evinde eski ev sahibinden kalan bir kutu bulur. İçinde oyuncaklar ve hatıra eşyalar vardır. Azmeder ve kutunun sahibi adamı bulur. Orta yaşlı adam eşyaları görünce çocukluğuna gidip Bahamontes'in 1959 Tour de France zaferini radyodan dinlediğini hatırlar. Anlayacağınız; onun bıraktığı iz, buralara kadar uzanmıştı. "Tek bir taktiğim vardı. Atak, atak ve atak! Baştan sona, yokuşta atak" diye anlatıyor o günleri Bahamontes. Günümüzde Alberto Contador'a kadar uzanan ve *panache* adı verilen İspanyol tırmanışçılar ekolünün nirengi noktasıydı. Bir kasabın oğlu Gaul ve ailesi İspanya İç Savaşı'nda dağılan Bahamontes bu ekolün yaratıcılarıydılar. Onları idol edinip aynı yolda ilerleyenler de oldu. Belçikalı Lucien Van Impe, 70'lerde Fransa'da altı kez 'Dağların Kralı' olmuştu. Şimdilerde Belçika'daki evine ünlü tırmanış Alpe-d'Huez ismini verecek kadar bir bisiklet tarihi hastası olan Van Impe, yedinciyi ise şansı varken kazanmak istememişti. Çünkü hayranı olduğu Bahamontes'in rekorunu kırmak istemiyordu. Saf yokuşçudan başka kimseye saygı duymuyordu. Van Impe ile iki sene önce Türkiye'de konuşma fırsatı buldum ve bana 90'larda Le Tour'da yedi kez Dağların Kralı olan Fransız Richard Virenque'i tırmanışçı kabul etmediğini söylemişti. Çünkü ona göre safkan değildi. Gerçek tırmanışçılar içten içe katil gibiydiler. Hayatlarında yaşadıkları zorluklar bir yana, acımasız mitolojik canavarları andıran dağlara karşı da başka çareleri yoktu. En iyi bisiklet kitaplarından biri olan *The Rider*'da Tim Krabbe şöyle anlatır: "Yol yarışı hayatı taklit eder, uygarlığın yozlaştırıcı etkisi olmadan üstelik. Bir düşmanınız yerde yatarken ilk reaksiyonunuz ne olur? Ayağa kalkmasına yardım etmek mi? Bisiklette tırmanışta onu ölüme terk edersin."

QUINTANA, TEMMUZ BOYUNCA FRANSA DAĞLARINDA CONTADOR İLE MÜCADELE EDECEK.

Bu kültürü en iyi bilenlerden İtalyanlar tırmanışçıya *scalatore* derler. Bir de *scattista* diye bir terimleri vardır. Mont Ventoux, Alpe-d'Huez, Tourmalet, Stelvio, Galibier gibi dev yokuşlarda patlayıcı güçleriyle, dur durak bilmeyen içgüdüsel ve yıkıcı ataklarıyla acı yolculuğuna çıkan saf yokuşçulara derler bunu. Onlar için bu tanımın tam karşılığı Marco Pantani, yani *Il Pirata*'ydı. Pantani'nin hayatı 2004'te bir trajediyle sona ermişti. Fakat doping hikâyelerine rağmen İtalyanlar onu hala kutsal kelimelerle anarlar. Tutkuyla bağlıdırlar. Ruhani ve dini bir etki yaratmıştır.

Saf tırmanışçılara atfedilen bu kutsallığı anlatırken lafı tekrar Kolombiyalılara getirmek lazım. Koyu katolik bir ulus olarak acı çekmek, azap yolu ve hacca gitmek gibi deyimleri, bisikletle birlikte anarlar. Bilhassa da tırmanış ve tırmanışçılarla. Bisikleti tüm halkta bu kadar tutkulu hale getiren biraz da budur. 80'lerde Lucho Herrera ve Fabio Parra gibi isimlerle iyice alevlenen ve bugünlerde tüm pelotona tırmanışlarda hükmeden bisikletçiler yetiştiren bu ekolün son büyük temsilcisi, aynı zamanda bu yıl Le Tour'un en büyük favorilerinden biri. Daha önce Fransa Bisiklet Turu'nu kazanmayı hiçbir *escarabajo* başaramadı.

Nairo Quintana, temmuz boyunca Tour de France dağlarında Alberto Contador ile mücadele edecek, İspanyol bisikletçiye karşı dans edecek. 25 yaşındaki Quintana, Kolombiya'nın yüksek irtifalı Boyaca bölgesinde, ikinci el dağ bisikletiyle tepedeki evinden okula her gün 16 kilometre yol giderek büyüyen bir yetenek. Bisiklet kullanmanın hobi değil de zorlukların da etkisiyle yaşamın bir parçası haline geldiği bir yerde yetişmiş. Çoğu bisikletçi gibi daha alt gelir sınıfından çıkma. Belki de bundan dolayı duygularını dışarı vururken pek cömert değil. Lâkabı bu yüzden 'Poker Surat'. Bu sene Giro-Tour dublesi yapmak için Fransa'ya gelecek Contador dışında Froome, Nibali ve Van Garderen gibilerine karşı mücadele ederken belki de onu en heyecanla izleyenlerden biri Patrocinio Jimenez olacak. Bugünlerde Bogota'da şoförlük yapan ve aynı Quintana gibi Boyaca'lı olan eski yokuşçu, televizyon başında muhtemelen ona "Omzunun üzerinde gözlerin olsun. *Malicia indigena*'nı unutma!" sözleriyle nasihat vermeye devam edecek. Minyon Kolombiyalı; Gaul, Bahamontes ve Van Impe gibilerin ruhunu yaşatmaya karar verirse bunu başarabilir. Tetikte kalıp avlanan o olursa.

MERKEZ KORT

Spora dair hislerinizin içinde hangileri var? Sevgi mi, arzu mu, hırs mı? Gurur, tutku, belki coşku? Ya da öfke, hayal kırıklığı, üzüntü? Hepsi mümkün. Ve ne tesadüf, aşk da benzer hislerden besleniyor. Yürüdüğü yola sadık kalanlarla yoldan sapanların hikâyeleri farklılık arz etse de kimin doğru yolda olduğunu açıklayabilmek mümkün değil.

Çocuklarını profesyonel spora zorlayan ebeveynler arasında başarıya ulaşanlar da var, çocuğuyla birlikte dibe vuranlar da... Antrenörüyle yaşadığı ilişkide sonsuza dek mutlu olanlar da var, bir kariyeri heba edenler de... Hayatının kadınını bulduğunu sanıp kaybedenler de var, bir sonraki ilişkisinde gerçeğini bulanlar da... Bir kadının, bir adamın ya da bir takımın peşinden gidiyor olmanız fark etmez; spor, hayranlıkla öfkeyi, sevgiyle nefreti harmanlar ve önünüze koyar. Hangi hikâyeyi seçeceğinize ise siz karar verirsiniz. Bu ayki ana konumuz 'Aşk' ve bizim tercihlerimiz, az sonra okuyacağınız sayfalarda...

NADAL MI?

Tenise aşk ile yaklaşanların Roger Federer, Rafael Nadal ve Novak Djokovic'i sevmek için birçok nedeni var. Gönül sevmek için neden aramıyor belki ama bazen aklın sesine de kulak vermek lazım. Sevgileri kendilerinde saklı kalsın, tenise sınıf atlatan 'altın' dönemin üç büyüğünü Caner Eler, Emre Yazıcıol ve Şevket Furkan Erbay değerlendirdi.

FEDERER Mİ?

Bu üçlünün rekabeti spora nasıl bir katkı verdi? Niye bu isimleri seviyoruz?

Ş.F.E Nadal'ı sevmemdeki birinci etken, alçakgönüllü karakteri. O seviye sporcularda pek görünmeyen bir efendilik, bir naiflik var adamda. "Kardeşim ne kadar tanıyorsun adamı, belki ukalanın tekidir" demeyin. Bu ayrı bir şey, görüntü itibariyle Nadal, belki dünyadaki tüm süper yıldızlar arasında en alçakgönüllüsü. Mesela LeBron James ters gelirdi bana ama medyaya karşı falan alçakgönüllüymüş diye duydum. Nadal'ı sevmemin ikinci sebebi ise bu sporun yapısında olan direnç ve maçı asla bırakmama özelliği. Onu en ön plana çıkaran özelliklerden biri ve bunu çok seviyorum.

C.E Djokovic ilk zamanlarında, hani buluşan bir çiftin çevresindeki sap arkadaş gibi vardır ya, onun gibi kalıyordu Federer ve Nadal'ın yanında. Tabii, var olan çok büyük bir rekabetin içine girmek ve o seviyeye çıkmak çok zor. Bunu başardı Djokovic. Hayran kitlesini de oluşturması zor oldu. Büyük hayran kitlesi olan iki adamı yenmeye başlayarak bir kitle yarattı. Burada onları sevmeyenlerin de kalbini kazanmayı başardı. Anti bir kahraman oldu. Bu bende, ona karşı farklı bir bakış açısı yarattı. İkincisi de kariyerinin başında yani 2008-2011 döneminde biraz daha antipatiyle bakılan bir adamdı. O Roddick meselesinde olduğu gibi, rakipleri tarafından sakatlık numarası yapmak ile suçlanan, korttaki hareketleri tartışılan bir adamdı. O da yavaş yavaş ısınmaya ve daha iyi iletişim kurmaya başladı. Örneğin Sharapova ve McEnroe taklitleri düşmeye başladı internete. Sosyal medyayı iyi kullanıp, üstüne 2011'de tarihin en iyi sezonunu geçirip kendine has bir sevgi yarattı bence. O açıdan ayrı bir noktaya koyabilirim. Üçüncüsü de kendini geliştirmesi. Ben kendini zorlayan sporcuları çok seviyorum. Başarı anlamında da değil. Kendini bütünüyle gelişime adamak önemli. Zorlu bir çocukluk döneminin ardından üstelik. Bu açıdan da Djokovic'e çok saygı duyuyor ve onu seviyorum.

E.Y Federer'i niye seviyorum? Eğer tenisi seviyorsan mutlaka Federer'i seviyorsundur. Aksi çok zor. Eğer basketbolu seviyorsan

Michael Jordan'ı da seviyorsundur. Bence onun gibi bir şey bu. Michael Jordan demişken, o düzlem üzerinden gitmek lazım Federer'le ilgili olarak. Tüm büyük sporcuların, sporları ile arasında bir sevgi-nefret ilişkisi görürüz. Zira biraz böyle olmak zorunda. Mesela Serena Williams, Michael Jordan gibi isimler sporlarına o 'öldürme içgüdüsü' ile bağlılar. Kazanmayı seviyorlar ve bu kadar büyük olmalarında, bu kazanma aşkının etkisi olduğunu görüyoruz. Schumacher de öyledir mesela. Ama Federer öyle değil. Çok daha sağlıklı bir beyin kimyasına sahip, daha normal bir insan ve yaptığı işi seven bir adam. Tabii kazanmayı da seviyor, yaptığı şeyler ortada. Tenis tarihinin en büyük oyuncusu ama bu noktada hâlâ devam ediyorsa, kazanmaktan ziyade yaptığı işe aşık olmasının çok büyük bir etkisi var. Federer'le ilgili en çok sevdiğim şey bu. Mesela, her ne kadar çok büyük bir oyuncu olsa da Serena Williams tenis izleyen birisi değil. Tenis konusunda ağzından cımbızla lâf alabilirsiniz. Fedex bu yaşında -ki 1998 yılından beri profesyonel- her şeyi kazanmış bir adam ama oturup evinde kadınlar maçı izleyebiliyor. Basel'in futbol maçına gidip Roland Garros finalini cep telefonundan takip edebiliyor. Herhalde başka bir şey söylemeye gerek yok. Estetik olarak daha iyi bir oyuncu gelmedi ve bundan sonra da gelmez diye düşünüyorum.

KENDİNİ ZORLAYAN SPORCULARI ÇOK SEVİYORUM, GELİŞİME ADANMAK ÖNEMLİ.

Ş.F.E Sizi dinlerken Nadal ile ilgili aklıma bir şey geldi hemen ekleyeyim. Alçakgönüllülüğü ve karakteri hakkında birkaç notum daha var. Birincisi medyada çok dalga geçilen bir karakter. Diğer ikisine oranla üzerine daha çok gelinir. Şortunu düzeltmesinden İngilizce konuşmasına, simetri hastalığına kadar çoğu şeyiyle alay edildi. Nadal onlarla pek yüz göz olmadı, onları pozitif karşıladı. İkincisi de 2009 Avustralya Açık finalinde Federer'le kafa tokuşturduğu sondaki o kare... Klasiklerden biridir. O sırada ağlamakta olan Federer'e, "Bugün yenmiş olabilirim ama en iyisi sensin" mesajı vermeye çalışmıştır adeta. O pozisyonda, milyonlarca insan takip ederken çoğu oyuncunun yapmayacağı bir harekettir. Çünkü bu tırnak içerisinde egoların çarpıştığı bir spor.

Üç oyuncunun karşılıklı istatistiklerine bakınca, en iyi olarak kabul edilen Federer'in rakiplerine bu kadar maç kaybetmesini nasıl değerlendirirsiniz? Normal mi?

E.Y Bu Federer'in büyüklüğüyle ilgili en çok tartışılan konu. Özellikle Nadal'a karşı olan karnesi... Hep söylenir; bu adam dünyanın en iyisi ama Nadal ile olan karnesi 23'e 10. Tamam belki beş yaş büyük ama en yakın rakibi olan bir oyuncuya karşı nasıl böyle bir karnesi olabilir diye soruluyor. Nadal'a karşı ilk olarak psikolojik bir sıkıntısı var. 2005 Miami'deki ilk maçlarındaki o yenilgiden sonra bir türlü durumu düzeltemedi. Ayrıca Nadal'ın oyunu çok ters geliyor. Teknik faktörler var; Nadal'ın solak olması, Federer'in tek el backhand'ine gelen ağır top spin... Bunları zaten herkes anlatır ama esas konu psikolojik. İş zaten bir noktadan sonra mental blokaj oldu. Bunu da hiçbir zaman düzeltemedi. Toprakta çok maç oynadılar, bunların çoğunu kaybetti. Açıkçası, Nadal onun yumuşak karnı. Ama

Fotoğraf Can Erkiler

büyüklük sadece oyuncuların karşılıklı galibiyet sayılarından ibaret değil. Federer'in Nadal karnesi belki de en büyük dezavantajı ama bunun yanında tenise katkısı, kazandıkları ve diğer sayılar hep Federer'i işaret eder.

Ş.F.E Emre çok üzerinde durmadı ama Federer-Nadal arasındaki beş yaşlık fark, bu karnenin oluşmasında etkili oldu. Federer yaşça 30'a vurduğunda, Nadal'ın kanının en deli aktığı zamanlardı. Fark o zamanlar sekiz maça gelmişti zaten. Sonra Federer için film koptu. Bir de arka arkaya çok fazla toprak kort maçı vardı aralarındaki ilk 10 maçta. Bunlar arasında da Nadal'ın çevirdiği, çevrilmez denen maçlar vardı. Üstelik Federer'in en iyi oynadığı zamanlarda. Sonra şöyle bir mental baskı oluştu: "Üç kere yenildiğim sezonda Nadal'ı yenip Roma'yı kazanamıyorsam, bu adamı ne zaman yeneceğim?" Nihayetinde, Fransa Açık'ta üst üste kaybettiği üç final ipi kopardı zaten.

E.Y Üzerine Wimbledon'da kaybetti 2008'de.

C.E Duygusal filmin tam koptuğu an da Avustralya Açık 2009.

Ş.F.E Ağlamaya kadar varan bir döneme geçtik sonra. Avustralya'da dökülen göz yaşları artık boşalma anı belki de.

FEDERER NADAL'I TEK GRAND SLAM'DE YENEBİLDİ. DJOKOVIC İSE NADAL'I HEPSİNDE.

E.Y Federer, Nadal'ı yalnızca Wimbledon'da yenebildi. Nadal ise Avustralya Açık, Wimbledon ve Roland Garros'ta kazandı. Amerika Açık'ta oynamadılar. Bu da Federer için çok ciddi bir handikap.

Ş.F.E Nadal'ın da şu anda tabii bir dezavantajı ortaya çıktı. Üçlü arasındaki maçlarda en iyi odaklanabilen oydu yakın zamana kadar. Farkı da o şekilde bir hayli açmıştı. Fiziksel yeterliliği de buna el veriyordu. Şimdi, tırnak içinde çökmeye başladığı ve eskisi kadar güçlü olamadığı için istediği direnme gücünü bulamıyor. Çok fiziksel bir oyunu var ve artık vücut iflas etmeye başladı. Skor 5-0'ken seti alıp alamadığınızdan emin olamayacağınız tek adam olarak tanımlarım ben onu. Federer için böyle bir şey söz konusu değil. Djokovic ile Federer oynarken durum 4-0 olsun, büyük oranda "Set gitti" deriz. Herkesin Djokovic'i biraz daha önde gördüğü son Roland Garros maçını hatırlayın; ilk set 4-0, Djokovic'in çok iyi oyununa rağmen hâlâ kimse "Djokovic alır" diyemiyor. Nitekim daha sonra set 4-4'e geldi. Birkaç yıl önce bu dramatik dönüşleri daha fazla yapıyordu. Muhtemelen de tenis tarihinde en fazla maç puanı çevirip maç kazanan oyuncu. Ama bu özelliklerini kaybediyor. Daha doğrusu, daha az yapıyor böyle şeyleri. Bu da özgüvenini yitirmesine sebep oluyor.

C.E Djokovic için bu verilerde yaş muhabbeti önemli. Nadal'dan bir, Federer'den altı yaş küçük. Bu durumu bir kenara koyarak

FRANSA AÇIK'TA NADAL'A ÜST ÜSTE KAYBETTİĞİ ÜÇ FİNAL, FEDERER'DE İPİ KOPARDI.

değerlendirirsek, Djokovic'in en önemli olayı Nadal'a karşı. Onun en iyi olduğu dönemlerde, hele ki 2011'de ona karşı yaptıkları inanılmazdı. Yanlış hatırlamıyorsam o sene altı kez oynadılar, çoğu da finaldi. Hepsini aldı ve üç farklı zeminde kazandı Nadal'a karşı. İlk defa o dönemde Nadal'da bir özgüven tereddüdü hissetmiştim. Tabii yetenek de ortaya çıkıyor ama bu üçlü arasındaki maçlarda önemli olan mantalite diyebiliriz. Djokovic, Nadal gibi zor bir rakibe karşı bu üstünlüğü sağladı. Normalde ilk 5, ilk 10 oyuncusu olacakken kendine yeni zihinsel ve fiziksel çıtalar koydu, rakiplerine karşı olan açığını kapattı. 2011 Amerika Açık yarı finali, Federer-Djokovic rekabetinin kırılma anıdır bence. Setlerde 2-0 gerideyken kazanmıştı. Şevket'in Nadal'da anlattığı seviyeye en çok yaklaşan Djokovic oldu.

E.Y Federer'in Nadal'ı yalnızca tek Grand Slam'de yendiğinden bahsettik. Djokovic ise Nadal'ı hepsinde yendi. Çok acayip bir şey bu.

C.E Bugünlerde, sakatlık etkisi olsa da Nadal'ın çok kırılgan gözükmesinde Djokovic'in çok büyük etkisi var.

E.Y Ayrıca, Roland Garros'ta Nadal'ı mağlup eden iki isimden biri oldu Djokovic. Caner haklıydı. Nadal kafamızda öyle bir imaj

bırakmıştı ki bizim için kaskını takmış olan Magneto gibiydi. Kafasına giremiyordun. Djokovic, kaskı çıkartan Profesör X oldu. Bir de 2009 finalini hatırlıyorum ben Federer-Nadal rekabetinde. Federer'in sonunda çöktüğü o finali anlatırken Chris Bradnam,"Federer daha iyi bir oyuncu ama Nadal daha iyi bir rekabetçi" demişti. Bence ikisinin rekabetini en iyi tanımlayan şey budur.

Üçlüyü anlatırken yaşlara değindiniz. Kariyerlerine aynı yaşta başlasalar bu ikili rekabetler değişir miydi?

Ş.F.E Aynı yaşta olsalardı, Nadal-Federer rekabetindeki fark daha dar olurdu, 23-10 değil. Federer'in oyunu daha sonradan domine etmeye başlaması bunda bir faktör değil. Üçlünün şu anki oyunlarıyla aynı anda başlayıp, aynı anda ilerlemeleri hâlinde ise en iyi durumda olacak olan bence Djokovic. Ama sadece üçlü rekabete bakarsak, Grand Slam'e değil.

C.E Şevket ile aynı görüşteyim. 21 yaşında ilk Grand Slam'ini kazandı Djokovic ve bunu komple bir hale gelmeden önce, sorunları varken yaptı. Djokovic diğerlerinden daha büyük oyuncudur diye söylemiyorum. Ama yaş, özellik, fiziksel yapı, mantalite, azim olarak ve oynanan dönemle de alakalı şekilde bence daha önde olurdu.

UMUDUNU KESTİĞİ TOPLARA GİTMİYOR ARTIK NADAL, DAHA AZ EFOR HARCIYOR.

E.Y Gerçekten zor bir soru bu. Nadal ile Djokovic arasında çok yaş farkı yok. Djokovic açısından değerlendirirsek durumu, yaşla değil de 2011 sonrasında yaptığı dönüşümle alakalı biraz olay. Avustralya Açık'ta bir maç oynarken bir anda enerjisi bitiyor. Kıbrıs'ta Igor Cetojevic isimli bir doktor izliyor maçı, sonra Djokovic'i buluyor ve durumun besin alerjisi olduğu ortaya çıkıyor. Ondan sonra işler değişiyor. Djokovic bu durumu çok daha erken keşfetse işler daha farklı olacak. Yaşla değil de biraz bu durumla alakalı olay. Bu beslenme programına 20 yaşında başlasa, 13-14 Grand Slam'i olabilirdi. Federer açısından bakalım; bu kadar dominant olabilir miydi, emin değilim. Belki Nadal ile arasındaki makas daha kapalı olurdu ama daha dominant olmayabilirdi. Nadal kompleksi çok daha erken başlamış olsa, o Federer'i biraz kötü etkileyebilirdi. Birkaç Grand Slam'i daha eksik olabilirdi.

C.E Aynı anda başlasalar, Federer belki çift el backhand deneyecekti! Savunma kısmına daha önem verecekti. Bu yüzden farazi olmak zor.

Federer'i eleştirenlerin çıkış noktalarından biri de ilk dönem rakiplerinin bugüne kıyasla daha kuvvetsiz oluşu. Buna katılıyor musunuz?

E.Y Bu her zaman söyleniyor. Roddick, Hewitt, Safin, Ferrero o dönemki rakipleri Federer'in. Şimdiki gibi bir Djokovic, Nadal, Murray değillerdi ama çok farazi bir şey bu. Emin değilim bundan.

Ş.F.E Bu, diğer oyuncuların emeğini hiçe saymak olur. Marat Safin dediğimiz oyuncu, yetenek anlamında diğerlerinden pek farkı olan bir oyuncu değil. Tarihin en yetenekli oyuncularından biri ancak hafif kafadan kontak olduğu için geride kaldı. Sadece iki Grand Slam'i var. Ama benim izlemekten en çok keyif aldığım üç oyuncu arasındadır. Bahsettiğimiz dönemde Federer'in en önemli rakiplerinden biriydi ama sürekli kaybediyordu. Andy Roddick, Grand Slam'i olan, 1 numaraya çıkmış bir oyuncuydu ama Federer ile arasında rekabet diye bir şey yoktu.

CHRIS BRADNAM: "FEDERER DAHA İYİ BİR OYUNCU AMA NADAL DAHA İYİ BİR REKABETÇİ."

Fotoğraf: Getty Images Turkey

C.E. Federer, rakamlar üzerinden değil de izlenirken verdiği hissiyat üzerinden konuşulması gereken bir adam bence. Yarattığı etki size başka türlü ulaşıyor. Safin, Wawrinka, Gasquet... Hepsi özel yetenekler. Ama Federer, o saf yeteneği ile fiziksel bir tenis oynamadan, dikte ettiren özel bir doku yarattı. Kortta farklı bir aura oluşturdu. Edebiyatçılar onun üzerine yazılar yazdı. Edebi bir his yayıyordu çünkü. Daha güçsüz rakiplere karşı oynadığı dönemde ne kazandığı önemli değil. Kimle oynarsa oynasın, müzede sergilenecek bir tenis onunki.

Djokovic ve Nadal 34 yaşında nasıl oynarlar, hangi seviyede yer alır oyunları?

Ş.F.E. Nadal bence şu seviyesinin çok gerisinde olur. Hatta 34'e kalacağını düşünmüyorum. Büyük ihtimalle 32-33'te bırakacak. Gönül daha fazla izlemek ister ama efsaneler turnuvalarında izleyeceğiz gibi artık. Djokovic 34'ü bulur, 34-35 gider ama 1 numarada olmaz. Şimdi 28, altı yıl sonrasından bahsediyoruz. Federer seviyesinde bir yerde, ilk beşte olma olasılığı yüksek. Ama Nadal için aynı şeyi söyleyemem. Zirveden inme dönemi başladı onun için. Her zaman korkulan bir oyuncu olmak ayrı, alıştığımız kendi seviyesini sürdürmek ayrı.

E.Y. Zaten kendi de söyledi kariyerinin en iyi yıllarının geride kaldığını. Fiziksel yapılar tabii biraz daha farklı. Nadal, kariyerinin başında çok ciddi bir ayak sakatlığı yaşadı. O ayak sakatlığının üstesinden gelebilmesi için özel bir ayakkabı üretildi Nike tarafından. Ancak bunun dizi için özellikle daha farklı sonuçlar doğuracağı da söylenmişti ve nitekim öyle oldu. Nadal hep fiziksel sıkıntılar için çok çalışmak zorunda kaldı, kendini aşındırdı. Artık giderek iflasa yaklaşıyor. 34'e kalacağını hiç sanmıyorum. 32-33 bizim için şans olur. Djokovic ise kendine çok iyi bakıyor. Bir android gibi... Yediğine, içtiğine inanılmaz dikkat ediyor. Çok çalışıyor. Dengeli bir hayatı var. Yoga yapıyor. Yeniliğe açık. Kitabında da anlatıyor bir gününü, inanılmaz profesyonel. Nadal öyle bir adam değil. İstediğini yiyor, içiyor. Bir sürü kötü yemek alışkanlığı var. Federer zaten hiç Djokovic gibi değil.

C.E. Federer özel bir adam. 34 yaşında böyle olmak gerçekten çok zor. Kendine çok iyi bakıyor. Dışarıdan çok kaslı gözükmese de kendine çok iyi bakmasa, bu seviyelerde hala oynama şansı olmazdı. Djokovic de onun yolunda gidebilir gibi gözüküyor. Murat Menteş'in Dublörün Dilemması kitabı vardır, Nadal'ın Dilemması diye bir şey yazılır. Neden? Bir kere, fiziksel olarak hükmedici bir oyun oynuyor. Bu onu tabii ki fiziksel olarak yıpratıyor. Onu aslında bu kadar başarılı yapan oyun, aynı zamanda sonunu da getiriyor. İlk sakatlığını yaşadıktan sonra stilini, raketinin yapısını falan değiştirdi. Vuruş anında sol dizine daha az yük vermeye çalıştı. Bir şeyler denedi ama tüm oyunu fizik üzerine kurulu olduğu için olmadı. Bu kısır döngüyü andıran dilemma içinde çok zorlanıyor.

Ş.F.E. Caner'in dediğinin fiziksel olarak karşımıza çıktığı bir an var. Normalde iki oyuncu dip çizgideyken dropshot gönderildiğinde, Nadal dip çizginin dört metre gerisinde de olsa mutlaka denerdi. Top yere dört kere de çarpsa oraya giderdi. Bu seneki Roland Garros'ta dikkatimi çekti, umudunu kestiği toplara gitmiyor Nadal. Artık daha az efor harcıyor. İmkansız topa dahi koşardı ama artık o özelliği yok. Belki içten içe istiyordur ama artık yapamıyor.

Ş.F.E. Araya giriyorum ama sizce Nadal'ın son yıllardaki psikolojik düşüşünde, medyada sıkça yer verilen illegal ilaç kullanımı iddialarının etkisi olabilir mi? Yani, bütün saha içi faktörlerin dışında.

DJOKOVIC KENDİNE ÇOK İYİ BAKIYOR. YEDİĞİNE, İÇTİĞİNE DİKKAT EDİYOR.

E.Y. Zannetmiyorum. "Benim hiç bilgim yok" dedi bu konular hakkında. Öyle bir şey olduğunu düşünmüyorum.

C.E. Ben de. Mesela anne-babasının boşandığı dönemde mental olarak etkilenmişti. Ama genelde bu tip olayların çok sarstığı bir adam değil Nadal. En azından dışa yansıtmıyor.

E.Y. Federer geçenlerde "Herkes benim 2016'daki olimpiyat sonrasında bırakacağımı söylüyor ama devam edebilirim" diyerek başka sinyaller verdi. Çıtayı çok farklı yere koyabilir. 36, 37, 38 bilemezsiniz... Avantajı tabii farklı oyun tarzı. Hücum oyuncusu olduğu için çok daha fazla güç tasarruf ediyor. Bu stil sayesinde de vücudunda çok daha az aşınma oluyor.

Peki Federer bundan sonrası için standardı korumaya mı oynuyor, yoksa üstüne daha bir şeyler ekler mi?

E.Y. Tabii ki ekleyebilir. Bilhassa da Wimbledon ve Amerika Açık gibi hızlı zeminlerde. Özellikle de Wimbledon. Federer'in ben hâlâ Grand Slam alabileceğini düşünüyorum. Geçen sene o kadar iyi bir Djokovic'e karşı Wimbledon finalini birkaç puan farkla kaybetti. Bu sene de Wimbledon'ı alırsa çok şaşırmayız. Üzerine daha ne koyabilir derseniz, 18 veya 19'a çıkartabilir Grand Slam'leri. Olimpiyatta tekler altını yok, Rio 2016 onun için harika

EN UNUTAMADIĞIM, 2008 WIMBLEDON FİNALİ SONUNDA NADAL'IN KENDİNİ YERE BIRAKTIĞI ANDIR.

olur. Geçen yıl Davis Kupası'nı da aldı ve tarihe sayfalar eklemeye devam ediyor. Ayrıca böyle bir Djokovic'in olduğu dönemde, eğer bu yaşlarında 1 numaraya geri dönerse ki geçen sezon buna epey yaklaşmıştı, bu da kendi kişisel tarihinde çok acayip bir şey olur. En yaşlı 1 numara Agassi'ydi. 33 yaşında 1 numaraya çıkmıştı. Şu dönemde 34-35'te 1 numaraya çıkmak çok sansasyonel olur.

O zaman son olarak üçlü rekabette, birer tane en sevdiğiniz ve unutamadığınız anı söyler misiniz?

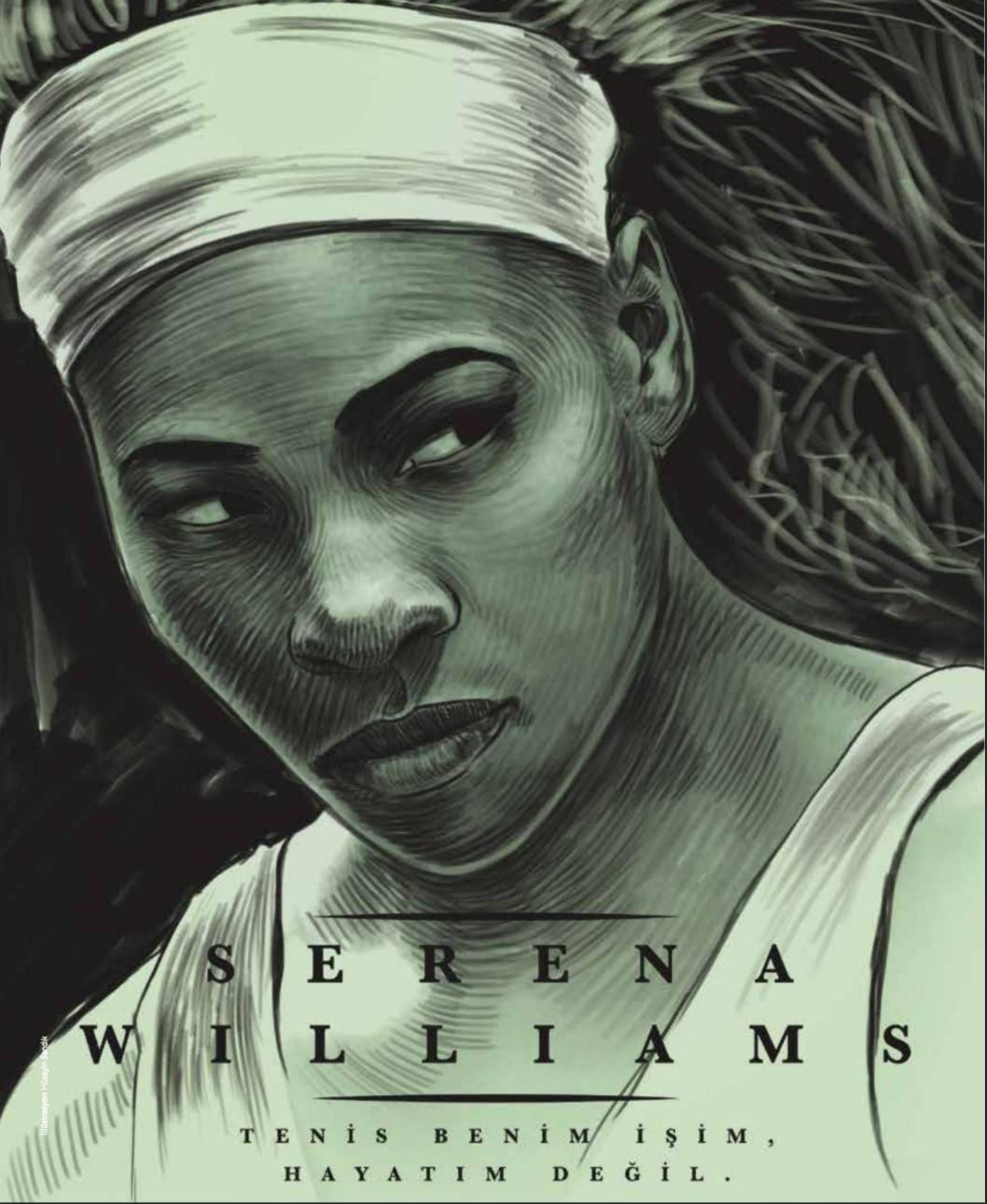
Ş.F.E. Valla 34 yaşındayım ben. Bugüne kadar izlediğim tüm maçlar arasında, bir 34 yıl daha izlesem unutamayacağım an kesinlikle 2008 Wimbledon finalinin sonunda Nadal'ın kendini yere bıraktığı andır. O maç benim için çok özeldi. O sırada ben de Londra'daydım. Hava kararıyordu ve hafiften yağmur başlamıştı. Nadal'ın yere yattığı an, tenis tarihinin değiştiği anlardan biridir. Aklımda kalan en büyük an o.

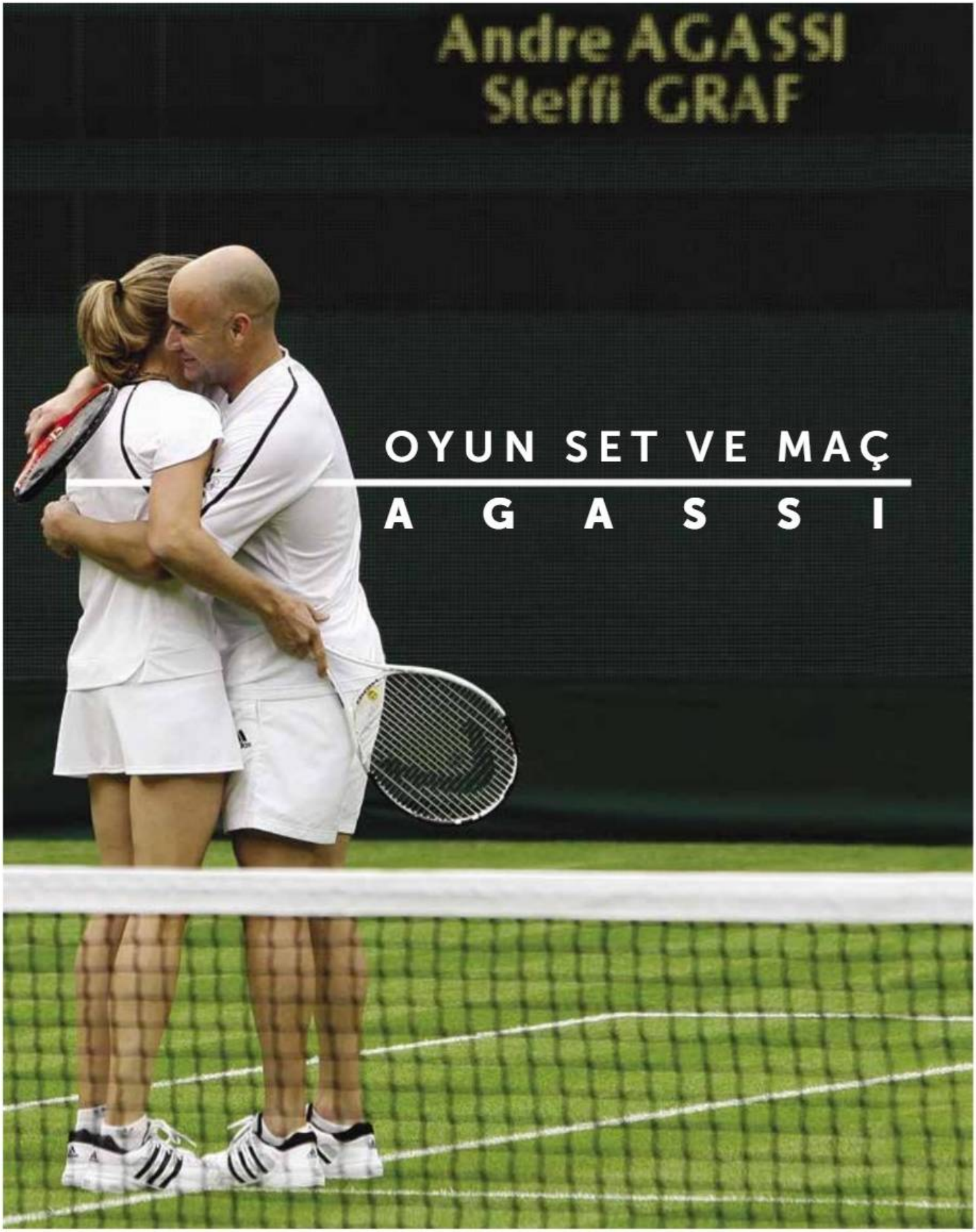
C.E. Şevket zaten en güzel maçı, yani 2008 Wimbledon finalini seçti. Benim seçeceğim maç ise herhalde 2012 Avustralya Açık finali olur. 6 saate yakın süren Djokovic-Nadal finali. Biz bile yirmi saat koşmuş gibi olmuştuk o maçı izledikten sonra. Yeniden öyle bir şey olur mu o fiziksel seviyede, çok zor. Anca ikisi arasında olabilirdi zaten böyle bir şey. Vuruş kalitesi bu kadar yüksek iki adam çok denk gelmeyecektir benim tahminim.

E.Y. Federer'in 2011 Roland Garros'ta Novak Djokovic'i eleyişi vardır. Federer, inanılmaz gelmekte olan hatta "Nadal'ı finalde yenecek" dediğimiz Djokovic'i yarı finalde saf dışı bırakıp parmağını sallamıştı. Federer-Djokovic rekabetinde bu parmak sallama akıllardan hiç çıkmaz. Nadal-Djokovic'te ise iki tane var. Birincisi 2011 Amerika Açık finalidir. Benim anlattığım herhalde en yüksek kaliteli tenis maçıydı. Dört set sürmesine rağmen bir klasiktir. Rallilerdeki ortalama vuruş oranı 6.9'du. İnanılmaz bir maçtı. Ben normalde sigara içmiyorum ama o maç bitince bir nefes sigara almıştım. Tenis orgazmıydı çünkü. Tabii 2008 Wimbledon finalini söylememek olmaz. Orada Federer'in maç puanı çevirdiği bir backhand passing shot vardı ve gerçekten inanılmazdı. Bir de tabi, artık ışıklar çok azalmış, göz gözü görmüyorken Federer topu fileye taktıktan sonra Nadal'ın tarih değiştiren o yere kapaklanışını söylemek gerek. İşte onu hiç unutamıyorum.

S

Fotoğraf Getty Images Turkey

SERENA
WILLIAMS
TENİS BENİM İŞİM,
HAYATIM DEĞİL.

Fotoğraf AP Images, Getty Images Turkey

İNSAN, HER SONDAN YENİ BİR BAŞLANGIÇ DOĞDUĞUNU SIKLIKLA UNUTUYOR. AGASSI DE UNUTMUŞTU, HATIRLADI...

ONUR ERDEM

KARDEŞLERİ, BABALARININ ÇEMBERİNDEN BİR ŞEKİLDE KURTULMAYI BAŞARDI. ANDRE İSE O ÇEMBERİ TERK EDEMEDİ.

Baba zaaftır, tüm erkekler için.

Karşınızdaki, gerçekleştiremediği tüm hayalleri çocuğu üzerinden baştan kurmak isteyen bir baba ise bu zaaf daha da belirginleşir. Kendini hayatının hiçbir döneminde 'tamamlanmış' hissetmemiştir, yapbozunun eksik parçalarını çocuğuyla doldurmak ister.

Emmanuel 'Mike' Agassi o babalardan biri, Andre de o çocuklardan.

"Tenisten nefret ediyorum, hem de tamamen karanlık, gizli, içten ve daima sahip olduğum bir arzuyla."

Tenisten bu kadar tutkuyla nefret eden birini bulmak zordur. Teniste dünyanın zirvesine çıkmış birinden bunu duymak daha zordur. Andre, bu yüzden diğerlerinden biraz farklı.

İran doğumlu Mike Agassi, çocukluğunda önce tenisi denedi, olmadı. Şartlar onu boksa itti. Bu kez bir 'hiç' yerine, olimpik bir boksör olmayı başardı. İki olimpiyatta ülkesini temsil etti ama ikisinde de ilk turda elendi. Hikayenin bundan sonrası Amerika'ya iltica, yeni bir hayat kurma, Las Vegas'ta bir kumarhanede çalışma ve olduğu kadar mutlu bir evlilikten ibaret. Bir de çocuklar var tabii; Mike'ın, olamadığı Mike'ı yaratmak istediği çocuklar...

Rita, Tami ve Philly, babalarının çemberinden bir şekilde kurtulmayı başardılar. Kimi kolay, kimi ise Philly gibi ruhu babası tarafından rencide edilen bir çocuk olarak çıktı bu girdaptan. Ya da Mike tarafından çıkarıldılar. Bu biraz da nereden baktığınıza bağlı. Andre ise o çemberi terk edemedi. Tenise ve babasına dair nefret-sevgi ikilemi hayat boyu peşinden geldi. Kurtulmak istediği şeyleri düşünmeye dahi fırsat bulamadı.

"Babam için 'düşünmek' en ölümcül günahtı. Düşünmenin bütün kötülüklerin kaynağı olduğuna inanırdı. Çünkü onun için düşünmek, 'yapma'nın tam zıttıydı. Beni kortta düşünürken ya da dalıp gitmişken yakaladığında, sanki cüzdanından para çalarken suç üstü yapmış gibi davranırdı. Düşünmeyi nasıl durduracağım hakkında çokça düşündüm. Babam doğuştan bir düşünen olduğuma inandığı ve beni bundan uzaklaştırmak istediği için mi her seferinde bana bağırıyordu, yoksa babamın bağırışları mı beni bir 'düşünen' yapıyordu?"

Nick Hornby'nin *High Fidelity* kitabındaki o bilindik soru gibi değil mi? Bir zavallı olduğum için mi pop müzik dinliyorum, yoksa pop müzik dinlediğim için mi bir zavallıya dönüşüyorum? Rob, kitapta bu sorunun cevabını bulamıyordu. Andre'nin de bulduğunu sanmıyorum. Bunun nedeni, belki de yalnız bir çocuk olarak büyümesidir, kim bilir? "Tenis kendi kendinize konuşmak zorunda olduğunuz bir spordur, kahrolası bir yalnızlıktan ibarettir" der Andre Agassi. Karakterini inşa ettiği yılların tamamını elinde raketle geçirdiğini düşününce, haklıdır da.

Evden ayrılıp Nick Bollettieri'nin Florida'daki tenis akademisine gittiğinde bile bu yalnızlıktan kurtulamaz. Akademinin korttaki en parlak, kort dışındaki en sorunlu çocuğu olur. Ve nihayet, bir gün, babasının bir miras gibi omuzlarına yüklediği tenis laneti sayesinde kendi ayakları üstünde durma imkânı yakalar.

BASTIRILMIŞLIKTAN DOĞAN İSYAN

Ailesinden uzakta geçirdiği dönem, onu isyan eden, kot şortla maçlara çıkan, tüylü küpeler takan, garip saç modelleriyle tepki çeken bir çocuğa dönüştürür. Ardından profesyonel kariyer gelir. Andre, hayatta en iyi yaptığı şeyi yapar; raketini kullanır ve karşılaştığı tüm sorunların üstesinden gelmeyi başarır. En azından bir noktaya kadar.

"Babam bana boks yaptığı yılları anlatırdı, 'Bir maçta en çok istediğim şey, rakibimin

en sağlam yumruğunu almaktı' derdi. Ona göre; eğer rakibinin en sağlam yumruğunu aldıysan, bunu biliyorsan ama hâlâ ayaktaysan ve rakibin de bunu biliyorsa, artık onun kalbini yerinden söküp çıkarabilirdin. Teniste de aynı kural geçerliydi: Rakibinin en güçlü olduğu yere saldır. Eğer iyi bir servisçiyse bırak en iyisini kullansın, karşıla. Eğer fiziğe dayalı bir oyun oynuyorsa, onu gücünle alt et. Forehand'i iyiyse her topu forehand'inden artık nefret ettirene kadar oraya yolla. Babam, bu karşılık vermeye dayalı stratejisine özel bir ad vermişti; 'rakibin beynine bir fiske atmak' diyordu. Bu acımasız felsefeyle hayatımı da sonsuza kadar damgaladı. Beni, elinde tenis raketi olan bir boksöre dönüştürdü. Çoğu tenisçi kendini iyi bir servisçiye dönüştürmeye çalışırken, ben kendimi iyi bir karşılayıcıya çevirdim."

Onu en iyi özetleyen alıntı bu belki de. Asla saldırgan, kendi kurallarını koyan biri olmadı ama oyunu kurallarına göre oynadı. Nasıl ki babasının çizdiği çember içinde kendi konfor alanını yaratmayı başardıysa, hayatla ve rakipleriyle de aynı şekilde savaştı.

Ama dedim ya; yalnızlık peşinden geliyordu. İlk popüler ilişkisini kendinden 28 yaş büyük Barbra Streisand ile yaşaması, ebeveynleri ile sorunlu ilişkisinden yola çıkıp Freudyen bir bakışla açıklanabilir. Ancak, onu bu ilişkiye iten ana sebebin yalnızlık ve şefkat eksikliği olduğunu söylemek daha uygun olabilir.

Andre, bu ilişkiyi "Birbirimize iyi geliyorduk, hem aramızda 28 yaş varsa ne olmuş? Sempatik bir çifttik ve dışarıdan gelen tepkiler, ilişkimizi daha da tatlandırıyordu. Bizim sözde yasak aşkımızı bir tabuya çeviriyordu ve bu, benim toplu isyanımın bir başka bölümüne dönüşüyordu" diyerek özetliyor. "Toplu isyan' yerine, 'yılların bastırılmışlığı' ifadesini kullanabilirdi belki ama insan kendine her zaman o kadar dürüst olamıyor tabii. Yine de Andre'nin Streisand'dan ayrıldıktan sonra gemisini bir başka Hollywood yıldızı Brooke Shields'in limanına yanaştırdığını düşününce, en azından farklı bir rota bulma konusunda çaba sarf ettiğini kabul edebiliriz.

İkilinin birlikteliği, sansasyonel olduğu kadar makuldü aslında. Tek sorun, magazin basını için bulunmaz bir nimet olmalarıydı. Gözde bir film yıldızı ve dünyanın en iyi tenisçilerinden biri arasında yaşanan ilişki, haliyle herkesin ilgisini çekiyordu. Baskı, Agassi'nin alışık olduğu bir durumdu. Ancak, bununla baş etmedeki en iyi metodu kendini dış dünyaya tamamen kapatmakta bulan birinin tüm dünyanın gözü önünde yaşanan bir ilişkide böyle bir şansı yoktu. Beraberliklerinin sonunu getiren birçok etkenden biri de muhtemelen bu oldu. Sonrası ise biraz karanlık.

AGASSI'NİN İLK POPÜLER İLİŞKİSİNİ KENDİNDEN 28 YAŞ BÜYÜK BARBRA STREISAND İLE YAŞAMASI, FREUDYEN BİR BAKIŞLA AÇIKLANABİLİR.

HER ŞEY BİTER

Bir evliliği bitirmek kolay değildir; zaman alır, enerji alır, tarafların içinden parçalar alır ve geriye büyük bir boşluk kalır. Bir gün hiç aklınızda olmayan şey olur ve sevdiğiniz kadını kaybedersiniz. Şok kısmını atlattığınızda kafanızın içinde küçük, eli tokmaklı bir adam ortaya çıkar ve her gün, her saniye elindeki tokmakla beyninize vurup sizi şu baş edilmez düşünceye iter: "Hayatımın kadınını kaybettim ve bir daha asla onun gibi birini bulamayacağım."

Andre Agassi'nin başına gelen de bir eksik, bir fazla bundan ibaretti. Her ne kadar 2009'da yayımlanan otobiyografisinde, Mayıs 1997'deki evlilikleri hakkında "Bir erkek, düğün gününde asla böyle hissetmemeli. O gün içimden 'Keşke yerimi alacak sahte bir damat olsaydı' diyordum" ifadelerini kullansa da ayrılığı takip eden dönemde artan uyuşturucu kullanımı, onun kâğıt üzerindeki bu hoşnutsuzluğunu biraz yalanlıyor ki tek yalanlayan da bu değil. Kitap yayımlandıktan kısa süre sonra görüşleri sorulan Brooke Shields'in, "Andre'den ben boşandım. Çok ani ve çabuk oldu. Kolaylığı ise göreceliydi. Ancak ilginç olan, kitaptaki ifadelerinin aksine

Fotoğraf AP Images, Getty Images Turkey

ANDRE AGASSI'NİN GÖZDE FİLM YILDIZI BROOKE SHIELDS İLE YAŞADIĞI AŞK, BAŞTA MAGAZİN BASINI OLMAK ÜZERE HERKESİN İLGİSİNİ ÇEKİYORDU.

Andre'nin o dönem bana 'Çocuğumuz olmadığı için mutlu olmalısın, yoksa bu iş senin için bu kadar kolay olmazdı' demesiydi" şeklindeki sözleri, ayrılığın Agassi tarafında o kadar da kolay atlatılmadığının altını çiziyor. Andre'nin uyuşturucu serüveninin başlangıcının 1997 yılına; tam da formunun dip yaptığı ve Brooke Shields'le evliliğinin önlenemez bir felakete doğru sürüklendiği günlere dayandığı gerçeğini hesaba katınca, çok da haksız sayılmaz.

Andre'nin konuyla ilgili açıklaması ise "Bir kaçış arıyordum" ifadesinden ibaret. Doğru yol bu muydu tartışılır ama o sıralar elinde tutunabilecek başka hiçbir şey olmadığı kesin. 13 yaşında, Nick Bollettieri'nin akademisinde yaşadığı yalnızlığa dayanamayıp kendini viski ve esrara veren Andre'nin, 27 yaşında, aynı şartlar altında çıtayı biraz daha yükseğe taşımasına şaşırmamak gerek.

Seçmediği hayatı yaşayan her insan gibi, o da kendini sıklıkla farklı uçurumların kenarlarında buldu. Şanslı ki kendini sonsuz boşluğa bırakanlardan olmadı. Aradığı tutunacak dalın kendisi olabileceğini fark etti. 27 yaşında, ilk kez hayatının iplerini eline almayı başardı ve bu, ona birçok insanın elde edemediği ikinci şansı getirdi; yani Steffi'yi.

SAPLANTI MI, SEVGİ Mİ?

Nisan 1993'te, Hamburg'da Steffi Graf ile Monica Seles karşı karşıya geldi. İkili, o sıralar kadınlar tenisinin en büyük rekabetini yaşıyordu. 19 yaşındaki Seles, dünya bir numarasıydı, yıl içinde 10 turnuva kazanmış ve Avustralya Açık finalinde Graf'ı mağlup etmeyi başarmıştı. Graf ilk seti 6-4 kazandı, ikinci sete geçilecekti ki tribünden atlayan bir seyirci Monica Seles'i sırtından bıçakladı. Tenis tarihinin sahne olduğu en büyük şoklardan biriydi. Daha dramatik olan ise Seles'i bıçaklayan kişinin Graf hayranı olmasıydı. 38 yaşındaki saldırgan, polise verdiği ifadede amacının Seles'i öldürmek değil, sadece Graf'a yardım etmek olduğunu söyledi. Bu sayede Graf yeniden dünya bir numarası olacaktı. Başardı da... Bu olaydan sonra Seles tenise iki yıl ara verdi ve bir daha eskisi gibi olamadı. 23 yaşındaki Graf'ın yükselişi ise devam etti, hem de 22 Grand Slam zaferi elde edene kadar.

Yıllar sonra, Graf bu olayı şöyle anlatacaktı:

"Benim için asıl önemli olan Monica'nın başına gelen şey ve onunla nasıl baş ettiğiydi. Herkes çok üzgündü, özellikle de seyirciler. Ben de şüphesiz ki onu çok özlüyordum, özellikle de onunla oynayabileceğim muhtemel maçları... Bu, sadece tenis değil, tüm spor dünyası için üzücü ve korkunç bir olaydı. Turnuvaları, güvenlik önlemlerini, her şeyi değiştirdi. Yine de ben olaya kişisel bakıyorum; spor için korkunç bir vaka olabilir ama daha korkuncu Monica'nın yaşadığı trajediydi."

Kendisini saplantı düzeyinde seven bir adamın yol açtığı felaketle sarsılan Graf, o sıralar Formula 1'de yer edinmeye çalışan pilot Michael Bartels ile birlikteydi. Tenisçi Alexander Mronz'dan yeni ayrılmıştı ve Bartels ile yeni bir hayatın hayallerini kuruyordu. Seles'in bıçaklanması sportif anlamda ona avantaj sağlamıştı ama duygusal boyutuyla baş etmekte zorlandı. Yine de bu zorluğun ilişkisinde yaralar açmasına izin vermedi. Agassi'nin Streisand-Shields parkurunda bir sağa, bir sola yalpaladığı dönemlerde, o Bartels'e tutunmayı başardı. Ta ki 1999 yılına kadar.

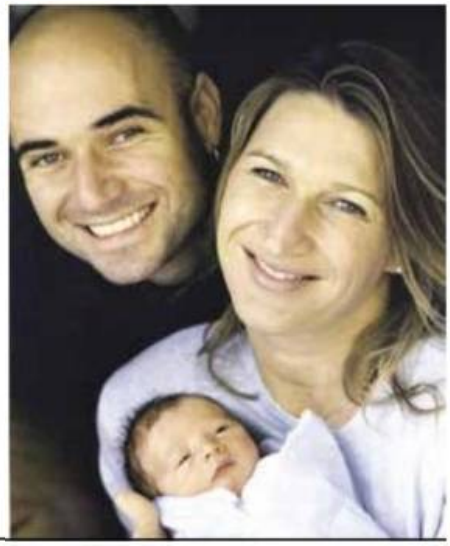
GELEN GİDENDEN İYİDİR

Bir Arap atasözüne göre; gelmiş olan, gitmiş olandan iyidir. Türklerin "Gelen gideni aratır" sözünü hatırlayınca Arapların daha optimist genler taşıdığını söylemek mümkün.

Andre ve Steffi, bu denklemin pozitif tarafında yer alıyorlar. 2000'lerin başlarında birbirlerini buldular ve geçmişi tamamen silecek bir ilişkiye yelken açtılar. Ani ve hızlı başlayan aşkları, 22 Ekim 2001'de evlilikle taçlandı. Dört gün sonra ilk çocukları Jaden dünyaya geldi.

Birbirlerine karşı o kadar açık ve dürüstlerdi ki; Andre, ilişkilerinin henüz ilk haftalarında hayatının kadınına geçmişini tüm açıklığıyla anlatmaktan geri kalmadı. Paris'te bir otel odasında, Steffi'ye geçmişinde metamfetamin kullandığını itiraf etti. Bu itirafın ardından karşılıklı oturup ağladılar. Bir erkek için ne büyük lüks! En gizli suçlarını paylaşabileceği, günah çıkarabileceği, karşısında oturup ağlayabileceği bir kadın... "Onun, hikâyemi bilmesini istedim" diyordu Andre ve ekliyordu:

"Anlattım, dinledi. Üzüldü ama yargılayıcı olmadı. Özen gösteren, ilgilenen bir insan

ANDRE AGASSI VE STEFFI GRAF'IN AŞKI, 22 EKİM 2001'DE EVLİLİKLE TAÇLANDI. DÖRT GÜN SONRA İLK ÇOCUKLARI JADEN DÜNYAYA GELDİ.

nasıl davranırsa öyle davrandı ve beni bu sürece iten şeylere kafa yordu. Hayatta birçok zaafım var ama Steffi'yi incitmek bunlardan biri değil. Ona dair gerçekten çok özel şeyler hissediyorum, 'doğrumu' bulduğuma inanıyorum. Onu kazanmak için çok çalıştım ama değdi. Onun için yapabileceklerimin sınırı hakkında en ufak bir fikrim bile yok ama elimden geleni yaptığımı biliyorum. Hayran olduğum tek insan, benim güzel eşim. Yorulmak bilmeyen, korkusuz bir kadın, istek ve arzuları çok net. Steffi, paha biçilemeyen bir mücevher gibi. Hayatımdaki en büyük başarım, ona 'Evet' dedirtebilmek oldu."

Andre'yi dinledikçe, hayatı boyunca sırasıyla; babasıyla, şöhretle, basınla ve uyuşturucu ile mücadele etmiş bir adamın nihayet sakin sularda demirlediğini hissediyorsunuz. 2004'te Steffi'nin Tennis Hall of Fame'e kabul töreninde söz alarak yaptığı konuşmaya bir bakın. Bir erkek, duygularını daha iyi nasıl ifade edebilir ki?

"En iyi döneminde bile alkışlara ihtiyacın yoktu, sadece ruhunu tamamlanmış hissetmek için elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyordun. Merkez kortun o büyük uğultusu altında ya da bebeğimizin odasının o sonsuz sessizliğinde; senin cömert ruhun, boyun eğdirilemez gücün, düşük sesle dile gelen dürüstlüğün, bir kez bile sendelemedi. Sen her zaman, konuşmaktan ziyade yapmayı tercih ettin. Kendini asla başardıklarınla tanımlamadın. Zaten tüm bu başarıların, biraz da kendini nasıl tanımlaman gerektiğini bilmenden kaynaklanıyor. Bugün dahi aşkının ve annelik hislerinin peşinden giderek, kendine koyduğun o kusursuzluk çıtası doğrultusunda tenisten vazgeçebilmen nefesimi kesiyor."

Steffi'nin Andre'ye bakışı da farklı değil:

"Onunla tanıştığım için kendimi kutsanmış hissediyorum, hele ki kurduğumuz hayatı düşününce... Aşkımız her gün daha da güçleniyor. Onunla ilgili sevdiğim o kadar çok şey var ki... Yanımda olduğunu bilmek ve birlikte çocuklarımızı büyütmek, bugüne dek hayalini kurduğum her şeyin ötesinde."

Hayat bazen, her şeyin sonunda size öyle bir kapı açıyor ki; içeri girerken tereddüt dahi etmiyorsunuz. 'Bitme'nin, 'kalmadığı' anlamına gelmediğini fark ettiğiniz bir andan bahsediyorum. Diyalektik, devinim, her ne ise...

Andre ve Steffi, bu günlerde hayatın keyif aldıkları yanlarıyla ilgileniyorlar. Çocukları ile vakit geçirmek bunlardan biri.

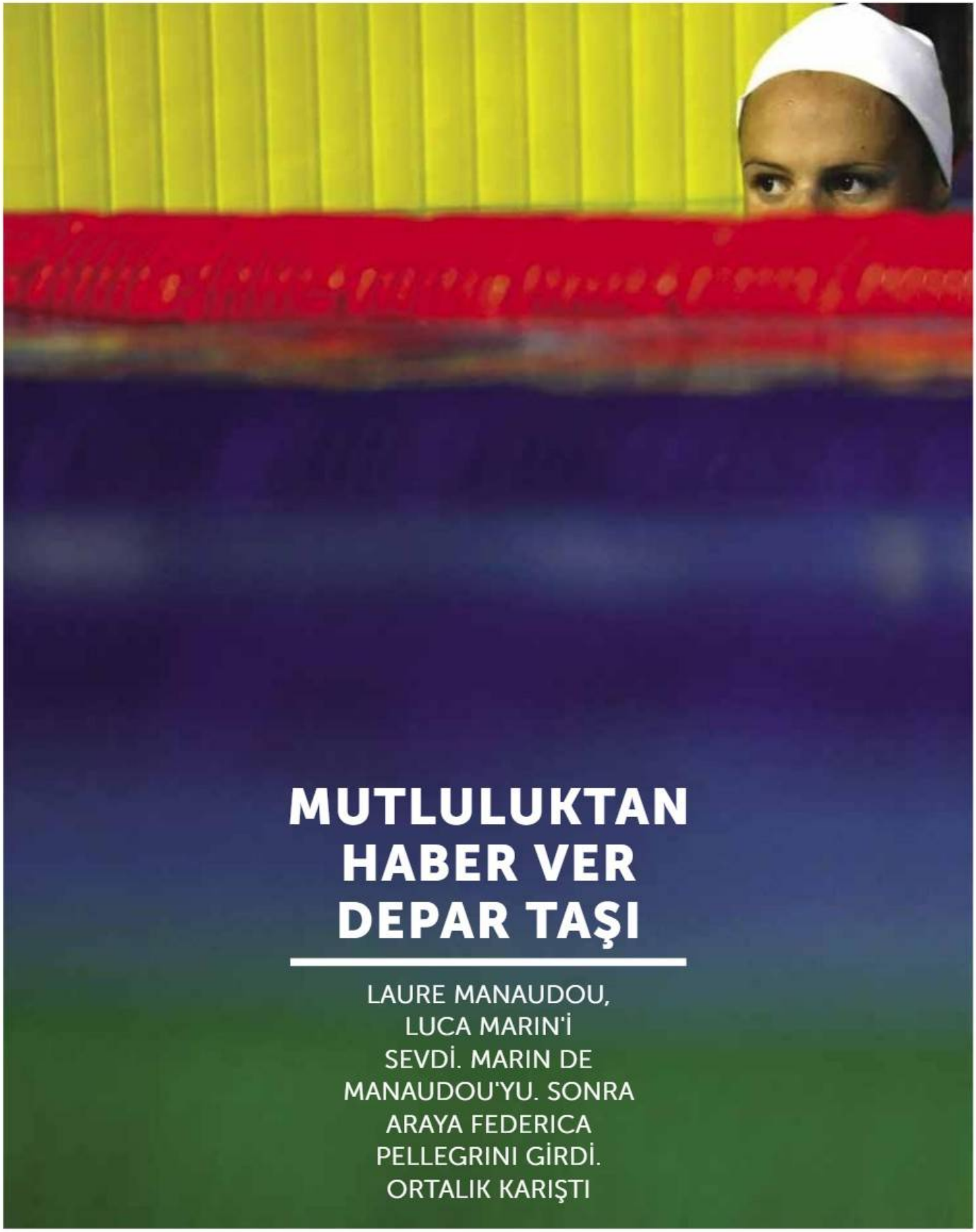
Jaden ve Jaz, tenisle az da olsa ilgilenmişler ama Jaden daha çok beyzbola, Jaz ise binicilik ve hip-hop'a yatkın. Steffi'ye göre Jaden, inanılmaz bir el-göz koordinasyonuna sahip. Şanslı genlere sahip olduğu söylendiğinde sadece gülüyor. O ve Andre, çocuklarına geleceklerini belirleme ya da yapacakları sporu seçmeleri konusunda kesinlikle bir baskı yapmıyor. "Eve iş getirmenin iyi bir fikir olduğuna asla inanmadım. Tenis, çocuklarımın hayatlarının bir parçası değil" diyor Steffi. Ona göre kendilerini yönlendirme yapmaktan alıkoyan şey, geçmişleri ve yaşadıkları deneyimler ki bu, Andre özelinde çok daha makul bir tavır. Ne de olsa, tenisi ve hayatı daha iyi anlatabilen çok az insan var...

"Tenis hayatın dilini kullanır. Avantaj, servis, faul, kırma, aşk... Tenisin temel elementleri, bu günlük terimlerden beslenir. Çünkü her maç, minyatür bir hayat deneyimidir. Tenisin yapısı, o her şeyin iç içe geçmişliği, matruşkaları andırır. Sayılar oyunlara, oyunlar setlere, setler maçlara, maçlar turnuvalara dönüşür. En basit sayı, bazen her şeyi değiştirir. Bu bana, saniyelerin dakikalara, dakikaların saatlere dönüşümünü hatırlatıyor. Ve gelişigüzel bir saat, en güzel saatimiz olabilir. Ya da en kötüsü. Bu bize bağlı. Ama tenis aslında hayat ise arkasından mutlaka bilinmez bir boşluk geliyordur. Bu düşünce beni korkutuyor."

Korkma Andre, Steffi var.

S

Fotoğraf Getty Images Turkey

MUTLULUKTAN HABER VER DEPAR TAŞI

LAURE MANAUDOU, LUCA MARIN'İ SEVDİ. MARIN DE MANAUDOU'YU. SONRA ARAYA FEDERICA PELLEGRINI GİRDİ. ORTALIK KARIŞTI

Fotoğraf Getty Images Turkey

EMRE YAZICIOL

Genç kız havuzdan çıktı. Oldukça yorucu iki saatlik antrenmanın bitiminde, her zaman yaptığı gibi ilk işi depar gözlüklerini suratından adeta koparırcasına çıkarmak oldu. Diğerleriyle ilgilenmeye devam eden uzun sarı saçlı koçuna sert bir bakış fırlattı ve terliklerini giyerek içeriye, soyunma odalarına doğru yöneldi. Artık emindi, daha fazla burada kalmayacaktı. Bu tanrının cezası yerde, bu kulüpte onu tutan ne vardı ki? Her şey yakında sona erecekti. Kapı açıldı, kulüpteki en iyi arkadaşı Esther odaya girdi. Genç kızın son birkaç ayda neler yaşadığını en iyi bilen oydu. Kız sanki arkadaşını bekliyormuş gibi girizgaha gerek duymadan bir çırpıda söyleyeceğini söyleyiverdi: "Esther, ben gidiyorum." Esther, henüz bir yıl önce 200 metre sırtüstünde Avrupa şampiyonu olmuş Esther Baron, hiçbir şey sormadı. Cevapları zaten biliyordu. Refleks olarak gidip arkadaşına sarıldı. Bu kararla ilgili içinde kötü bir his vardı ama bu dakikadan sonra söyleyeceklerinin ya da yapacaklarının bir tesiri olmayacağını biliyordu. Laure aşıktı ve gözleri başka hiçbir şey görmüyordu.

Laure Manaudou, kısa süre sonra basının karşısına geçerek kulübü Canet 66'dan ayrıldığını duyurdu. 2001'den beri kendisini çalıştıran, onu olimpiyat şampiyonu yapan antrenörü Phillipe Lucas ile köprüleri atmıştı ve Çizme'ye, aşkı İtalyan yüzücü Luca Marin'in kulübüne gidiyordu. Koç Lucas bu kararı en son öğrenenlerden biri oldu. 14 yaşında aldığı, antrenman aralarında kola içen, otoriteyle arası hiçbir zaman iyi olmamış o süper yetenekli genç kızdan bir süper yıldız, bir olimpiyat şampiyonu yaratmayı başarmıştı ve kendisini haksızlığa uğramış hissediyordu. Da Vinci'nin *Mona Lisa*'yı dört yılda yaptığı, hatta tamamladıktan sonra bile, belki kimseyle paylaşmak istemediği, belki de ufak tefek rötuşlara ihtiyaç duyduğu için yıllarca sakladığı anlatılır. Laure Manaudou da Lucas'ın en büyük eseri, onun *Mona Lisa*'sıydı ve kazanılan onca başarıya rağmen koç, yüzücüsünün henüz potansiyeline ulaşmadığı kanaatindeydi.

Manaudou içinse durum tamamıyla farklıydı. Henüz bir ay önce, 2007 Dünya Yüzme Şampiyonası'nda 200 serbestte dünya rekoruyla, 400 serbestte ise şampiyona rekoruyla kazanılan altın madalyalara 800 serbestte ve 100 sırtüstünde gümüş, 4x200 bayrak yarışında da bronz eklemiş, ortalığı sallamıştı. Yüzmede Avrupa ölçeğinde elde edilen başarılara ancak belli bir yere kadar övgü sunabilirsiniz. Çünkü herkes bilir ki gerçek arena, suyun patronlarının; yani Amerikalılar, Avustralyalılar ve Çinlilerin yarıştığı olimpiyat ve dünya şampiyonalarıdır. Burs ile Amerikan üniversitelerine gitmeden, NCAA'lerdeki rekabet ve çalışma temposuyla tanışmadan, yani Amerikan rahle-i tedrisinden geçmeden Avrupalı bir yüzücünün küresel boyutta geçerli dereceler çıkarması, madalyalar kazanması sık görülmez. Manaudou bir istisnaydı, havuzun süper yıldızı olma yolunda Amerika'ya gereksinim duymamıştı. Bu formuyla, bundan sonra artık Lucas'sız da yapabileceğini düşünüyordu. Kendisi gibi güçlü bir karakter olan Lucas'ın hırpani idman yöntemlerinden, üzerindeki baskısından bunalmış, hayatında yeni bir sayfa açma zamanının geldiğini hissetmişti. Şimdiye kadar hiç kendisine ait olmamış olan hayatında...

Yüzme zor bir spordur. Her yönüyle zor bir spor. Başarı ve başarısızlığı, madalya ile sonunculuğu çoğu zaman saniyenin onda biri civarındaki farklar tayin eder. Böyle bir ortamda var olabilmek için bu spora 4-5 yaşlarında başlayan çocukların antrenmanları çok ciddiye almaları gerekir ve koçlar da bundan emin olabilmek için ellerinden geleni yapar. Günün ilk antrenmanı okuldan hemen önce olur ve bunun için yüzücünün sabah 5'te havuzda hazır bulunması lazımdır. Seansın bitiminde saçları bile tam olarak kurutmak

AVCUNUN İÇİNE SEVGİLİSİNİN ADINI YAZMIŞTI VE HER YARIŞ SONRASI KAMERALARA BUNU GÖSTERİYORDU.

mümkün olmadan okula hücum ve okuldan sonra günün ikinci çalışması için yeniden havuza dönüş. Bu temponun yıllarca devam ettiğini ve yüzücünün havuza girmediği gün sayısının da bir yılda iki elin parmaklarını geçmediğini düşünün. Sınıf arkadaşları gezip tozarken ertesi günü idmanı olduğu için onlara katılamayan, hayatını duvara değdiğinde saati yarım saniye daha erken durdurabilmek üzerine kurması istenmiş, buna zorlanmış genç insanları düşünün. Kendisini bir kadın gibi değil, daima bir makine gibi görmeye programlanmış Laure Manaudou'yu düşünün.

2006'da tanıştığı İtalyan yüzücü Luca Marin'e sadece birkaç ay içinde çılgınca bağlandı. Öyle ki 2006'nın Aralık ayındaki Avrupa Kısa Kulvar Yüzme Şampiyonası'nda avcunun içine sevgilisinin ismini yazmıştı ve madalyaları topladığı her yarış sonrası kameralara bunu gösteriyordu. Fransa bonesinin üzerine İtalya bonesi takarak yarışması olay yarattı. En nihayetinde o, Fransa'nın tarihteki ilk ve tek olimpiyat şampiyonu kadın yüzücüsüydü. 2004 Atina'da, daha 18 yaşında 400 metreyi kazandığından beridir manşetlerden inmiyordu ve bir ulusal kahraman olarak belli bir misyonu

LAURE, LUCA'NIN PELLEGRINI'YLE TEHLİKELİ DÜZEYDE YAKINLAŞTIĞINI FARK ETMİŞTİ.

vardı. Ülkesine daha nice zaferler getirecek, bir sonraki olimpiyatta *La Marseillaise*'i cihana ezberletecekti. Laure ise artık bunlara pek fazla aldırış etmiyordu. Hayatında ilk kez başardıkları için değil, sadece olduğu o kadın için birisine özel geldiğini görmüştü ve ilk kez bir kadın gibi, bir birey gibi hissetmişti. Takip eden süreçte, olimpiyata sadece bir yıl kala, idmanlarını aksatmak pahasına her ay bir haftalığına Verona'ya, Luca'nın yanına kaçar oldu. Bu süreç onu koçu Lucas'tan koparan, *Mona Lisa*'nın ebediyen yarım kalmasına sebep olan olaylar zincirinin başlangıcıydı. Esther Baron'un hisleri doğru çıkacaktı.

2007 Temmuz'da Laure, Luca'nın bir başka İtalyan yüzücü Federica Pellegrini ile rahatsız edici derecede yakınlaştığını fark etmişti. İkilinin sürekli mesajlaşmasına sinirleri bozuluyordu. Sorduğunda ise sürekli olarak "Sadece arkadaşız" cevabı alıyordu. Aşırı kıskanç olduğu doğruydu ama paranoyak olması takip edilmediği anlamına gelmiyordu. Debrecen'deki bir Avrupa Kısa Kulvar Yüzme Şampiyonası'nda Manaudou ve Marin arasındaki tartışmalar ayyuka çıktı. Pellegrini eksenli yaşadıkları en son tartışma Laure'un nişan yüzüğünü çıkarıp Luca'nın kafasına atmasıyla ve odalarını ayırmalarıyla son buldu. Sadece üç hafta sonra, Luca Marin ve Federica Pellegrini beraber olduklarını resmen açıkladılar. Laure ise iki sevgiliyi sarmaş dolaş gösteren pozları ilk gördüğünde ne hissettiğini 2014'te yayımladığı biyografisinde şöyle anlatacaktı: " Kusmak, ağlamak, bağırmak istedim. O sarışının (Pellegrini) gözlerini oymak istedim."

Manaudou'nun aşkını çalan Pellegrini, onun havuzdaki statüsüne de el koydu. Önce 2008 Pekin'de 200 serbest rekorunu seçmelerde Manaudou'dan aldı, finalde ise kendi rekorunu kırıp 200'ün yeni olimpiyat şampiyonu oldu. Manaudou ise hiçbir yarışında podyum göremedi. Ertesi yıl Roma'daki Dünya Şampiyonası'na da katılmayıp akabinde yüzmeyi bıraktığını açıkladı. Aradığı huzuru bir başka yüzücüde, Fransız Frederick Bousquet'de bulmuştu. 2010'un Nisan ayında kızları Manon dünyaya geldi. Özel yaşamındaki mutluluğu sayesinde ve Bousquet'nin de desteğiyle Temmuz 2011'de, Manaudou havuza geri döndü. 2012 Londra'da yarışmak, yeniden kendini ispatlamak istiyordu. Kendisini olimpiyata götürecek dereceleri yaptı ama Londra'daki üç bireysel yarışında da seçme serilerini geçemedi. 2013'te ikinci çocuğuna hamileyken bir daha dönmemek üzere yüzmeyi bıraktığını açıkladı. Gebeliği sorunlu geçmekte olduğu için kürtaj yaptırdı ve kısa süre sonra Bousquet ile beraberlikleri de sona erdi.

Manaudou, Marin ile ayrıldığı 2007 Avrupa Kısa Kulvar Yüzme Şampiyonası'ndan sonra sadece tek bir bireysel altın madalya daha alabildi; 2008 Avrupa Uzun Kulvar Yüzme Şampiyonası'nda 200 metre sırtüstünde. Federica Pellegrini ile Luca Marin'in birliktelikleri 2011'de bitti. Pellegrini, aynı yıl bir başka İtalyan yüzücü Filippo Magnini ile aşk yaşamaya başladı.

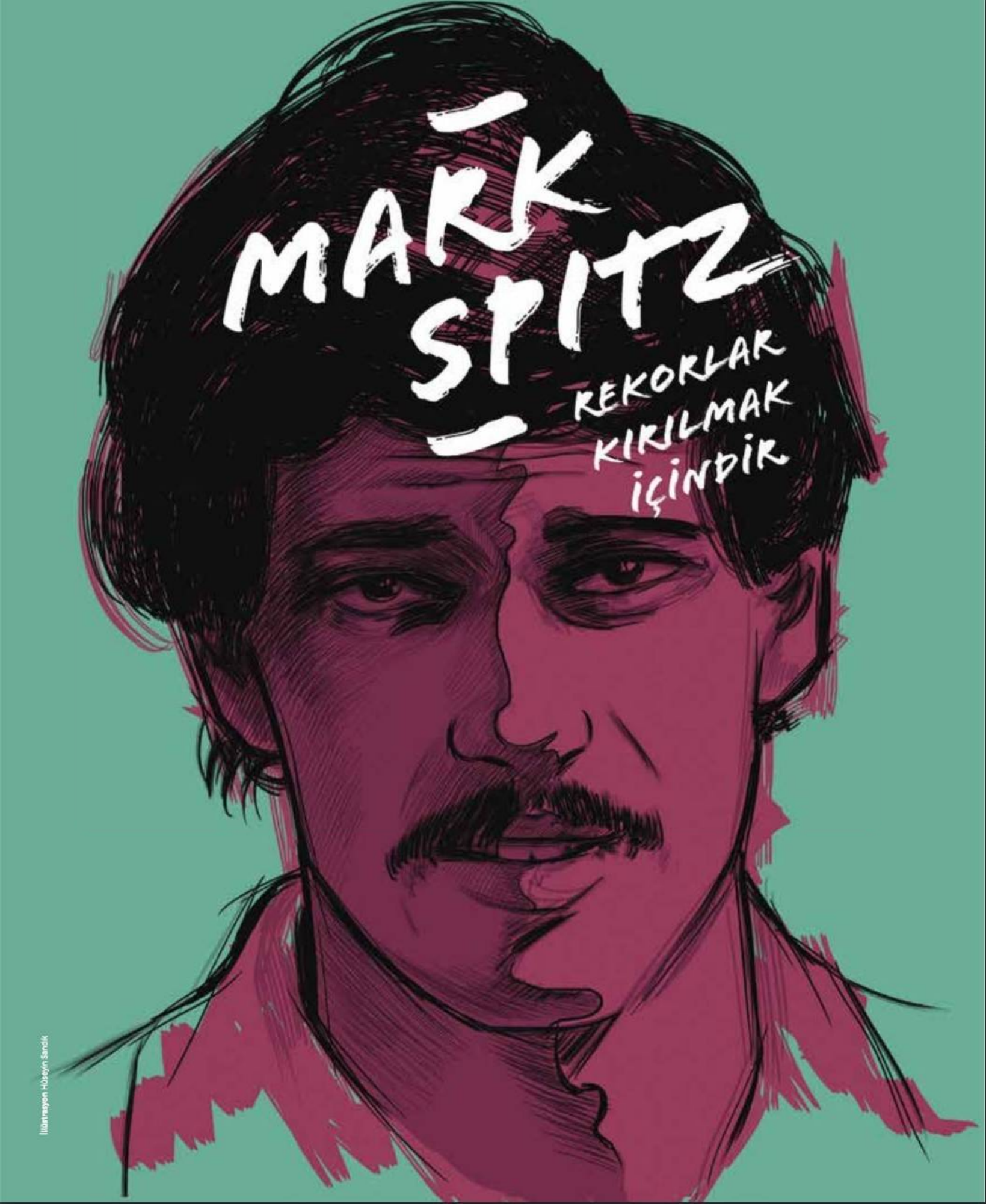
Manaudou, daha sonra açıklayacağı gibi yüzmeyi hiçbir zaman sevmemişti. Geriye bakıp yaptığı seçimleri sorgulasak da temelde olan, görücü usulüyle evlendirildiği eşinden kaçıp ait olmak istediği yere gitmesinden başka bir şey değildi.

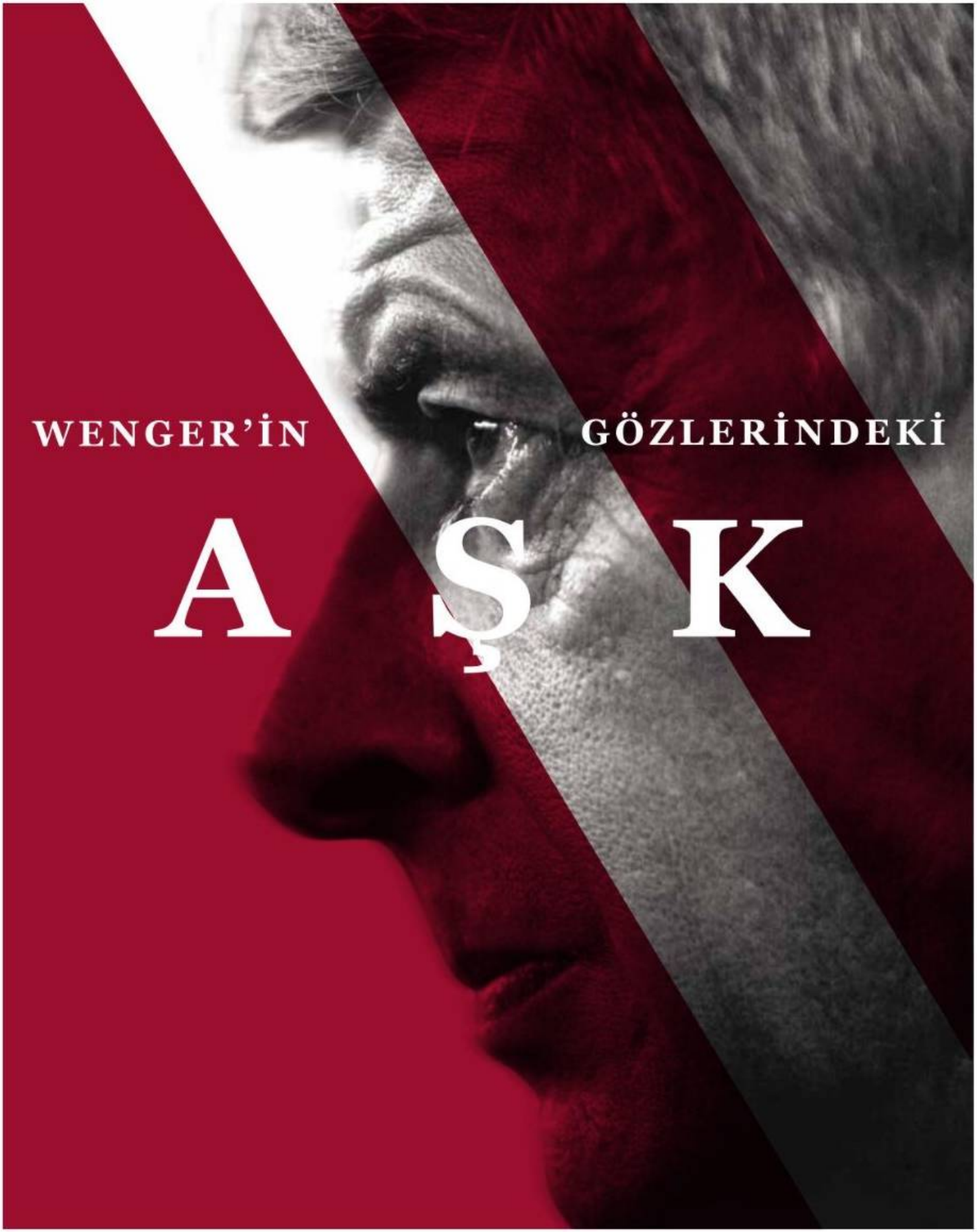
Hepimiz hayatımızda tekrar tekrar benzer yollardan geçiyorken bunu kim, ne kadar eleştirebilir ki?

MANAUDOU'NUN AŞKINI ÇALAN PELLEGRINI, HAVUZDAKİ STATÜSÜNE DE EL KOYDU.

Fotoğraf AP Images, Getty Images Turkey

MARK SPITZ
REKORLAR KIRILMAK İÇİNDİR
İllüstrasyon Hüseyin Sandık

Fotoğraf Getty Images Turkey

İNSANLAR İKİYE AYRILIR; MATEMATİĞİ SEVENLER VE SEVMEYENLER. UĞUR MELEKE İLK GRUBUN ÜYELERİNDEN VE SEVGİSİNİ YEŞİL SAHALARA YANSITIRKEN, ETRAFINDAKİLERİ İKNA ETMEKTEN DE GERİ KALMIYOR. ONLARDAN BİRİ ARSENE WENGER...

UĞUR MELEKE

Müspet ilimlerle sosyal bilimleri birbirinden çok ayrık görmediğimi itiraf etmem gerek. Belki size çok mantıklı gelmeyebilir ama sözlerle yola çıkanlarla sayılarla yola çıkanların varacakları yerin aynı olduğuna inanıyorum bir şekilde.

Bir sırra ermeye çalışıyor aslında hepsi... Stephen Hawking, sırra seyahatini formüllerle ve rakamlarla yapmaya çalışırken, Ernest Hemingway yol almak için harfleri kullandı. Kâinat, dev bir algoritma. Bu algoritmanın tamamını görebilsek, depremleri de, hastalıkları da, savaşları da açıklayabileceğiz belki. Paul Erdös, bu algoritmayı 2+2=4 bilimselliğinden faydalanarak okumaya gayret ederken, Tolstoy toprakla kanı çarpıp insana ulaşma çabasında. Oysa bir gün birisi, "1/Toprak=İnsan" ya da "729+Sevgi=Aşk" derse yanlışlığını nasıl ispatlayabilirsiniz ki böyle eşitliklerin? Belki de sözlerle sayılar toplanabiliyor, nesneler duygulara bölünebiliyor başka bir evrende.

İnsan küçük bir kâinat demosu. Kâinatı çözmenin yolu da bireyin kendisini çözmesinden geçiyor galiba... 36 yıldır kendi küçük dünyamda harflerle rakamları toplamaya çalışmamın bir nedeni de bu... 1.1.1979'da doğmamın bir sebebi olmalıydı bana göre... Doğum tarihimin rakamları toplamının 28 (7x4) olduğunu fark ettim çocukluğumda önce. Soyadımın harflerinin alfabedeki sıralarını toplarsanız da 63 (7x9) yapıyordu. TC kimlik numaramın rakamları toplamının da 42 (7x6) olduğunu görünce şaşırmamaya başladım artık. ÖYS'de 7. tercihime girmeme, çok uzun süredir oturduğum evimin kapı numarasının 7 olmasına. Eski eşimin, 2007 yılının ilkbaharında "Sahi, 7 Temmuz'da evlensek nasıl olur?" diye sormasına şaşırmadığım gibi. Sizin aşk dediğinize, ben matematik diyordum o günlerde.

Belki deli olduğumu düşünebilirsiniz, ama 2004'ün yazında Milliyet'ten aradıklarında da kendimi gazetenin isminin harflerinin alfabedeki karşılıklarını toplarken yakalamıştım. 128 çıkmıştı bu defa. Yedinin katı değildi, pek enteresan gözükmemişti bir an. Ta ki yarım saniye sonra 128'in 2 üzeri 7 olduğunu fark edene kadar!

Deliliğim sadece rakamlarla ilgili değil tabii ki. Büyük bir *Seinfeld* hayranı olarak senaryoda George Costanza'nın çeşitli işler denedikten sonra New York Yankees ekibine girmesinin tesadüfi olmadığına inanırım kendi küçük dünyamda. *Seinfeld*'den yıllar sonra zevkle takip edeceğim *Everybody Loves Raymond*'ın başrol oyuncusu Ray Romano'nun bir spor yazarını canlandırması... Çok sevdiğim Woody Allen filmi *Mighty Aphrodite*'te Allen'ın bir spor yazarını oynaması... Her biri, küçük kişisel delilik evrenimi oluşturan yapıtaşlarıdır bana göre.

Eğer evrene benim gibi bakabilirseniz, hemen hemen hiçbir şeyin tesadüf olmadığını düşünmeye de başlayabilirsiniz aslında: İsveç'in 15 yıl boyunca dünya futbol haritasında tutunmasını sağlayan iki adam, tutan Isaksson ve atan Ibrahimovic'in aynı gün, 3 Ekim 1981'de doğması. Nicola Tesla'yla Dusan Ivkovic'in, Benicio Del Toro ile Carlos Arroyo'nun aynı aileden gelmeleri. Ya da bir garip oğlunun hayatına kara bir bulut gibi çöken vicdansızın 'Garipoğlu', çökülenin 'Karabulut' olması.

Biliyorum, çıldırdığımı düşünüyorsunuz; haklısınız, kâinatın algoritması tabii ki bu kadar basit değil. Üstte okuduklarınız tamamen benim deliliğimi inkâr çabalarım muhtemelen. Çocukken ailemin, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nden benim

MUTU'NUN BİR PLANI VARSA, KÂİNATIN DA BİR PLANI VARDI ŞÜPHESİZ. VE O GÜN, O PLAN BELLİ Kİ 10'DAN DEĞİL, 13 NUMARADAN YANAYDI.

için aldığı 'Yalnız yaşayamaz' raporunun torpille verildiğine kendimi ikna gayretleri sanırım bunlar... Lâkin, geçen 13 Haziran'da Caner arayıp "Ağabey, 7'nci ay için aşk temasını işleyeceğiz" dediğinde zihnimin beni bir başka 13 Haziran'a ve bir başka kişisel delilik hikâyeme götürmesine de engel olamadım, affedin...

Tarih, 13 Haziran 2008'di. 13'üncü Avrupa Şampiyonası, İsviçre ve Avusturya ortaklığıyla düzenleniyordu. 13'üncü Avrupa Şampiyonası'nın 13'üncü maçı, Zürih'te İtalya ile Romanya arasında oynanıyordu. Yayıncı kuruluş ATV'de maçın canlı yayın yorumcusu bendim... İçten içe bir mutluluk yaşıyordum ister istemez; çünkü muhtemelen dünya üzerinde bu satırların deli yazarından başka hiç kimse Haziran'ın 13'ünde, 13'üncü şampiyonanın 13'üncü maçının oynandığından haberdar değildi. İlerleyen saatlerde o gün, hayatımın en mutlu günlerinden birine dönüşecekti, çünkü yorumcu masamın bitişiğinde aynı maçı Canal+ için yorumlayan kişi, Arsene Wenger'di.

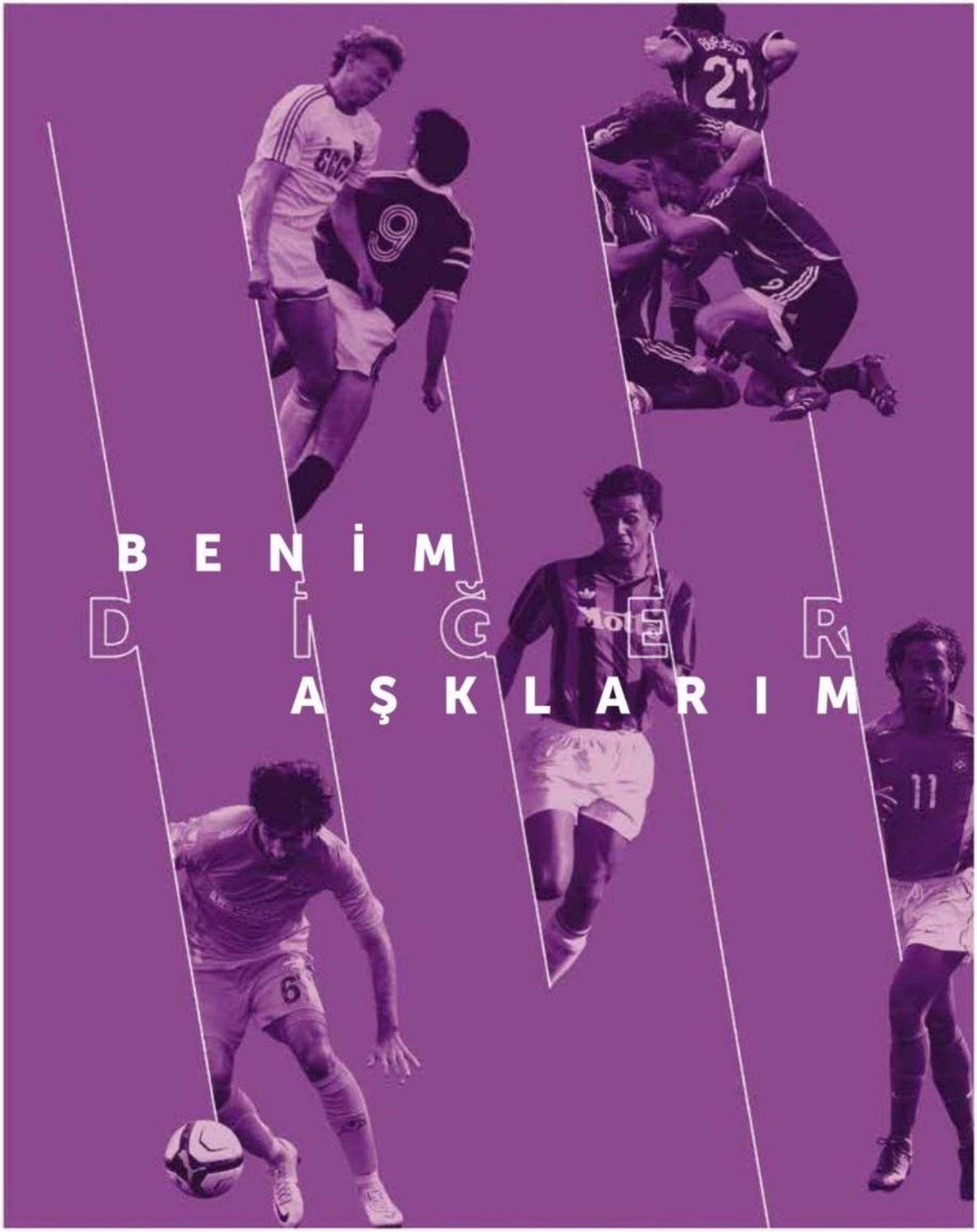
Hem turnuvayı Fransız televizyonuna yorumluyor hem de Arsenal'deki 13'üncü sezonu için oyuncu bakıyordu dâhi iktisatçı. Bir saate yakın sohbet etme şansı buldum Wenger'le. Günün anlam ve önemiyle ilgili saçmalıklarımı ona da sayıkladım hatta, o da bana bu konuda hassas İtalyanlarla çalıştığını ama Rumenlerin 13'ün uğursuzluğuna inanmadığını söyledi maç öncesi.

Bu diyalogdan yaklaşık bir buçuk saat sonra... Maçın son anlarıydı artık. Durum 1-1'di. İtalyan stoper Panucci, ceza alanı içinde Niculae'yi düşürdü ve Romanya bir penaltı atışı kazandı. Eğer Mutu, bu penaltıyı atıp takımına maçı kazandırırsa kendileri ikinci tura çıkıyor, İtalya ve Fransa turnuvaya veda ediyorlardı. 13 Haziran'da, 13'üncü Avrupa Şampiyonası'nın 13'üncü maçında Mutu, ülke futbol tarihinin en kritik penaltı atışlarından biri için topun başındaydı. Küçük adımlarla hazırlandı tecrübeli forvet. Buffon'la göz göze geldi. Sağ ayak içiyle kendi sağına sert bir plase yaptı. Ne yazık ki Buffon'un da istikameti aynıydı. Buffon kurtardı. Penaltı kaçtı. Romanya ikinci tura çıkamadı.

10 numaralı eski Chelsea'li, kaçırdığı penaltının hüznüyle başını ellerinin arasına aldığında, ben de sağıma, Arsenal menajeri Wenger'e doğru dönmüştüm gayriihtiyari. Bana bakarak gülümsüyordu Wenger. Gözleri parlıyordu heyecandan. Futbol dünyasında belki de en fazla âşığı olan adamın gözlerinde, futbola ne kadar âşık olduğunu gördüm o an. Aceleyle çıkardı kulaklığını ve "Maybe they should!" dedi fısıldayarak. Yani Rumenler belki de 13'ün uğursuzluğuna inanmalılardı. Belki de. Çünkü Mutu'nun bir planı varsa, kâinatın da bir planı vardı şüphesiz. Ve o gün, o plan belli ki 10'dan değil, 13 numaradan yanaydı.

S

Fotoğraf Getty Images Turkey

Fotoğraf AP Images, Getty Images Turkey

KAÇAMAKLARA GERÇEK HAYATTA TOLERANS GÖSTERMEK ZOR OLABİLİR AMA SÖZ KONUSU SPOR OLDUĞUNDA ÖZGÜRLÜK ALANINIZ GENİŞLEYEBİLİYOR

KANAT ATKAYA

Yahu, elbette tek bir aşkım var...

Ölümsüz aşkım, kalbimin tek sahibi, ömrümün güzeli Galatasaray'dır. Belki aşkımın büyüklüğünü bildiğim için dostlarımın veya hiç tanımadığım insanların kendi takımlarına duydukları aşkı iyi anlarım ve saygı duyarım, hiç sorgulamam.

İlkokula henüz başlamışken mahalleden 'abiler'in peşine takılıp çıktığım ilk Ali Sami Yen maceramda, takım tünelin ucunda belirir belirmez yüreğime düşen aşk ateşi hiç sönmedi. 14 yıl şampiyonluk görmeden ilk gençliği ve ergenliği yediğim yıllarda, bunun bir kupa aşkı olmadığını idrak ettim.

Rencide edici yenilgilerin ardından öfkeyle, kalp kırıklığıyla, acıyla baş etmek için ilk sarıldığım ve teselli bulduğum 'şey'in yine o sarı-kırmızı forma olduğunu fark edince gerçek aşkın ne olduğunu anladım. Herkesin takımıyla ilgili yaşadığı türden, ancak son nefesle birlikte bedenden ayrılacak aşk işte, biliyorsunuz; renkler bu konuda detaydır. Ama hiç mi başka 'ilişkim', 'flörtüm' olmadı? Oldu tabii...

Ciddi şeyler değildi, Galatasaray'la alakası bile yoktu yaşadıklarımın ama yaşandı, yaşanıyor, yaşanacak... İlişki 'klişelerine' kuvvet sıralayacağım hazırsak.

ÇOCUKLUK AŞKI

Aile kütüğüm Eyüp'tedir. Üsküp'ten İstanbul'a muhacir olarak gelen babaannemin uzun yıllar yaşadığı iki katlı ahşap ev Eyüp Stadı'na çok yakındı. Manasız çocuk enerjisiyle o zamanlar toprak olan Eyüp Stadı'nda iki arkadaş tam saha futbol maçı yapmışlığımız bile vardır. Elbette Eyüpspor maç oynadığında, ben de babaannemdeysem anında ekmek arası babaanne sevgisi katığıyla stada koşar, eflatun-sarı formasıyla sahada esen (bana göre öyleydi valla) Eyüpspor'u can-ı gönülden desteklerdim. 1919'da kurulmuş köklü bir kulüp, milli mücadeleye destek vermiş şanlı bir yuvadır. Çocukluk aşkı unutulmaz, ben de unutmadım tabii. Her hafta bakarım ne yapmışız diye. Bu sene şampiyon olduk ve TFF 2. Lig'e yükseldik. Çok mutluyuz, gururluyuz...

KALP KIRIKLIĞI

12 Eylül Darbesi çocukluğumuzdan yakalamıştı hayatlarımızı. Solcu ailelerin küçük solcu çocukları olarak o berbat atmosferde büyüyorduk. Ergenliğin şanındandır, tabulara bulaşmayı sever. Siyasi açıdan hiçbir dönemde yakın olmadığımız Sovyetler Birliği'ni (orak-çekiç filan uuuu, korkunç şeyler tabii o yıllarda) futbolda desteklemek bile bir eylemdi gözümüzde. 1988 Avrupa Şampiyonası'nda elbette SSCB'yi desteklemiştik (aslında Hollanda'yı sevsek de!). Sistem çökmeden önceki son takımdı. Lobanovski'nin makine düzeninde çalışan takımını, Dasayev'i, Zavarov'u, Belanov'u filan çok sevmiştik. Final maçında bir Gullit kafası ve bir de Van Basten'in 'o açıdan neredeyse imkânsız olduğu için de güzel olan' golü yıktı SSCB'yi. Totaliter rejimin hastası değildik, yere batsın, battı da zaten ama güzel takımdı sahaya çıkan son SSCB; kalp kırıklığı ondandır.

YÜRÜMEYEN İLİŞKİ

Kazım Orbay Caddesi ve civarında yaşayan 'gençler' olarak futbol takımımızın renklerini Inter Milan'ın renklerinde yaptırmıştık. Niye? Vallahi tam hatırlamıyorum. Büyük ihtimal Sirkeci'ye forma siparişi vermeye giden eleman "Milan ulan!" dediğimizde Inter Milan'ı düşünmüştü. Oysa biz Gullit'li, Van Basten'li, Rijkaard'lı Milan'ın hastasıydık. 1987-1996 arasında içinden Papin, Baresi, Maldini, Baggio, Donadoni, Desailly, Costacurta, Weah ve daha niceleri geçen o 'rüya takım'ın aşığıydık. Haa, ilişkimiz yürümedi; kimimiz Real Madrid'e, kimimiz Barcelona'ya, kimimiz Arsenal'a kaydırdık gönlümüzü ama ne takımdı o kardeşim, ne takımdı ama!

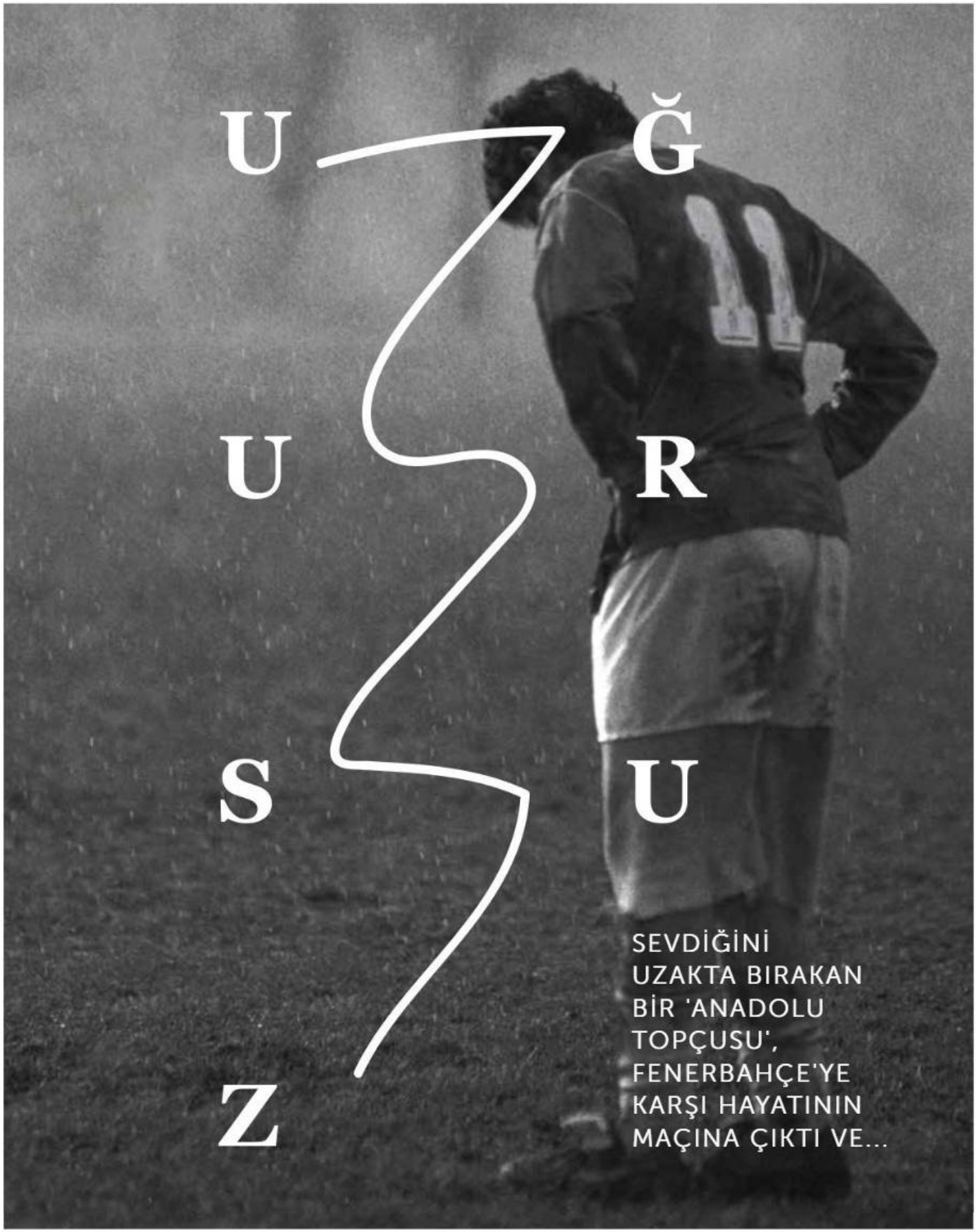
YAZ AŞKI

Aslında 'yazlar boyu aşk' diyebiliriz. 1978 yazı. Hap kadardık. Yarı şuurlu vaziyette izlediğimiz ilk Dünya Kupası. O zaman ne cuntadan haberimiz var, ne faşist diktatör Videla'dan. Maradona filan da yok ortalıkta malumunuz. Ama Kempes var, Passarella var, Gallego var, Ardiles var, Bertoni var. Menotti'nin şahane takımı finalde Van de Kerkhof biraderlerin, Neeskens'in Hollanda'sını yendiğinde sokağımızda bayram ilan edilmişti. Arjantin'e duyduğum sevgi o yaz başladı, bugüne kadar devam etti. 2006 yazında, Almanya'daki Dünya Kupası'nda, Gelsenkirchen'de Arjantin'in Sırbistan-Karadağ'ı 6-0 yendiği maçta tribündeydim. Tek 'gerçek yakınlaşmamız' da bu olmuştur zaten. Maçlarını da Arjantin forması giyer seyrederim hâlâ; o derece.

AŞK VE NEFRET

Brezilya ile ilişkimi The Pretenders'ın o güzel şarkısı *Thin Line Between Love And Hate* özetler. Aşk ve nefret arasındaki o ince çizgide yürüyen, çoğunlukla nefret tarafına devrilen bir ilişki. Brezilya'ya özel olarak gıcık olmamı gerektirecek bir durum yok aslında. 2002 Dünya Kupası'na bakmayın, ilişkimiz önceden şekillenmişti; Rivaldo'nun sahtekârlığına takılmayalım... O dramlardan beslenen, ukalalığa ve rakibi küçümsemeye kapı açan tavrı hiç sevmedim. Ama... Aması da malum... Futbol sahasında görülebilecek en mucizevi hareketler, şapka çıkartıp ceket ilikleyerek ve gözyaşları içinde alkışlayarak karşılanacak ataklar, paslar, goller bu arkadaşlardan geliyor. Bakınız 2002 Dünya Kupası, Brezilya-İngiltere maçı. Ronaldinho'nun neredeyse uzayın derinliklerinden kullandığı ve Seaman'ı malulen emekliliğe sevk eden frikiği. Şimdi mesela o golü görünce sevesi geliyor insanın ama uzun sürmüyor. Hafızadan bir Rivaldo sevimsizliği yükleniyor beyne ve o an siliniveriyor işte.

S

Fotoğraf Getty Images Turkey

ÜMİT METİN YILDIZ

Eski zamanlar. Futbol oynuyorum... Mütevazı olacak kadar şöhret olamadığımdan sahtekârlık yapmayacağım. Neden kimse asgari ücretle çalışan birine çok mütevazı demez? Mütevazı olabilmek için önce çok fazla şeye sahip olman gerek. O da yetmez, şöhret olacaksın. Eşitlik yok bir kere, eşitlik yoksa bilin ki sahtekârlık var o işte.

Şimdinin Süper Lig'inde oynuyorum. Nasıl bir şey olduğumu daha iyi anlatabilmek için şöyle bir hesap yaptım. Şu an 18 takım var, o zamanlar 16 takım vardı. Her takımda 30 futbolcu olsun, (30x16) 480 kişiden biriyim 60 milyonluk ülkede. Bu kadar ama. Büyük denilen takımlarda oynayabilseydim mütevazı olabilirdim. O yüzden bunları yazmak zorundayım, kusura kalmayın.

Futbolda geri pasının olduğu günler. İşinden dönen emekçilerin sokaklarda oyunu seyredebildiği günler. Şimdi paran yoksa, bırak sokağı televizyonda bile seyredemiyorsun. Yardımcı bir hocamız var, ismini veremem. Merak eden bulsun. Edebiyat tarihçisi bulamaz ama futbol tarihçisi bulabilir. Büyük dediğimiz takımlarda, milli takımda oynamış, takım kaptanlığı yapmış birisi. Gelgelelim çok mutsuz. Anadolu'dayız, İstanbul'dan gelmişiz. Kaldığı bir oda var; iğrenç, bırak insanı hayvan bağlasan durmaz. Müthiş seviyor beni, ben müthiş seviyorum onu. Odası tam ankesörlü telefonun karşısında. Başka haberleşme olanağınız yok. Bir de mektup, haksızlık etmeyeyim. Konuşmaya başlamadan önce jetonu koyuyorsun yerine. Yuvasına yerleşiyor harika bir huzur buluyorsun ve başlıyorsun numaraları çevirmeye. Sonra "20 jeton bitti, anlamadık nasıl geçti zaman?" diyorsun. Şimdinin yeniyetmeleri gibi:
- Ben bir saat konuştum aşkitomla!
- Sen ne diyorsun, ben tam iki saat konuştum!

Biz bunu jeton üzerinden yapıyorduk. Sevgiyi ölçmeye başlayınca, onu ellerimizle boğduğumuzu bilmiyorduk. Bunun farkındaydı hoca ve bizim konuşmalarımıza müstehzi gülümsüyordu mutlaka. Asıl dinlediği kendisiydi. İçinde susmayan, susturamadığı bir ses var. Bir de Ahmet Kaya dinliyor. Sohbete gidiyorum odasına. Ne işin var hocam burada diyorum. Sanki yanıt viski bardağının dibindeymişçesine oraya bakıyor. Gözlerinde kendi kalesine gol atmış futbolcunun hüznü. "Her şeyi tüketiyoruz canım," diyor, "Karımızı, sevgilimizi, çocuklarımızı arkadaşlarımızı, o yüzden buradayım." "Sarhoş musun hocam, ne alakası var?" diye soramıyorum. Anlıyor soramadığımı. Çünkü en iyi anlaştığımız, birbirimizi anladığımız, en çok konuştuğumuz an, susarak bakışarak anlattıklarımız.

İÇİM PARAMPARÇA. SIRILSIKLAM ÂŞIĞIM. MUKAVELEM BİTMİŞ. İSTANBUL'A TRANSFER HAYALLERİ KURMUŞUM.

"Onları özlemek için buradayım" diye yanıtlıyor bakışlarımla sorduğum soruyu ve devam ediyor: "Ancak özleyebilirsem bir arada yaşamanın formülünü bulacağıma inandığımdan buradayım. Özlemekten o kadar şikâyet etme kıymetini bil..."

Boş bir bardağa viski koyuyor. Ahmet Kaya'nın içinde ölen biri var. "İç" diyor bana. O zamanlar için pek olağan bir durum değil. Antrenör, futbolcu, Ahmet Kaya, viski, mutsuzluk, hayat... En babası zorlasa ikisini, bilemedin üçünü bir araya getirebilir. "Anlayacaksın", diye devam ediyor. Âşık olduğumdan haberi var, daha çok tedirgin etmek istemiyor. Ahmet Kaya *Tedirgin*'i söylüyor: "Benim sonum dünden belli." Aslında o kadar iyi anlıyorum ki onu, korktuğumdan kendime bile itiraf edemiyorum. Bir bilse, mutlu sonla biten Türk filmlerindeki kadın ile erkeğin sonra ne bok yiyeceklerini düşünmekten kendimi perişan ettiğimi. Viskiyi bir dikişte bitiriyorum. Şişeye uzanıyor. "Yok, hocam hafta sonu Galatasaray maçı var" diyorum. "Boşver nasıl olsa oynamıyorsun" diyor. "Söyle oynatsın o zaman" diyorum, teknik direktör için. "Söylüyorum, bırak top oynamayı yürümesini unuttu" diyor. Maalesef haklı, gerçekten yürümeyi unuttum. Yabancı bir teknik direktör, Sırp. Yugoslavya parçalanma sürecinde. Benim içim paramparça. Sırılsıklam âşığım. Önceki sezon sonunda mukavelem bitmiş. İstanbul'a transfer hayalleri kurmuşum. Sevdiğime kavuşacağım, aileme, idman bitince evime gideceğim. İyi de oynamışım. Şimdi beni oynatmıyor diye kızdığım Sırp hoca (ırkçılık yapma) hakkımda rapor vermiş mutlaka takımda tutulması gerek diye. İstanbul'a transfer yapamayınca tekrar kulüple anlaşmışım. Ama bunalım da o zaman başlamış. Bilmiyorum daha özlemenin ne kadar güzel olduğunu. Bütün aşkların bittiği anın kavuşma anı olduğunu.

İstanbul deplasmanından da boynu bükük dönüyoruz. Hoca beni yine oynatmıyor. Henüz puan alamamış takım. Önümüzdeki maç da Fenerbahçe'yle. Fikstür de çok kötü. Oynamayınca yenilgiye sevinecek kadar alçak olduğum günler. Başkalarının mutsuzluğundan kendine mutluluk çıkardıkça mutlu olmanın imkânı yok. Antrenmanlara çıkmak işkence geliyor. Sisifos gibiyim. Oynamayacağıma kendimi inandırmışım. En yükseğe kadar çıkarabilsem de kayayı, hoca tekrar aşağıya

MAÇIMI SEYREDECEKLER; HEP BERABER, MERAKLA, HEYECANLA... ONLARI MUTLU EDEMEZSEM YAZIK BANA!

yuvarlayacak, "Haydi tekrar taşı" diyecek. Hoş, benim de öyle bir çabam yok.

Salı akşamları oluyor yönetim kurulu toplantısı. Ortalık kaynıyor. Hocayı yollamışlar, hoca bırakmış, kendi gitmiş. Bu çok önemlidir aşağılık kompleksi olan toplumlarda. Sonucunda hoca gitmiş, ama yetmez. Sevmeyenleri kovulduğunu bilmek ister, sevenleri için kendi bırakmıştır. Ne olacak adam gitmiş işte.

Fenerbahçe maçı cumartesi günü. Tek kanallı zamanların sonları. Maçı TRT 1 veriyor. İçimde kıpırtılar. Takım bizim yardımcı hocaya kaldı, oynatır mı acaba? Ama yürümeyi unuttuğumu o da bilmiyor mu? İki idman yapacak, maça kadar zaman da yok ki. Çarşamba, perşembe, cumayı sayma, cumartesi maç... İki günde mi toparlayacaksın? Ne oldu, birden oynamak mı istedi canın? İş başka dostluk başka, oynamazsan yıkılma, hazırla kendini. En azından konuşur; "Ama oğlum, bak gerçekten kötüsün, 90 dakika oynayacak durumun yok, ikinci yarı olabilir, hazır tut kendini" dese yeter. Bu sevgi mi lan, dostluk mu, ticaret mi? Neden bekliyorsun böyle bir açıklamayı sahtekâr? Odasında sana sırrını verdi diye mi? Viski içip Ahmet Kaya dinledin diye mi?

Çarşamba idmanına çıkıyoruz. Hoca takımı toplamış, orta sahada durumu açıklıyor: "Bu hafta sorumlu benim, herkes oynayacakmış gibi hazırlasın kendini." Perşembe günkü idmanda çift kale yaptırıyor. Maçta oynatmayı düşündüğü on birde oynatıyor beni kısa bir süre. Umutlanıyorum. Cuma son antrenmandan sonra "Seninle başlayacağım, hazırla kendini" diyor. Kayırdığından değil, sezon başından beri denenmemiş bir oyuncu olduğumdan. Elinde fazla silah yok. Başkası da olsa aynı şeyi yapardı, bir torpil yok yani.

Karşılaşma gecesi uyumakta zorlanıyorum. Maç başlamış beynimin içinde. Hocayı mahcup etmeyeceğim, bundan o kadar eminim, gel gör ki sebebini açıklayamıyorum. Maçı televizyon veriyor. Ben de anneme, sevdiceğime bir hediye vereceğim en güzelinden.

En çok dayımı düşünerek motive ediyorum kendimi. Darbeden bu yana cezaevinde. Dile kolay on yıl olmuş. Mamak cehennemimden sağ çıkmış. Bir maçta tribünler kudurmuş bağırıyor: "Burası bilmem ne, buradan çıkış yok!" Kulübedeyim, takım mağlup durumda, seyirci rakibi baskı altına almak istiyor. Hafif bir tebessüm etmişim. Bana takık bir genel kaptan var (hâlâ futbol şubesi diye bir terim girmemiş sözlüğümüze), yakalamış beni, ne yaptıysam. "Neden gülüyorsun?" diye sorguya çekiyor. "Sen Mamak neresi bilir misin? Benim dayım oradan sağ çıktı, işkencelerinden, hücrelerinden, açlık grevlerinden... O aklıma gelince, 'Buradan çıkış yok!' tehdidi hafif kaldı, ondan güldüm" demiyorum. Sağ çıkamayan canlar için, dayım için, bu maçta her şeyi yapmalıyım. Öylesine yürekten istiyorum.

Açık görüş başlamıştı, ben de gitmiştim. İçeri sokacaklar mı bilmiyoruz, tereddüt içindeyiz. Soyadım tutmuyor. Oradaki sorumlunun dudakları arasında kaderim. Neyse, vurdular damgayı da girdim cezaevine. Korkunç bir duygu. Sen o birkaç saati düşünüyorsun, nasıl geçecek diye kendinden utanarak. "Mamak'tan sonra beş yıldızlı otel" diyor dayım. Senelerce hücrede kalmış karşıt görüşlü biriyle. Darbeciler barıştıracaklar ya faşistlerle komünistleri... O günlerden sonra Çanakkale beş yıldızlı otel gibi geliyor. Kaldığı, yemek yediği, televizyon izlediği yeri görmüşüm, gizli şarabı nasıl yaptıklarını dinlemişim, volta yerinde maç yapmışım arkadaşlarıyla.

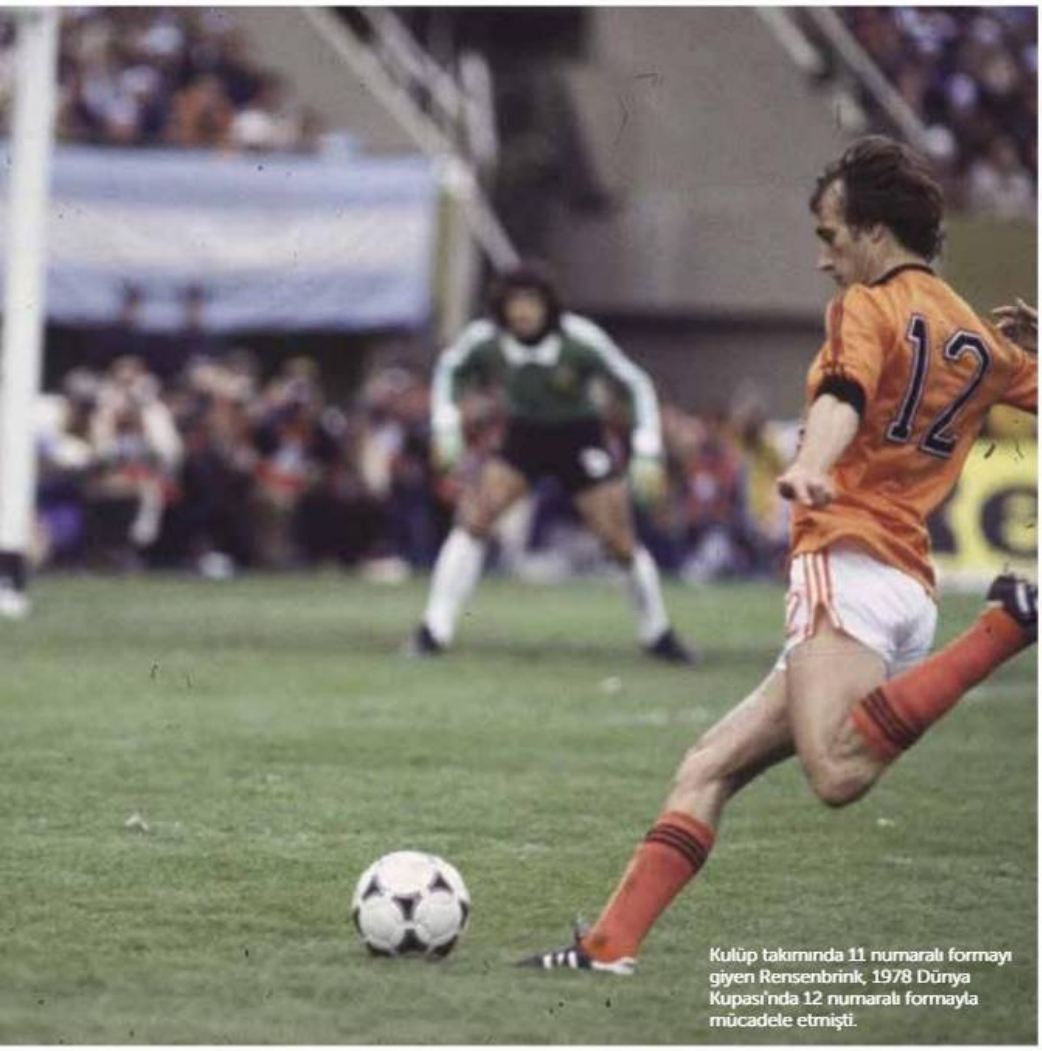
Şimdi maçımı seyredecekler; hep beraber, merakla, heyecanla... Onlara bir mutluluk yaşatamazsam yazıklar olsun bana. Formsuzum, yürüyecek halim yok, sezon başından beri bir dakika oynamamışım... Ne gam!

Sıkıntı bir değil ki; takımda bir de 11 numara krizi çıkmış, kimse bu numarayı giymek istemiyor. Kim giyerse bir hafta sonra takımda olmuyor. Ya kart görüyor, ya çok kötü oynuyor, mutlaka bir olumsuzluk yaşıyor ve oynayamıyor bir hafta sonra. Uğursuz işte. Şimdiki gibi serbestlik yok forma numaralarında. Kaleci 1, sağ bek 2 diye 11'e kadar numaralar. Hoca yanına çağırıyor, kadroyu açıklamadan önce "11'i sen giyeceksin, bir tek sen kafana takmazsın" diye gazı da veriyor. "En sevdiğim numara," diyorum, "Merak etme gereğini yapacağım, bir daha da kimse benden alamayacak."

Gerçekten de çok seviyorum o numarayı. Aşık olduğum bir oyuncu yüzünden: Rensenbrink. 1978 Dünya Kupası final maçında son dakikalarda topu direkten dönmüş ve kupayı

Fotoğraf Getty Images Turkey

Kulüp takımında 11 numaralı formayı giyen Rensenbrink, 1978 Dünya Kupası'nda 12 numaralı formayla mücadele etmişti.

cuntacıların idare ettiği Arjantin kazanmıştı. Nasıl üzülmüştüm. Ne garip, şimdi kendi ülkemde bir maça çıkarken kendimi bizim darbecilere karşı motive ediyorum dayım üzerinden. Maç gecesi, gol sevinci provası bile yapıyorum: Kameraya doğru koşacağım, dayıma selam çakacağım!

Kadroyu açıklıyor hoca. 11 benim. Takımdakiler hafif müstehzi, hafif acıyarak bakıyorlar, kurban sensin misali. Maç taktiğini veriyor hoca. Fener'in orta sahasında çok büyük bir oyuncu var (mütevazı bile olamayacak kadar ünlü olan), ülkenin en iyi orta sahası, "Onunla oynayacaksın" diyor. Sonra ekliyor: "Ama sadece top onlardayken onunla oynayacaksın, top bizdeyken bırak o seni düşünsün, sen de o kadar yeteneklisin."

Tüylerim diken diken oluyor, futbol hayatım boyunca duyduğum en güzel sözler bunlar. Isınma sonrası masör yanıma geliyor "Çakayım mı iğneyi?" diye soruyor. "İstemem, her şey temiz olmalı, yeterince doping aldım" diyorum. Maç başlıyor, top göstermiyorlar bize. Ortada sıçana döndürdüler oyunu. 16.dakikada 2–0 oldu. Sonrasını bilmiyorum. Hatırladığım; bizim kaleci degaj yapıyor, sol bekleri uzaklaştırıyor, top bende kalıyor, orta sahanın az ilerisindeyim, dripling yapıyorum kaleye doğru, liberoları kararsız, bir üstüme gelmek istiyor, sonra vazgeçiyor, geri geri kalesine doğru çekiliyor, cuntacılara benzetiyorum onu ama silah şimdi benim ayağımda, üstüne üstüne gidiyorum, on sekizin oralarda üstüme çıkmaya karar veriyor, geç kaldın yavrum, ben tetiğe bastım çoktan, top ayaktan çıktı, hedefe doğru, dünyanın en iyi kalecisi varmış, Almanmış, devmiş, fark etmez, kodlanmışım, bu golü atacağım, kimse engelleyemez!

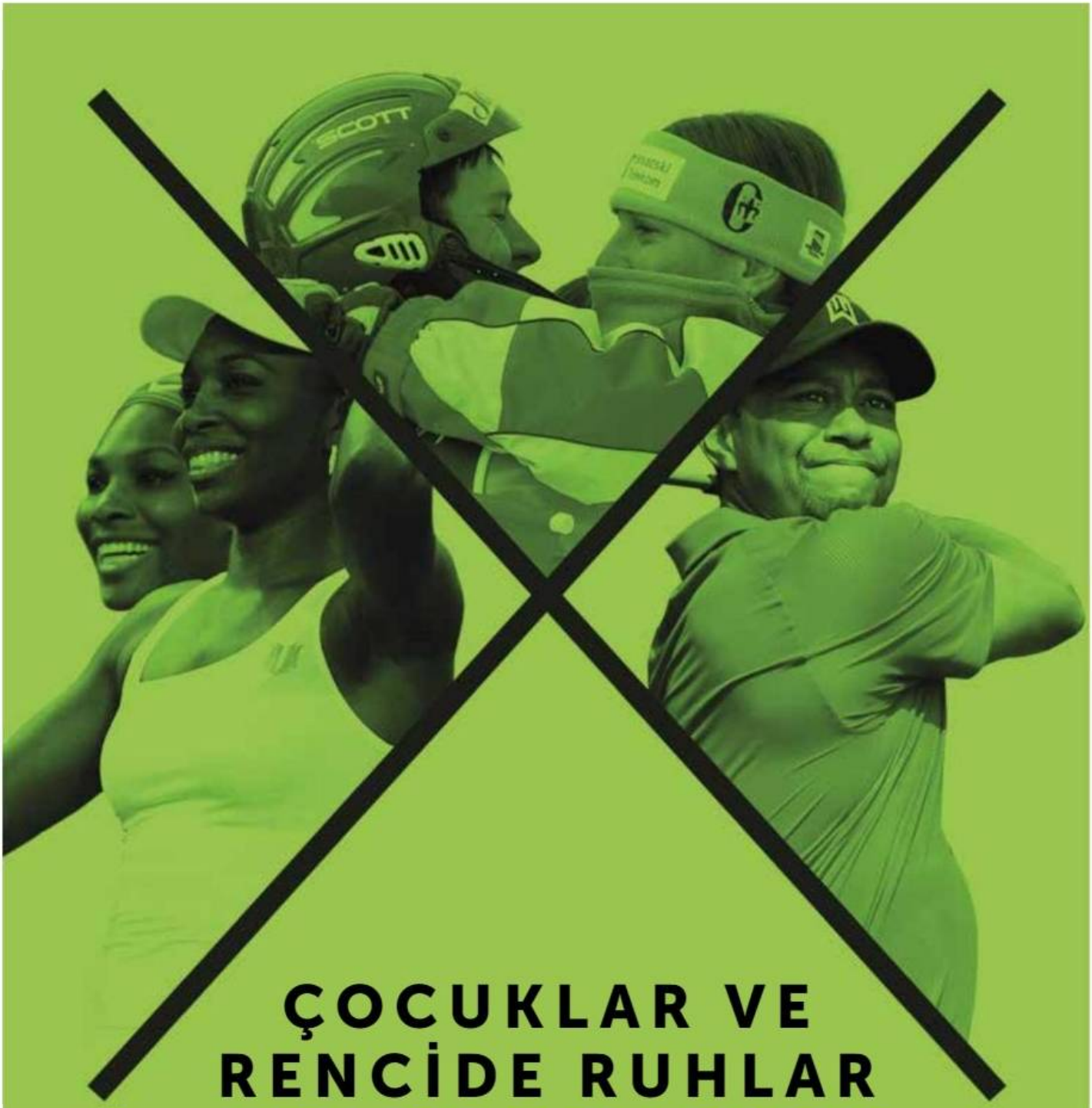
Müthiş yaylanarak uçuyor, çıkaracağından emin. Top öyle bir yere gidiyor ki şansı yok. Gol şaşırtıyor beni, kameranın olduğu yere değil de ters yöne koşmaya başlıyorum. Hemen farkına varıp geri dönüyorum. Ama Çanakkale Yarı Açık Cezaevi'ndekilere ve dayıma selamı yollayamadan yakalanıyorum arkadaşlarıma. Olsun, kendimce selamı çakıyorum..

İkinci yarı cunta devreye giriyor. Sağ bekleri ceza sahasında beni tekmeyle katlediyor. Maçı çakar çakmaz çakan çakmak yönetiyor, hani şimdi atıp tutuyorlar ya onlardan. "Oynayın" diyor, bir şey yok. Arkasından nizami bir golümüzü de iptal ediyor. Arkasından bir kırmızı kart. "Haddinizi bilin, kiminle oynuyorsunuz" der gibi, kıyıyor bize. Ona rağmen beraberliği yakalıyoruz. Sonlara doğru şimdinin hakemlerden yana çok dertli teknik direktörü, o zamanın büyük golcüsü, sonucu belirleyen golü atıyor ve kaybediyoruz.

Olsun, hak edilmiş küçücük bir mutluluk bana yetiyor. Hocamı, dayımı, sevdiklerimi bir an mutlu ettim ya, ölsem gam yemem. Bir tabuyu yıkmış olmanın huzuru da cabası. Uğursuz numaraymış, bir giyen bir daha giyemezmiş, siz hâlâ böyle batıl inançlarla yaşayın. Hangi çağda yaşıyorsunuz. Tapulu malım oldu artık forma bir sezon.

Haftanın ilk antrenmanında, bir yan topta kalecimizle öyle bir çarpışıyoruz ki gözlerimden yaş geliyor acıdan. Yere düşüyorum, sol ayağım sanki kesiyorlarmışcasına ağrıyor. Cumartesi maçta golü attığım ayak. Beynimde şimşekler çakıyor, ürperiyorum. 11 numarayı ben de mi giyemeyeceğim hafta sonu? Hafta sonunu bırak, sezonu kapıyorum. 11 numaranın gazabı sürüyor.

S

ÇOCUKLAR VE RENCİDE RUHLAR

SPOR, ÇOCUKLARIN KEYFİNE BIRAKILMAYACAK KADAR CİDDİ BİR İŞ. ANCAK, SINIRI AŞMAMAK VE ÇOCUKLA BİRLİKTE KENDİNİ DE YETİŞTİRMEK GEREKİYOR

Fotoğraf AP Images, Getty Images Turkey

BANU YELKOVAN

Dünyada sadece golf söz konusu olduğunda değil tüm sporlar sıralamasında en üstlerde yer alabilecek Tiger Woods'un babası Earl Woods, okul yıllarında yıldız bir beyzbol oyuncusuydu. Beyzboldaki ilk siyahi sporculardan biriydi ve bu sporu seçmesindeki en büyük etken kendi babasının en sevdiği spor oluşuydu. Earl aynı zamanda; Vietnam savaşında iki kez görev yapmış bir asker, New York'taki City College'de askeri öğrencilere askerlik tarihi, taktik ve savaş oyunları dersleri veren bir öğretmendi de... İlk evliliğinden üç çocuğu vardı ve bu evlilik boşanmayla sonuçlanmıştı. Tiger, onun ikinci evliliğinden tek çocuğu olarak dünyaya geldi. O doğduğunda, Earl ordudan emekli olmuş, diğer çocuklarını büyütmüş, birkaç yıl önce boş zamanlarını değerlendirmek için başladığı golfte kısa sürede ilerlemiş, en iyi oyuncular sıralamasında yüzde 10'luk dilime girmiş, 44 yaşında ve gayet bol vakti olan bir babaya dönüşmüştü. Oğlunun eline ilk golf sopasını yedi aylıkken verdi. Tiger iki yaşına geldiğinde baba-oğul golf sahasında düzenli olarak idman yapmaya başlamışlardı bile. Beş yaşına gelene kadar Tiger'ın tek antrenörü babasıydı. Tüm sevgisini ve ilgisini oğluna yönlendirmişti. Sonrasında, onu kendi bölgelerinin en iyi iki antrenörü Rudy Duran ve John Anselmo'ya emanet edecekti.

Tiger 11 yaşına geldiğinde hayatında ilk defa babasını yenmeyi başardı. O günden sonra Earl oğluna karşı bir daha hiç kazanamadı. 1993'te Tiger peş peşe üçüncü Gençler Turnuvası'nı kazandığında, Earl bu defa süperstar antrenör olarak nam salmış Butch Harmon'ı devreye sokacaktı.

Earl, hayatının sonuna kadar ve sağlığı elverdiği sürece oğlunun her turnuvasını izledi. Anılarını, *Training a Tiger: A Father's Guide to Raising a Winner in Both Golf and Life* ve *Playing Through: Straight Talk on*

TIGER 11 YAŞINA GELDİĞİNDE İLK DEFA BABASINI YENMEYİ BAŞARDI. O GÜNDEN SONRA EARL OĞLUNA KARŞI BİR DAHA HİÇ KAZANAMADI.

Hard Work, Big Dreams and Adventures with Tiger adlı iki kitapta topladı. Oğlunun spor kariyerini baştan sona kadar şekillendiren adam, çoğu zaman onun üzerinde fazla baskı kurduğu için eleştirildi.

2006 yılında kalp krizine yenik düşerek hayatını kaybeden Earl, bu sayede oğlunun kariyerindeki büyük seks skandalına (çok şükür) şahit olamadı. Yine de 2010 Nisan'ında, yani öldükten dört yıl sonra, Tiger ara verdiği golf kariyerine geri dönerken piyasaya çıkan 33 saniyelik siyah-beyaz Nike reklamında oğluna seslenen yine oydu: "Bunu yaparken ne düşündüğünü merak ediyorum. Ne hissettiğini merak ediyorum. Bundan ne ders çıkardığını merak ediyorum." Ses kaydı 2004 yılında yaptığı bir röportajdan alınmıştı ama Earl kendi karakterine son derece uygun bir şekilde oğluna mezardan bile öğüt vermeyi böylece başardı.

WILLIAMS AİLESİ

Rivayete göre Richard Williams, Rumen tenisçi Virginia Ruzici'nin şampiyonluk maçını televizyonda izleyip kazandığı ödülü gördüğü anda, kızlarını profesyonel tenis oyuncusu yapmaya karar verdi. Daha kızları doğmadan, onları nasıl dünyanın en iyi oyuncuları yapacağına dair 78 sayfalık kitabını yazmıştı bile. İkinci evliliğinden olan kızları Serena ve Venus 4 yaş 6 ay ve 1 günlükken babaları tarafından tenise başlatıldılar. Çok sonraları *New Yorker*'a verdiği röportajda 4.5 yaşın erken olduğunu, şimdiki aklı olsa kızlar 6 yaşına basana kadar bekleyeceğini itiraf etti.

Kızlarının mental açıdan bu kadar güçlü olmasının sebebi ona göre çok basitti: Gettoda yaşayan iki siyah kız çocuğu için güçlü olmaktan başka bir çare yoktur. 2001 yılında Indian Wells'te Serena'nın maçında ailece yuhalanmalarını asla unutmadı. Çünkü bunun sebebi derilerinin rengiydi. O günden sonra Indian Wells'e bir daha ayak basmamışlardı, ta ki bu yıl affedip geri dönene kadar. 2014 yılında piyasaya çıkan *Black and White: The Way I See It* kitabında 'Amerika'yı lekeleyen' Indian Wells hadisesini bütün detaylarıyla tekrar anlattı zaten. Kitabın tek konusu kızlarının inanılmaz tenis kariyerleri değildi. Babalarının antrenörlüğünde iki kız kardeş toplam 27 Grand Slam turnuvası kazanmış, her ikisi de ayrı zamanlarda dünyanın bir numarasına yükselmiş olabilirler ama Richard Williams için kızlarının ne kadar iyi tenisçiler olduğunun söylenmesi bir iltifat sayılmaz. Onun için asıl iltifat, kızlarının ne kadar iyi insanlar olduğunu duymak.

Williams'ın kitabı bir otobiyografi; çocuklarını sporcu yapmak isteyen ebeveynlere rehber, kişisel gelişim ve son olarak tenis el kitabı olarak önerilebilir. Kitapta çoğu kişinin çocuklarına fazla yumuşak davrandığını ve

bunun bir hata olduğunu söyler. Klu Klux Klan'ın en güçlü olduğu dönemde Louisiana'da büyümüş, çocukluğunda karıştığı bir kavgada bıçaklandığı için 72 yaşında hala topallayarak yürüyen birinin pamuk kalpli bir tontona dönüşmesini beklemek safdillik olurdu zaten: "Bir zamanlar o kadar öfkeliydim ki istediğim tek şey savaşmaktı. Ama 8 yaşındaki bir çocuk için zor bir opsiyondu bu!"

Kızlarını tenisçi yapmaya karar verdikten sonra ise bu vukuatlı geçmişi geride bırakıp kızların yoldan çıkmasını engellemek için erkek arkadaş sahibi olmalarını yasaklayan, erken annelik rüyalarına kapılmamaları için eve giren oyuncak bebeklerin kafalarını koparıp atan, sert ve disiplinli bir antrenöre dönüşüyor. Bunu yaparken yalnız değil. Anneleri Oracene de kızların eğitimlerine katkı sağlayan yardımcı antrenör olarak hizmet veriyor. 2002'deki boşanma sonrasında bile locada eski eşi ve onun yeni genç karısı ile yan yana oturup kızlarını desteklemeye devam eden bir diğer ilginç karakter.

Richard Williams, kitabının tanıtım gününe kızı Venus'ten bir yaş büyük üçüncü karısı

RICHARD WILLIAMS, KIZLARININ YOLDAN ÇIKMASINI ENGELLEMEK İÇİN ERKEK ARKADAŞ SAHİBİ OLMALARINI YASAKLAMIŞTI.

TITO'NUN ÖLÜMÜYLE DAĞILMA SÜRECİNE GİREN YUGOSLAVYA'DA SAVAŞ ORTAMINDAN ETKİLENEN BİNLERCE AİLEDEN BİRİ DE KOSTELIC'LER OLDU.

Charlene ve 22 aylık oğlu Dylan'la geldiğinde, "Dylan büyüdüğünde tenisçi olmayacak. Kızlar tenise başladığında bugün bildiklerimi biliyor olsaydım onları da yapmazdım zaten. Dylan için planlarım farklı, onun milyarder olmasını istiyorum. Tenis oynayarak bunu başarması imkansız" diyordu. Son derece haklı, kızları sadece milyoner olabildiler maalesef.

DAĞSIZ ÜLKENİN KAYAKÇILARI

Tito'nun ölümüyle dağılma sürecine giren Yugoslavya'da savaş ortamından etkilenen binlerce aileden biri de Kostelic'ler oldu. İkisi de elit hentbol oyuncusu olan Ante ve Marica, Zagreb'de aynı kulüpteydiler. Savaş ekonomisi yüzünden zor duruma düşen kulüp, önce Ante'yi antrenörlükten çıkardı. Marica'nın sporcu maaşı da eskisi gibi ödenmiyordu. Aile kirasını ödeyemediği evlerinden çıkmak zorunda kaldı. Tek mal varlıkları Fiat 850 model bir arabaydı ve o arabanın içinde yaşamaya başladılar. Ante, arabayı spor salonunun otoparkına park etmeye karar verdi. Böylece kendileri, yedi yaşındaki oğulları Ivica ve beş yaşındaki kızları Janica antrenman yapmaya devam edebileceklerdi. Salonun duş ve tuvaletlerinden faydalansalar da asıl evleri, arabaları ve hemen yanına kurdukları çadırdı.

Ante sadece hentbolla değil kayakla da ilgilenmekteydi. Kış geldiğinde arabayı bu defa Zagreb yakınlarındaki Sljeme Tepesi'ndeki kayak tesisinin eteğine park etti. Pistleri kullanmak için paraları olmadığından sabah çocukları çok erken kaldırır, yürüyerek tepeye çıkarlar ve oradan aşağıya kayarlardı. Antrenör olarak çok disiplinli ve acımasızdı. Çocukları sadece kışın değil, yazın da dağ yollarında çalıştırıyordu. Yükseklik korkularını yenmeleri ve zamanı geldiğinde dik eğimlerden korkusuzca kayabilmeleri için onları metrelerce yüksek kayalıklardan denize atlatmayı yöntem olarak benimsedi.

Yiyecek, benzin ve konaklama giderlerinden kısılan parayla kayak malzemesi alıyorlar, bazen arabaları ile Zagreb'e yakın Kuzey İtalya'daki pistlere gidiyorlardı. Antrenmanları her zaman sabah saat 4-5 arası daha gün doğmadan başladıkları tırmanışlarla start alırdı, böylece pistte ilk kayan onlar olurdu. İtalya'da bir otel sahibinin ilgisini çektiler. Çocukların gelecek vadettiğine inanan adam, onlara bir oda tahsis etti. 12 ve 14 yaşlarına gelen iki kardeş, girdikleri her yarışta birinci olarak tüm dikkatleri üzerlerine çekmeye başladılar. Janica 4 olimpiyat altını kazanan (2002 Salt Lake ve 2006 Torino) tek kadın kayakçıdır. Dünya şampiyonalarında kayak sporunun beş disiplininde birden madalyaya ulaşmış tarihteki üç kadın sporcudan biridir. Ivica da kayakta beş disiplinin hepsinde yarışabilen ve başarılı olan ender sporculardan biri. İşin komik tarafı, dünya çapında iki sporcu çıkaran Hırvatistan'da dağ yoktur!

EBEVEYN MESLEĞİ

Spor dünyasında hangi branşa ya da başarılı sporcuya baksanız, çocuklarına olan aşkını özverili, hırslı, disiplinli, hastalıklı bir alakaya dönüştüren ebeveynler görebilirsiniz: LeBron James ve annesi Gloria'nın olaylı ve karşılıklı sevgiyle örülmüş hikâyesi gibi; oğlu Jimmy Connors'ın eline daha iki yaşındayken raket

Fotoğraf AP Images, Getty Images Turkey

veren ve onun hem annesi, hem menajeri, hem antrenörü, hem arkadaşı olan kendisi de eski tenis oyuncusu Gloria Connors gibi; oğlu Adrien Rabiot için gerektiğinde kulüp yöneticileri, gerektiğinde gazetecilerle tartışan, onun kariyerini menajer olarak ilk elden yürüten ve bu yüzden tüm Fransa'da 'Rabiot Ana' olarak nam salan Veronique Rabiot gibi...

Mary Pierce'ın babası Jim, spor dünyasının en hastalıklı babalarından biridir. 12 yaşındayken oynadığı turnuvada kızının rakibine küfür etmekten seyirci yumruklamaya ve kenardan ağzına geleni bağırmaya uzanan bir yelpazede spor dünyasının canavar ebeveynlerinden. Bir zamanların efsane tenisçisi Mary Pierce'in bugün kendini tamamen dine adamış olmasının arkasındaki faktör büyük ölçüde babasıdır. Jelena Dokic'in babası Damir de Jim Pierce'i andıran bir performans sergiler. Jelena babası yüzünden uzun yıllar depresyonla boğuşur, baba sonunda hapse kadar düşer.

Hastalıklı babalar arasında Valentine Fauviau'nun babasını apayrı bir yere koymak gerekir. Çünkü çocuklarının rakiplerinin su mataralarına sakinleştirici atmak suretiyle onların performanslarını düşürmeye yönelik hırslı politikasının sonucu, maç dönüşü direksiyon başında uyuyakaldığı için hayatını kaybeden 25 yaşındaki bir rakip oyuncunun vebali hala üzerindedir.

Yazıda hep uç örneklerini vermiş olsak da en azından çıkış noktasında, bu ebeveynler özünde haklıdır. Spor çocukların keyfine bırakılamayacak kadar ciddi ve disiplin isteyen bir iştir. "Nasıl yani?" sorusuna soruyla cevap vermek gerekirse; çocuklar sevdikleri şeyi mi yaparlar, yaptıkları şeyi mi severler?

Kız çocuklarının prenses, erkek çocukların prens olarak yetiştiği bu tüketim çağında evlerde küçük kraliyet mensupları yaşıyor. Hayat döngüsü onların yaratıcılıklarını ortaya çıkarmak, özgüvenlerini geliştirmek, yetenekli oldukları konuları bulmak ve alabilecekleri en iyi eğitimi sağlayabilmek etrafında şekilleniyor. Sevdiği işi yapan insanların daha mutlu oldukları teorisinden yola çıkarak çocuklarının ne sevdiğini bulmak adına piyanodan resim kursuna, futboldan tenise, aman geç kalmadan

LEBRON JAMES VE ANNESİ GLORIA'NIN İLİŞKİSİ, OLAYLI VE KARŞILIKLI SEVGİYLE ÖRÜLMÜŞ BİR HİKÂYE GİBİ.

baleye ya da jimnastiğe koşan aileler ve 7 yaşında sıkıldığı için yüzmeyi, 9 yaşında piyanoyu, 12 yaşında tenisi bırakan çocuklarla sarılı etrafımız.

Yale Üniversitesi profesörlerinden Amy Wrzesniewski, 1997'de insanların mesleklerine karşı tutumlarını merak ederek yaptığı araştırmanın sonucunda insanları üç farklı kategoriye ayırıyor: İşlerine meslek olarak bakanlar, kariyer olarak yapanlar ve ulvi bir çağrı olarak görenler. İlginçtir ki son kategoride sadece doktor veya öğretmenler gibi insana hizmet etmeyi meslek edinmiş kişiler yok. İşini sadece meslek olarak gören ve mesai dolduran öğretmenler olduğu kadar, büyük bir zevkle garsonluk ya da çöpçülük yapanlar da var. Kimse çöpçü olma 'tutkusuyla' doğmayacağına göre araştırmanın ortaya çıkardığı asıl sonuç, doğuştan geldiğini varsaydığımız tutkunun aslında gayet sonradan oluşan bir şey olduğu! Başka bir deyişle, bu kişiler sevdikleri işi yapmamışlar, yaptıkları işi sevmişler.

Tıpkı çocuklar gibi. Etrafınıza o gözle bir daha bakın. Çocuklar, aslında başarılı oldukları şeyi severler. Başarılı olmadıklarını düşündükleri şeyi ise bırakmak isterler. Spor gibi tamamen disipline dayalı bir alan, çocuğun sevdim-sevmedim kaprisine bırakılabilir mi peki? Hele ki biraz üzerine gittiğinde ve 'becermeye' başladığında 'seveceğini' biliyorsanız?

Çocuklara 5-6 yaşlarında tüm kararlar nasıl bırakılmıyorsa spor konusunda da tek karar verici olmaları beklenemez. Çocuğu spora başlattığı, getirip götürdüğü ya da spor okulu parasını ödediği için üzerine düşeni yaptığı yanılsamasına düşmeyecek şekilde, anne-babanın da kendini eğitmesi gerekir. Çoğu başarılı sporcunun ebeveynlerinin eski birer sporcu, antrenör, öğretmen olması tesadüf olabilir mi sizce? Çocuklar görerek ve taklit ederek öğrenen küçük insanlar olduğu için sürekli öğüt vermek ve neyi nasıl yapması gerektiğini söylemek yerine, kendisi de o spora merak salan bir anne-baba olarak çocuk üzerinde tutku yaratmanın ilk adımı atılabilir. Önce tenise başlatıp sonra tenisi sevmesini beklemek ya da önce piyanoya başlatıp sonra gece-gündüz piyano çalmasını ummak değil, önce tenisi sevdirip sonra başlatmak ya da önce Mozart'ı, Chopin'i tanıtıp sonra piyano dersi aldırmak daha doğru bir yol olabilir.

Tabii bu motivasyonun dış değil, iç kaynaklı olması ve çocuğun anne-babası ya da öğretmenini mutlu etmek için değil kendisi için o sporu yapmasını sağlamak asıl hedeftir. Çocuğun ne zamana kadar anne-babanın disipliniyle devam edeceği, antrenörün nasıl seçileceği, çocuğa başka hangi desteklerin verileceği, bütün bunların spor kültürüyle nasıl destekleneceği, rekabet ve baskıyla nasıl başa çıkılacağı ve hangi noktada çocuğun kendi ayakları üzerinde durmasının bekleneceğinin iyi ayarlanması gerekir... Dedim ya; sporcu ebeveynliği, en az sporculuk kadar zor iştir ve insanın bir noktada Allah muhafaza Jim Pierce'e dönmemesi için bazı konularda kendini iyi geliştirmesi gerekir.

**Özgür Bolat ve Yusuf Gürel'e verdikleri ilham ve bilgiler için teşekkürlerimle...*

KÜÇÜK BİR AŞK MASALI

Fotoğraf Getty Images Turkey

ÖĞRETMENİNE AŞIK OLAN KÜÇÜK ÇOCUKLAR GİBİ, GENÇ SPORCULAR DA ANTRENÖRLERİNE GÖNÜLLERİNİ KAPTIRABİLİYOR. BİZE DE BU HİKÂYELERİ HATIRLAMAK KALIYOR

MERT AYDIN

"Ne olur gerçek olsa masallar. Ya da biz masal olsak" der o güzel şarkıda. Sezen Aksu ve Hıncal Uluç'un sözleri, bir müzik öğretmeni ile öğrencisinin aşkını anlatır. Ezeli bir ikilemin dışavurumudur. Fareli köyün kavalcısının peşinden giden çocuklar gibidir öğrenciler. Öğretmenin karizması, gücü, bilgisi etkiler öğrenciyi. Sporda da durum farklı değildir. Antrenör-sporcu aşklarıyla dolu spor tarihi. Bazen yaşlar uygundur, tebessümle karşılanır bu aşklar. Bazen kurda teslim edilen kuzu efektiyle karşılanır aşk ve işin içine reşit olmama durumuyla kanun karışır. Bazen sporcunun, bazen antrenörün kariyeri yaralanır.

AŞK VARSA LİG YOK

Bir aşkın bir spor dalının kaderiyle oynadığı vakalar da var elbet. Bugün dünyanın en önemli voleybol ülkelerinden ABD'de profesyonel ligin olmaması, yıldızları Türkiye dahil birçok farklı lige yönlendiriyor. 90'ların ortasında yaşanan bir aşk hikâyesi de bunun nedenlerinden biri.

1996 Atlanta Olimpiyat Oyunları öncesinde Amerikan Kadın Voleybol Takımı hayli iddialıydı. Herkes, madalya özlemlerini giderebileceklerini düşünüyordu. Seyirci avantajı da yanlarında olacaktı. Ve asıl önemlisi; altın madalya gelirse yıllardır denenip başarılamayan Amerikan Profesyonel Voleybol Ligi için uygun bir ortam hazırlanmış olacaktı. Kamuoyu ve taraftar ilgisi, bu lig için vazgeçilmez ön şartlardı.

Ancak, oyunların başlamasına birkaç ay kala dedikodular yayılmaya başladı. Takımın 34 yaşındaki yardımcı koçu Kent Miller ile 29 yaşındaki kaptan Tammy Liley arasında duygusal bir ilişki olduğu söyleniyordu. Açıkçası yaşları yaşlarına uygundu. İkisi de bekârdı. Ama takım içinde ba(ğ)zı voleybolcular Liley'nin bu ilişki sayesinde kendine ilk 6'da yer bulduğuna ve kaptanlığı aldığına inanıyordu. Bu bir kıskançlık gösterisi miydi, yoksa gerçeklik payı var mıydı?

Elaina Oden'in başını çektiği isyancı grubun, işin peşini bırakmaya niyeti yoktu. Amerikan Olimpiyat Komitesi hemen koç Terry Liskevych'ten rapor istedi. Liskevych, sakal ve bıyıktan hangisine tükürecekti? Çok saygı duyduğu yardımcısıyla kaptanının ilişkisi takımı yıpratıyordu. Lyskevich, tercihini yardımcısını feda etmekten yana kullandı. Liley takımda kaldı ama kaptanlığı elinden alındı. Ve tüm bunlar yaşanırken, takımın Atlanta yolculuğuna sadece 1 hafta vardı.

Liley'nin yakın arkadaşları, koçu çok sert davranmakla suçladılar. Oden'ın başını çektiği sertlik yanlıları ise cezayı yetersiz bulup Liley'nin kadrodan çıkarılmasını istiyorlardı. Amerikan takımının bu ruh haliyle başarılı olması mümkün değildi, olamadı da. Onlar madalyanın uzağında, hayallerindeki Ulusal Voleybol Ligi projesi de başka bir bahara kaldı.

KOŞ SÜREYYA KOŞ

Türkiye'de ise antrenör-sporcu aşkı denildiğinde, akla ilk olarak köy düğünüyle evlenen Giovanni Guidetti-Bahar Toksoy çifti gelmiyor. Büyük tartışmalar yaratan, bugün bile Türk atletizminin kaderinin çizilmesinde payı olduğu söylenen bir aşka göz atmamız gerekiyor.

Küçük yaşlarda Çankırı'da yolları kesişti Yücel Kop ile Süreyya Ayhan'ın. Süreyya'nın o müthiş yeteneğini fark eden Kop, bir dünya yıldızı yaratma yolunda baba Yaşar Ayhan'ın iznini aldı. Evet, yıllar geçtikçe Süreyya gerçek anlamda bir dünya yıldızı halini aldı. Ama genç sporcunun Sidney'deki olimpiyat yarı finali, Edmonton'daki dünya sekizinciliği ve ardından Münih'teki Avrupa şampiyonluğunun ardından, hikâyenin perde arkasında kalan bölümü gün yüzüne çıkmaya başladı.

Evli ve iki çocuklu Kop ile küçük yaşlardan beri tanıdığı Süreyya arasında bir ilişki vardı. Aslında bu aşk, Sidney'deki medya mensuplarının ağızlarına sakız olmuştu bile. Ama bilinen bu gerçek, ilk etapta sporcuyu yıpratmamak için haber yapılamadı. Süreyya popülerleştikçe magazin değeri kazanmaya

başlamıştı. Kop'un evli olmasının yanı sıra, bu ilişkinin ne zaman başladığı da tartışılıyordu. Bu durum başladığında sporcu reşit miydi, değil miydi? Reşit olsa bile bu durum ne kadar etikti?

İngiliz sosyoloji profesörü Celia Brackenridge, "Antrenörlerin sporcular üzerinde güçleri var. Sporcu yükseldikçe antrenörün her söylediği önem kazanıyor. Takım sporlarında bu etkileşim oyuncu seçimlerine yansıyabiliyor" diyor. Antrenörleriyle sevgili olan ve/veya evlenen nice sporcu var. Bu durumda, olgun ve bilge bir antrenörün bu gücünü kötüye kullandığından mı, yoksa birlikte uzun süre vakit geçiren iki kişinin duygusal yaklaşımından mı bahsetmemiz gerektiği tartışılabilir.

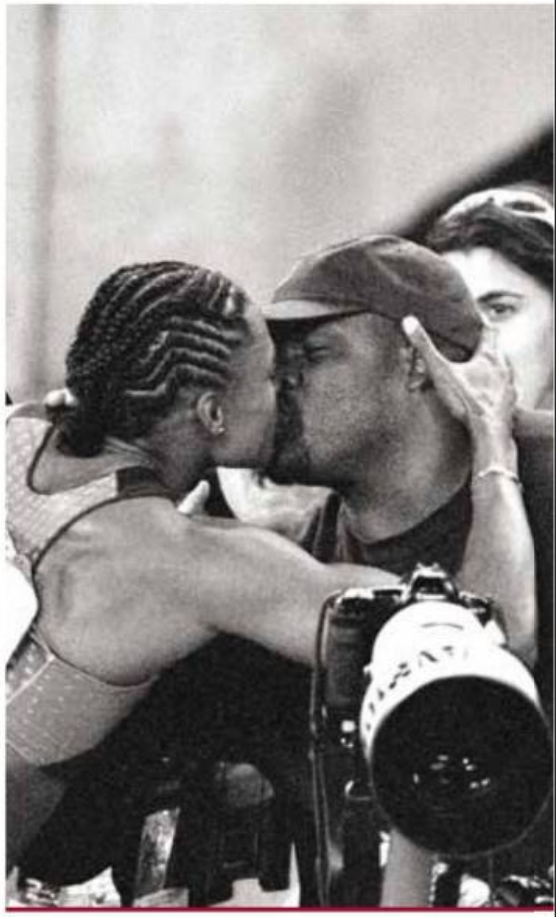
Süreyya Ayhan'ın kariyerinde aldığı tüm kararlarda, yanında sonradan eşi olan Yücel Kop vardı. Bu nedenle, genelde iyi sonuçlar vermeyen bu kararların ardından Kop'un durumu sorgulandı. Onları yakından gözlemleyenlerden bazıları da daha genç olmasına karşın Süreyya'nın dominant figür olduğunu iddia ediyordu. Bu ilişkinin verimli bir sportif birliktelikten kariyer mahveden tutkulu bir ilişkiye dönüştüğü gerçeği ise inkar edilemez şekilde ortadaydı.

Tüm bunlar yetmezmiş gibi, Süreyya Ayhan'ın 'yuva yıkan kadın' tiplemesi ile sevimsiz hale getirilmesi, işleri daha da zorlaştırıyordu. "Babası idmanı bastı", "Kop'un eşi boşanma davası açıyor" içerikli haberler, doping tartışmaları sırasında çifti iyice çıkmaza sokuyordu. Sonuçta evlenmelerine ve hatta çocuk sahibi olmalarına rağmen, akıllarda hep o eski haberler kaldı. Eğer Süreyya, doping cezası almasa ve madalya avcılığına olimpik seviyede devam etse, belki de gözler kapanacak ve ahlâk bekçiliğinden zafer sarhoşluğuna transfer olacaktık. Kim bilir?

ANKETLERDE MANİDAR SONUÇLAR

90'lı yıllarda Amerikan Yüzme Antrenörleri Birliği yöneticiliği yapan John Leonard ise bu tür yakınlaşmalara şaşıranlardan. Leonard, "10 yıllık kariyere sahip bir antrenör, sporcularından herhangi birine aşık olmadığını söylüyorsa yalan söylüyordur. Bu, sporcu için de geçerlidir" diyor. Bu hayli çarpıcı ve ağır bir saptama. İtiraz edenler mutlaka çıkacaktır. Ancak, anlatmak istediği biraz da bu duyguların her zaman gün yüzüne çıkmadığı şeklinde. Bu da gerçekte tahminimizden çok yüksek oranlarla karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor.

Yaklaşık 20 yıl önce Kanada'da yapılan bir araştırmanın sonuçları da Leonard'a hak verir nitelikte. Yüzde 80'i kadın 266 sporcuyla yapılan anketten çıkan şu: Sporcuların yüzde 21.8'i antrenörü ya da spor teşkilatından yüksek görevde biriyle ilişki yaşamış. Gel de çık işin içinden! Acaba bu ilişkiler hangi oranda gerçek bir duygusal yakınlaşmayı yansıtıyor? Çıkar amacı daha mı yüksek?

Fotoğraf Getty Images Turkey

Ya da bu ilişkilerin ne kadarı aslında taciz sınıfına giriyor? Keşke araştırma bu s oruları da kapsıyor olsaydı. Belki de savunmasız genç kadın sporcular için ayrı bir araştırma yapılmalı.

Gabriela Szabo, Cathy Freeman, Marion Jones, Jackie Joyner-Kersee gibi üst düzey sporcuların da aynı yoldan geçtiğini biliyoruz. Jones, üniversitede atletizm programının antrenörlerinden CJ Hunter'la ilişki yaşadığında işin sonu evliliğe varmıştı. Aynı zamanda ünlü bir gülle atıcı olan Hunter ile Jones'un yaşları kadar cüsse farklılıkları da o dönemin konuşulan konularından biriydi. Marion, küçük yaşta babası tarafından terk edilmişti. Annesinin ikinci eşini gerçek bir baba gibi sevmiş, 12 yaşında onun ölümüyle sarsılmıştı. Kısacası olgun ve dolgun CJ, onun için bir baba figürüydü. Ama bu evlilik, hem mutsuzlukla sona erdi hem de Marion'ın dopingle tanışması Hunter yüzünden oldu.

DETROIT'TE AŞK ŞOKU

Antrenör-öğrenci aşklarında tabu sayılan noktalardan biri de eşcinsellik. Erkekler zaten bu konuda pek ortaya çıkmaya niyetli değil. En açık toplumlarda bile sporcu erkeklerden bu itirafı alabilmek kolay olmuyor. Kadınlar ise bu konuda daha açık ve haliyle tepkilerle daha çok baş etmek zorunda kalıyorlar.

2000'lerin başında kadın basketbolunun efsane ismi Nancy Lieberman, WNBA'de Detroit Shock'un hem koçu hem de genel menajeriydi. Takım, bir deplasman turundan dönmüş hafif bir idman yapıyordu. Lieberman, hışımla salona daldı. "Hepiniz hemen soyunma odasına" dedi sert bir sesle. Oyuncular şaşkındı. Birkaç dakika sonra Lieberman, soyunma odasına geldi. Sinirli sıfatının yetmeyeceği bir kızgınlık içindeydi. "Bazılarınızın yönetime gidip Anna ile aramızda bir ilişki olduğunu söylediğinizi biliyorum" dedi. Takımın çaylak point guard'ı Anna De Forge'du bahsedilen. O da hemen ağlamaya başladı. Nancy Lieberman devam etti: "Ben evli-çocuklu bir kadınım ve gelecek yıl da buradayım. Ama en az yarınız burada olmayacak. Şimdi gidin işinize bakın, topunuzu oynayın."

Ama dedikodu kazanına düşmüşlerdi bir kere. Deplasman yolculuklarında ikilinin samimiyeti, gidilen otellerde oda anahtarlarının değişimi hikâyeleri ağızlarda sakız olmuştu. Lieberman diyordu ki: "Koçlar ve oyuncular iyi arkadaş olmak zorundadır. Pat Riley ve Magic Johnson da çok iyi arkadaştı. Ama kimse onlar için böyle şeyler söylemedi". Kısacası kadın olmanın zorluğunun altını çiziyordu.

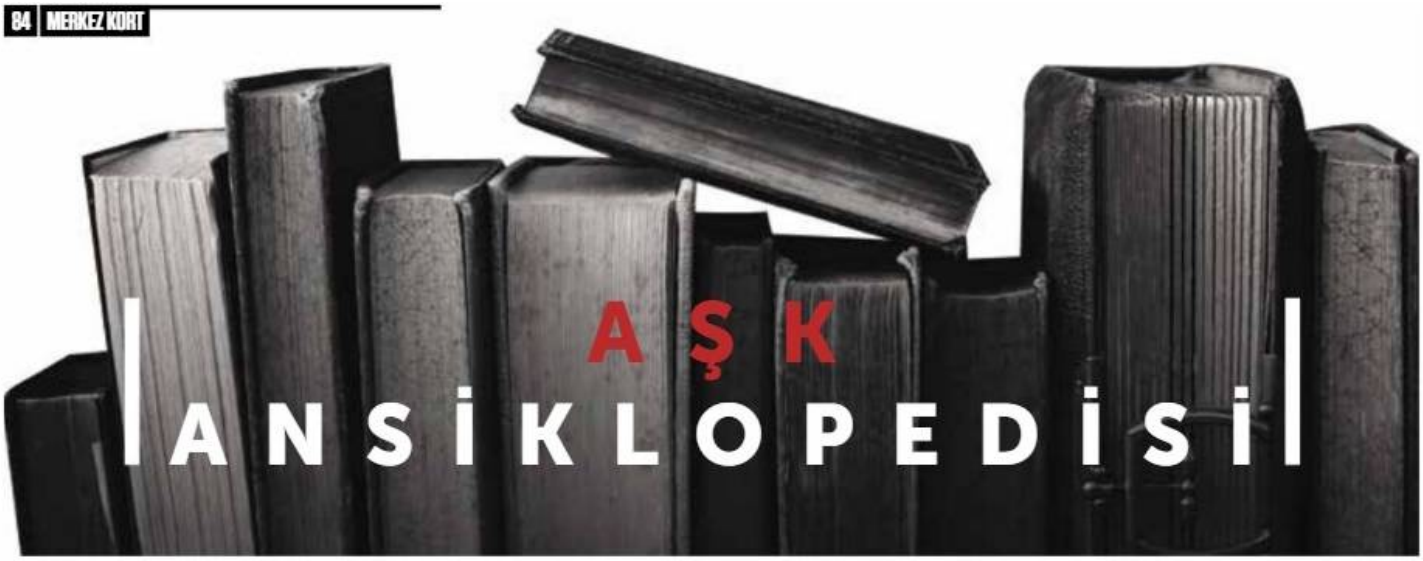
Sezon bitiminde ikilinin Lieberman'a ait evlerden birinde üç buçuk hafta geçirmesi ortamı kızıştırdı. Koç, bunun gençler için açacakları bir basketbol kampının planlanması için gerekli olduğunu söylüyordu. Ancak, asıl dikkat çekici olan De Forge'un takımın 11. oyuncusuyken istatistikleri yükselmeden ilk 5'e tırmanışıydı. Bu, takım içinde şüpheleri arttırmıştı. Lieberman'a göre ise kıskançlık zirveye çıkmıştı. Sezon bitiminde Lieberman'ın görevine son verildi. Ünlü koç kısa süre sonra 13 yıllık eşinden boşandı. Kısacası bu olayın etkilerini belki de en çok yaşayan isim oldu.

2001 yılında Sports Illustrated dergisinde yayınlanan makalede sporcu-antrenör ilişkilerinde seyahatlerin payından bahsediliyor. Takım sporlarında deplasmanlar, bu yakınlaşmaların yaşandığı yerler. Spor varoldukça antrenör-sporcu ilişkileri ve yakınlaşmaları tartışma konusu olmaya devam edecek. Yaşları yakın olsa bile, bu ilişkilerin taraflara bir takım ayrıcalıklar kazandırma ihtimali ve belki de kıskançlıklar işleri daha zor hale getirecek. Reşit olup olmama kısmı ise bambaşka tartışmalara yelken açacak. Hepsini yaşayıp göreceğiz.

Yine o güzel şarkıyı 'menşınlayarak' bitirelim. Maalesef, o masallar her zaman gerçek olmuyor. Her aşkın sonunda hem taraflar hem de ilişki yıpranıyor.

S

AŞK ANSİKLOPEDİSİ

ARAS YETİŞ - EMRE GÜRKAYNAK

Futbolu 22 adamın bir topun peşinde koşması olarak yorumlayanlar için, söz konusu başka bir spor olduğunda da işler pek fazla değişmiyor. Basketbolda boş koşanların sayısı 10'a düşüyor, teniste sporcuların arasına bir file giriyor, motor sporlarında asıl pay sahibi sürücüler değil araçlar, buz pateni estetik ama boş... Tüm bunlar savunulurken gözden kaçırılan nokta ise aşk. Hem de ansızın, açıklanamaz bir şekilde, üzerine kafa yormadan, getireceği acı ve kafa karışıklığı bir nebze bile düşünülmeden gelen cinsten. Bir kere geldikten sonra da öyle kolay kolay gitmeyen.

Bu ay takımına ölümüne destek olanlar da gittikçe para merkezli hâle gelen sisteme karşı kendi takımını kuranlar da birkaç sayfa ötenizde olacak. Sadece takım-taraftar ilişkisini de görmeyeceğiz. Bazı aşklar gerçek olacak, bazıları platonik. Ama hepsi sonunda sporla kesişecek. Önünüzdeki bu 29 madde bir şeyleri açıklamaya da çalışmıyor. Zaten bu duyguları hayatta kim açıklayabilmiş ki?

ADRIAN

Rocky eğer tek bir filmle sonlansa, sinema tarihinin en iyileri arasında daha üst bir noktada olabilirdi. Sylvester Stallone'nin bu filmi ortaya çıkarabilmek için gösterdiği tutku bile aslında aşk başlığı altında incelenebilir. Ancak asıl malzeme tam da görüntülerin içerisinde. Serinin altı filmi boyunca çok şey değişti ama Rocky'nin Adrian'a duyduğu aşk bunlardan biri olmadı. Efsane boksör, her maçından sonra büyük aşkına seslenirdi: "Adriaaan, başardık... "

BREZİLYA

Fakir bir aileden gelen Ronaldo ya da Ronaldinho, Romario, Pele... Bu kalıp Brezilya'nın kaderinde var. Yoksul ailelerin çocukları için, yaşadıkları hayattan kurtulmanın en kolay yolu futbol. En güzel yolu da. Top peşindeki gençlerle dolu favelalar ve plajlar; kâğıt toplar, çıplak ayaklarla yapılan maçlar... Genele bakınca futbolcu olmayı başarabilen bir avuç genç ama buna rağmen duyulan sevginin azalmadığı bir oyun. Bunun arkasında ne var derseniz cevap basit: Futbol aşkı. Futbolun doğduğu topraklar Brezilya'yı işaret etmiyor belki ama ayaktopunun doyurduğu insanlar burada yaşıyor.

CHRIS EVERT

Tenis kadar, kadın ve erkek oyuncuların yıl boyu neredeyse beraber seyahat ettiği bir spor bulmak kolay değil. Bu durum, 1972 yılında da aynıydı. Queens Club'ın yemekhanesindeki bakışmalar ile başlayan aşk, 1974 yılında Jimmy Connors ve Evert'ın Wimbledon tekler şampiyonluklarını kazanması ile farklı bir şöhrete ulaştı. Ama iki dünya bir numarası, aynı ipte oynayamamıştı. İkilinin nişanlanmaya kadar giden aşkları daha ilerisini göremedi. "Bir eve bu kadar Grand Slam şampiyonluğu sığar mı?" sorusu ise 2001 yılında Andre Agassi ve Steffi Graf evleninceye kadar cevabını aradı.

TANJU ÇOLAK

Tanju Çolak, söz konusu goller ve rekorlar olduğunda akla gelen ilk isimlerden. Özellikle 39 golle kazandığı 1988 Altın Ayakkabı Ödülü, onu ülke içerisindeki muadillerinden ayrı bir yere koyuyor. Ancak gol atmaya, futbola bu kadar âşık bir adam, geriye dönüp bakınca ilk olarak oyuna olan ilgisiyle hatırlanmıyor. Oyunculuğunda gündemden düşmeyen Tanju'yu bize en çok anımsatan, Hülya Avşar'la yaşadığı birliktelik ve araba tutkusu.

DRAZEN PETROVIC

"Eğer yaşasaydı" söylemlerinin en büyük öznelerinden biri Drazen Petrovic. Ancak onun kariyeri olması gerekenden çok daha kısa sürdü. New Jersey Nets'te oynadığı dönemde Klara Szalantzy adında bir kadının, kulübe onun için telefon numarasını bırakması ise sonun başlangıcıydı. Klara ile kısa sürede aşk yaşamaya başladılar. O yılın yaz aylarında, Hırvatistan Milli Takımı'nı Zagreb'den Münih'e taşıyan uçağın eksik bir yolcusu vardı. Drazen uçağı kaçırmış ve bu yolculuğu sevgilisiyle birlikte karayoluyla yapmaya karar vermişti. Bavyera'daki 9

numaralı otobanda seyahat eden küçük kırmızı bir arabanın içindelerdi ve Petrovic, Klara'nın kullandığı aracın sağ koltuğunda daldığı uykudan tekrar uyanamadı. O gün kamyona çarpan sadece bir araba değil, dünya basketbolunun büyük umutlarıydı.

SHAWN ECKHARDT

Tonya Harding ile Nancy Kerrigan arasındaki hikâye, spor tarihinde ayrı bir yerde durur. Şöyle hatırlayalım; iki artistik patinajcı, Lillehammer'de düzenlenecek 1994 Kış Olimpiyatları'na katılabilmek için kıyasıya bir mücadele içindeydi. Ancak Tonya Harding'in müdahalesi ikili arasındaki ilişkiyi pist dışına çıkardı. Eşi Jeff Gillooly ve koruması Shawn Eckhardt ile birlikte rakibinin bacağını kırma planları yapan Harding, istediğine tam ulaşamadı. Kerrigan sakatlansa da olimpiyat öncesi iyileşti. İki sporcu da Lillehammer'e giderken, madalyaya uzanabilen Kerrigan oldu. Eşi için bir sporcuyu sakatlayacak kadar gözünü kararan Jeff Gillooly, daha sonra açığa çıkan bu olaydan sıyrılırken, ihale hapis cezası alan koruma Shawn Eckhardt'a kaldı.

FEVER PITCH

Futbolun tüm aktörlerine şöyle bir göz attığımızda hangi ikili arasındaki aşk en çok dikkati çeker? Kelle koltukta ilerleyen bir teknik adamla yıldız oyuncusu arasındaki mi? Yoksa rakip filelerle forvet arasındaki mi? Sorunun cevabı çok ama ne olursa olsun seyirci-takım ilişkisi bir adım önde. Bu seçeneği büyük yapan ise gösterişten çok sıradanlık. Herkesin ayrı bir hikâyesi vardır ama stat girişinde bırakılır. Nick Hornby de kalabalıktandır, sıradandır. Öyle olmayı istemiştir. Anne-babasının ayrılması sonrasında maçlara gitmeye başlayan Hornby, pek hoşnut kalmadığı ilk Arsenal maçının hayatını değiştirdiğinin farkında değildir. Hâlâ spor kitapları piramidinin tepesinde gösterilen *Fever Pitch*'i yazan İngiliz'in yaşamı bir noktadan sonra Arsenal ile paralel seyreder. Takımın sancılı dönemlerinden güzel günlere çıkışıyla kendini usta bir yazar kabul ettirişi aynı zamana tekabül eden Hornby için belki de bu, kaderin cilvesidir.

GEORGE BEST

Klişeler her zaman en çok aradığımız şey değil ama George Best'in klişe olma yolunu yarılamış sözlerinden bir tanesi, kendini anlama hususunda bize yardımcı olacaktır. "Biraz daha çirkin olsaydım Pele'nin adını duymazdınız..." Böyle söyleyen Best'in derdi elbette saha dışındadır. İçki ve sigaranın yanında kadınlara da düşkünlüğüyle bilinen Britanyalı, futbolun aşık adamlarındandır. Ya da aşık edenlerinden. Durumu anlamak için bir kez daha kendisine kulak verelim: "Yedi tane dünya güzeli ile birlikte olduğumu söylüyorlar ama bu yanlış; sadece dört tanesiyle birlikte oldum. Üçünü reddettim."

PAUL HUNTER

Snooker, heyecan verici oyuncuları ortaya çıkarma konusunda cimri olsa da 'Çuhanın Beckham'ı farklı adamlardan biri. Snooker dünyasının en ünlü çiftlerinden olan Paul ile Lindsey, bir zamanlar David ile Victoria Beckham'a benzetilmişti. Hatta sonradan anlatıldığı üzere, 2001'deki Masters finalinde aşkları farklı bir boyuta taşınmıştı. Hunter, Fergal O'Brien karşısında 6-2 geride tamamladığı ilk seans sonrası, eşiyle otelde özel bir aşk terapisi yapmış ve dönüşü muhteşem olmuştu. Büyük aşıkları 2006 yılında kanser ayıracaktı ancak Paul kısa sürmek zorunda kalan kariyerine bir kupa daha eklemişti.

I LOVE YOU

"Sana bağlandım, yollara düştüm..." Böyle başlar Ömür Göksel'in 1970'lerden bugüne uzanan eşsiz şarkısı. Bir futbol takımına bağlananlar tarafından 90'lı yıllarda tribünlere taşındı. Gheorghe Hagi'yi izleyen Galatasaraylıların duygularını aktarabildiği en net ifade oldu "I Love You Hagi." Benzer bir etkiyi onlara yaşatan isim için Fenerbahçeliler "I Love You Alex" dedi sonraları. Sanki sahadakiler babaları, abileri, kardeşleriymişçesine söylediler. Hep birlikte söyledikçe, daha bir şevkle bağırdılar. Tıpkı şarkının son dizeleri gibi, onsuz hayatları, sevmek istedilerse de sevemediler...

İKNA SÜRECİ

Yavaş yavaş heyecanını yaşamaya başladığımız transfer döneminde yine birçok isim, birçok takım için ortaya atılacak. Transferlerin tamamlanmasında ise bir sürü etken rol oynayacak. Futbolcuların eşleriyle ilgili olan kalem, bunlar arasında en ilginç kısım olarak dikkat çekiyor. Klose ve Matthaus gibi Avrupa'nın zirve liglerinden Türkiye'ye gelmesi beklenen oyuncuların eşlerinde görülen huzursuzluk, zamanla İstanbul sevgisine dönüşse de zorluklar da içeriyor.

JACK NICHOLSON

Amerikan taraftarlık ve tribün kültürü her zaman eleştirilere maruz kalsa da okyanusun ötesinde de tutkulu taraftarlar görülür. Jack Nicholson, tutkusunu şöhret ve para ile harmanlayarak tribün efsanesine dönüşenlerden. Los Angeles Lakers'ın Jerry West, Kareem, Magic, Shaq ve Kobe gibi tüm süper yıldızları, yaklaşık 40 sene boyunca iç saha maçlarında bir manzaraya çok alışıktı: Yanlarında duran bir sinema efsanesine. 1992 yılında, orijinal 'Dream Team'in peşinden Barcelona'ya gidecek kadar oyuna bağlı olan Nicholson, kısa zaman önce, takımın kötü gidişiyle birlikte kombinesini satacağını duyurdu ve bir çağın kapanışının sinyallerini verdi.

KISS CAM

İş seyirciyi maça çekmeye gelince Amerikalıların eline su dökmek zor. Ve belki bunu sağlayan etkenlerden biri *kiss cam*. Sakin sakin maçınızı izlerken, yanında oturduğunuz yabancıyla kalp şeklinde bir çerçeve içinde, salonun dev ekranına çıkabilirsiniz. İşte o an yapmanız gereken yanınızdakini öpmek! Hayatınızın aşkı bir basketbol maçında sizi bekliyor olabilir. Ama dayak yeme ihtimalininiz de yok değil!

LOVE GAME

Tenisin en çok merak edilen noktalarından biri sıfıra karşı kaybedilen oyunun *love game* olarak adlandırılmasıdır. Bu konuda kesin bir teori olmamakla birlikte, *love* teriminin o'ı andıran yumurtanın Fransızcası l'oeuf'dan geldiği söylenir. Oxford Sözlük'e göre ise love burada gerçek anlamıyla kullanılmakta. "Oyunu, sıfıra karşı kaybeden bir tenisçi maça devam ediyorsa içinde gerçekten tenis aşkı vardır" diyor Oxford. Haklı oldukları bir nokta var gibi, ne dersiniz?

LIONEL MESSI

Dünyanın en iyi futbolcusu olmanın bazı getirileri var. Şöhret, para ve ilgi gösteren güzel kadınlar bunlardan bazıları. Cristiano Ronaldo, bu ilgiye kayıtsız kalamayanlardan. Messi'nin durumu ise farklı. Antonella Roccuzzo ile çocukluğa uzanan aşkları, evliliğe ve çocuk sahibi olmaya kadar gitti. Bu mutlu özel yaşamın Messi'nin sahadaki performansını artırdığını savunanlar da pek haksız değil.

NIKI LAUDA

1976'da, 'yeşil cehennem' Nürburgring, adını neden hak ettiğini gösterecekti. Motor sporları tarihinin en sabıkalı pistlerinden biri olarak, kötü hava koşullarına rağmen, Almanya Grand Prix'sine ev sahipliği yapıyordu. O gün isteksiz de olsa piste çıkan ve aracına fazlaca yüklenen Lauda, kendini bir spin sonrası bariyerlerde bulmuş ve alev alan aracı içinde kısa bir cehennem simülasyonuna maruz kalmıştı. Hayati durumu bile muammayken, inanılmaz bir gelişme yaşandı. Bu ölümcül kazadan yaklaşık altı hafta sonra Monza'da pistlere dönmesi, muazzam bir bağlılığın tezahürüydü.

OLİMPİYAT KÖYÜ

Dört yılda bir düzenlenen oyunlar, tüm sporcuların kariyerlerinde unutulmaz bir iz bırakması için biçilmiş kaftandır. Ama insanoğlu, yaratılışına da karşı koyamaz. Yaklaşık iki haftalık bir süre boyunca aynı devasa tesisin içine kapatılmış olan antrenmanlı ve kusursuz bedenler, ateş ve barut misali, yeni hikâyelerin yazılmasını sağlar. Oyunlarda şampiyonluk hikâyeleri hep manşetlerdedir ancak arka plan da maceralarla doludur. İki hafta sona erdiğinde, sırlar sahipleriyle birlikte dünyanın farklı köşelerine dağılır. Geriye hatıralar kalır.

ÖMER AŞIK

Bir çocuğa koyulan ismin, kaderini belirleyeceği şeklinde batıl bir inanış vardır. Tabii bu inanışta hesap edilmeyen ikinci nokta, söz konusu çocuğun hayatı boyunca bir de soyadı taşıyacağı. Bunun en güzel örneklerinden biri Ömer Aşık. Devasa bir yeteneğe sahip olmasa da inancı ve çalışma hırsı onu basketbolda dünyanın zirvesine taşıdı. Tutkunun ve isteğin önünde hiçbir şeyin duramayacağını gösteren Ömer'in soyadı ona yeni bir yol açtı mı, bilmiyoruz. Tek bildiğimiz çabalarının ödülünü aldığı.

OSCAR PISTORIUS

2012 Londra'da, olimpiyatlarda yarışan ilk ampute atlet olan Oscar Pistorius herkes için farklı bir kapı aralıyordu. İnsanlar Güney Afrikalı yarışçının mücadelesini ağzı açık izliyor, bazıları ise protezinin ona avantaj sağladığından dem vuruyordu. Keşke hakkında tartışmalar bununla sınırlı kalsaydı. Londra'daki macerasının üzerinden henüz bir yıl geçmeden, manidar bir zamanlamayla 2013 yılının Sevgililer Günü'nde kız arkadaşı Reeva Steenkamp'ı öldüren Pistorius'un yeni mücadelesi, pistlerde değil mahkeme salonlarında olacaktı. Bir zamanlar herkesin hayranlıkla baktığı sporcu, önceleri elindeki silahı yanlışlıkla kız arkadaşına doğru ateşlediğini söylese de hapis cezasına çarptırıldı.

RYAN ANDERSON

Chris Ballard'ın *Sport Illustrated* için kaleme aldığı yazıyı okuyunca herkes sezonun çıkış yapan isimlerinden Ryan Anderson'ı bir kez daha takdir edip, Pelicans forvetine farklı bakmaya başlamıştı. Kız arkadaşı Gia Allemand'ın intiharından kendini sorumlu tutan Ryan Anderson, zor günlerden geçmişti. Kız arkadaşına aşıktı, ilişkileri zaman zaman zorlu yollara girse de istedikleri gibi ilerliyordu ama bir gün olanlar oldu. Daha sonraki süreçte kendini zor da olsa toparlayan Anderson, belki şimdilerde eskiye göre daha iyi bir oyuncu. Belki de değil. Ama kesinlikle daha olgun.

SARI DUVAR

Bir zamanlar Borussia Dortmund'un internet sitesini açtığınızda binlerce yüzle karşılaşabilirdiniz. Ekonomik açıdan krizde olan kulüp, ayağa kalkma yolunda web sayfasını piksellere ayırmış ve para karşılığında her birini satışa çıkarmıştı. Bu yolla hatırı sayılır bir gelir elde eden ekip, kısa sürede krizden çıktı ve Klopp'un da takımın başına gelişiyle şaha kalktı. Yıllar önce internet sitesinden arsa satın alan binler ise şimdilerde maç ayırt etmeksizin Signal Iduna Park tribünlerini dolduruyor. Ama içlerinde öyle

bir kısım var ki ünleri dünyayı sarsıyor! Her maçta durmak bilmeden takımını destekleyen meşhur kale arkası tribünü 'Sarı Duvar' taraftar-aşk ilişkisine şık bir parantez açıyor.

ŞAMPİYONLUK

"Sevdiğin şeyi yaparsan, hayatının herhangi bir günü çalışmak zorunda olmazsın" sözü sporcular için söylenmiş olabilir. Gabriel Batistuta gibi yaptığı sporu sevmeyen örnekler olsa da genelde tüm sporcular işlerine aşk ile bağlıdır. Ağır antrenmanlar, zorlu maçlar ve sakatlıklar, kaprisli bir sevgilinin çektirdiklerine benzer. Ama spor bırakılmaz işte kolay kolay. Şampiyonluk payesi ise yaptığı işe bu kadar bağlı bu insanların en büyük ödülüdür. Tüm fedakârlıkların geri dönüşüdür. Kazanmak sanki o aşktan bir karşılık almak gibidir.

FRANCESCO TOTTI

"Bir gecede altı kızla dışarı çıktım, hepsini birbirleriyle aldattım ama Roma'yı asla aldatmadım." Francesco Totti'ye ait olduğu bilinen bu söz, tamamıyla doğruyu yansıtmıyor olabilir. Ama yanlış olmayan bir nokta varsa o da İtalyan oyuncunun Roma'nın üzerine gül koklamadığı. İşler tabii ki tamamen kendini takıma adamayla alakalı değil. Roma'nın Totti'ye gelen tekliflere yakın kontratlar verdiği de oldu. Geçen zamanla birlikte ise aidiyet ve sadakat duygusu gelişti. Her zaman transfer sezonlarının gözde isimlerinden olan Totti, bayrak adamlar arasında farklı bir yer edindi.

UNITED FC

Bir sabah uyandığınızda takımınızın yeni sahibinin, Rus bir milyarder, Amerikalı bir zengin ya da bir Arap şeyhi olduğunu görebilirsiniz. Peki sonra ne yaparsınız? Yapılacak yıldız transferleri düşünüp umutlanır ya da tepki gösterip kombinenizi yakarsınız. Manchester United taraftarı, takımlarının yeni sahibi Malcolm Glazer olunca farklı bir yola gitmeyi tercih etti. Yaklaşık 3 bin kişilik bir grup, yönetiminde tamamen söz sahibi olacakları United FC'yi kurarak tüm desteklerini oraya yöneltti. Dünyanın küresel anlamda en çok ilgi gören takımından, ülkenin en alt kümesine... Bu sezon dördüncü defa lig atlayan ekip, zaman zaman Federasyon Kupası'ndaki çıkışlarıyla hatırlanıyor. Haydi bu takımı kuran taraftarların yüreğinde aşk olmadığını söyleyin!

ÜMİT DAVALA

Galatasaray'ın UEFA Kupası ile sonlanacak yolculuğunun ilk adımı olan Milan maçında da, milli takımın Dünya Kupası'nda çıktığı kritik Japonya virajında da onun ismi var. Ümit Davala, Türk futbolunun dönüm noktalarına kendine bir yer edinenlerden. Bu statüyü müzik dünyasında da elde etmek isteyen oyuncu, kariyerinin son yıllarına bir de rap albümü sığdırdı. Ancak meşhur Kayahan şarkısı *Bir Aşk Hikâyesi* ile aynı adı taşıyan albüm, Davala'ya beklediği gibi yeni bir kapı aralamadı.

JOHAN VANSUMMEREN

Yol bisikletinin en üst seviyesinde mücadele ediyorsanız, bir Paris-Roubaix zaferinin üzerine sizi mutlu edecek çok fazla şey yoktur. Ancak ettiğiniz evlenme teklifinin kabul edilmesi azınlıkta yer alan şeylerden biri sayılabilir. 2011'de bisiklet dünyasının en zorlu tek günlük yarışlarından birini kazanan Johan Vansummeren, toz toprak içerisindeki üstüne aldırmadan kız arkadaşı Jasmine Vangrieken'e evlenme teklif etti. Aldığı cevap, elbette zaferini daha anlamlı kıldı.

TIGER WOODS

Çok uzun yıllar, 'bu adam ne yapıyor da bu kadar para kazanıyor?' soruları onun için yöneltildi. Eski başarılı günlerinden uzak olan Tiger Woods, son yıllarda gönül işleriyle hiç olmadığı kadar gündemde. Amerikalı golfçünün 2001 yılında evlendiği Elin Nordegren'i sayısız kez aldattığı söyleniyor. İkilinin bu iddiaların yüksek sesle konuşulmasının ardından 2010 yılında yollarını ayırdığı ise bilinen bir gerçek. Üç yıl sonra tarihin en ünlü 'süper atlet' aşklarından biri Woods ile Lindsey Vonn arasında başlamıştı ama işler ünlü kayakçı için umduğu gibi gitmedi. O da aldatılanlar kervanına katılmıştı ve çift Mayıs 2015'te yollarını ayırdı.

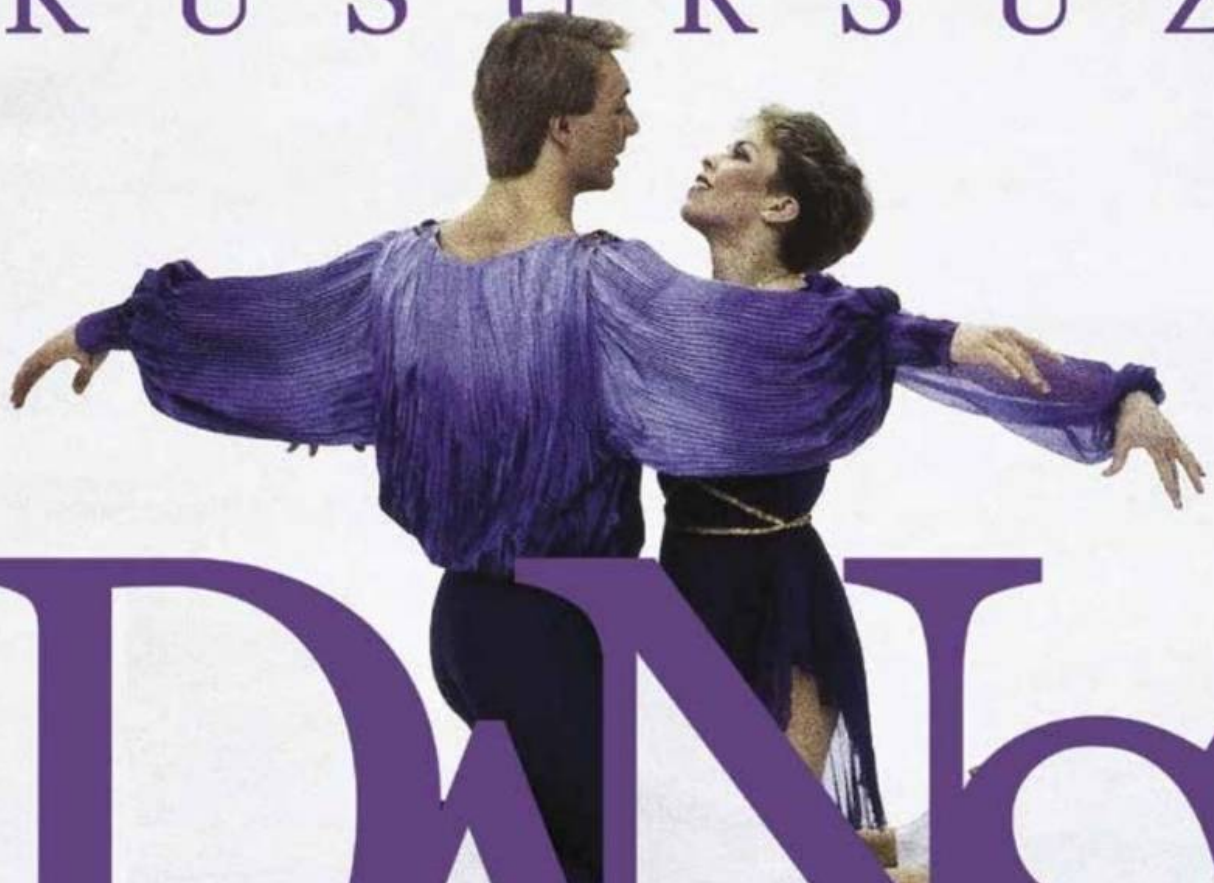
YILMAZ VURAL

Aşkın 1001 türlü hâli varsa en popüleri platonik olanıdır. Büyük aşkları herkes yaşayamaz ama platonik olanını herkes bir kez yaşamıştır. Bazen karşınızdaki hislerinizden haberdar olmaz, bazen farkında bile olsa ilgilenmez. Yılmaz Vural'ın iki büyük platonik aşkı var: Fenerbahçe ve milli takım. Sayısız takımda görev yapan, yıllarını harcayan kurt teknik adam, hedefini ve arzusunu yıllardan beri açıkça ortaya koyuyor. O Fenerbahçe'de veya milli takımda mutlu olacağını, hatta herkesi mutlu edeceğine inanıyor. Fakat bir türlü ilişkileri başlayamıyor.

IVAN ZAMORANO

Sporcular ve takıntılı oldukları forma numaraları üzerine sayfalarca yazı yazılabilir. Maradona 10'dur, Jordan 23, Gretzky 99... Numaralar ile sporcular arasındaki ilişki tutkuludur. Ama bazen işler istendiği gibi gitmez. Tıpkı Ivan Zamorano'nun başına geldiği gibi. Inter kariyerinde istediği numara küsmüştür ona. Brezilyalı Ronaldo, 9 numaranın sahibidir ama Zamorano çocukluk aşkı gibi yıllardır sırtında taşıdığı numarasına o kadar kolay veda etmeyecektir. Çözüm ise yaratıcıdır. 18 numarayı alıp, 1 ve 8 arasına koyduğu artı işareti ile 9'una olabildiğince yakın olmayı başarmıştır Zamorano.

KUSURSUZ DANS

PİSTİN ÜZERİNDE BİR KADIN, BİR ERKEK VE BOLERO...
USTA SPİKER BARBAROS TALI BİZLERİ BUZ ÜZERİNDE
KEYİFLİ BİR YOLCULUĞA ÇIKARIYOR

Fotoğraf Getty Images Turkey

BARBAROS TALI

80'ler... Sadece TRT'nin olduğu, insanların sokaklarda, sağda solda kolaylıkla müzik dinleyemedikleri, klasik müziğin çok fazla bilinmediği, sporun futboldan ibaret olduğu yıllar. Artistik patinaj tam da bu yüzden sokaktaki insanın ilgisini çekti; sanatın, sporun ve de müziğin bir arada olduğu bir kompozisyondu. İçinde zarafet, teknik riskler, hoş figürler, güzel kızlar ve yakışıklı erkekler yer alıyordu. İki atletik yapının bir arada, bazen hayal kırıklığı yaşayarak, bazen düşüp kalkarak yaptıkları bu spor, haliyle talep gördü. Anne, baba, çoluk çocuk, bütün aile seyrediyordu. Burada tabii, Kenan Onuk için bir parantez açmak lazım. Rahmetli Kenan Abi'nin klasik müziğe olan ilgisi ve bilgisinin, sporun içinden gelmesiyle birlikte yarattığı bir bütünlük var. Yani artistik patinaj ve Kenan Abi bir bütünlük sağladı. İnsanlar, klasik müziğin popüler parçalarını duymaya, fark etmeye, "Böyle bir dünya varmış" demeye başladı. Sadece İstanbul, İzmir, Ankara değil; diğer şehirlerdekiler de farklı bir şey, farklı bir ortam gördüler. O zamanlar bir tane pazar filmi olurdu, herkese mükemmel gelirdi. Bugün yüz tane film var, insanlar film beğenmiyor. Her şey, kendinden birer tane varken daha kıymetlidir ya, artistik patinaj da öyleydi; giysileriyle, müziğiyle, koreografisiyle, bambaşka bir görsel şölendi. Ve tabii Jayne Torvill-Christopher Dean çifti... İnsanlar için dönüm noktasıydı. Sarajevo'daki olimpiyat oyunlarına gelmeden önce üç defa dünya şampiyonu olmuşlardı. İkisi de Nottingham'lıydı.

Jayne Torvill, kaymaya 8 yaşında, okul gezisiyle gittiği bir buz pistinde başladı. Hoşuna gidince ziyaretlerini haftada iki-üçe çıkardı. Annesi, babası o sıralar gazete satıyordu. Aslında piste gitmesi, kayması, ekipman kirası onları maddi açıdan biraz zorluyordu ama kızlarının becerisi hoşlarına gidiyordu. Jayne, birkaç yıl sonra çiftlerde İngiltere şampiyonu oldu ama başka biriyle. Gerçek eşi, henüz ortada yoktu.

Christopher Dean'e 10 yaşındayken yılbaşında buz pateni hediye edilmişti. Aslında, hem anne hem baba salon danslarına çok meraklıydı ama biyolojik annesi aileyi terk etti. Dean'i buz pateniyle tanıştıran üvey annesi oldu. İlk antrenörü, "Mükemmeliyetçi, ne yaptığını, ne yapacağını çok iyi bilen ve tekrarı seven bir adam" diyordu Dean için. Sporun temelinde de bu vardır zaten. Ne kadar çok tekrar eder ve üzerinde çalışırsanız, yaptığınız hataların kaynaklarını bulup çözmeniz kolaylaşır. O da zaten başarıyı getirir.

İkisi 1975 yılında bir araya geldiler ve Jayne Torvill'in gittiği buz pistinde antrenman yapmaya başladılar. Normalde sabahtan gece 11'e kadar halkın kullandığı bir pistti. Onlar gece 11'de gidip dört saat çalışıyorlardı. Teknolojisi yüksek bir pist de değildi, her yerde fareler, biraz yıkık dökük... Ama devam ettiler.

Buz dansının teknik zorluğu ağır değildir; çiftlerde olduğu gibi eşini havaya atmazsın, başının üzerine kaldırmazsın, daha hafiftir.

Üç yıl sonra İngiltere şampiyonu oldular. Ondan sonra da zaten basamakları hızla tırmanmaya başladılar. Sarajevo'ya gelmeden önce Almanya'da kamp yapmaya karar verdiler. Tüm ilgiden kaçabilmek, biraz da saklanabilmek için, yüksek irtifada. Oradan Sarajevo'ya geçtiler.

Seçtikleri müzik *Bolero*'ydu. *Bolero* derken, aslında "Maurice Ravel'in *Bolero*'su" demek lazım, çünkü bu bir tamlamadır. Neden tamlamadır? Çünkü *Bolero*, orta tempoda 3/4'lük bir Latin dans ritmidir. Fakat Fransız besteci Maurice Ravel öyle enteresan bir eser yaratır ki; 18 dakikalık, tek temalı bir eserdir bu ve bu 18 dakika boyunca ritmi bateri tutar, temayı nefesliler art arda çalar, yaylılar da eşlik eder. Uzmanlar bu yüzden Maurice Ravel'i göklere çıkarır, "Bu kadar uzun ve tek temalı bir eseri dinlenebilir hale getirmek başarıdır" derler. Temanın özü tutkudur.

> ARTİSTİK PATİNAJ VE KENAN ONUK BİR BÜTÜNLÜK SAĞLADI. İNSANLAR FARK ETMEYE, "BÖYLE BİR DÜNYA VARMIŞ" DEMEYE BAŞLADI.

Jayne Torvill ve Christopher Dean, bu müziği normalde ısınma sırasında kullanıyorlardı. Aslında, artistik patinajda müzikler hep hızlı-yavaş, inişli çıkışlı olur. Böylece, hem o duyguyu verir hem de figür zenginliğini artırırsınız. Ama onlar farklı bir şey olsun istiyorlardı. 18 dakikalık eseri 4 dakika 28 saniyeye indirmekle başladılar. Ama serbest dansta süre 4 dakikaydı. Çözümü şöyle buldular; programın başına 28 saniyelik bir bölüm eklediler. O bölüm de normalde kronometrenin çalıştığı, patencinin buzun üzerinde kaymaya başladığı an. O yüzden, ikisi de başlarken pistin ortasında dizlerinin üstüne oturdular ve 28 saniyelik bir figür yapıyorlardı. O süre tamamlandıktan sonra Jayne hareket etmeye ve kronometre çalışmaya başlıyordu.

Birbirleriyle uyumları, pistin tamamını kullanma becerileri, kayış hızları, figür zenginliği, o yarattıkları özgüven hissi, zarafet.... Hepsini bir araya getirdiğiniz zaman mükemmel bir dans ortaya çıkıyordu. İnanılır gibi değil, o kadar yumuşak... İçselleştiriyorlardı sanki müziği.

Final, Sevgililer Günü'nde. Sabah saat 06.30'da gidiyorlar piste, onlardan başka kimse yok tabii. Bugünkü gibi korumaların falan olmadığı bir dönem, 80'lerin başı. Rahatça giriyorlar ve sabah saat 06.30'da rutinlerini tekrarlıyorlar ve rutin bittikten sonra alkış sesleri duyuyorlar. Dönüp baktıklarında temizlikçilerin alkışladığını görüyorlar.

İSTEMESENİZ DE GÜLÜMSEMEK ZORUNDASINIZ. ORAYA ÇIKIP SOMURTMA ŞANSINIZ YOK. DÖRT DAKİKA İÇİNDE HER ŞEYİN EN İYİSİ OLMAK ZORUNDA.

Sonra akşam sıra kendilerine geliyor. Tabii herkes, nasıl bir sunuş yapacaklarının merakı içinde. Çıkıyorlar piste ve o efsane performans geliyor. Torvill diyor ki sonraki bir mülakatında: "Kendi adıma bundan daha iyisini yapamazdık duygusuna kapıldım, zaten bittiğinde buzun üzerine uzandık ve 'Bu iş oldu' dedik." Çünkü orada Romeo-Juliet aşkına benzer bir tutku içinde, hatta onun da ötesinde, sanki kaderleri birlikte ölmek olan iki insanın birlikte dansını vurgulayan bir koreografi sergiliyorlar. Performans sonrası önce teknik değerler açıklanıyor ve üç hakem 6.0 veriyor ki bu, mükemmel anlamına geliyor. Arkasından da artistik puanlama geliyor ve dokuz hakem de 6.0 veriyor. O güne kadar elde edilmiş bir başarı değil bu. O günden sonra da elde edilmedi zaten. Mükemmel bir performans, benzeri yok. O dört dakika, onların da hayatlarını değiştiriyor.

Arkasından bir on sene profesyonel skating ve kayak yapıyorlar. Sonra 1994'te tekrar Lillehammer'de piste çıkıyorlar ama orada hakemlerin biraz, "Burası amatör, profesyoneller tekrar niye buraya geliyor?" düşüncesiyle puan kırdıkları söyleniyor ve bronz madalya kazanabiliyorlar. Ve hayat devam ediyor.

İkisi arasındaki ilişkiye gelecek olursak; herkes bunu buz üstünde garip bir aşk hikâyesi olarak tanımlıyordu. Doğrudur, öyle bir his geliyor insana ama bu aslında hayat arkadaşı olmasanız bile hayat arkadaşı gibi yaşamanız gibi. Antrenman, tekrarlar, onlar, bunlar... İstemeden bir birliktelik doğuyor. Bu birliktelik illa hayat arkadaşı anlamına gelmemeli. Birbirlerini tanıyorlar, destek oluyorlar, yardım ediyorlar... O, çok çeşitli ve yoğun bir duygu ve o duyguyu pistte de sürdürmeleri gerekiyor. Pistin dışında elinizi-kolunuzu nasıl hareket ettireceğinizi bilmiyorsanız, bunu buzun üzerinde yapmanız çok zor. Pist dışı da çok önemli. Bale ağırlıklı, ritim duygusunun olduğu, zarafetin içinde yer aldığı bir eğitim almanız lazım. Koreografiyi uygulayabilecek bir bedene, o bedeni hareketlendirecek bir akla sahip olmanız lazım. Spor dediğinizde iki farklı şeyi geliştiriyorsunuz. Biri kas kuvveti, dayanıklılık, çabukluk... Bunu yaparken, diğer yandan da beynin hangi kas grubuna, ne zaman, hangi şiddette emir göndereceğini öğreniyorsunuz. Yani, nöromasküler iletişim. Bir hareketi yaparken, sadece o hareketi yapan kas çalışmıyor, başka kaslar da devreye giriyor. Vücudun bunu öğrenmesi lazım, öğrenirken de tekrarlarla bunu özgüven haline getirmesi lazım. Biraz zarafet eklemek lazım yanına. Sonuçta bunların hepsi birleşiyor ve bir gösteri çıkıyor ortaya. Gösterinin bir kısmı planlanmış duygular, hareketler ve davranışlardan oluşuyor ama o anda yaşanan davranışlar değil. Çünkü istemeseniz de gülümsemek zorundasınız. Oraya çıkıp somurtma şansınız yok. Dört dakika içinde her şeyin en iyisi olmak zorunda. Torvill-Dean çiftini o dönem Maurice Ravel'in *Bolero*'sunda 24 milyon kişi izliyor. Bir aşk değil diyorum ama gel de bunu o 24 milyon insana anlat. Pistin üstünde bir kadın, bir erkek ve *Bolero*... Büyük bir aşktan değil de neyden bahsedebilirsin ki bu durumda? Kolay değil, hiç kolay değil.

Fotoğraf Getty Images Turkey

DUYGULAR SENFONİSİ

SPORDA BAŞARILI OLMANIZ İÇİN AŞKA İHTİYAÇ DUYARSINIZ. AŞK TEK KİŞİLİK OLABİLİR, BAZEN SPOR DA ÖYLEDİR. AMA BİR KİŞİNİN DAHA VARLIĞI, SİZİ DAHA GÜÇLÜ KILAR

CANER ELER

Fotoğraf AP Images

Sovyet spor makinesinin en önemli dişlisi olan CSKA'nın Gençler Spor Okulu'nda tanışmışlardı. 4-5 yaşlarında girdikleri kulüpte 1981'de eşleştirildiklerinde Ekaterina 10, Sergei ise 14 yaşındaydı. Antrenör Vladimir Zuharov solo paten için güçsüz gördüğü Sergei'yi büyük yetenek olarak düşündüğü Katya ile çift olarak yetiştirmek istiyordu. Çok çabuk da uyum sağladılar. Hatta birlik olup bazı antrenmanlara geç kalan Sergei'yi dışlamak isteyen Zuharov'u kovdular. 1985 yılında Gençler Dünya Şampiyonu olduktan bir yıl sonra asıl dünya şampiyonluğunu kazandılar. Nadir görülen bir olaydı.

Ekaterina 16 yaşına geldiğinde Calgary'de olimpiyat şampiyonluğunu kazanmışlardı bile. Fakat sevgili değildiler henüz. Yine de şiirsel bir uyumları vardı. Ekaterina Gordeeva 1.56 metre boyu ve 41 kilo ağırlığı ile gerçek bir peri gibiydi. Sergei Grinkov gücü ve dayanıklılığı ile perinin havada uçmak için güvendiği ve hep geri döndüğü anda buza düşmeden onu tutan bir koruyucu melekti adeta. Fakat güçlü melek, zarif balerin perisine büyüdükçe âşık olmaya başlamıştı. Hep başkalarıyla olan Sergei, ilk defa 1989 yılında yıllardır elini tuttuğu kızın aslında hayatının kadını olduğunu anlamıştı. Katya ise çoktan ona tutulmuştu. Buzda olduğu gibi özel hayatta da yakınlardı artık. 1991'de evlendiler. İki yıl sonra da kızları Darya dünyaya geldi. Dört dünya şampiyonluğu ve 1988 Olimpiyat altını sonrası profesyonel oldukları için Olimpiyat Oyunları kuralları gereği '92 Albertville'de yoklardı. Fakat IOC bu kuralı değiştirdikten sonra '94 Lillehammer'de tekrar ana sahnedeydiler. Tonya Harding-Nancy Kerrigan olayının yarattığı sansasyonun yanında onlar yine herkesin bildiği zarafeti koruyorlardı. Üstelik bu sefer artık tam bir çift gibiydiler. Kategorileri buz dansı olmamasına rağmen, Beethoven'ın *Ayışığı Sonatı* eseri eşliğinde muhteşem zorluktaki atletik hareketleri yaparken bile dünyanın en iyi dansçıları kadar akrobatik olmayı başarıyorlardı. "Onlar buz üstündeyken aralarındaki gücü hissedebiliyordunuz. Tüm performans boyunca gözlerini birbirlerinden bir an bile ayırmazlardı. Çiftler pateninde bunu yapmak çok zordur ve başka kimse yapamazdı zaten. Kayarken başkasının gözlerine bakabilmek çok dikkat dağıtıcıdır. Fakat bu onlar için çok doğaldı" diyordu ABD'li patenci Paul Willie. "Onların birbirlerine ne kadar âşık olduklarını çok net görebiliyordunuz. Herkesin aradığı o hissi onlar sürekli yaşıyorlardı. O kusursuz nükleer yaşamı..." diye de ekliyordu. Onlar *Casablanca*'nın Rick ve Ilsa'sının buz üstündeki suretleri gibiydiler ve bu hikâyede de ayrılık vardı. 1995 Kasım'ında, artık ABD'de yaşarken, yıldızlar turu için hazırlandıkları dönemde Lake Placid'deki antrenmanda kalp krizi geçiren Sergei hayatını kaybetti. Meğerse babası da erken ölen Grinkov'un kalbinde genetik mirastan dolayı iki damar tıkanmıştı. Sadece 28 yaşındayken üstelik.

Katya, artık koruyucu meleğinden yoksundu. Aşkını 1996'da yayınladığı kitabı *Sergei: A Love Story* ile herkese anlatmaya çalıştı. Uzun süre de çift olarak kimseyle buza çıkmadı. Ünlü antrenör John Nicks ise onların buz üstündeki aşkını şöyle anlatacaktı:

CASABLANCA'NIN RICK VE ILSA'SININ BUZ ÜSTÜNDEKİ SURETLERİ GİBİYDİLER VE BU HİKÂYEDE DE AYRILIK VARDI.

"Onlar birbirlerini tamamlayan bir çiftti. Duygular senfonisiydiler. Antrenmana bile gitseniz, gözlerinizi kapayıp onları dinlemeniz gerekirdi sadece. Tek bir ses çıkmazdı. Buzun durumu ne olursa olsun, sadece müziği duyardınız. Özgürce ve doğal hareketlerin ardından patenleri buz üstünde tek bir çizik iz bile bırakmazlardı. Sadece o senfoninin izi kalırdı."

S

A(Z)SOSYAL BİR AŞK HİKÂYESİ: FM

FUTBOL OYUNLARI ARASINDA ONUN ÇOK ÖZEL BİR YERİ VARDIR. GENELDE YALNIZ OYNANIR, ÇOK OYNANIR, HEP OYNANIR... BAĞIMLILIK YAPAR, ZOR BIRAKILIR VE MUHABBETİ SONSUZA DEK SÜREBİLİR...

HARUN TEKİN

Bir kayıt stüdyosu düşünün. Aylarca süren çalışmanın ardından pilot vokal eşliğinde davul kaydı yapılıyor. Dört müzisyen aynı anda çalarken kaydedilebilsinler diye hazırlanmış, dört başı mamur bir ortam. Şarkıcı, kayıt odasıyla kontrol odasını ayıran camın tam önünde, ayakta. Gitarı omzunda. Önünde bir sehpa. Sehpanın üstünde bir bilgisayar. Kayda ara verilen her an, cüsseli ve ucuz bir stoper aranıyor Sarıyer için.

Güzel mi güzel bir kumsal. Aylardan temmuz. Çok iyi anlaşan bir grup insan tatilde. Oyunlar, muhabbetler, yüzmeler... Ve bir şemsiyenin altında, gölgede bir laptop. Herkesin şaşkın bakışları arasında, birisi ciddiyetle ekrana bakıyor: Çorluspor, İnönü'de kupa çeyrek finaline çıkıyor.

Uzun bir turnenin sonları. Otele varır varmaz herkes dinlenmek için yanıp tutuşurken, bir kişi, o kadar yola rağmen, park eden minibüste on dakika kadar fazla mesai yapıyor. Yapmak zorunda. Yapsın ki Adana Demirspor'u bir üst lige çıkaracak maç bitebilsin.

Veya bir bar hayal edin. Eğlenen, dans eden insanlar. Sistemden gelen güzelce bir müzik. Ve uzun süredir görmediğiniz bir arkadaşınız size hasretle sarılıp yüzünüzdeki donukluğu fark edince ikinci soru olarak – biraz kaygılı – şunu soruyor: "Her şey yolunda mı?" Bilmediği şu ki; 12 gündür, günde en az onar saat Football Manager oynamış birinin hayat damarlarından biri kesilmiş demektir.

Bu hikâyelerin hepsi gerçek. Hikâyelerdeki a(z) sosyal de benim. Yaklaşık 25 yıldır, aralıklarla futbol menajerlik oyunlarının pençesinde kıvranıyorum ve ne yalan söyleyeyim, aslında hiç de şikayetçi değilim. Bu tutkunun kaynağında futbol sevgisi olduğundan şüphem yok. Sadece kendimden değil, diğer müptelalardan da biliyorum; futbol sevmeyen biri, bu oyunu sevemez. Ama mesele bundan ibaret değil. Bir yönetme arzusunun, ideal bir dünya kurma hayalinin, kendini dış dünyadan soyutlayabilmenin, başka hiçbir şey düşünmeden odaklanabilmenin, hatta bu odaklanma sırasında fark etmeden alakasız bazı sorunları çözme ihtimalinin izleri var bu tutkuda. Ve tıpkı futbol gibi, menajerlik oyununu da herkes meşrebince oynar. Kimisi gerçek hayatta tuttuğu takımla oynar, "O kadro bende olacaktı ki..." cümlesinin test sahası olur oyun dünyası. Kimi, dünyanın en iyi takımlarından birini seçer. Bu seçim, ya kazanma bağımlılığıyla ya da fazla efor harcamadan oyundan keyif alma arzusuyla açıklanabilir ki bence ikincisi daha makbuldür.

Benim gibi bazıları ise herhalde iddiayla mazoşizmin bir karışımı olarak da

okunabilecek şekilde, alt liglerden bir takımı alıp kulübün kıt kanaat imkanlarıyla onu birkaç yıl içinde en üst lige, sonra da Avrupa'nın zirvesine çıkarmaya çalışır. Bunu yaparken hile hurdaya başvurmamak da esastır. Bucaspor'la play-off finalinde 90+5'te yediğim golle birinci ligi ıskaladığım oyunu örnek gösterebilirim. Mükemmel bir sezonun çok talihsiz finaliydi o. Ve içim kan ağlasa da o maçı 'load' edip yeniden oynamayı düşünmedim.

Futbolu bir kez olsun nizami bir sahada oynamayı deneyimleyen çoğu insan, nasıl gönül verdiği takımın forveti gol kaçırınca "O golü ben bile atarım" demeden önce yüz kere düşünürse, futbol menajerlik oyunları da hocalarla ilgili eleştirilerinizi nispeten makul seviyeye çekmenize yol açar. Adamın uğraştığı neler ve neler ve neler olduğunu hayal edebilmek, futbolu sadece bir deşarj yolu olarak yaşayan milyonlarca insan için hiç kolay değildir. Bir onu gerçekten yaşayanlar bilir, bir de menajerlik oyunu oynayanlar biraz anlar.

Anlar, çünkü bir ay içinde üç sağ bekiniz sakatlanabilir. Ya da iki yıl takip edip sözleşmesi biter bitmez kadronuza kattığınız Nijeryalı genç forvetin ilk hazırlık maçında ayağı kırılabilir. Veya sonunda bulduğuz harika kaleci antrenörünüzü büyük bir takım çat diye alıverir. Hiçbir makul isteğinizi karşılamayan yönetim kurulunuz sizi deli edebilir.

Yönetim kurulu demişken. Diyarbakırspor'un başındayım. Sene gerçekte 2003, oyunda 2019. Son 7 yılda 6 şampiyonluk, iki UEFA kupası ve bir Şampiyonlar Ligi şampiyonluğu kazanmışız. Altyapıdan yetişen Fuat adında bir stoperi yeterince uzun olmadığı ve tekniği çok iyi olduğu için orta sahanın göbeğine

ISRAR, RET, YÖNETİM KURULUNA VERİLEN ÜLTİMATOM VE DİYARBAKIRSPOR, EFSANE HOCASINI KOVAR.

koyduğumdan beri kendisi ligin en değerli oyuncusu. İşler yolunda. Hatta o kadar çok parası var ki kulübün, dünyanın en iyi forvetini almaya hazırız. Fakat almak kolay değil.

Kulübün 350 milyon euro'dan fazla parası var. Yarısından fazlası da transfer için kullanılabilir durumda. Almak istediğim Brezilyalının görünüşteki transfer bedeli 50 milyon euro civarı. Fakat, kulübünde mutlu olan çok iyi bir oyuncu için transfer bedelinin en az iki katını gözden çıkarmanız gerekiyor. Neyse ki paramız var. 80 milyon? "Hayır" diyor kulüp. 100? Hayır. 125? Hayır. Fakat 'minimum release clause' (serbest kalma bedeli) var: 150 milyon euro'yu veren oyuncuyu alır. Veriyoruz. Kontrat görüşmeleri filan derken yönetim kurulu transferi veto ediyor: Tek bir oyuncuya bu kadar para verilmezmiş. Israr, ret, yönetim kuruluna verilen ültimatom ve Diyarbakırspor efsane hocasını kovar.

Ekranın başında beş-altı dakika hareketsiz kaldığımı hatırlıyorum. Onca emek, yetiştirilen oyuncular, alınan kupalar, takımın geldiği yer, hepsi bir anda berhava oluyor. İşsizsiniz bir anda. Neyse ki oyunun yapay zekâsı beni çok uzun süre boşta bırakmıyor ve bir iki ay içinde Beşiktaş'tan gelen teklifi kabul ediyorum. Ve 2029'a kadar süren başarılı bir sürecin ardından, sadece bunun için geçen o yılların ardından, Diyarbakırspor eski hocasını tekrar takımın başına getiriyor. Mutlu son.

Fakat işte zurnanın zırt dediği yer; eğer gerçekte var olmayan oyuncularla oynamayı dert etmiyorsanız, oyunun sonu yok. Gittiği yere kadar gidiyor yani. Benim durumumda gittiği yer şunlardan biri olmuştur hep: Aşırı asosyalleştiğimi fark eden bir dostun ikazı, aşırı asosyalleşmeden muzdarip olan ben, yukarıda anlattığım türden gönül okşayan bir 'grand finale', iflah olmaz bir başarısızlık tablosu, çok çalışmam gereken bir dönemin başlaması, ya da...

Ya da o rüya, artık beynimin inceden yanmaya başladığını bana kibarca anlatan o rüya. Yanılmıyorsam o yaz Çanakkale

BİR GECE, OYUNUN ARAMA MOTORUNDA GALATASARAY İÇİN UZUN BOYLU BİR BAS GİTARİST ARARKEN BULDUM KENDİMİ.

Dardanelspor'la başarıdan başarıya koşuyorum. İstanbul boş, hava sıcak ve tatil fikri aklımın ucundan bile geçmeden günde 14 saat gibi bir ortalamayla oynuyorum. Uyumak zorunda olduğum için uyuduğum bir gece, oyunun o harika arama motorunda Galatasaray için uzun boylu bir bas gitarist ararken buldum kendimi. Gerçeği andıran bütün rüyalar gibi ürkütücüydü. Uyandığımda oyunu üç-dört seneliğine, sigarayı bırakır gibi bıraktığımı hatırlıyorum.

Tabii artık biraz daha makul süreler harcayarak oynuyorum. Son göz ağrım Altay. İki sezonda en üst lige çıktık, fakat birinci lig şampiyonluğu için 2020'ye kadar beklememiz gerekti. Şu sıralar, son iki yılın şampiyonu olan Altay'la 2021-2022 sezonunu idrak ediyoruz ve lige verilen arada oynanan kupa maçları ve yabancı sınırı beni sinir ediyor. Takımın iskeletinin en ucunda altyapıdan ellerimle büyüttüğüm Reha Dönmez (2001 doğumlu) var. Orta sahadaki vazgeçilmezim Arjantinli Nahuel Giglio (Real Madrid istiyor da vermiyoruz, 22 yaşında). Defansın belkemiği Schalke altyapısından 2.01'lik Tevfik Şen. Kalede ise şu anda gerçek dünyada Bucaspor'un kalesini koruyan ve benim oyuna göre üç-dört yıl içinde ülkenin en iyi üç kalecisinden biri haline gelecek Ömer Kahveci var. Toplam kaç saat oynadığımı burada yazacak değilim elbette ama oyunun menüsündeki bağımlılık-ölçer satırında şöyle yazıyor: "You just put the game on holiday to see these messages, didn't you?" (Mealen: Sırf burada ne yazacağını görmek için oyun içinde tatile çıktın, değil mi?)

Velhasıl tatil bu kafayla biraz zor. Oyunda da, gerçek hayatta da...

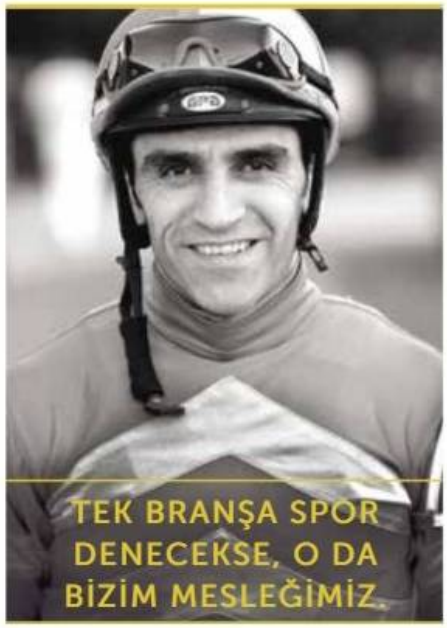
S

ATLARLA BİR HAYAT

YILLARDIR GANYANCILARIN EN GÜVENDİĞİ ADAM OLAN HALİS KARATAŞ, MESLEĞİ BIRAKMAYA NİYETLİ DEĞİL. USTA JOKEYLE ATLARI VE HAYATI KONUŞTUK

Fotoğraf Getty Images Turkey

MÜTHİŞ CAN ÖLÇER

Her şeyin başladığı yerden, hipodromdan bahsedelim; at yarışlarıyla ne zaman tanıştınız? Neden apranti okuluna gitmeye karar verdiniz ve bu tutkunuz karşısında ailenizin tutumu nasıldı?

Atçılığa aileden gelen bir yakınlığım var. Babam ve amcalarım 1975-1976 yıllarında, Franko ekürisinde seyislik yapıyorlardı. Abim de jokeydi ve benim at yarışlarıyla tanışmam da o şekilde oldu. İlk zamanlarda çok desteklemediler; annem abimden dolayı zorlukları gördüğü için "Bir aileye bir örnek yeter" diye itiraz ediyordu, ikinci oğlunun da jokey olmasını çok istemiyordu ama benim spora çok fazla yatkınlığım vardı. İstiyordum da. O zamanlar maddi olarak durumumuz iyi değildi, okuma olasılığım çok azdı. O yüzden böyle başladık işte.

Jokeylik gibi zor ve yoğun bir mesleğin temposuna nasıl ayak uyduruyorsunuz?

Haftanın üç günü yarış olan zamanlarda da her gün idman oluyordu ve onlara geliyorduk. Şimdi her gün çift yarış olunca ve seyahatleri de hesaba katınca hakikaten zor oluyor ama mental olarak kendinizi buna hazırlandığınızda bir sorun kalmıyor. "Bu benim işim" diyorsunuz. Nasıl bir banka memuru sabahın 8'inden mesai bitimine kadar işinin başında oluyorsa biz de öyleyiz.

Artan yarış sayısı ve gece yarışlarıyla ilgili fikriniz nedir?

Tabii ki görsel basının etkisi çok büyük. Televizyonda yayınlanmazken sadece buraya gelebilenler yarışları izleyebiliyordu. Daha kalabalık ve daha şenlikli bir tribün oluyordu. Şimdi ise eski coşkuyu görmek çok mümkün değil. Televizyondan izlemeyi tercih eden kişi sayısı çok. Artan yarış sayısı ve gece yarışlarına gelirsek, sahadaki at sayısının bunu kaldırabileceğini düşünmüyorum. Hem gece hem de gündüz yarışları olunca 4-5 günde bir koşan atlar bile oluyor. Eğer onlar üç haftada veya ayda bir koşuyor olsa çoğu yarış sadece 3-4 atla koşuyor olacak. Yarış sayısının bu kadar artmasına gerek olduğunu düşünmüyorum. Şu an için hazır değiliz çünkü at sayımız az. Burada, yarışseverin ilgisini en çok altılı ganyan çekiyor ve az atlı yarışlar bahsi cazip kılmıyor tabii ki. Onun için de çok fazla hipodrom olması, atların dağılması ve çok sık aralıklara koşmaları gibi durumlar ortaya çıkıyor.

Türkiye'nin en çok kazanan sporcularındansınız ama sima olarak ilgililer dışında pek bilinen biri değilsiniz. Futbolcular merkezi yerlerde rahat yürüyemez, sizde durum nasıl?

Ben de yürüyemiyorum. Kesinlikle daha rahat olmayı isterdim.

Atçılık yurt dışında elit bir spor olarak bilinirken Türkiye'de bahisle beraber anılıyor. Sporunuzun bu şekilde anılmasından rahatsız mısınız?

Ben tabii hayatımda hiç bahis oynamadığım için olaya o gözle bakmadım. Bu benim mesleğim ve ben bir sporcuyum. Maalesef ülkemizde bizi sporcu olarak kabul etmiyorlar. Kendilerine soruyorum, bu spor değilse nedir spor? Cansız topa vurmak mı sporculuk? Bana göre tek bir branşa spor denilecekse o da bizim mesleğimiz. Canlı olduğu için uykumdan, yemeğimden feragat ediyorum. İki canlı bir araya geliyor, onu anlıyorsunuz, ona isteklerinizi anlatıyorsunuz. Duygusal yönü ve her şeyiyle bunu bire bir yaşıyorsunuz.

İşin içine bahis girince insanlar illa ki size sesleniyor. Padokta "Yürü be Halis" diyenler de "Ne yaptın be Halis" diye bağıranlar da oluyor. Bu sizi nasıl etkiliyor, ne hissettiriyor?

Küfredenler de oluyor. Bu tabii ki üzücü. Ben tepki aldığım o koşuda bindiğim atı en iyi yere getirmek için tüm gücümle uğraşmışım. O gün için atın sağlığı nasıldı, başı ağrıyor muydu? At gününde miydi, yemini yedi mi? Bunlara bakan yok. Ben 500 kiloluk atı nasıl tek başıma kaldırıp da getirebilirim? Kimse işin o yönüne bakmıyor. Getirdi veya getirmedi; tüm sorumluluğu jokeye yıkıyorlar. Atın 24 saat yanında ben varmışım gibi. Sanki atın sadece jokeyi değilim; antrenmanını ben yaptırıyorum, doktoru benim, nalbantı benim, iğnesini ben yapıyorum, serumunu ben yapıyorum, yemini ben yediriyorum... Hâlbuki ben atı sadece padokta görüyorum.

İnsanlar bahislerine hayallerini bağladıkları için de böyle fazla tepki veriyorlar. Peki, hiç tehdit aldınız mı?

Hayatımda hiç almadım... Kimse tehdit etmedi, edemez de.

Herhangi bir şike teklifi?
Hiç kimse gelmedi, gelemez de.

Yine de at yarışçılığı maalesef yer yer şikeyle da anılıyor. Eskiden şikenin çok yaygın olduğu söylenir?

Eskiden dediğiniz 40 sene öncesi. O zamanla şu an bir değil. Şu an bir ikramiye kazandığımızda kimseyle muhatap olmuyoruz. Direkt olarak hesabımıza yazılıyor. O zamanlar böyle bir şey yokmuş. Yarışı kazanan atın sahibi, ikramiyeyi ne zaman isterse o zaman veriyormuş. Bazen de hiç vermezmiş. Tabii bunu yapmak doğru mu, kesinlikle değil. Bunu yapanların kendi ahlaki sorunu, ahlaksızlığı.

Bazen yine de izleyenler şüphe duyuyor. Örneğin 16 Mart Urfa yarışlarında sonucu protesto ile değişen üç koşu vardı. Tüm tedbirlere rağmen soru işaretleri oluşuyor.

Sonuçta komiserler de insan. Futbolda hakemler nasıl bariz penaltıyı es geçebiliyor veya olmayan faule düdük çalabiliyorsa bu da böyle, art niyet aramamak lazım. O gün için kararı alan komiserler kuruluna neye göre değerlendirdiklerini sormak lazım. Ben art niyet aramıyorum, bu onların yorumu. Peki bu karar doğru muydu? Bence değildi.

Bazı hayvan hakları derneklerinin at yarışları ile ilgili tepkileri oluyor, 2 Şubat 2015 günü 'Atlara özgürlük' pankartıyla son düzlüğe giren 4-5 kişilik bir grup vardı. Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

Biz burada atlara kendimizden daha iyi bakıyoruz. Hiçbir şeylerini eksik etmiyoruz. El bebek gül bebek, pamuklara sararak onları büyütüyoruz. Onun için ben hayvan hakları derneklerine atları değil de diğer hayvanları korumak adına ne yapmaları gerekiyorsa yapmalarını tavsiye ederim. 'Atlara zulüm' gibi bir şey yok. Biz sabahın 4'ünden gece yarılarına kadar buradayız. Seyisiyle tüm ekibiyle yanlarındayız ve insanların yemediği kalitede besinlerle besliyoruz. Atların zaten doğasında yarışma ruhu var. Ben o sebeple bu tepkilere katılmıyorum.

Burada esas tepki sebebi kamçı ve siz de zaten kamçı sevmeyen bir jokey olarak tanınıyorsunuz. Apranti Hişman Çizik çok sayıda kamçı kullandığı için tepki gördü. Bu konuyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Zaten TJK bu konu ile yakından ilgileniyor ve apranti eğitim merkezinde de çokça üstünde duruluyor. Konuşmalara gittiğimizde biz de bu konudan bahsediyoruz. At kamçıyla gitmez. Atı ve atın ne istediğini hissetmeniz lazım. Zaten at ilk kamçıya cevap veriyorsa ikinciyi ancak o zaman kullanırsınız. Bunu hissetmek gerekir ve Ekrem Kurt Apranti Eğitim Merkezi'nde de bunun çokça üstünde duruluyor. Ben de fazla kamçı kullanımını tasvip etmiyorum. Gelişmeler de var. Mesela mahmuz kaldırıldı. İzin verilen kamçı adedi azaltıldı. Yakında sanıyorum daha hafif, atın canını acıtmayan kamçılar yürürlüğe girecek ve onlar standart hale gelecek. O zaman tüm gücünüzle vursanız bile atın canını acıtma şansınız olmayacaktır.

En sevdiğiniz safkan hangisiydi?

Bold Pilot'ın benim jokeyliğimde, hayatımda çok ayrı bir yeri var. Hakikaten kariyerimin 8. ve 10. seneleri arasında öyle bir safkana bindim ve bu herkese nasip olmaz. Onla çok ayrı bir duygusal bağımız vardı. Ömrümün sonuna kadar unutamayacağım safkan Bold Pilot'tur. Gerçek bir yarış atı tarif etmek isterseniz Bold Pilot demeniz yeterli.

Yakın zamanda vefat eden Bold Pilot'ın sahibi eşinizin ailesiydi. Çocuklarınız da Bold Pilot'ı görmeye gidiyor muydu? Bir bağları var mıydı?

Küçük oğlumun çok bağı vardı. Mesela 3 yaşındayken bile "Atın var mı?" diye sorduklarında "Evet Bold Pilot" derdi. O kadar at varken ondan bahsederdi.

Jokeylik olmasaydı başka bir sporu dener miydiniz?
Futbolu kesin denerdim. Kesin.

Başka bir evcil hayvanınız veya çiftlik hayvanınız var mı?
Bir köpeğimiz var. Rahmetli eşim köpekleri çok severdi. Biz de çok düşkünüz ona.

Engel atlama denediniz mi?
Sanırım 1995 yılında Kemerburgaz'a rahmetli Esin Zembilci götürmüştü. O zaman bir kere denedim. Ben biraz daha sürate meyilli olduğum için beni çok fazla çekmedi.

Eşinizin vefatı hayat düzeninizi nasıl değiştirdi? Es geçtiğiniz yarış günleri oluyor mu?

Oldu ve hâlâ oluyor. Benim önceliğim çocuklarım. Eşim vefat etmeden evvel önceliğim işim diyordum ama artık çocuklarım ön planda.

YARIŞIN BÜYÜĞÜ KÜÇÜĞÜ OLMAZ. BİNDİĞİM ATI EN İYİ YERE GETİRMEYE ÇALIŞIRIM.

Son Gazi Koşusu'nda fotoyu geçer geçmez alyansınızı öpüp gökyüzünü gösterdiniz. Türkiye'nin en büyük yarışını kazandınız ama belli ki aklınızdan geçen eşinizdi. Şampiyonluğu ona hediye etmeyi yarış öncesi mi düşündünüz? Yarış nasıl geçti? Neler düşünüp neler hissettiniz?

Gazi'de bineceğim at belli olduktan sonra bir duygusallık oldu. "Bu koşuyu rahmetlim için kazanacağım" dedim ve hatta onun da bana yardım edeceği içime doğdu. Son 300'de açılmayan bir araya girdim ve normal şartlarda orası açılmazdı. Ama o gün açıldı, ben rahmetlinin açtığını düşünüyorum. Kesin parmağı vardır.

Son 10 Gazi Koşusu'nın beşi 2.30'un üstünde bitti. Bu dereceler

"Şunu yapmadan bırakmam" dediğiniz bir şey var mı?
Pek bir şey kalmadı aslında.

Mümin Çılgın ve rekoru var ortada. Kıracak mısınız?
Öyle şartlanmıyorum çünkü şartlanırsam kıramam diye korkuyorum ama içten içe de istiyorum. Üç fark kaldı. Zor tabii.

O rekoru kırmadan bırakmak istemiyorsunuz yani?
Sonuçta ben mesleğimi seviyorum ve sağlığım elverdikçe at binmeye devam etmek istiyorum.

beklenenin üstündeydi. Türkiye'deki at yarışçılığında bir gerileme var mı?

Ben dereceye çok önem vermiyorum. Geçen sene 2.40 bile bitebilirdi. Dereceyi yarış içindeki tempo belirler ve yarışta tempo yapacak atlar olmadığında yarış da hâliyle yavaş gider. Bugünlerde derecelerin ve yarış temposunun üzerinde çok duruluyor. İngiltere veya Fransa yarışlarına baktığımızda herkes sprint için son 300, hatta 200 metreyi bekliyor.

Geçen yılki Gazi'den bahsetmişken; kafanızda yarışın gidişatını öyle mi kurmuştunuz?

Kesinlikle. Her şey düşündüğüm gibi oldu. Atımın kısa bir sprinti vardı ve yarışın yavaş gitmesi benim lehimeydi. Hoş, hızlı gitse de lehime olurdu çünkü çok formda bir atım vardı, çıtayı yükselterek Gazi Koşusu'na gelmişti. Allah kısmet etti ve mutlu sona ulaştık.

'Sihirbaz' lakabıyla anılıyorsunuz ve "Okeyde ara taş, jokeyde Karataş" deyimi herkesin dilinde. Bu size nasıl hissettiriyor?

Sihir diye bir şey yok. Bu sadece iletişim. Bindiğiniz atı hissetmek, onunla konuşmak, onu dinlemek... Onunla bağdaşmanız başarıyı getiriyor. Atı hissetmezseniz başarı gelmez.

Sahadaki kadınlarla ilgili ne düşünüyorsunuz? Bir gün Gazi Şampiyonu bir kadın görecek miyiz?

Niye görmeyelim? İnşallah görürüz. Yeni yönetim kurulunun başlattığı kadın seyisler var. Onların sayısı arttıkça kadın jokeylerin de sayısı artacaktır. Yarış seyircisinin bakış açısı da değişecektir. Olmaz diye bir şey yok. 30 yıl önce gece yarışı gibi şeyler de hayal geliyordu.

Halis Karataş niye yarış seçmiyor? Maddi ve manevi olarak bu lükse sahipsiniz. Neden Grup 1 yarıştan önceki maiden yarışta da at binmeyi tercih ediyorsunuz?

Benim mesleğim jokeylik. Yarışın büyüğü küçüğü olmaz. Bindiğim atı da en iyi yere getirmeye çalışırım.

Kış mevsimi Türkiye'de atçılık açısından daha durgun geçiyor. Bu sezon yurt dışında at binmeyi düşündünüz mü hiç?

Öyle bir şey yapabilmek için buradaki hayatımın çok düzenli olması lazım. Burada iki çocuğum var ve onları bırakıp gidemem. Şu an bekâr olsam kesinlikle giderdim. En azından kendimi denemiş olurdum.

Safkan kalitesi ve jokey tekniği olarak yurt dışına kıyasla neredeyiz?

EŞİM VEFAT ETMEDEN EVVEL ÖNCELİĞİM İŞİM DİYORDUM AMA ARTIK ÇOCUKLARIM.

Şimdi jokey tekniği olarak Avrupa'nın üstündeyiz. Hakikaten jokeylerimizin hepsi çok kabiliyetli ve cesaretli. At kalitesine geldiğimizde ise atlarımıza kalitesiz demem ama yetişme yeri, beslenmesi ve iklimle alakalı farklar var. Yarışçılık anlamında tesisimiz yok; aynı yerde çalıştırıp aynı yerde koşuyoruz. Dört duvar arasında kalıyor ve atın geleceğinin çok parlak olmasını bekliyoruz. Avrupa'da ise atlar bir gün kumda, bir gün çimde, bir gün sentetikte, diğer gün engebeli zeminde, başka bir gün ise denizde çalışıyor. Atını padoğa bırakıp ona bir hürriyet verebiliyor. Atın karakteri de buna göre şekilleniyor.

Türkiye'de sizle beraber zirvede görülen jokeylerden biri Selim Kaya. Onunla ilgili ne düşünüyorsunuz ve kendisiyle diyaloğunuz nasıl?

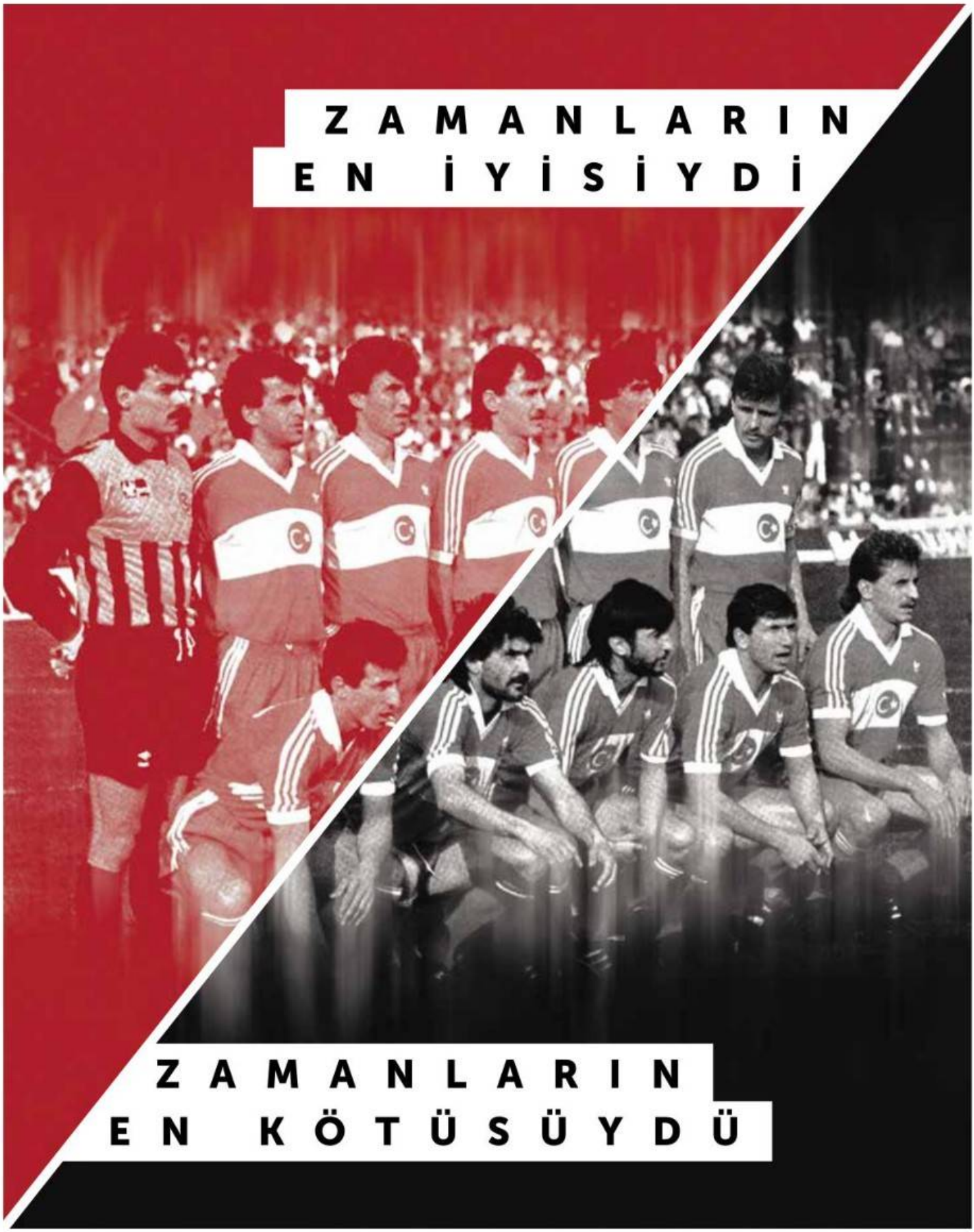
Selim, bir büyüğü olarak bana hiç kusur etmeyen bir arkadaşım. Jokeyliğine de söylenecek hiçbir şey yok, performansı ortada.

Halis Karataş'ın veliahtı kim?

Bunu ancak bıraktıktan sonra söyleyebilirim. Her arkadaşımız kabiliyetli. Bunu zaman gösterecek. Bazen yetenekli olsalar da mental sorunlar onlara engel oluyor. Baskılarla baş etmek de meziyet. En şanslı atı bulabilirsiniz, yarış size göre gider, yarış kazanılır. Seyirci, seyis, at sahibi ve yarış favorisi gibi baskıları alt ettiğinizde başarılı bir jokey olursunuz.

At yarışı bir nevi bir takım sporu. Başarıda atın ve jokeyin kalitesi ne kadar etkili? İyi bir jokey, kazanması beklenmeyen bir atla fotoyu önde geçebilir mi?

Öyle bir insan gücü olduğunu düşünmüyorum. Fakat şöyle bir şey var; tabela şansı olmayan bir ata siz kusursuz binersiniz ve favori hata yaparsa aradaki farkı kapatırsınız. O zaman tabela şansı olmayan bir atı tabelada görebiliriz. Sizinkinden güçlü bir at kusursuz bir yarış koşarsa onu geçme şansınız olmaz.

Fotoğraf Gelişim Spor

80'LER TÜRKİYE MİLLİ TAKIMI İÇİN KÂBUS GİBİYDİ. FAKAT 1990 DÜNYA KUPASI ELEMELERİ ÜLKE FUTBOLUNUN KADERİNİ DEĞİŞTİRDİ. İNSANLARA YENİDEN HEYECAN GETİREN O TAKIM, KİMİLERİNE GÖRE 2002 DÜNYA KUPASI ÜÇÜNCÜSÜ TAKIMDAN BİLE DAHA İYİYDİ AMA İTALYA BİLETİNİ SON MAÇTA KAÇIRDI. O GÜNLERİ DÖNEMİN TANIKLARINA SORDUK

ATAHAN **ALTINORDU** - KUTAY **ERSÖZ** - İLHAN **ÖZGEN**

01 GÜNAYDIN ÇOCUKLAR

"BÜYÜK TAKIMDA OYNARSAN VARSIN, OYNAMIYORSAN HİÇBİR ŞEY DEĞİLSİN."

Oğuz Çetin - Futbolcu
Bizden öncekilerin yaşantısı çok doğaçlamaydı. Gezen tozan, yiyip içen, geceleri çıkan tiplerdi. Hayat düzenleri yoktu. Biz, futbolun meslek olduğu bilincini ilk ortaya koyan nesiliz. Sonunda başarısız olundu ama kadrodakilerin çoğu işini ciddiye alan oyunculardı. Başımızda Tınaz Hoca vardı.

Tınaz Tırpan - Teknik Direktör
Biz tüm Türkiye'deki gençleri arayıp tespit ettik, seçtiklerimizi takıma monte ettik. Anadolu'da oynayan futbolcular A Milli Takım forması giymeye başladı. Oğuz'u Sakaryaspor'dayken Ümit Milli Takım için Kore'ye götürdük. İlk milli maçını orada oynadı. Oradaki arkadaşlarıyla birlikte A Milli Takım'a geçti.

Behzat Çınar - Yardımcı Antrenör
Macaristan ile bir hazırlık maçı oynadık. Son dakikalarda kaleci Fatih Uraz'ı çıkarıp Okan Gedikali'yi oyuna soktuk. Tam o anda Okan gol yedi ve maçı kaybettik. Bu maçtan sonra İstanbul medyasının Tınaz Tırpan'a karşı eli güçlendi. Ardından İstanbul'da Yunanistan'ı evire çevire öyle bir yendik ki Tınaz Abi gücü tekrar eline geçirdi.

Oğuz Çetin Sakaryaspor'dan Fenerbahçe'ye transfer olduktan bir ay sonra Yunanistan maçında ilk kez milli oldum. Tınaz Hoca'nın eleştirilmesini basın açısından normal karşılayabiliriz. Çünkü basında bir alışkanlık var, büyük takımda oynarsan varsın, oynamıyorsan hiçbir şey değilsin.

Feyyaz Uçar - Futbolcu
O takımı yaratan Tınaz Hoca'dır diyemem; hem bizde, hem Fenerbahçe'de, hem de Galatasaray'da çok iyi jenerasyonların aynı döneme denk gelmesi ana etkendi.

Yusuf Altıntaş - Futbolcu
Mustafa Denizli o aşıyı vermeseydi, Türkiye Milli Takımı o kadar başarılı olamazdı. Korkuyu yok etmişti. Tınaz Hoca çok iyi bir teknik adamdı. Biz de onu çok seviyorduk. Biraz daha kendini geliştirebilse daha iyi yerlere gelebilirdi.

Oğuz Çetin Yeni bir milli takım vardı ama kaptanlığımızı yapan Cüneyt Tanman'ın üstümüzdeki etkisi büyüktü. Kişiliğiyle, karakteriyle, gruba yaklaşımıyla takımın takım olması adına önemli bir figürdü.

Tınaz Tırpan Onlara abilik yapan Cüneyt, bugün hâlâ Türkiye futboluna hizmet veriyor. O günlerde Galatasaray'ın kaptanıydı ama 32 yaşında sadece bir resmi milli maç oynamıştı. Biz onu kaptan yaptık, o da çocuklara hem saha içi hem saha dışında liderlik etti.

Behzat Çınar Takımda çok iyi bir arkadaşlık vardı. Rıdvan (Dilmen) mesela; çok fırlamaydı ama Rıza (Çalımbay) onu tutardı. Bir sorun mu oldu, Rıza hallederdi. Rıza'nın kaptanlığını çok severdim. Antrenmanda bir bağırır, takıma çeki düzen verirdi. Bize gerek kalmazdı.

Rıdvan Dilmen - Futbolcu
Gerçekten iyi bir kadro vardı. Yaş ortalaması 26-27'ydi; oyuncuların en fit olduğu dönemler. Benim milli takım performansım Yunanistan'la oynanan hazırlık maçıyla artmıştır. Bizim için güven açısından önemli bir maçtı. 3-1 bitmişti. Ben bir gol atıp bir de asist yapmıştım. Ondan sonra morallendik. Birlikte oynamaya başladıkça uyumumuz arttı. Herkesin oyun karakterini anlamaya başlamıştık. O oyunculara bakın; 1988-89 herkesin en iyi sezonudur.

02 VE MELANKOLİ...

"O GEÇMİŞTEN GELEN OLUMSUZLUK DEVAM EDİYOR AMA..."

Rıdvan Dilmen İstanbul'da oynadığımız ilk İzlanda karşılaşması, tek kale maç oldu. Olağanüstü goller kaçırdık. 10 olacak maçtı. Direklerden döndü, penaltı kaçırdık, darmadağın ettik. Bir kere kaleye geldiler, 1-1 bitti. Bizden de Ünal (Karaman) atmıştı. Hafif nemli, yağmurlu bir havaydı. Aslında biz ilk maçtan sonra kendi dünyamızda ümitlendik, "Biz bu gruptan çıkarız" demeye, "İzlanda'yı geçebiliriz" diye düşünmeye başladık.

Tanju Çolak - Futbolcu
Unutamadığım bir maçtı. Penaltıda çok

DEPLASMANDAKİ AVUSTURYA MAÇI, TANJU VE RIDVAN İKİLİSİNİN MUHAKKAK OYNAMASI GEREKTİĞİNİ GÖSTERMİŞTİ.

TANJU ÇOLAK

heyecanlanmıştım, neticesinde de kaçırdım. Milli takım farklı duygular içeriyor. Ligin gol kralısın. İnsanların senden beklentisi yüksek. Büyük bir stres yaşıyorsun. Bu nedenle de maçta istenileni veremedim.

Oğuz Çetin Basının duygusal davrandığı dönemlerdi. Ne kadar büyük saygı duysam da, bana çok şey verdiğini kabul etsem de Tınaz Hoca o dönem strateji konusunda ciddi hatalar yaptı. O eleme grubunun stratejisi daha iyi belirlenebilirdi. O hatalar yapılmasaydı, gidişat farklı olabilirdi.

Cüneyt Memişoğlu - Yardımcı Antrenör Dünya Kupası elemelerindeki strateji, oyun planlamaları ve maç içerisindeki değişikliklerle ilgili doğru karar veremedik ve elimize geçen fırsatı kaçırdık. B planı üretip, ona göre hareket edemedik. Ne kadar yetenekli antrenör olursa olsun, bu tecrübeleri yaşaması gerekir. Deneyimsiz bir takımla Dünya Kupası mücadelesi verdik.

Oğuz Çetin İzlanda'yı yensek, Avusturya maçında baskı olmayacak. Daha ne oluyoruz, ikinci maça "Yenmeliyiz" diye çıkarsan yeniliyorsun işte.

Behzat Çınar Ben Hıncal (Uluç) Abi'yle çok iyi dosttum ama o Tınaz Hoca'yı çok ağır eleştiriyordu. Tınaz Hoca da çok konuşan bir insan değil, Hıncal Abi'ye küstüğünü nereden bileyim. *Gelişim Spor*'a verdiğim bir röportaj nedeniyle Avusturya'ya hoca ile küs gittik. Ziya Şengül fark etmiş bizim konuşmadığımızı, *Milliyet*'te "Milli Takım'da teknik arıza" diye haber yapıldı.

Oğuz Çetin Yediğimiz gollerde takım savunmasından kaynaklanan zaaflar vardı. O dönem oyuncuların birbirlerine mesafelerinde, pozisyon almalarında geçiş dönemiydi.

Behzat Çınar Maça çıktık, kısa sürede 2-0 oldu, hocayla kulübenin iki ayrı köşesinde oturuyoruz. Bana "Gel yanıma" dedi. Tanju'yu hafif sakatlığı yüzünden oynatamamıştık, "Tanju'yu sokalım" dedim. O arada 3-0 oldu, Tınaz Abi sinirlendi, "Ne yaparsan yap" dedi.

Feyyaz Uçar Rıdvan sağdan bir orta yaptı. Benim istediğim türden bir ortaydı, tam defansla kalecinin arasına... Uçarak bir kafa vuruşu yaptım. Beş yıldır deplasmanda attığımız ilk gol olması önemliydi ama bence asıl anlamı, bizim işi orada bırakmayıp maçı çevirmeye çalışmamızdı. Daha sonra bir de Tanju atınca durum bir anda 3-2 oldu..

Behzat Çınar 20 dakika kala Tanju'ya, "Hadi aslanım" dedim. "Hayır, sakatım" dedi. "Bak," dedim, "Gireceksin değiştireceksin maçı." "Hocam beni yakacaksın" dedi. "Sen kralsın. Krallık böyle zamanlarda belli olur. Hadi gir değiştir bu maçı..." dedim.

Tanju Çolak Çok özel bir maçtı. Bu maç, Tanju ve Rıdvan ikilisinin muhakkak oynaması gerektiğini göstermişti.

Behzat Çınar Tanju girdi, kükreyen bir aslan gibi... Oyunun havası bir anda değişti, Rıdvan'la ikisi mahvediyor rakibi... Önce Feyyaz, sonra Tanju attı, 3-2'ye geldi maç. Ortalık yıkılıyor, dedik ki; "4-3 olacak." Son dakikalarda Rıdvan yine bir girdi, karıştırdı ceza sahasını, onların liberosunu çalımladı, tam vuracakken bıraktı kendini. Penaltı diye kalktık ama değilmiş. Vursa kesin goldü, o garantiye almaya çalıştı.

Oğuz Çetin Pozisyonu net hatırlıyorum. Avusturya lehine olsaydı rahatlıkla verilebilecek bir pozisyondu. Bize de verilebilirdi. O pozisyona Avusturya girseydi çok rahatlıkla çalınırdı.

Rıdvan Dilmen O hakem sonra bizim başka bir maçımıza geldi. Gene böyle bir penaltı pozisyonu oldu, gene vermedi. "Viyana'daki sanki penaltıydı ama bu değildi" dedi. Ufak bir dokunuş gelmişti, düşmeyebilirdim ama rakip bana dokununca hızımı kullandım. Hakem öyle karar verdi.

Oğuz Çetin O maçtan aklımda kalan Mustafa Yücedağ'ın performansıydı. Ciddi bir performans göstermişti. "Mustafa Yücedağ'ı hatırlıyor musun?" deseniz hatırlamam ama o maçtan en çok Mustafa Yücedağ'ı hatırlıyorum.

Feyyaz Uçar O yıllarda aydınlatma sistemleri sıkıntılıydı, aşırı parlaktı ve kafayı kaldırdığın an gözüne girerdi. Biz de alışık olmadığımız için kafayı kaldırırdık, gözümüzü alırdı. Bir diğer problemimiz de vidalı krampondur. Biz belki içimizdeki 'Brezilyalılardan' dolayı lastik krampon giyeriz, vidalı ayakkabıyı çok sevmeyiz. Dikkat edin; milli maçlarda hep bizim stoperlerin ayağı kaymıştır, gol yemişizdir, hep bizim santrforların ayağı kaymıştır, gol kaçırmışızdır.

Oğuz Çetin İnsanlar bakıyorlar; oyuncular çok yetenekli ve keyif veriyor. Bir anda 3-0 olmuş ama artık 'Çanakkale geçilmez' şeklinde oynamıyorsun. Yetenekler seni öbür kaleye de taşıyor. Tamam, o geçmişten gelen olumsuzluk devam ediyor ama herkes Rıdvan'ı, Feyyaz'ı, Ünal'ı, Gökhan Keskin'i görüyor. Üç gol yedikten sonra üçüncü golü arayarak ne kadar potansiyelli olduğumuzu gösterdik.

Behzat Çınar Kampta kaldığımız otellerde çocukların ekstraları oluyordu,

Fotoğraf Gelişim Spor

onların ödemesinde sıkıntılar yaşıyorduk. Avusturya'da Tınaz Abi başta olmak üzere parayı aramızda toplayıp ödedik. Ekstra dediğim de çocukların aileleriyle yaptığı telefon konuşmaları falan.

Engin İpekoğlu - Futbolcu
Deplasmana gidiyorduk, bize fiş veriyorlardı. Biz o fişlerden başka bir şey içemiyorduk. Otelden çıkarken ekstra ödüyorduk bazen.

Tınaz Tırpan Yurt dışında kafilenin ekstra borcunu ben kendi cebimden karşılıyordum. Ama bundan kimsenin haberi olmazdı. Çocuklara "Maç sonunda sakın forma değiştirmeyin, başka formamız yok" diyorduk. Onlara o zevki tattıramıyorduk. Bu yoklukların içinde o takım büyük işler yaptı ve yediğinden fazla gol atan ilk milli takımımız oldu.

03 BAŞKALDIRIYORUM

"TINAZ ABİ'NİN TÜRKİYE ARMALI LACİVERT BLAZER CEKETİYLE HAVAYA KALKIŞI..."

Oğuz Çetin Bazı oyuncularla oynamak, oyuncunun stili nedeniyle zordur. Mesela Ünal, Türkiye futboluna gelmiş en önemli isimlerden biridir. Ama benim yapımdaki bir oyuncu için onunla oynamak kadar zor bir şey yok. Ben vermeyi ve almayı severim. Ünal bireysel oynamayı sever. İstanbul'da oynadığımız ilk Doğu Almanya maçındaki sıkıntılarımı hatırlıyorum. Yüksek işler yapabilecekken kısıtlı kaldığımı hatırlıyorum. Ama yine de golde topu Ünal'a nasıl attığımı da hatırlıyorum.

Tanju Çolak Doğu Almanya maçında iki gol attım. İkincisi, çalışılmış bir frikik golüydü. 3-1'lik galibiyetin yanında çalışmalarımızın karşılığını almak daha da çok sevindirdi.

Engin İpekoğlu Kolay maçımız yoktu ama yavaş yavaş biz de güçlü bir ekip hâline geliyorduk. O 8-0'lar bize uğramadı. Bir kaleci için şanslı bir dönemde futbol oynadım.

Fotoğraf: Depo Photos

Şenes Erzik - Dönemin TFF Başkanı
Göreve atandığım tarihle maç tarihi arasında sadece üç haftalık bir periyot vardı. Bizden önceki federasyon tarafından planlanmış olan 'Münih Kampı' projesiyle karşılaştık. Almanya'da birbirinden uzak mesafelerde, hergün 5-6 saatlik otobüs yolculukları ile gidilen ve güçsüz takımlarla yapılacak üç hazırlık maçı planlamıştı. Bu zararlı programı derhal iptal ettik. Kampı yurt içine aldık. O hafta yapılacak lig maçlarını iptal ettik. Tınaz Tırpan'la görüşerek hazırlık maçlarını oynadıktan sonra oraya gitmeyi planladık.

Engin İpekoğlu Almanlar ikinci maçı Magdeburg'a almıştı. Bunun nedeni, oranın Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerden uzak olmasıydı. Ama yine de çok sayıda vatandaşımız gelip bizi destekledi.

Rıdvan Dilmen Biz maçtan önce kazanacağımıza inanıyorduk. Ama o kadar zor geçeceğini beklemiyorduk. Goller dışında bizi çok fena yaptılar. Bize karşı çok üstün oynadılar. İlk yarıda Oğuz araya oynadı, ben gittim Tanju'ya çıkardım, o attı golü. Bir de oyunun sonlarında Tanju bana verdi, ben attım. Bir kalecinin ne kadar önemli olduğunu o gün gördük. Engin müthiş oynamıştı.

Oğuz Çetin Engin'in müthiş bir günüydü. Penaltıyı kurtardı. Rıdvan ile Tanju'nun golleri vardı. Öne geçtiğin zaman Rıdvan gibi oyuncular büyük silah. Çünkü rakip de öne çıkıyor. İkinci gol de öyle geldi.

Engin İpekoğlu Benim ilk resmi milli maçım. Tüneldeyiz, heyecandan ölüyorum. Rıdvan geldi, "Oğlum," dedi, "Bırak ne heyecanlanıyorsun, sıkma kendini." Döndüm, "Nasıl sıkmayacağım, heyecanlanacağım doğal olarak" diye cevap verdim. "Ulan boşversene, rahat ol, üç yer döneriz" dedi. Maçı 2-0 kazanınca, Rıdvan yine yanıma gelip "Ah be ikide kaldık, üç olamadı" dedi.

Tanju Çolak Türkiye, takım hâlinde o gün tarih yazdı. Rıdvan ve ben de attığımız gollerle bu tarihin bir parçası olduk. 2-0'lık sonuçla ülkeye dönmenin gururunu yaşadık. O günlerde milli takıma karşı sevgi ve güven daha fazlaydı. Biz de bu sevgiyi arkamıza aldık.

Yusuf Altıntaş O maç, inancın zaferiydi. Saha içinde birbirimizle çok iyi yardımlaştık ve golü bulunca da havaya girdik. O gün savunmada oynuyordum ama hiç zorlanmadım. Hayatımın en rahat maçlarından biriydi. Biz hep fark yediğimiz için, yendiğimiz zaman çok sevinirdik. Bu maçtan sonra da sevinç yumağı olmuştu.

Engin İpekoğlu Maçtan bir gece önce, Ayhan Bermek, "Bu maçın yıldızı sen olacaksın" dedi. Ben de bazı kurtarışlar yaptım, birkaç tanesi çarptı, bir de penaltı kurtardım. Maç sonunda bir baktım sahanın ortasında Ayhan Abi kollarını açmış, "Ben sana demedim mi?" diye bağırarak bana doğru koşuyor... Ardından hayatımda en çok gurur veren olaylardan biri yaşandı; Almanlar beni tribünlere çağırıp alkışladı.

Şenes Erzik Görevime haklı bir galibiyetle başlamak beni son derece mutlu etti. O maçta Rıdvan ve Tanju gibi uluslararası kalitedeki futbolcularımızın gösterdikleri üstün performans ve kalecimiz Engin'in penaltı kurtarması çok önemliydi.

Behzat Çınar Maçtan sonra Ümit Milli Takım futbolcuları otelin kapısında Tınaz Abi'yi omuzlara aldılar. Tınaz Abi'nin Türkiye armalı lacivert blazer ceketiyle havaya kalkışı, eski öğrencilerinin ona sahip çıkışı unutamadığım anlardandır...

Feyyaz Uçar Federasyonun görevlisi Engin Berberoğlu, galibiyetin ardından bana para verdi ve çocukları gezdirmemi söyledi. Gezdik, tozduk, eğlendik, gece kulübüne gittik, kutlamalar yaptık, bahşişler dağıttık ama o parayı bitiremedik.

04 BELALIM

"TÜRKİYE MEDYASININ O MANAVLAR, MARANGOZLAR DEDİĞİ ADAMLAR..."

Engin İpekoğlu Doğu Almanya maçlarından sonra müthiş bir özgüven kazanmıştık. Öyle bir dolduruşa geldik, öyle başlıklar atılmaya başlandı ki SSCB'yi yeneceğimizden emin olduk. Tabii ki her zaman kazanmak için sahaya çıkarız ama bir stratejik oynamak var, bir de Kızılderili gibi topluca saldırmak var. Üstelik SSCB de beraberliğe razıydı. Biz razı olmadık.

Oğuz Çetin O maçta oynamadım. Oynamam için her şeyi yapmıştık ama oynamamanın daha doğru olduğuna karar verildi.

Rıdvan Dilmen Çok zorladık ama fazla da pozisyona giremedik. Bana ikili adam markajı verdiler. Kısır bir oyun oldu. Bizden daha iyi takımdılar. Berabere bitirsek iyiydi ama biz kazanmaya oynadık. Kazanmak için de pozisyona girmek lazım. Bizi ikinci bölgeye kadar getirdiler ama birinci bölgelerine giremedik. Onlar bir kere gelip gol yaptılar.

Yusuf Altıntaş SSCB dünyanın en iyi takımlarından biriydi. Tam bir beraberlik maçıydı ama haybeye yenildik o takıma.

Feyyaz Uçar SSCB maçından önce yine vida problemi çıktı. Bizim alüminyum vidalı kramponlarımız vardır, hâlâ da kullanılır. O maçta hakem bu vidaları kabul etmedi ve değiştirtti. Ben de maç sırasında bu yüzden sıkıntılar yaşadım.

Behzat Çınar Şenes Bey, İzlanda'ya gitmemiz için özel bir uçak ayarlamış... Uçağa girer girmez bütün kulüp başkanları ve gazetecilerin davet edildiğini gördüm. Herkes elinde içkiler, purolar, futbolcularla birlikte oturuyor. Kimse olayın farkında değil! Şenes Erzik şimdiki tecrübesiyle o organizasyonu yapmazdı.

Şenes Erzik O organizasyon asla bir hata değildi. İzlanda deplasmanı ile yeni dönemi başlattığımızı düşünüyorum. Bu girişimi iki yönlü düşünmek gerekiyor. Hem milli takımımıza verdiğimiz değeri, hem de milli takıma hizmet vermiş kişilere gösterdiğimiz vefayı anlatmak açısından önemliydi.

Behzat Çınar Ben İzlanda'ya daha önceden gitmiştim. Antrenman yapılacak yerden yenecek yemeklere kadar hepsi tamamdı. Fakat kafile ile oraya gidince bizi çok kötü bir sahaya götürdüler.

Oğuz Çetin Her türlü kazanabileceğimiz bir maçı kaybettik. Zeminin iyi olmamasına rağmen iki topumuz direkten döndü. Onun dışında da pozisyonlarımız oldu. Mustafa Yücedağ, o gün de iyi oynadı. Kolektif oyunun içinde yoktu, bireyseldi ama yine de başarılı bir maç çıkarmıştı.

Cüneyt Memişoğlu Tanju ve Rıdvan, sakatlıkları nedeniyle kadroda yoktu. Biz, Feyyaz ve Hasan Vezir üzerinde fikir birliği ettiğimizi belirttik ama Tınaz Hoca, Fenerbahçe'de orta saha oynayan Hakan Tecimer'i forvet olarak tercih etti. 1-0 yenik duruma düşünce hocanın yanına gidip Feyyaz'ı oyuna almamız gerektiğini belirttim ama biraz daha beklememizi söyledi. İkinci golü de yedik, sonra Feyyaz'ı oyuna soktuk.

Feyyaz Uçar Rıdvan hasta, Tanju sakattı. Normalde onlardan biri olmadığında ben oynuyordum. O maçta Hasan ve Hakan'ın çift santrfor olmasının nedeni, bir önceki hafta Avrupa Kupası maçında ikisinin de gol atmasıydı. Fenerbahçe ve Galatasaray medyası

Fotoğraf Gelişim Spor

da Tınaz Tırpan'ı biraz yönlendirdi. Son bölümde oyuna girdim, gol attım ama yetmedi.

Behzat Çınar O hafta Hakan çok güzel bir gol atmıştı ve basın da onunla ilgili çok güzel şeyler yazdı. Tınaz Abi de bunun tesirinde kaldı kanımca. Rıdvan'ın ciğerlerinde bir problem oldu. Fenerbahçe'den de baskı olduğunu tahmin ediyorum. Tanju da gelmemişti. Eğer ikisi gelseydi, o maçı alırdık.

Rıdvan Dilmen Tanju'nun da benim de en fit olduğumuz yıldı ama o maçta Tanju sakattı, Almanya'ya Wohlfahrt'a tedavi olmaya gitmişti. Ben astım olmuştum, o yüzden hastanedeydim. Uğur (Tütüneker) da yoktu.

Engin İpekoğlu Rıdvan yok, Tanju yok, Uğur yok. Ama her şeye rağmen o maçı bizim kazanmamız gerekiyordu. Çok kötü başladık. İlk yarı 0-0'dı galiba tam hatırlamıyorum. Ama enteresan da bir gol kaçırdık. Ünal'dı sanırım, şaka gibiydi. Altıpasın içinden atamadı. Şanssız bir maçtı. Ama ne kadar şanssız olsak da İzlanda'yı yenmemiz lazımdı.

Rıdvan Dilmen O elemeleri forse eden bendim. Ama bunun için çevremde de iyi futbolcuların olması lazım. İddia ediyorum; o futbolculardan kurulan takım, Türkiye Ligi'nde her sene şampiyon olur. Tarihin en önemli milli takımlarından bir tanesidir.

Oğuz Çetin Hasan'ın Galatasaray'a gidişi bizi psikolojik olarak çok etkilemişti. Milli takımda bir araya gelince soğukluk vardı. Hasan sana sırt dönmüş gitmiş sonuçta. Bu sahaya yansımaz ama bilinçaltında bazı şeyler vardır. Ama İzlanda maçında bir başarısızlık varsa buna bağlamak yanlış olur.

Feyyaz Uçar Galatasaray-Fenerbahçe rekabetinden dolayı biz Beşiktaşlı oyuncular olarak hep aradaydık. Her iki takım oyuncularıyla da onların birbirleriyle olduğundan daha samimiydik. Galatasaraylılar ve Fenerbahçeliler kendi aralarındaki rekabetten dolayı çok yakın değillerdi.

Engin İpekoğlu Basın, İzlanda ile oynarken "Balıkçılar geldi" falan yazardı. Her dönem öyle oldu. Türkiye'de yerel basında çıkan haberler dahi adamların kulağına gidiyor. Onlara doğal motivasyon oluyor. İzlanda öyle eften püften bir takım da değil. Saha da rezildi zaten.

Oğuz Çetin Türkiye'de şu bilinmiyor; Avrupa'da her insan temel eğitimi almak zorunda. O meslek, onun hayatı boyunca mesleğidir. O İzlanda'nın itfaiyecileri, marangozları, temel eğitimini almış, 16 yaşından sonra iki yıl meslek okumuş ve bir mesleğe sahip olmuş ama futbolcu olduğu için futbolcuğu yürüten insanlar.

Feyyaz Uçar Türkiye medyasının o manavlar, marangozlar dediği adamlar yendi bizi.

Behzat Çınar Maçı kaybettik, Tınaz Abi büyük bir şok yaşadı ve istifa etti. Biz de teselli etmeye çalışıyoruz. Neyse ki sonra kabul edilmedi bu istifa. O maçı kaybedince her şey bitti havası oldu, işimiz çok zora girdi.

Engin İpekoğlu Hoca bıraktı. O dönem faciaydı. Hepimiz destek verdik. Sonuçta destek verilmeyecek bir insan değildi ki! Tanju ile Rıdvan olsaydı çok daha farklı olurdu. Zaten Rıdvan oynasaydı alırdık maçı.

Oğuz Çetin İzlanda maçından sonra gelgitler oldu. Hocanın evi taşlandı. O yılların en büyük handikapı; ya diptesin, ya zirvede. Tınaz Hoca da bunun zorluklarını yaşadı. Herkes İzlanda'yı bu kadar aşağılarken, sen orada yeniliyorsun. Hepimizin gardının düştüğü, moralinin bozduğu bir döneme girdik.

Rıdvan Dilmen'in Avusturya maçındaki kafa golü.

Tınaz Tırpan Takım gol yiyince benim evimi taşlamaya gidiyorlar. Demek ki bu çocuklar, insanlara çok büyük umutlar vermişler. Düşündüm istifayı ama görevden kaçmadım. Bu ülke insanına bir umut vermişiz, o umudu zirveye taşımak için çaba sarf ettik, olmadı. Umudu yeşertebilmek de önemlidir.

05 GÜNEŞLİ BİR RESİM ÇİZ BANA

"TÜRKİYE FUTBOL TARİHİNİN EN ÖZEL ATMOSFERLERİNDEN BİRİ..."

Oğuz Çetin Avusturya maçında stadyum ağzına kadar doluydu. O dönemin futbolseverleri her şeye rağmen takıma ilgi gösteriyordu. Milli maç dediğin zaman akan sular dururdu. Taraftar, Fenerbahçeli Oğuz'a değil, milli takım oyuncusu Oğuz'a bakardı.

Rıdvan Dilmen Ali Sami Yen'deydi maç. Çok erken saatte stadyum dolmuştu. Milli takım seyircisinin en çok geldiği maçlardı onlar. Hazırlık kamplarını biz Çorlu'da, Silivri'de, Ankara 19 Mayıs'ta, Ali Sami Yen'de yapıyorduk. O zaman idmanlarda 20 bine yakın seyirci oluyordu. O kadar güveniyorlardı bize.

Feyyaz Uçar Türkiye futbol tarihinin en özel atmosferlerinden biriydi. Tribünler hınca

hınç dolmuş, tezahüratlar hiç susmuyor, takım hâlinde de harika oynuyoruz, 3-0'lık net bir galibiyet, birbirinden güzel goller... Hiçbirimizin unutamayacağı, oldukça keyifli bir maçtı. Hayatımda ilk aklıma gelen 3-4 maçtan biridir.

Engin İpekoğlu Geçenlerde o maça televizyonda denk geldim. Sahanın içi, pistin kenarları bile dolu. Böyle bir şey yok!

Oğuz Çetin Rıdvan muhteşem bir performans göstermişti. Ne zaman nereye koşacağını çok iyi bildiği için ben de onu çok iyi yönlendirebiliyordum. İki gol attı. İkincide Herzog topu ayağından açtı, ben hafif dibine girerek topu ondan kurtarıp Rıdvan'ın önüne bıraktım. Bir an topu dürtsem, sonra oynayayım desem ofsayta düşecek. Orada ben değil de başkası olsa topu kurtardığında başka bir şey yapardı. Ama benim kafamda hep önümde oynayan oyuncular vardı.

Rıdvan Dilmen Oğuz topu bir saniye geç atsa ofsayta düşeceğim, bir saniye önce atsa rakip alabilir. Zamanlaması müthişti. Sol ayağıyla atmıştı topu. Eğer normalde kullandığı sağ ayağıyla atmayı düşünse ben ofsayta düşerdim. Gol de penaltı vuruşu gibiydi. Kaleci sağına bekledi. Ben ayağımla ona sağı gösterdim, o oraya gitti. Kafaya koymuştum sola atmayı ama giderken de "Ben bunu sağa nasıl yatırırım?" diye düşünerek gittim. O kaleci, Lindenberger, turnuvanın Dasayev dahil en iyi kalecisiydi.

Oğuz Çetin Rıdvan ayrı bir konudur benim için. Mesela Avrupa'da; Ronaldo, Figo, Zidane, hepsi muhteşem, hiçbirine laf söylemem ama Messi ayrı bir şeydir. Bizim dönemde de hepimiz muhteşemiz ama Rıdvan ayrı bir şey. Rıdvan benim için Messi'dir. Ama öyle yerlerden geldi ki, onun da ciddiyet disiplin gibi konularda bazı sıkıntıları vardı. Bireysel olarak ayrıydı.

Tanju Çolak Rıdvan'ın devleştiği, hayatındaki ilk kafa golünü attığı maçtı. Hakikaten tarihi bir maçtı. Avusturya'yı ezmiştik. Onlar da şaşırmıştı buna.

Rıdvan Dilmen Soyunma odasında "3 tane atacağız, ben bunları yerle bir ederim" dedim. Kapanan takımlara karşı uzun santrforumuz yoktu ama Beşiktaş da o dönem uzun santrforu olmadan çok kafa golü atardı. Benim Avusturya'ya attığım gol Beşiktaş golüdür mesela. Rıza ortalamıştı. O golün hazırlanışında muhteşem bir set hücum var. Topun soldan sağa geçişi falan...

Engin İpekoğlu Ben Avusturya'da yetişmiş, futbola başlamış biri olarak onları yendiğimizde çok farklı bir gurur hissetmiştim.

Şenes Erzik O maç için FIFA Başkanvekili David Will gözlemci olarak Türkiye'ye gelmişti. Kendisi eski bir dostumdur. Maç sonrasında, SSCB maçımızın Avusturya ile aramızdaki puan rekabeti sebebiyle aynı gün ve aynı saatte oynanması gerektiğini söyledim. Kendisi bana bu konuyla ilgileneceğini belirtti. Ve sözünde durarak talebimizin kabülünü sağladı.

RÜYALARDA BULUŞURUZ

"GİDECEĞİMİZ GÖZÜKÜYORKEN GİTMEMEK AYIP."

Cüneyt Memişoğlu SSCB maçından önce 15 günlük kamp dönemi vardı ve bu planlama yanlıştı. Adama 15 gün antrenman yaptırıyorsun sonra sahada yürüyor.

Oğuz Çetin Kamplar öldürüyordu bizi. Hele böyle final maçları öncesinde... İki hafta önceden kampa alıyorlardı. Aslında konsantrasyonun yükseleceğini düşünüyorsun ama aksine stresten performansın düşüyor.

Rıdvan Dilmen Birlikteliğimiz o kadar iyiydi ki; biz, 15 gün kamp olsun diye dua ederdik.

Kamplara okey takımlarıyla giderdik. Ayrı takımlardan on kişi toplanıp akşamlara kadar muhabbet ederdik.

Engin İpekoğlu "Hadi milli maç olsun da bir an önce kampa gidelim" diye düşünen arkadaşlarımız vardı, ben de onlardan biriydim. Kağıt üzerinde ikişer kişilik odalarda kalıyorduk ama gerçekte 10-15 kişi aynı odada toplanırdık. Her türlü oyun, muhabbet...

Oğuz Çetin İlk yarı 0-0'dı. Devrede "Artık bu maçı kazanmamız lazım" dendi. O haber geldikten sonra devre arası konuşması yapıldı. Oyuncu değişikliği yaptık mı hatırlamıyorum ama "Bu maçı almalıyız arkadaşlar" duygusuyla başladık. O arada da iki tane yedik.

Cüneyt Memişoğlu Bizim SSCB'yi yenmemiz, Avusturya'nın da Doğu Almanya'yı 5-0 yenmesi halinde İtalya'ya biz ve Avusturya gidecektik. İkinci yarıda Avusturya'nın 3-0 önde olduğu haberi gelince, SSCB oyunu hızlandırdı ve kadrosunun kalitesini kullanarak 2-0 kazandı.

Oğuz Çetin Maçtan sonra üzüldük ama olayın oraya gittiğini de görüyorsun. Hepimiz, "İzlanda'yı iki maçta da yenemezsen, son maça kalırsan, olacağı budur" demişizdir. Önemli bir fırsatı kaçırdığımızın bilincindeydik. Gideceğimiz gözüküyorken gitmemek ayıp. İşte İzlanda maçı...

Fotoğraf Gelişim Spor

Cüneyt Memişoğlu Deplasmandaki SSCB maçından önce *Fotospor* bir yarışma yapmış, Recep (Çetin) de 'En Çirkin Oyuncu' seçilmiş. Recep geldi, görmüş gazeteyi. Sinirli bir şekilde "Ben bunları mahkemeye vereceğim!" dedi. Metin Tekin de "Kardeşim, mahkemeye vereceksin de hâkime ne diyeceksin?" dedi.

Behzat Çınar Ben o takımdaki Beşiktaşlılara hayrandım. Recep çok güzel insandı. Gazeteleri toplattım ama Recep görmüş, çok üzülmüştü. Bütünleşmek lazımdı, medya dahi bizimle bütünleşmeliydi.

Rıdvan Dilmen O maça kulüp yöneticileri bile gelmişti. Maç iyi de gidiyordu, hatta benim bir frikiğimi Dasayev çıkarmıştı. Derken iki gol yedik. Ben dâhil birkaç kişinin sakatlığı vardı ama maça yetişmiştik. Feyyaz ile ikimiz oynamıştık, Tanju kenardaydı. Fena değildik.

Tanju Çolak Sonuçların iyi olması futbolcuların özgüvenini, birbirleri ile kaynaşmasını daha kolay bir hâle getirir ve inanmaya neden olur. İnandık ama rakip de SSCB'ydi. Giderken puan alacağımızı söylüyorduk. Ben ve birkaç oyuncu daha oynamadı ve yenildik.

Engin İpekoğlu Protasov vuruyor benden dönüyor sonra Gökhan'a çarpıyor gol oluyor. Bir tanesi öyle. Diğerini hatırlamıyorum. Genelde yenilen goller hatırlanmazmış. Ama işin o maça kalmaması gerekiyordu. Beraberlik yetiyor olsaydı, belki bir puanı oradan çıkartırdık. 3-0 yendiğimiz takımın bizim yerimize kupaya gitmesi adama koyuyor.

Feyyaz Uçar İşi o maça bırakmamamız lazımdı. Elenmemize asıl sebep olan maçlar İzlanda maçlarıdır.

07

KURDUĞUM HAYALLER

"O TAKIM BUNU HAKETMEMİŞTİ."

Tınaz Tırpan Eşit şartlarda mücadele etmedik. Avusturya, Dünya Kupası'na bizim hakkımızı çiğneyerek gitti. Birçok maçta tiyatro oynandı, federasyon biraz dikkatli olup bunlara izin vermeseydi farklı bir son olurdu. Neyse artık, geçti gitti.

Cüneyt Memişoğlu 1990 Dünya Kupası'nda oynanan futbol çok kısırdı. Formda bir Tanju ve Rıdvan ile çok iyi işler yapacağımıza inanıyordum. Bu başarısızlığı, kariyerimin her anında hissettim

.

Feyyaz Uçar O takımda çok özel yeteneğe sahip oyuncularımız vardı. Yazık oldu. Geleceğe bir etki bırakamadık. Elemelerde ne yaparsan yap, Dünya Kupası'na katılamadığın sürece bir şey değiştiremezsin. Ama ülkeye milli takımın da bir şeyler başarılabileceği duygusunu belki yaratmışızdır.

Oğuz Çetin Fatih Terim'in elindeki nesil, yetenekli bir gruptu. Türkiye'ye çok güzel şeyler yaşattılar. Ama bizim yeteneklerimiz daha farklıydı.

Yusuf Altıntaş Bana göre Rıdvan gelmiş geçmiş en büyük futbolculardan biri... Tanju gibi golcü gelmedi... Çok yetenekli futbolcular vardı ama milli takımda bir şeyler eksik kalıyordu. Yine de kupada başarılı olurduk.

DÜNYA KUPASI'NDA OYNANAN FUTBOL ÇOK KISIRDI. FORMDA BİR TANJU VE RIDVAN İLE ÇOK İYİ İŞLER YAPABİLİRDİK.

CÜNEYT MEMİŞOĞLU

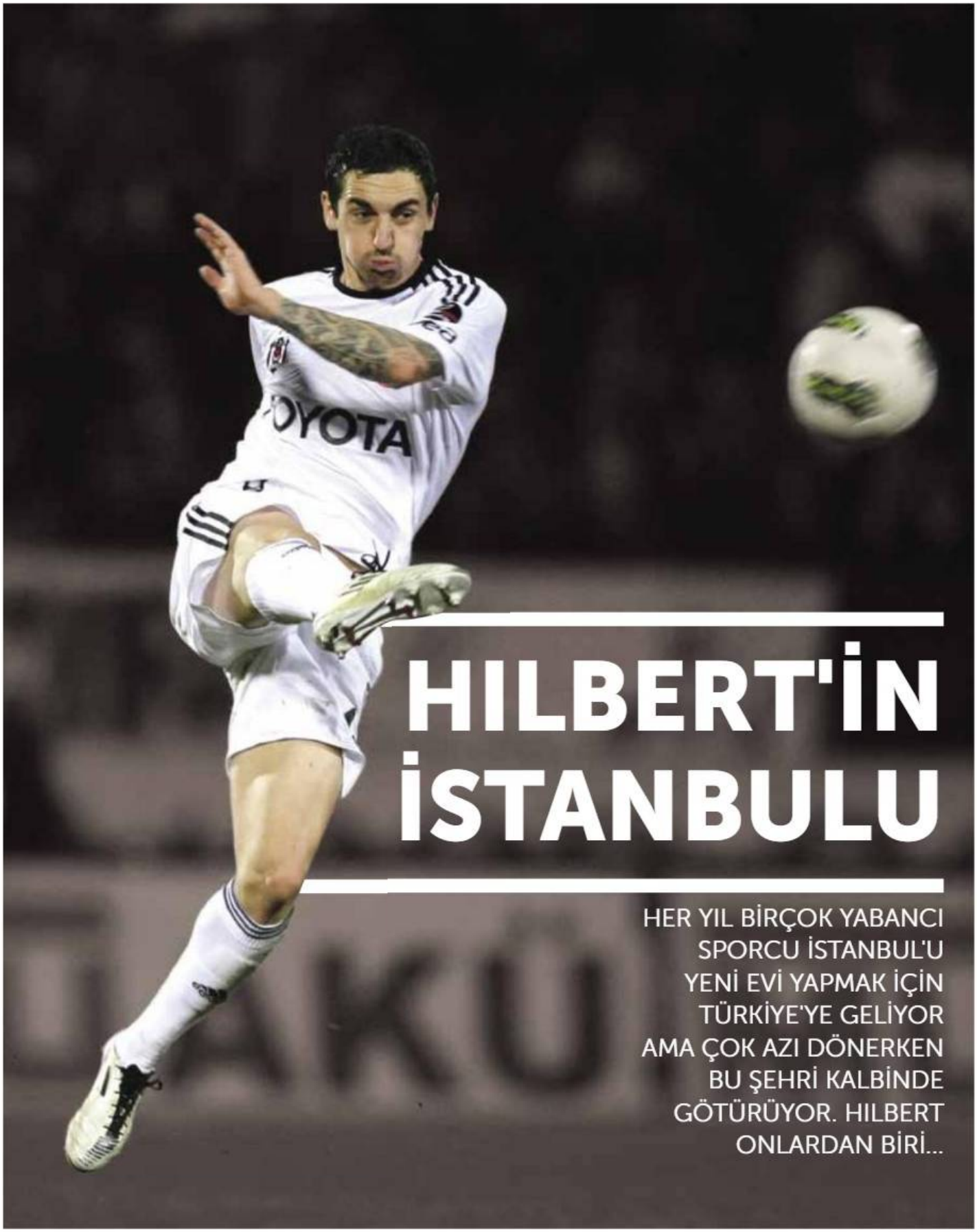
Engin İpekoğlu Euro 96'ya gidince futbolcularımız yurt dışına transfer yapma imkânı buldu. İtalya'ya gitseydik eminim ki 4-5 oyuncumuz transfer teklifi alırdı, futboldaki devrim daha erken gerçekleşecekti. Mesela Rıdvan'ı, Oğuz'u, Tanju'yu, Ünal'ı Avrupa'da almayacak takım ben düşünemiyorum.

Behzat Çınar 2002'de Dünya Kupası'nda üçüncü olan takım ile karşılaştırırsak kendi takımımı överim! Bir Rıdvan gelmedi mesela. Ama Rıdvan, bildiği kadar baktı kendine. Eğer iyi baksa çok başka noktalarda olabilirdi.

Şenes Erzik TFF yönetimine geldiğimizde, tamamen farklı bir yapılanma için kolları sıvadık. Dolayısıyla her şeyi yeniden kurgulamamız gerekiyordu. Yeni yapılanmamızda Jupp Derwall ve Sepp Piontek görev aldığı için Tınaz Tırpan'a hizmetlerinden dolayı teşekkür ettik ve yollarımızı ayırdık.

Oğuz Çetin Bizim gibi yetenekli oyuncuların, çok şeyi başarabilecek bir grubun heba olduğu bir dönemdi. Boşa geçti. Sonraki dönemin o nesle faturası daha ağır oldu. Çünkü o başarısızlıktan sonraki dönem daha da kötüydü. Milli takımın ivmesinin artması gerekirken, dip yaptığı bir dönem başladı. Fatih Terim gelince de bizim grubu direkt yok saydı. Ben kaptan olarak devam ettim ama o arkadaşlarım bunu hak etmemişi. Galatasaraylı oyuncuların beraber olması sayesinde bizden sonraki nesli 2002'ye kadar tepe tepe kullandılar. O nesil bitince yine açıkta kaldık. Nesilleri kırmadan geçişleri sağlamak lazım

S

HILBERT'İN İSTANBULU

HER YIL BİRÇOK YABANCI SPORCU İSTANBUL'U YENİ EVİ YAPMAK İÇİN TÜRKİYE'YE GELİYOR AMA ÇOK AZI DÖNERKEN BU ŞEHRİ KALBİNDE GÖTÜRÜYOR. HILBERT ONLARDAN BİRİ...

Fotoğraf DepoPhotos

FATİH DEMİRELİ

Roberto, İstanbul'a geldiğinde düşündüğün ilk şey ne oldu?

Aklıma ilk gelen şey, "Aman Tanrım, burası ne kadar büyük bir yer. Bu trafik ne böyle!" idi. Beynimden vurulmuşa dönmüştüm. Daha önce Almanya'da büyük bir şehirde yaşasanız da fark etmiyor. İstanbul'da 20 milyon insan var ve hepsini aynı anda dışarıda görüyor gibisiniz, bu inanılmaz bir duygu. Bende ilk günden beri var olan "Vay be!" hissi oldu.

Bu "Vay be!" duygusu ne kadar sürdü?

Aslında son güne kadar sürdü. Bir müddet sonra, şehri tanımaya başladıkça özel yerlerini öğreniyorsun ve sonunda İstanbul'a âşık oluyorsun.

İstanbul'da geçirdiğin sürede seni gerçekten en çok şaşırtan ne oldu?

İnsanlar! 'Oldukları gibi oldukları' gerçeğini beklemiyordum.

İnsanlar... Nasıllar ki?

Bugün bana hâlâ "Türkiye düşündüğümüz gibi bir yer mi" ya da "Türkler sandığımız gibi insanlar mı" şeklinde sorular geliyor. Ben de onlara "Siz nasıl zannediyorsunuz ki" diye soruyorum. Gelen cevaplar gösteriyor ki bu soruları soranlarda Türkiye'nin aşırı dindar, dış dünyaya kapalı, sadece içe dönük, tutucu bir toplum olduğuna dair bir önyargı var. Ancak ben tam tersi bir Türkiye tanıdım. Örnek vermem gerekirse; bana hep, Müslümanların Hristiyanları kabul etmediği söylenirdi. Oysa buraya geldikten sonra ne kadar çok kilisenin bulunduğunu gördüm. Bu bile beni şaşırttı.

İstanbul'da yaşarken kendi kültüründen olanlarla buluşma fırsatı buldun mu?

Tabii. Beni ve ailemi birçok misafirimiz ziyaret etti bu süre içinde. Genelde Ayasoyfa'yı, Sultanahmet'i, Kapalıçarşı'yı görmek istediler. Şanslıyım ki Beşiktaş'taki antrenman saatlerimiz buraları gezmek için çok müsaitti. Vapura atlayıp Eminönü'ne gidiyorduk.

İstanbul'da kendi kültürümüze birçok yeni güzellik kattık.

Münih'teyken bazen Türkiye'deki kaosu özlüyorum. Sen de ailenle Köln'de yaşıyorsun. Senin durumun nasıl?

Türkiye'de üç yıl yaşadıktan sonra Almanya'ya alışmak sancılı bir süreçti. Her şey organize, düzenli, kurallara göre... Türkiye'de de kurallar var ama birçok noktada daha esnekler. Bana göre, Almanlardan daha iyi yakaladılar ikisinin ortasını.

Düzen konusunda bizi örnek göstermek! Bunu okuyanların gözleri yaşaracak!

Almanya'da yapmak istediğin her şey için resmî bir makamdan izin almak zorundasın. O izni aldığın zaman işin ilerliyor. Türkiye'de izin alsan bile bazen işlerin peşinden koşuyorsun. Bu biraz yorucu.

Türkiye'ye gelen birçok yabancı oyuncu tercümanlarla ömür geçiriyor, dili öğrenmiyor ya da öğrenemiyorlar. Sen ve ailen neden rahatı seçmediniz?

Her şeyden önce bunu bir eğitim olarak görmek gerekiyordu. Öğreneceğin her yeni dil hayatına artılar katıyor. Benim de tercümanım vardı, özellikle bürokratik birçok işlemde çok yardımcı olmuştu. Öte yandan, insanlara onlarla uyum içinde olmak istediğinizi ve kendinizi onlardan biri olarak gördüğünüzü hissettirmeniz gerekiyor. Dil öğrenme konusunda kimi zaman tembellik yapmış olsam da bir yerden bir yere kolaylıkla gidebilecek kadar öğrendim Türkçeyi. Her şeyi anlıyorum ama eşim bana oranla daha iyi konuşuyor. Aslında ikimiz de dilbilgisinde sorun yaşıyoruz ama bir isteğimiz olduğunda Türkçeyi kullanıyorduk.

Takım arkadaşların Hakan Çalhanoğlu ve Ömer Toprak'la pratik yapıyor musun?

İkisi de benden bir şey saklayamaz, konuştukları her şeyi anlıyorum!

Fotoğraf Getty Images Turkey

TÜRKİYE'DE DE KURALLAR VAR AMA BİRÇOK NOKTADA DAHA ESNEKLER.

Fabian Ernst, Beşiktaş'a geldikten sonra efsaneleşti, oysa Almanya'da işler iyi gitmemişti. Sen de zor bir süreçten sonra Almanya'yı terk edip Türkiye'ye geldin. Genel bir algıya göre Türkiye birçok futbolcu için son durak ama sen Beşiktaş'tan tekrar Almanya'ya döndün, üstelik önemli bir kulübe gittin. Bazı klişeleri yıktığını düşünüyor musun?

Kesinlikle. Birçok kişi Türkiye'ye giden bir futbolcunun piyasadan kaybolduğunu düşünür. Bir yere kadar hak veriyorum ama bu Türkiye'deki ligin kötülüğü nedeniyle oluşmuş bir algı değil. Bu Türk futbolunun uluslararası medya tarafından yeterli ilgi görmemesine bağlı bir sorun. Benim şansım yaver gitti ama

GUTI TAM 16 YIL REAL MADRID'DE TOP KOŞTURMUŞ VE NEREDEYSE BİR FUTBOLCUNUN KAZANABİLECEĞİ HER ŞEYİ ELDE ETMİŞ.

benimle beraber, klişelerden oluşmuş bir duvarın da yıkıldığını düşünüyorum.

Peki sen hangi duygularla Beşiktaş'a gitmiştin?

Zorlu bir Stuttgart serüveninden sonra yeni bir tecrübe aramıştım ve bunu Beşiktaş'ta buldum. 'Burası kariyerimin son noktası' duygusu kesinlikle hâkim değildi... Zaten etrafımda çok iyi çalışan bir ekip var ve tekrar Bundesliga'ya dönmem konusunda bizzat yardımcı oldular.

Ricardo Quaresma'nın arkasında, aynı kanatta oynamak nasıldı?

Ricardo inanılmaz iyi bir futbolcu. Meziyetlerini iyi kullansaydı dünyanın en büyük kulüplerinde uzun soluklu oynayabilirdi. Onunla oynamak güzeldi, çünkü top ne zaman ayağına gelse mutlaka bir şey yapacağını biliyordunuz. Fakat Ricardo hücumu defansa tercih eden bir futbolcu ve itiraf etmeliyim ki ses tellerimi bu yüzden tahrip ettiğim doğrudur.

Bir Trabzonspor maçında dakikalarca Ricardo'ya bağırdın, duymadı ya da duymamazlıktan geldi. Buna dayanamayan Guti de Ricardo'ya bağırmaya başladı ve olayı çözen isim oldu. Guti'ye teşekkür ettin mi?

Guti'nin yardımcı olmasını bekliyordum zaten. Ben saha içinde de oyuncularla hep iyi anlaştım. Ricardo büyük kulüplerde oynamış, önemli kupalar kazanmış bir isim. Keza Guti de tam 16 yıl Real Madrid'de top koşturmuş ve neredeyse bir futbolcunun kazanabileceği her şeyi elde etmiş. Bu iki isim de benim futbol anlayışıma her zaman saygı duydular.

Taraftarlar sana 'Panzer' ve 'Alman Treni' gibi lakapları layık gördü çünkü durmadan koşan bir isimdin. Senin gibi aktif ve mücadeleci futbolcuları sever Beşiktaş taraftarı. Sen de hissettin mi?

Bu konuda güzel örnekler var aklımda. İbrahim Üzülmez bu örneklerden biri. İbo; mantalite, mücadele ve azim konusunda benim için örnek bir futbolcudur. Beşiktaş'ta iyi anılmak ve kabul görmek istiyorsanız öncelikle bunları sahaya yansıtmalısınız.

Beşiktaş taraftarı, kararlılığını ve duruşunu Gezi döneminde de ortaya koydu. Senin Türkiye'den gittiğin döneme denk geldi olaylar ama neler yaşandığını takip edebildin mi?

İstanbul'da çok sayıda arkadaşımız var ve onlar olanlar konusunda bizi ilk ağızdan bilgilendirdiler, tüm gelişmelerden sürekli haberdar ettiler. Söylemem gerekir ki *İstanbul United* filmini de izledim ve çok beğendim. Yıllarca adeta düşman gibi yaşayan taraftar gruplarının bir araya gelmesi ve omuz omuza verip ortak bir hareketin parçası olması harika bir şey. Bu noktanın önemli olduğunu düşünüyorum. Önceki dönemlerde çeşitli sebeplerle birbiriyle çatışan taraftar gruplarının, ülkelerini ve haklarını savunmak için bir araya geldiği hareketlere büyük saygı duyuyorum.

Çarşı grubu bu konuda önemli bir rol aldı. Seni bu şaşırtmadı sanırım?

Hayır, Çarşı'nın insanların üzerinde nasıl bir etki yarattığını gördüm. Kamuoyu ilk başta sadece dışarıya yansıtılanları görüyor. Çarşı sadece bir taraftar grubu değil, aynı zamanda sosyal açıdan zor durumda olanlara -ki bunlar sakatlardan kimsesiz çocuklara kadar çok çeşitli gruplar- yardımcı olan bir organizasyon. Bunları çok lanse etmedikleri için çok duyulmuyor ama ben bunları gördüm.

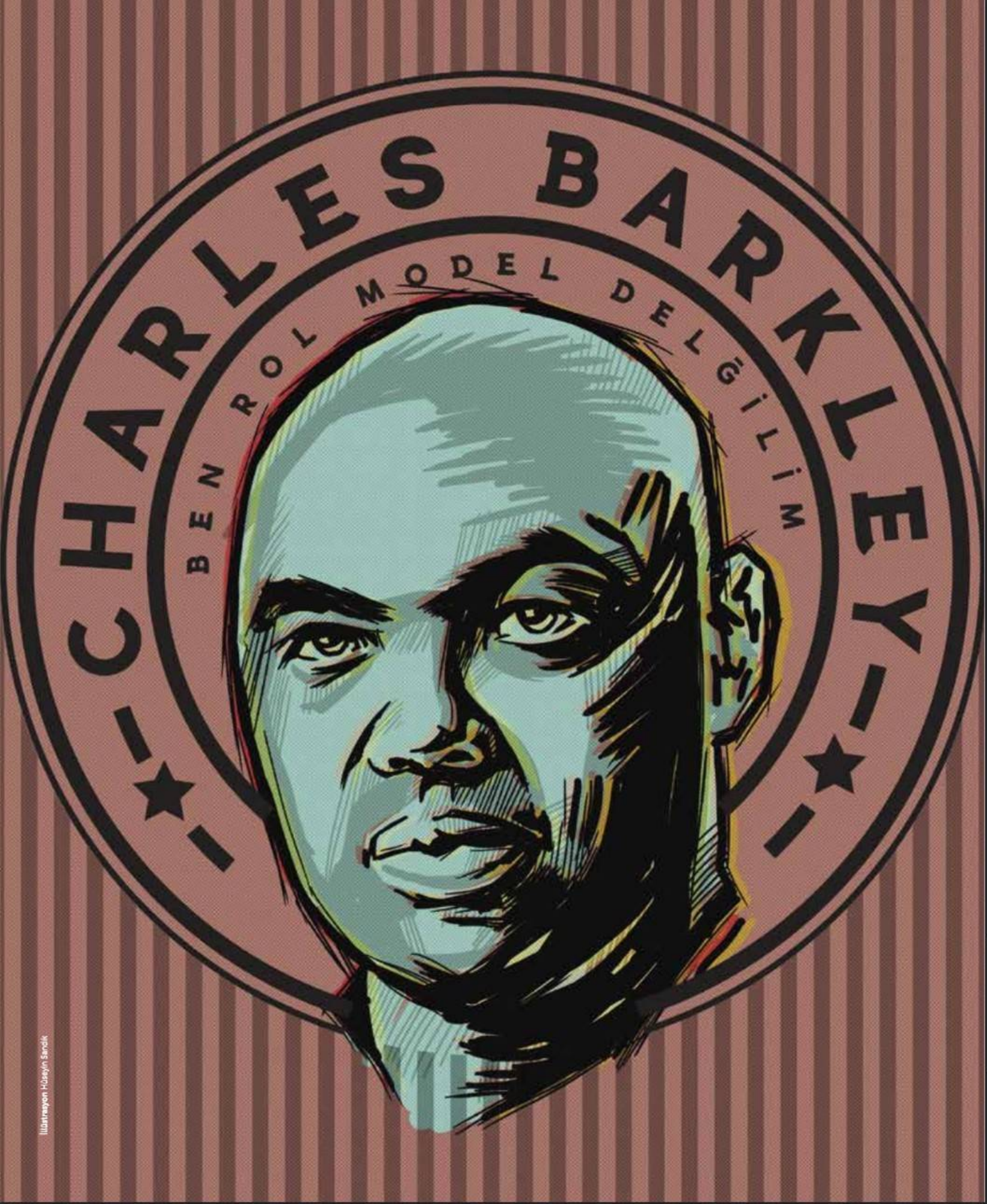
Sen Türkiye'deyken de Türk futbolunda sorunlar vardı. Sonra skandallar, kötü olaylar arka arkaya geldi, uluslararası platformda kötü başlıklar atılıyor. Türkiye'den teklif alan bir vatandaşın sana fikir danışsa rahatlıkla "Süper Lig'e git" diyebilir misin?

Çok zor bir soru. Türkiye'de büyük bir kulüpte oynamak ve İstanbul'da yaşamak her zaman önemli bir hayat tecrübesi ve bir bakıma denemeye değer. Öte yandan, yaşanan böyle kritik olaylar var... Kesin bir cevap vermek zor. Özellikle eşi ve çocukları olan bir futbolcuya şu an Süper Lig'e transfer olmasını önerebilir miyim, bilemiyorum. Bunun ülkeyle alakası yok. Dünyada güvenliğin sağlanamadığı herhangi bir yer de olabilir. İnsanlara öyle bir yere gitmeleri yönünde tavsiyede bulunamam.

Roberto, *Socrates*'in ilk sayısında şöyle bir kapak yazısı var: "Güzellik önce gelir, zafer onu takip eder. Asıl mühim olan ise hazdır." Kendini bu cümle içinde bulabiliyor musun?

Kariyerimi çok iyi anlatan bir söz. Haz, azim, hırs, istek... Bunlar futbol yaşantımı tarif eden unsurlar. Evet, bu söz beni de tanımlıyor. S

Fotoğraf DepoPhotos

İllüstrasyon Hüseyin Şanalık

BEŞİKTAŞ İLE SLAVEN BILIC'İN YOLLARI AYRILDI,
GERİYE HER TARAFTAR İÇİN AYRI BİR HİKÂYE KALDI...

BELKİ GÜNEŞ BU YIL BİZİM İÇİN DOĞAR

FERİDUN DÜZAĞAÇ

Tribünde rakibin verilmeyen penaltısı için hakeme onlayn atarlanmış çocuklardık neticede. Bi' haksızlık varsa mevzuda, oturup güvenle danışacağınız empati düşkünü sempatik adamlarızdır biz. Hakkaniyet, birçoğumuzun anlamını bilmeden içinde beslediği ve kalplerinden fırlatıp attığı mor güller kadar güzel kokar. Güzel kokan kadınlarımızın ahı vardır belki de başımıza gelenlerde; zira evlilik yıldönümü, çocuğun okul taksidi, kaynananın göbekadı unutulur, fakat Beşiktaş'ın ne Hakkı'sı unutulur, ne hakkını çiğneyeni mazallah. Hakkaniyet terazisini sarsan olursa, serserimiz rakıyı susuz, efendimiz ayranı tuzsuz içer. Beşiktaşlı olmanın da bu kısmı güzel değil midir zaten; ıstırabının ayrıca hastasıyızdır, kaybetmek hep bize revadır ve sırf bu yüzden ortalama ömrü en kısa taraftar grubuyuzdur ya işte. Daha 60'larını devirmeden göç eyleyen göçmen kuşların ve büyük düşlerin adamlarıyızdır. İşte bu yüzden bir büyüklük ve kibir rekabetinden ziyade, güzellik yarışı gibi algılamak bu sevdayı daha afili durur bedenlerimizde. Sımol, midyum, larç, fark etmez; hakkaniyet duygusu slim fit, cuk oturur kalplerimize "Üç büyükleri kollayan hakem lobisi" diye başlayan ve yadsınamaz bir gerçeğe dem vuran cümlelerde özne olmayı hazmedemez ve geçmişten bugüne üzerimize oynanan oyunlar ve kumpaslardan mektuplar yazıp zarflar atarız akil ve adil mahkemelere. Taraftar grubu iki bahar önce dindar, ateist, genç, yaşlı, arlı, arsız, birçok kadının yükseleni oldu diye kibrin taraftarları tarafından derbisi basılıp kaybetmiş tek dünya kulübüyüz netekim ki bu izlerinden kurtulmakta zorlandığımız o travmatik Pazar, Biliç'in Türkiye'deki beşinci lig haftasına rastlar. Vefada, cefada, ahde vefada formamızın üstündeki yıldızlardan görünmez olur siyah -beyaz da her kusurlu güzel gibi bir tuttu mu vefasızlık damarımız,
ah makûs tarihimiz, ya en kıymetlimize ya da hiç hak etmeyenimize kıyarız. Bu Hırvat güzeline, bu adamın dibine kıydığımız gibi korkarım. 'Jübilesiz Metin-Ali-Feyyaz'lar, 'git dediğimiz Seba'lar, 'kal dediğimiz Ahmet'ler örnekleriyle kıyaslanmayacak olsa da Slaven Biliç'in Beşiktaş'la ayrılığının çok popüler bir dizi finalinden bile büyük ve dramatik bir tesir yaratmasının ve seçim süreciyle beraber tavan yapan siyasi nefret ikliminin acıtıcı yalan ve iftiraları arasında dahi vicdanlarda yer bulmasının nedenini, o çok sahiplendiğimiz hakkaniyet duygumuza yakıştıramadığımıza yoranlardanım.

İşte bu yüzden mahallenin pervasız çocuğu Ercüment "Yakışmadı Fe aabi sana; 4. yıldızımızı kutlamadın sosyal medyada" deyiverince "Ayılmanı bekliyorum Ercü" dedim içimden. Senin gönlün şimdi sarhoştur yıldızların altında fakat biz şaşkın ve kararsızız. Hayat Biliç gibi bir adamı çıkarmışken karşısına esas kızın, kötü günde, hastalıkta, yoklukta, Olimpiyat'ta, Konya'da adamlığını görmüşken, hem de hasretinden prangalar eskittiğimiz pembe pancurlu V'Arenaya; yani iyi güne, sağlığa, afiyete ramak kalmışken, tam da düğün dernek arefesinde ayrıldık. Cefasını çektirdik de sefasından alıkoyduk kadersizi. Şair ruhlu ve başka gezegenin futbol adamı Önder Özen'in kornerden gol hesabı ifadesiyle 'salkım saçak bir İnönü göremeden' gitti garip. '72. dakikada Tolgay'ın yerine Atiba'yı aldı' diye mi gerçekten. Kargalar, kuzgunlar, şahinler güler buna. Yuvası olan keyfi yerinde kanatlı kanatsız tüm canlılar güler de yuvasız Kartal gülemez be Ercü. Yuvasız kuştuk, çabuk düştük Ercüment... Nasıl eşit ve nasıl adil bir yarış olabilirdi ki -çabuk düştük dedim de son dört haftaya kadar "Şampiyonsunuz aabi rahat ol" demiyor muydun köftehor. İki evladın var diyelim, birini kuş tüyü yatağınızda yengeyle aranızda yatır, anzer balıyla besle, cebinden harçlığını yanağından öpüşleri eksik etme... Öteki kadersizi yatılı okula gönder, sonra neymiş "Derbi kazanamadı"ymış, peh. Biz ne derbiler kaybettik başı dik alnı açık be aslanım. Ercü "Üç büyük, hatta beş şampiyon kulübümüzden bir 'yılın onbir'i yap" desem kaç Beşiktaş topçusu koyarsın mesela, bu genç, umut vadeden, potansiyeli tartışılmaz kadro ligin en iyisiydi de üçüncü oldu diye mi kıydık adama, Livırpuğl mazimizi temize çekip bazen 1'in 8'den büyük olabileceğini gösterdiği ve hepimizi sokaklara döktüğü için mi?.. Ercü... Ultraslan... Delikanlı... Hatırla bak mil puanlarından -tek yön o da- Herta Berlin'e beleş bilet kazandın diye başımızı şişirmiştin ya geçen yıl, bu takım bu sene o kadar çok uçtu ki birader, şayet yorgunluktan unutmayıp mil puanlarını işlettilerse ömür boyu yedi sülalelerine yetecek bedava bileti hak etmişlerdir, o kadar yani.

Fotoğraf: Depo Photos

Yani bi' Ercüment ne kadar anlayabilir bunu bilmiyorum ama 'bir dokun bin ah işit'tir ruh halimiz. Futbolda başarı diye tutturan haşarı kalpler 'ne pahasına olursa olsun şampiyonluk' uğruna paha biçilmez değerleri bu çarka kurban ediyorlar. Güzel adamlar atlarına binip köpekleriyle birlikte çıkıyorlar kadrajdan ne yazık. Hayat hep üstüne oynuyor iyilerin. Sisteme direnen bir kahraman tam koyacak voleyi altı pastan... Sistem asılıyor formadan ve hayat penaltımızı yine çalmıyor be Ercü. Başarmak inanmanın yarısıdır Ercü. Bizi bir masala inandırıp sonunu anlatamadığı için başarısız sayıldı ve ayrıldı yollar. O kadar yüksekten uçtuk ve o kadar kıyısından döndük ki tüm istatistiklerden daha değerli bir şeyi başarmanın, gurbet elde şampiyon olan yegane dünya kulübü olacakken vefasızlar listesinde sıradanlaştık. Yeldeğirmenlerine karşı Don Kişot'un galibiyetine handikapsız 1'e kaç veren sistem, Biliç'e yakışıklısından bi' Londra bileti ayarlıyor. Adam gittiği yerde dört kat kazanacak, anasının karşısında şefkat dilenen suçlu bi' çocuk stili hâlâ kalmak için ağlıyor. Ben böyle senaristi kanaldan içeri sokmam Ercü.

"Büyük düşün kırığı kapanmaz" derler bizim köyde... Biliç'in başına gelen ve birçoğumuzun yutkunarak ses çıkaramayışının sebebi budur...

Düğüne çağrılmayan kız babası hüznüdür hissettiğim. Sevgili kızları boşuna küsmemişlerdir biricik babalarına. Yuvasız kuşlara can verme telaşındayken sevgili Orman'ımız sadece stat yorgunluğu değil mali sıkıntılar ve kaçan şampiyonluğun hayal kırığı ile görevden almamış, bi' nevi küsmüştür Biliç'e. İki yaz önce bir araya geldiklerinde camiaya umut ve moral pompalayan Orman-Özen-Biliç orta sahasında ikinci ayrılık da erken olmuştur böylelikle. 21 yılda üç kez şampiyon olmuş bir camianın takımını şu ahval ve şerait içinde şampiyon yapamadı diye gönderdiğimiz güzel adamdan V'Arena'da geçecek minicik bir yılı esirgememeliydik. "Gitarını da alsın gitsin"ci kızgın kartalların da bencileyin gibi romantik güzellemecilerin de kursağında bir yumruktur bu ayrılık. Şüphe yok, kötü gün dostu yöneticilerimiz ve Başkan'ın da. Yine de bu karmaşık, yoğun duygusal ve akıcı gözyaşı trafiğinde gidenin boşluğunu gelenin hoşluğu ile kapatmak adına, hatta bir yiğidi öldürürken diğerinin hakkını verebilerek Şenol Güneş'i seçmeleri, V'Arena'daki ilk sezonunda şampiyonluğa inanç gösteren bir yönetim doğrusudur. Eğri gemi doğru sefer şeysidir işte.

Milli takımlar seviyesindeki en büyük zaferi yaşatan adam olmasına rağmen çizgili gömleğin üstüne kareli kravat takıyor diye küstürdüğümüz adamdır. O Şenol Hoca, 2010-11 sezonunda Trabzonspor ile duyguların en zıtlarının en üst perdelerde yaşandığı ve izleri atılamayan travmanın küllerini Çin'in Şangay'larına kaçarak savurmak zorunda bırakılan bir doğrucu Davut'tur. 2014-15 sezonunda Bursaspor ile 'takımına en iyi top oynatan adam' olduğu için gelmiyor

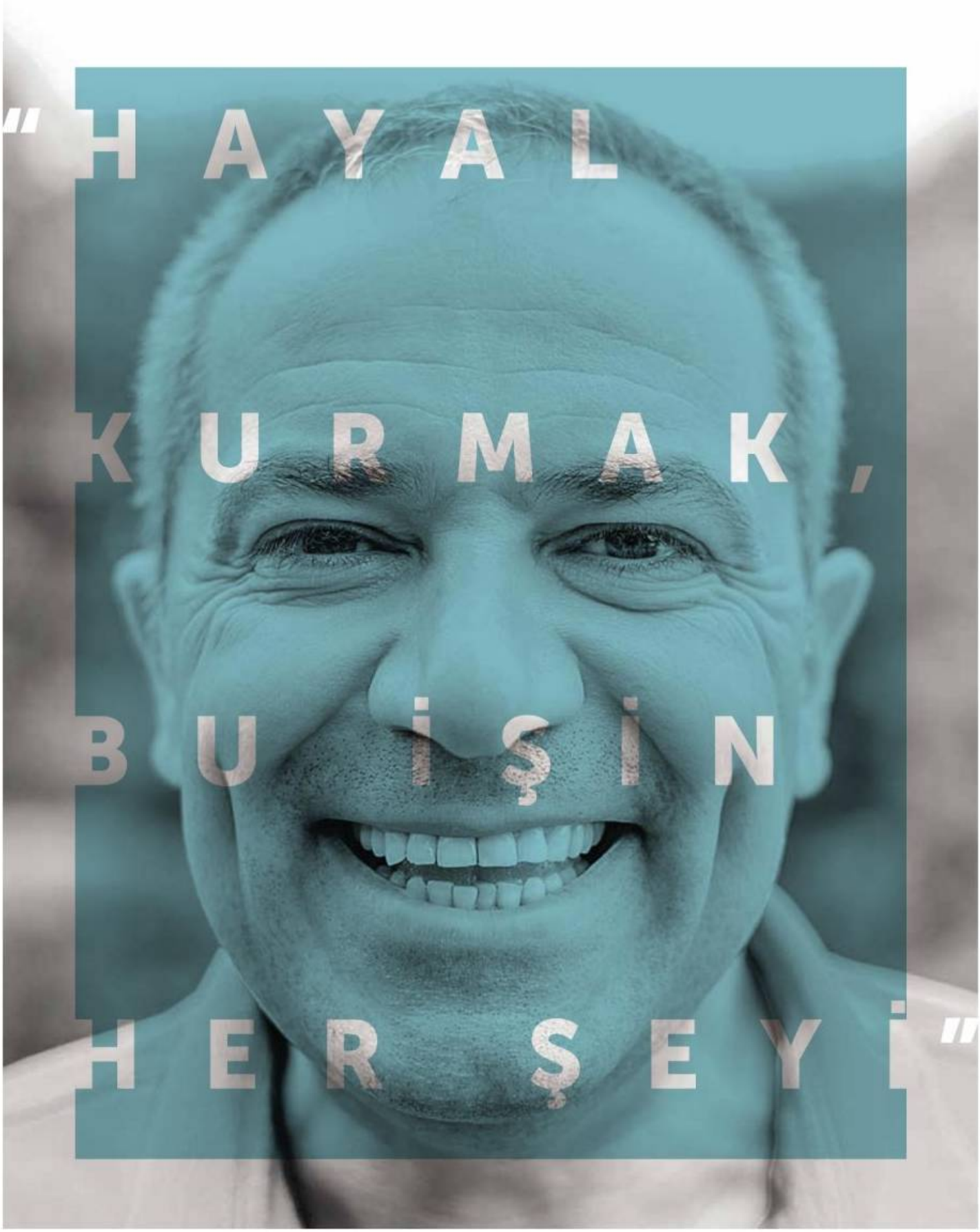
BİZİ BİR MASALA İNANDIRIP SONUNU ANLATAMADIĞI İÇİN AYRILDI YOLLAR.

Beşiktaş'a Ercü. Lobi fakiri büyük takım, lobi fakiri büyük hocasına kavuşuyor diyelim. En şaşaalı dizilerin bile artık izlenmediği polarize yaşamlar ülkesine, macera ve aksiyonun kralını yine Kara Kartal prodüksiyon sunuyor. Dilerim bu evlilik sonu gelmeyen mutluluklar ve evlatlar getirecek ve istikrarın koyunda pembe pancurlu V'Arena'nın önünde mutlu mesut taş sektireceğiz artık.

Gelişine yapıştırdığımın sistemi sevmez böyle güzel adamları. Güzellikte aynı kalibrasyondaki bu adamlara; Slaven'lere, Hamza'lara, Şenol'lara sahip çıkmak, güzeli kutsayıp çirkini def etmek olsun şiarımız. Haksızlığa uğramışları dizsek arka arkaya burdan Vestam Yunaytıd'a yol olur da hakkını teslim ettiklerimizden bir lig bile kuramayız be arkadaş. Zenginin fukaranın omuzlarına basarak zevkini seyre daldığı şu becerdiğimin düzeninde; hakmış, adaletmiş, hak edenin kazanmasıymış... Bu tatlı yalanlar, sadece bu oyunda var ve sırf bu yüzden futbola âşığız ya kadınlarımıza olamadığımız kadar.

Yaşadık da söylüyoruz Ercü. Hadi çay söyle... Acık da kek getiriver kalıbını sevdiğim.

S

Fotoğraf Can Eşker

KADIN BASKETBOLUNDA GALATASARAY'LA ELDE ETTİĞİ BAŞARILARDAN SONRA EKREM MEMNUN MİLLİ TAKIM İLE YENİ UFUKLARA KOŞUYOR. İŞİNİ ŞANSA BIRAKMAKTAN NEFRET EDEN TECRÜBELİ KOÇLA GEÇMİŞİ, BUGÜNÜ VE HAYÂLLERİNİ KONUŞTUK

CANER **ELER** - UĞUR OZAN **SULAK**

Kulüp takımının ardından ulusal takımda çalışmak nasıl bir tecrübe? Haftada iki maçla geçen takvim yılından sonra rekabet eksikliği çekiyor musunuz?

Şimdi onu öngöremiyorum hakikaten. Ama kendimi biliyorum. Mükemmeliyetçi bir adamım. Hep en iyisi olsun isterim, sürekli talep ederim. Oyuncunun bir hareketi yapabilme kabiliyeti var mı? Daha fazlasını, durmadan o hareketi yapmasını isterim. Rekabetten uzak olmak falan, bunlar bana ters. Karakterimde yok. Böyle bir ortam oluşmasına izin vermem.

Kulüp takımıyla fark, orada tamamen profesyonel bir ortam olması. Yapılan işler belli. Karşılığı ne, plan nasıl, ne kadar zaman var... Bunların hepsi belirlenmiş. Şimdi Türkiye Milli Takımı'nda da bir hedef konuldu ama ben kendi açımdan bu oyuncuların bu uğurda ne kadar odaklandığını bilmiyorum. Şu anki izlenimlerim beni çelişkide bırakıyor. Bazı oyuncuların "Milli takımda mı yoksa kulüp takımında mı oynuyorum?" ikilemi yaşadığını düşünüyorum. Bana kalırsa buraya geldikleri anda "Ben artık Türkiye Milli Takımı'nın oyuncusuyum" demeleri gerekiyor. İnanın, ben kampa katıldığım günden beri Galatasaray'ın koçluğuyla alakalı bir şey düşünmedim. Daha transfer yapamadık orada. Sadece işime konsantreyim. Milli takımın, Türkiye'nin koçuyum şu anda.

Belki kulüp takımlarında hâlâ sözleşme imzalamayan oyuncular hâlâ geleceklerini düşünüyor. Belki bekledikleri transferler gerçekleşmedi. Anlayabiliyorum bunu. Anlıyorum da... Saygı duyuyor muyum, duymuyor muyum, o konuda bir şey söylemek istemiyorum. Ben dediğim gibi, hedef odaklı bir insanım. Yaptığım işi en iyi şekilde yapmaya çalışıyorum. Bunun için de oyunculara ihtiyacım var. Kendi başıma yapmam mümkün değil ki? Onlar oynamalı ki kazanalım. Ben onları galibiyete inandırıp motive etmekle yükümlüyüm. Gerisi oyunculara kalmış. Onların tasarrufunda.

Kısa süre önce "Ben optimist bir adam değilim" demiştiniz....

Bu hususta sevdiğim bir söz var. Bobby Knight'ın *Power of Negative Thinking* kitabından alıntı yapacağım konuyu açıklamak için. Ben bu kitabı elime aldım, başlığa baktım ve dedim ki: "Ya beni anlatıyor bu!" Cümle haline getirememiştim daha önce. Sağ olsun Bobby Knight yapmış. Buna inanıyorum. Kimseye kalıp "Hadi aslanım ne iyisin sen, bravo" demem. Derim ki: Şunu şunu yaparsan iyi olur. Bunu bunu yaparsan güzel olur. Bunu bunu yapmazsan iyi olmaz.

İşi şansa bırakmaya inanmıyorum. Mesela kızın hasta diyelim, "İyi olacaksın kızım ama ilaçlarını alırsan, doğru beslenirsen. Uykunu alırsan" demek doğru. Sadece "İyisin iyi" demeye inanmıyorum ben. Basketbolda da doğruları bıkmadan usanmadan yapmaya devam edilirse iyi olunabilir. Bazı oyuncular ve kendim için gördüğüm şey: "Hep aynı şeyleri yapıp farklı sonuçlar elde etmeyi nasıl bekleyebiliriz ki?" Yani sen vasat bir oyuncuysan-antrenörsen, aynı şeyleri yapmaya devam edip hayatta süperstar olmayı bekleyemezsin. Bütün oyuncular ölecek bir sen mi kalacaksın? Nasıl olacak bu iş? Olmaz öyle. Bana derseniz ki bu düşündüğün yüzde 100 doğru mu, onu da bilmiyorum. Benim doğrum bu sadece. Böyle çalışabiliyorum, böyle rahat ediyorum. Kendimi daha iyi ifade etme olanağı buluyorum. Başarı reçetesi bu mu? Bilmiyorum.

Bu hususta 'konfor alanı'nda kalmak büyük tehlike, değil mi?

Hiç istemem. Konfor alanı benim en nefret ettiğim kelimelerden biri. Hatta hep Işıl'la alakalı hikâyeyi örnek veriyorum. Onunla daha yeni, Galatasaray'da tanıştıktan sonra kafamda birçok şey klik etti. Hayata bakışı, oyuna dair görüşleri bana da farklı perspektif kazandırdı. Bir gün bana hediye almış. Bir defter. Kapağında "Life begins at the end of your comfort zone" (Hayat konfor alanından çıktığında başlar) yazıyor. Ben o kadar sevdim ki... Işıl'ın kafasına o konfor alanını zorlamayı, onun dışında hareket etmeyi yerleştirdiğimi gördüm. Bir sürü mücadele, kavga, problem var. Normalde oyuncuya gidip "Yetmez, yetmez, yetmez" dediğinde "Eeeh" diyorlar. *Whiplash* durumu var biraz. Vardı ya orada konservatuar hocası Fletcher. Onun gibi. Ama John Feinstein gibi de olmayın. Kitapta Bobby Knight'a diyor ya, "Hiç yazmayacağım senin ettiğin küfürleri" diye. Sonra bütün küfürleri koyuyor kitaba. Öyle de olmayın bak. Whiplash örneği verdim işte, adam bütün hayatı boyunca kendi Charlie Parker'ını aramış. Bird'ü bulmaya çalışmış. Ben de kendi Drazen Petrovic'imi bulamadım. Arıyorum hâlâ. Belki ileride bulurum.

'Kendi Drazen'iniz'i bulma umudu her geçen gün artıyor mu, azalıyor mu?

Umudum hep var. Ne kadar süre antrenörlük yapacağım, enerjim nereye kadar devam edecek onu bilmiyorum. Bazı gün geliyor "Lanet olsun, yapmayacağım" diyorum. Ama 25 senedir buradayım işte. Çeşitli seviyelerde çalıştım. Ve gerçekten, çok yoruldum. Yoruldum abi. Ağır bir iş bu. Bir mücadeleden çıkıyorsun, başka mücadeleye giriyorsun. Kazanmışsın. Herkes mutlu. Eve gidiyorsun bir anda mutsuz oluyorsun. Niye? Maçın içinde üç beş tane pozisyonu takmışsın kafaya. Böyle iş olur mu? Mesela Letonya'yı yendik sabaha kadar uyuyamadım. Hatta yardımcı antrenörüm Aziz Akkaya'nın beynini ütüledim sabaha kadar. Ertesi gün Çek Cumhuriyeti'ne kaybettik. Çok mutluydum. Böyle meslek mi olur?

Hayal kurmak bu işin neresinde?

Hayal kurmak, bu işin her şeyi. Bu mesleği başka türlü yapamam. Sezon boyunca birkaç antrenörü seçip takip ediyorum. Onların maç içindeki hamlelerine eğiliyorum. Sezon başında nasıl oynatıyordu, şimdi ne durumda? Bunlara bakıyorum. Baştan bir hayalin olacak. Etkileneceksin. Larry Brown'dan etkileniyorum. Rick Pitino'yu seyrediyorum. Meraklıyım çok. Tabii kopyalamıyorsun onların yaptıklarını ama böyle büyük koçların maçın hangi anlarında, hangi çözümleri ürettiğine bakıyorsun. Zeljko Obradovic işte. Nasıl çıkıyor o sıkıntılı durumlardan? Ettore Messina ya da. Rakibe ne yapıyor da problem yaşatıyor? Bunlar ufkumu açıyor. Kimi lego yapmayı sever, ben bunu seviyorum.

"Oyuncuların bazen hayallerini kırmak, yutkundurmak, onlara bir şeyleri yapamayacaklarını açıkça söylemek önemli" sözünüzü biraz açmanız mümkün mü? Olumsuz bir hava yaratmaz mı bu bakış açısı?

Ben doğruyu söylerim. Başka bir rüya kurdururuz o zaman. Power of Negative Thinking felsefesi güdüyorum burada da. Oyuncunun rüyası o kadar başka ki belki de hiçbir şey yapmadan oraya ulaşacağını düşünüyor. Ben ona "Oraya gidebilirsin, böyle gidebilirsin, bu görevi üstlenerek ulaşabilirsin" diyorum. Senfoni orkestrasını düşünün. Orada üçgen var ya, demir. Vururlar dın diye. Virtüöz o adam. Ya, üçgenin virtüözü mü olur? Ben meraklıyım klasik müziğe. Bazı senfoniler oluyor, o üçgene sadece bir kere vuruyor adam. İki buçuk saat başka bir şey yapmadan bekliyor orada. Oyuncu için de böyle. Bir adam var diyelim, bekler bekler ama sonra girip bir şey yapar bütün oyunun şekli değişir. Ve belki bu şekilde rüyasına ulaşabilir. Herkes Michael Jordan olmayacak. Herkes Dennis Rodman da olmayacak. Ama herkesin bir görevi olacak.

Ben kendi çapımda bir araştırma yaptım, bir iki tane araştırma buldum bu konuyla ilgili. Bazı üniversitelere göre Formula 1 pit ekipleri ve o meşhur SWAT'lar dünyanın en iyi takımları kabul ediliyor. Şimdi SWAT'ları genelde altı kişiden kuruyorlar. Hepsinin görevi belli ve hepsi o görevi doğru zamanda, kusursuz şekilde yerine getirmek durumunda. Yoksa insan ölecek. F1'de o pit ekibi kaç kişiyse, aylarca çalışıyorlar. Atılan adım sayısı belli. Duracağı saniye, döneceği yer. Belki alınan nefes sayısı bile... Ben de mükemmel takım olma düşüncesi üzerinden gidiyorum. Bu da baskı kuruyor. Sürekli talep ediyorum onlardan. Baskı, baskı, baskı... Bazen yolda patlayanlar, isyan edenler oluyor. "Allah belasını versin Ekrem'in" diyenler çıkıyor. Ama geriye kalanlarla bugüne kadar bir şeyler yapabildim. Belki her zaman olmadı ama hep buna inandım. Kolay mı? Değil. Hem de hiç değil. Evine gidiyorsun, yorgunsun, mutsuzsun, üzgünsün. Bir gün Darüşşafaka'da çalışırken antrenmandan eve geldim, kızım iki buçuk-üç yaşında. Kapının sesine geldi koridora doğru. "Eko" dedi. "Yine mi mutsuzsun, mutlu ol artık" diye seslendi. 2.5 yaşında kız ya. O akşam istifa ettim.

Kadın takımıyla erkek takımı çalıştırmak arasında ne gibi mental farklar görüyorsunuz? Oyuncu reaksiyonları ayrışıyor mu?

Bence hiçbir fark yok. Sadece kadınlarda duygusal kırılmalar çok oluyor. Ben ona 'Zeki Müren kültürü' diyorum. Böyle Türklerde çoğunlukla bir eziklik, boynu büküklük vardır. O tip insanlarla iş yapmayı sevmiyorum. Daha dik durmak gerek. Enseye vur, ağzından lokmayı al tarzı kişilere uzak durmaya çalışıyorum. Ama bozuk karakterleri tamir etmek güzel. Bir uğraş veriyorsun, onun üzerine giderek test yapıyorsun sürekli. Kim nerede kırılacak? Kırıldığı zaman biraz daha üzerine gidip ayağa kaldırabilecek misin? Öyle oyunlar oynamayı seviyorum. Yani soruya cevap olarak, kadınlarda biraz daha zor oluyor mental konular. Erkeklerde daha çabuk reaksiyon alınabiliyor. Başka fark görmüyorum.

Türkiye uzun yıllardır büyük yatırımlara rağmen henüz bir takım sporunda 'ekol ülke' olamadı. Belki sadece kadın voleybolu burada farklı bir konumda, lokomotif rolünde. Kadın basketbolunu da gruptan ayırmanın vakti geldi mi?

Politik mi konuşayım, gerçek düşüncelerimi mi söyleyeyim? Tamam, dürüst olayım.

Fotoğraf Can Esker

BAZI GÜN GELİYOR "LANET OLSUN, YAPMAYACAĞIM" DİYORUM. AMA 25 SENEDİR BURADAYIM İŞTE. GERÇEKTEN YORULDUM.

Ekol falan olmadık. Bana söylesenize dünya çapında kaç Türk kadın basketbolcu var? Kaç kişi sayabilirsiniz? Sorunun cevabı burada. Bence bu sayı artırılabilir. Burada başta kendimin de içinde bulunduğu grubu suçluyorum. Galatasaray'da yetiştim büyüdüm. Antrenörlüğe de orada başladım. 25 yıl basketbol okuluyla uğraştım Galatasaray'da. Her sene 500 kişi gelse, 25x500'den siz hesap edin. 12 bin 500 kişi yapıyor. Hepsinin birer arkadaşı olsa, 25 bin kişi. Annesi babasıyla 75 bin kişi. Yani 100 bin civarında insana ulaşabildik. Biz bu insanlara ne öğrettik? Sağ turnike, sol turnike. Sonra paralarını aldık. Biz bunlardan, Galatasaray kadın basketbol takımı için seyirci kitlesi olabilecek bin kişi bile üretemedik. Bu kültürü veremedik. Böyle bir müfredat oluşturmadık. Çok büyük hata. Şimdiki aklım olsa ve aynı işi yürütsem, sağ-sol turnikeden önce ilk bunu öğretirdim. Düzgün basketbol taraftarı, seyircisi ve takipçisi olabilmeyi öğretirdim.

"Galatasaray'ın Euroleague şampiyonluğu 25 yıllık hayalim" açıklamanızı hatırlıyoruz. Milli takım için bir idealiniz var mı?

Ben aslında antrenörlüğe Sultanahmet'te arkadaşlarla sohbet ederken başladım. Genç takım oyuncusuyduk o dönemlerde. Arkadaşlarla "Türkiye'den niye Avrupa şampiyonu çıkmıyor?" konusunu tartışarak bir şeyler içiyoruz.

-Oğlum bunlar yapamıyor, hadi biz yapalım.
-Ya bize erkek takımı vermezler.
-Hadi kız takımı çalıştırmayı deneyelim o zaman.

Böyle başladı her şey. Oyunculuğu bıraktığımda gittim, Betsy Bailey geldi. 1989'da Betsy'nin yardımcısı oldum. Bir hayaldi. Denedik, ucundan döndük. 1999'da üçüncü senemde Final Four oynadık. Ama 30 yaşında Final Four oynuyorsun işte, çocuksun daha. Ama o gün rüya gibi bir şeydi. Şimdi yalan geliyor. Final Four ne abi? Oraya gittin mi kazanacaksın. Bugünkü aklım başka. Ben şampiyon olmak istiyorum. Bu takım uzun süre underdog'du ve başarılıydı. Artık favori olduğumuzu falan duyuyorum. İspanya'yla hazırlık maçı oynadık, iki uzatmada bitti. Bir anda hop, "Türklere ne oluyor, İspanya'yı mı yeniyor bunlar?" diye bir algı oluştu. Bu baskı da 15 günde olmadı. Geçmişte elde edilen baskılar bunu yarattı.

Rick Carlisle'ın alan savunmasıyla kazandığı 2011 NBA şampiyonluğu sonrası 'oyunun değişeceği' söyleniyordu. Adam adama savunmaya inanan bir koç olarak, etkinliği artan eşleşmeli alan savunması hakkında öngörüleriniz neler? Basketbol nereye gidiyor?

Mesela ilginçtir ki, ben de alan savunmasıyla şampiyon oldum. Bence bugün oynanan füzyon. Alan değil, adam adama değil. İkincisinin arası bir şey oynanıyor. Match-up zone diyorlar ama bence tam olarak öyle değil. Bir sürü değişik taktik var. Bazı takımlar bu füzyonu yapacağım diye konfüzyona giriyor. Kendileri karışıyorlar. Tabii, öbür takım da karışıyor bir yandan. Carlisle'ın söylediğini David Blatt da söylüyordu. Maccabi döneminde böyle başarılı oldu zaten. Bir konfüzyon yaratıyor rakipte. Maç içinde bir şey oluyor, oyuncu "Allah allah ben niye boş kalmıyorum burada" diye düşünmeye başlıyor. Öyle olunca da avantajı diğer takım alıyor. Maçtaki işleyişi ele alalım. Ben maç yapıyorum, sen rakip takımın antrenörüsün. Tercihin bire bir savunma yapmak. Yani benim takımımdaki oyuncuyu, hangi oyuncunla tutacağına sen karar veriyorsun. Süper değil mi? Alana döndüm. Şimdi her şeye ben karar veriyorum. Diyorum, Ayşe'yi Fatma tutacak. Koyuyorum Fatma'yı iyi olduğu yere, match-up yaptırıyorum... Al sana problem. Yani bugün klasik alan savunması teorik anlamda aptallık. O yüzden alan savunmalarının tamamı match-up'a evrildi. Sürekli savunmada adam değiştirme var. Ben nasıl şampiyon oldum? Füzyonla. 1999'da Final Four'a da aynı alan savunmasıyla kalmıştım. Biz hep 2-3 gösterip 1-3-1 yaptık. Anlayamadığım şekilde Ekaterinburg buna çare bulamadı. Valla anlayamadım. Kenarda "Oğlum şapşala döndüler" falan diyorum. Bekliyorum bir şey, gelmiyor. En sonunda Candace Parker bana pas attı.

Yabancı pasaportlu bir oyuncunun milli takımda forma giymesine dair düşünceniz ne? Kadın takımı ABD'li oyuncu devşiren Sırbistan'ın tercihi Milos Teodosic, Sasha Djordjevic gibi isimlerce çok eleştirildi...

İhtiyaç varsa, ülke basketbolu için iyi olacaksa neden yapmayalım? Kural var, neden faydalanmayalım ki? Lara Sanders inanılmaz mücadele eden, karakterli ve takımı sahiplenmiş bir oyuncu. Her antrenmanın, her saniyesindeki performansını görünce açıkçası Lara mı, diğerleri mi milli takıma daha çok önem veriyor kestiremiyorum. David Blatt, Rusya'yla şampiyon oldu. JR Holden vardı. İspanya, Avrupa şampiyonu oluyor en iyi oyuncusu Sancho Lyttle. Bir şey midir? Evet. Basketbola ilgiyi artırabilir. Tabii abartırsan iyi değildir. Ölçüsünü federasyon ayarlayacak. Benim açımdan, takımım için iyi. Herkes yapıyor. İyi bir şey olmasa yapmazlar herhalde.

IŞIL&BİRSEL

ÜLKEMİZDE KADINLAR -1'DEN BAŞLIYOR. NE KADAR BAŞARILI OLSAK MEDYADA NE KADAR YER KAPLIYORUZ?

Birbirinizle oynama anlamında telepatik bağlar kurdunuz mu artık?

Işıl Alben Yani zaten sahaya çıktığımızda artık "Sen 1 numarasın, ben 2 oynarım" gibi konuşmalar yapmıyoruz. Topu alınca zaten o pozisyon gereği ne gerekiyorsa onu yapıyoruz. Bu jenerasyon yıllardır beraber oynuyor. Artık aile gibi olduğumuz için bir bakıştan sonraki pozisyonun gelişini anlayabiliyoruz. Birsel'le, özellikle Nevriye'nin olduğu zamanlarda böyle. Hücuma giderken bakıyoruz karşı tarafın neresi zayıf. O hücumu nasıl oynayabiliriz diye seçenekleri değerlendiriyoruz. Nevriye guard gibi düşünen bir oyuncu. Hücuma giderken onunla göz göze geliyorum, mesela bir ters eşleşme varken bakıyorum, aynı şeyi düşündüğümüzü görüyorum. Ben ona "O tarafa geç" demeyi planlıyorken bir bakmışım ki Nevriye o tarafa doğru yönelmiş.

Sizi rol model kabul eden çok fazla kadın sporcu var. Süreyya Ayhan büyük başarıları kazandığında da atletizme yönelme çok olmuştu mesela. Bu konuda ve kadınların spordaki fırsat, genel eşitlik sorunlarına dair ne düşünüyorsunuz?

Birsel Vardarlı Ülkemizde kadınlar -1'den başlıyor. İş hayatında, spor camiasında hep böyle. Ne kadar başarılı olsak da basit örnek işte, medyada ne kadar yer kaplıyoruz? Malum. Çok fazla başarılı olamasa da erkek spor kültürü daha ön planda. Nerden kaynaklandığını bilmiyorum. Biz elimizden geleni yapıyoruz. Bu anlayışı değiştirmeye çalışıyoruz. Biraz etkimiz oluyor belki de.

I. A. Kadın basketbolunda ilgi daha çok başarı odaklı oluyor. Ancak başarılı olmalısınız ki reaksiyon gelsin. Burada da bize iş düşüyor. Birsel'in basketbol okulu var. Benim de bir basketbol okulum açıldı. Uzun vadede tüm branşları içerebilecek bir oluşum. Kız çocuklarına, ileride kadın basketboluna fayda sağlamak için gençlerimizi yetiştirmeyi, onların önünü açmayı hedefliyoruz.

WNBA? Takip ediyor musunuz? Gitme hedefiniz var mı?

B.V. Saati uysa da izlemem herhalde. Ben sevmiyorum. Savunma yapılmıyor ki? Orada her şey artık güce dayalı olmuş durumda. Avrupa basketbolunda ise çok daha fazla zekâ var.

I. A. Ben de Avrupa basketbolundan daha çok keyif alıyorum. Bu yaz bir de WNBA ihtimali belirdi benim için. Orada gidip oynamak gibi bir düşüncem var. Ama ya milli takıma hiç gelmemek gerekiyor, ya da 10 gün önce katılmalısınız. Burada da böyle bir hedef, konsantrasyon olduğu için açıkçası kendimi parçalara ayırmak istemedim. Ama WNBA benim hedefim. Bir yerde duruyor. Bu kadar yaklaşmışken orayı da denemek istiyorum.

Işıl sen Nevriye'yle olan iletişiminden bahsettin. Onu Türkiye'nin kadın basketbol tarihinde özel kılan ne?

B.V. Gün geçtikçe basketboluna bir şeyler ekliyor. Zaten 20 yaşından beri çalışma disiplini çok üst düzeyde. Sakatlıklar yaşamasına rağmen hep meydan okudu. Belinden ameliyatlar geçirdi. Hâlâ en üst seviyede basketbol oynuyor. Neden? Çünkü bu oyunu çok seviyor. Son 7-8 senedir oyun zekâsı olarak bir oyun kurucudan hiçbir farkı yok bence.

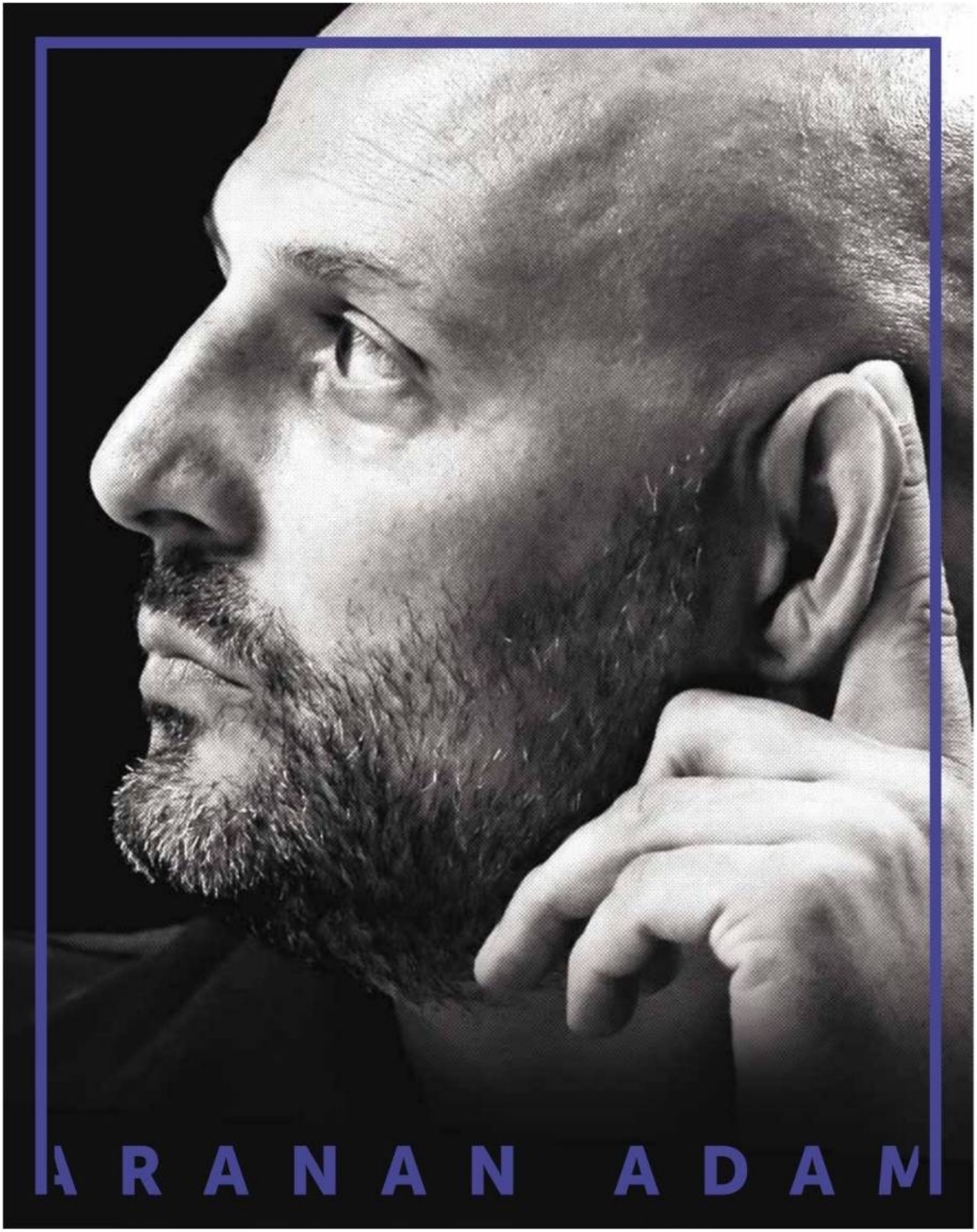
I. A. İşini çok seviyor. Bir de bazı insanlar çok ister, işini çok sever ama gerekli saygıyı göstermez. Nevriye'de böyle bir durum da yok. Ben bugüne kadar onun bir antrenmanda bile kaytardığını görmedim. Bir şey yaptığı zaman gerçekten onun hakkını veriyor. Bunun karşılığını da hak ettiği şekilde alıyor.

Basketbol sonrası kafanızda antrenör olmak gibi bir düşünce var mı?

B.V. Ben kadınların hem antrenörlük hem de yöneticilik yapmalarını çok istiyorum. Kadın basketbolu için bu çok önemli. Ama bireysel anlamda bu ihtimali kendime biraz uzak görüyorum. Planlar dahilinde olması mümkün değil gibi.

I. A. Tabii, antrenörlük çok farklı bir olay. Ben de Birsel gibi tecrübelerimi koç olarak değil de spor okullarına gidip biraz eğlence biraz birikim aktarma gibi paylaşmak istiyorum. Çok fazla içine girmeden, böyle dışarıdan gibi. Çünkü çok ciddi antrenörlerimiz var ve büyük emekler harcıyorlar. Benim planım farklı. S

Fotoğraf Can Eskiler

Fotoğraf AP Images

SIRBİSTAN UZUN SÜREDİR IVKOVIC, PESIC VE OBRADOVIC'İN MİRASINI DEVAM ETTİRECEK ANTRENÖRÜ ARIYOR. ALEKSANDAR DJORDJEVIC O KİŞİ Mİ? SASHA, MADRİD'DE *SOCRATES*'E KONUŞTU

UĞUR OZAN SULAK

Eski Yugoslavya ülkeleri antrenör çıkarmakta neden eskisi kadar etkin değil?

Biz antrenörler... Bugünlerde birbirimizle yeteri kadar sık konuşmuyoruz. Benim konuya dair birkaç projem var. Mesela altyapı antrenörlerine çok önem veriyorum, onları daha iyi eğitmemiz gerekiyor ki verimliliği arttırabilelim. Seminerler hiçbir zaman yeterli olmadı, bundan sonra da olmayacak. Takvim yılı boyunca herkes birbiriyle etkileşim kurmalı. Seminerden seminere, "Ya oyun da amma hızlandı" diyerek gelişim kaydedemeyiz.

Pedagojik ve psikolojik destek alanlarında kademe atlamalıyız. Teknik, taktik daha sonraki aşamada gelecek. Önce konuşalım. Menajer problemlerini çözelim. Oyuncular en büyük sıkıntılarını menajerlerine değil, bize anlatsınlar. Tavsiye istesinler. Eski günlerdeki gibi olsun her şey. Zor mu bunu yapmak? Ben ne biliyorsam oyuncularıma öğretmeliyim. Zamanında benden vazgeçmemişlerdi. Ben de şimdi onlardan vazgeçmemeliyim.

Ben ilk olarak 1987'de milli takıma seçildim. O dönem Yugoslavya'da inanılmaz bir antrenörlük okulu vardı. Artık yok. Hani eskiden, "Yugoslav antrenör" diye parmakla gösterirlerdi ya, o damgadan bahsediyorum. Oyun kimliğimizi kaybettik. Ivkovic, Obradovic gibi iki kült figür yurtdışında çalışıyor ve doğal olarak kendi ülkelerine çok fazla yoğunlaşamıyor. Benim jenerasyonum onlar sayesinde bir şeyler öğrendi. Şimdi yeniden buna benzer bir ortam yaratma gayretimiz var.

Tabii bunu yapabilmek için de biraz maddi kaynak gerekiyor. Keşke eski başkanınız Turgay Demirel bana da biraz maddi kaynak yaratabilse. Dostum Turgay yanıma gelip, "Hey Sasha, al bu parayı. Turkish Airlines'la görüştüm, sana bir bütçe çıkarttık. Şimdi Sırbistan basketbolunu yeniden yaratabilirsin" dese... Kötü mü olurdu? Ama demiyor. Biliyorum ki imkansız. Şaka yapıyorum elbette.

OBRADOVIC PARTIZAN'DA ODA ARKADAŞIMDI. BİR GÜN TAKIMIN ANTRENÖRÜ OLDU. ARTIK AYNI ODADA KALMAMAYA BAŞLADIK.

Sporcu psikolojisi Zeljko Obradovic'in de üzerine fazlasıyla eğildiği bir konu. Ama örneğin Nemanja Bjelica'yı oyundan atmak... Nasıl bir kazanım sağlar?

Zeljko çok uzun yıllar oda arkadaşımdı. Beni tanır. Ben de onun hakkında birkaç şey biliyorum. Sosyal zekâsı acayiptir, daima empati kurar. Oyuncu psikolojisi hakkında sürekli çıkarımlarda bulunur. Zaten başka türlü bir insan nasıl gittiği her takımda şampiyon olabilir? Nasıl her şeyi kazanabilir?

Unutmayın; o bir milli takım oyuncusuyken, daha uzun yıllar forma giyebilecekken basketbolu bıraktı. Ne istediğini çok iyi bilen bir adam. Bu iş onun tutkusu. Dediği gibi, eğer bağırmıyorsa bir problem vardır. Bağırmasını da onunla birtakım bariyerleri aşmış oyuncuları dert etmez. Çünkü oyuncuları onu her zaman çok sever. Doğruyu yaptıklarında Obradovic tarafından takdir edileceklerini bilirler.

Yani, geçen yıl Nemanja Bjelica'yı oyundan attı işte. Yanlış hatırlamıyorsam Real Madrid'deyken Mikhail Mikhailov'a da benzer bir hareketi vardı. Ben de yaşadım. Anlatayım...

1991 tuhaf bir yıldı. Zeljko'yla ilişkimiz açısından söylüyorum. Sezonun bir bölümünde en yakın arkadaşım, odada beraber kaldığım adamdı. Bir gün takımın antrenörü oldu. Artık benimle aynı odada kalmıyordu. Antrenördü. Beraber yine şut atabilirdik ama bana aynı şekilde davranamazdı.

Bir gün ligde play-off maçı oynarken -yanlış hatırlamıyorsam çeyrek finaldi- onun düşünce yapısıyla uyuşmayan bir şey yaptım. Sahadayken beni yanına çağırdı, sonra parmağıyla dışarıyı gösterdi. Haftalar önce yataklarımız arasında on karış mesafe olmayan adam beni oyundan atmıştı. Soyunma odasına gittim. Maç bitene kadar yerimden kımıldayamadım.

Zeljko son düdükten sonra yanıma geldi. Soyunma odasının diğer ucundan bana bakıyordu. Başımı çevirdim, gülümsedi. Birbirimize sarıldık ve ağlamaya başladık. "Sasha özür dilerim, Sasha benim yüzümden" diye sayıkladı. Ben de özür diledim. Dakikalarca öyle sarılıp ağladık. Bunu bana yapmıştı, ben onun en yakın arkadaşıydım. Takıma verilmiş bir mesajdı bu. Obradovic takımın kaptanına, en iyi oyuncularından birine, yıllarca aynı odada kaldığı adama bunu yapmıştı. Yani, size yapmaması için hiçbir sebep yoktu.

"Sırbistan'da çocukları basketbol oynamaya teşvik etmek istiyorum. Tenise değil" dediniz. Novak Djokovic kızmadı mı?

Ben kıskanç bir adamım. Bir çocuk basketbol oynamanın eşiğindeyken gidip forehand vurmaya başlarsa tabii ki kıskanırım. Novak ise çok kibar biri, tabii ki bu açıklamamdan sonra bana bir şey söylemedi. Tenis bizden çok fazla çocuk alıyor. Hedefim basketbolun çocuklar arasında tekrar ülkenin bir numaralı sporu olması. Basketbol oynamalılar, tenis değil. Tüm zamanların en iyi Sırp atleti Novak Djokovic'e buradan bir kez daha sesleniyorum. Medya ilgisini, layık görülen statüyü sonuna dek hak ediyor. Dünyanın en yorucu sporunu, en iyi yapan adam o. Bana tenis maçı oynamak değil, 5-6 saat ayakta durmak düşüncesi bile zor geliyor. Ama işte... Ne bileyim. Çocuklar tenis değil, basketbol oynasınlar.

Milos Teodosic bir kulüp sezonunu daha hâyâl kırıklığıyla kapattı. Sırbistan'la CSKA performansı arasındaki bu farkı sadece manevi etmenlerle ya da aidiyet duygusuyla mı açıklamalıyız? Dimitris Itoudis'in maç sonlarını Teodosic'siz oynaması adil mi?

Onu tanımalısınız. Milos olağanüstü bir insan. Bu yılki performansına dair oluşan genel algıya da katılmıyorum. Bence Final Four öncesi normal sezonda çok iyiydi. Fiziksel problemleri vardı, sakatlıklar yaşadı birkaç tane. Her şeye rağmen Euroleague'in en iyi beşine seçildi.

Final Four'da ise Olimpiakos'a karşı aptalca bir faul yaptı. Dördüncüsü işte, çok saçmaydı o. Maçı istediği gibi bitiremedi. Ama olaya şöyle bakmak lazım: Milos eğer Avrupa'nın en iyi oyuncusu değilse, ilk üçünden biri. Geçen yılki ödülü neden Tony Parker'a verdiklerini hâlâ anlayamıyorum. Ben kararın açıklandığı gece Milos'u arayıp, "Hey onlar saçmalıyor. Ödülü sen almalıydın" dedim.

Itoudis'in tercihi konusunda bir şey söylemek istemiyorum. Ben Sırbistan Milli Takımı'nın antrenörüyüm. Milos'un kendi takımıma katkısını kelimelere dökemiyorum bile. Nasıl anlatırım bilmiyorum. Ulusal takımlar seviyesinde rekabet çok daha farklı. Şimdilik bu kadarını diyeyim.

ÖDÜLÜ NEDEN TONY PARKER'A VERDİLER ANLAMIYORUM. SONUNA KADAR MILOS'UN HAKKIYDI.

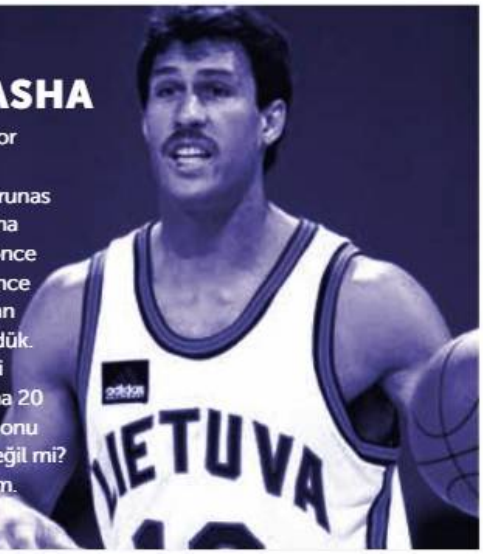
Teodosic'in yanında en iyi 5'e seçilen iki Sırp daha vardı: Nemanja Bjelica ile Boban Marjanovic. Her ikisinin de geleceğiyle alakalı ne dersiniz? Bjelica, NBA'e gitmeli mi? Fiziksel avantajının yeni yeni farkına varan Boban'ın milli takımda rolü nasıl olacak?

Nemanja'nın NBA'e gitmesini isterim. Bence orada oynayabilecek kaliteye sahip ve ülke basketbolu için NBA'de forma giymesi çok önemli. Onun gibi oyunculara, okyanus ötesinde ihtiyacımız var. Bu kararı alırsa seviye atlar. Tercih onun. Tabii ki Fenerbahçe Ülker için iyi olmayacak. Bahsettiğimiz kişi Euroleague MVP'si. Yerinin dolması çok zor. Boban ise karşısında talepkâr bir koç bulacak. Milli takımda kesinlikle onun için bir yerimiz var ve sistemimize adapte olması için elimden geleni yapacağım. Kızılyıldız'da rahat oluşunun temel sebebi koç Dejan Radonjic'in sistemiydi. Milli takım şablonu da pek farklı değil. Boban Marjanovic kariyeri boyunca alan savunmasının parçası olan bir oyuncuydu. Sadece iki yıldır adam adama savunma yapıyor ve artık boy/güç avantajının yanı sıra, ne kadar hızlı olduğunu da fark etti. 2,20 ve çabuk. Göreceğiz.

Dragan Dilas'ın başkanlığındaki federasyon, kadın milli takımı için Danielle Page'e vatandaşlık vererek ilk adımı attı. Erkeklerde de devşirme ihtimali konuşuluyor. Başka ülkeden oyuncuya pasaport verme işlemine ısrarla karşı çıktınız. Neden?

MARCIULIONIS: FAZLA BİLE ATTIN SASHA

1995 EuroBasket finalinde 41 sayı atarak rekor kıran Sasha Djordjevic, ülkesi Yugoslavya'ya şampiyonluğu getirmişti. Litvanya guard'ı Sarunas Marciulionis, devre arasında soyunma odasına gitmeden Djordjevic'i yakalamış: "Finalden önce ortalaması 12-14 sayı arasındaydı. Maçtan önce bırakın ona özel önlem almayı, riske girip alan savunmasında biraz riske etmeyi bile düşündük. Hatta bahsi geçen alan savunması Sasha bizi mahvedene kadar çok iyi işledi. Devre arasına 20 sayıyla girmişti, soyunma odasına gitmeden onu yakalayıp 'Hey 20 sayı senin için çok fazla değil mi? Ortalaman 12-14 falandı' diye şaka yapmıştım. Sonu iyi olmadı tabii ki."

Fotoğraf Getty Images Turkey

BABA DJORDJEVIC: KIZILYILDIZ KOÇU

Aleksandar Djordjevic'in babası Bratislav, 1970'lerde beş sezon Kızılyıldız'ın koçuydu. 1977'de babası A Takımı çalıştırırken Kızılyıldız altyapısında basketbola başlayan Sasha Djordjevic'in ilk antrenörü ise Bozidar Maljkovic'ti.

Kararın neden alındığını bilmiyorum. Ama bu bir hata. Tekrarlıyorum, bunu yapmayın. Lütfen yapmayalım. Oyuncularım da benimle hemfikir, onların açıklamalarını okudukça çok mutlu oluyorum. 10 ay önce de söylemiştim. Hatta bırakın 10 ayı, 20 yıldır söylüyorum. Milli takım, adı üstünde, milli takımdır. Yabancılara ihtiyacımız yok. Kadınlarda bunu yaptık. Erkeklerde olmaması için elimden geleni yapacağım. Olimpiyat komitesi ve ülkemin spor bakanı bu korkunç karara nasıl itiraz etmiyor anlayabilmiş değilim. Sırbistan'ı böyle bir ülke mi yapmak istiyorsunuz?

Ben Jordi Bertomeu'yla kişisel olarak görüşüyorum. Israr ediyorum. Partizan ve Kızılyıldız'a A Lisansı aldırmaya çalışıyoruz. Takdir edersiniz ki her Euroleague maçını 20 bin kişiyle oynamak çok özel bir durum. Sırbistan'da böyle. Salonların tamamı dolu; sporu, basketbolu çok seven bir ülkeyiz biz. Milli takımına yabancı oyuncu devşirmeye ihtiyaç duyan bir ülke değil. Mevzubahis A Lisansı olunca burada tekrar maddi konulara değinmem lazım. Belki yine Turgay Demirel ismini gündeme getirmeliyim. Dostum Turgay belki bize teminat mektubu gibi bir şey ayarlayıp Euroleague'le aramızdaki maddi köprü olabilir. Espriydi elbette. Kimse Türkiye kadar yatırım yapmıyor ama biz de ne kadar para istenirse bir yolunu bulacağız. Yeter ki o A Lisanslarını alalım.

Sırbistan'dan arkadaşlarım çok sağlam bir Richard Nixon hikâyesine sahip olduğunuzu söylüyor. Doğru mu?

Kim onlar? Benim takımımdalar mı? Evet, harika bir Richard Nixon hikâyem var. Takımın her bireyini ele alan bir hikâye. Onu size söylersem, oyuncularımı motive edemem. Sır olmaktan çıkar. Genellikle final maçlarından önce yaptığım konuşmalarda kullanıyorum çünkü. Gizli argüman diyelim. Şimdi sizi karanlıkta bırakacağım. Belki bir gün Türkiye'de çalışırsam oyuncularıma söylerim, kim bilir...

'Tarihin en tartışmalı finali' diye nitelenen EuroBasket 1995 finalinde, en büyük rakiplerinizden Sarunas Marciulionis'i oyuna geri dönmeye nasıl ikna ettiniz?

Çalınan o teknik faulden sonra sahayı terk ettiler. Benim için de kabul edilebilir bir durum değildi, hayata bakış açıma ters bir davranıştı. Hem de harika performansımı mahvetmelerine izin veremezdim. Altın madalyaya çok yakındık. Marciulionis'in yanına gidip sadece şunu dedim:

"Parkede, maçta benimle kavga et. Oyna. Seyirci kalma."

Sonra geri döndüler. O dönem Litvanya Basketbol Federasyonu, oyuncular falan sürekli "Hakem şöyle, hakem böyle" diyordu. Hâlâ diyenler de var. Şu an geriye dönüp baktığımda bir teşekkürü hak ettiğimi düşünüyorum. Benim o günden hatırlamak istediğim Sarunas'la maç ortasında değil, maç sonunda gülerek yaptığımız konuşma.

- Sarunas, gerçekten anlamıyorum!
- Neyi?
- Bakıyorum hâlâ konuşuyorsunuz. Bir oyuncunun 41 sayı atmasına izin verip de nasıl hakemden dert yanabiliyorsunuz?
- ...

Sabonis, Kurtinaitis, Marciulionis, Karnisovas... Müthiş rakiplerdi. Ama tüm kalbimle, bu adamları seviyorum.

Peki en çok saygı duyduklarınız? Aradan sıyrılanlar olmalı?

Drazen Petrovic, Dino Radja, Toni Kukoc... Kızılyıldız takımının tamamı. Onlara karşı kazanmak bir takıntıydı bizim için. Orhun Ene, Harun Erdenay, belki Claudio Coldebella? Danilovic uzun yıllar takım arkadaşımdı ama Bologna'ya geçtiğinde çok karşı karşıya geldik. Fortitudo'nun başında Scariolo vardı, Milano'da D'Antoni. Oradaki ilk sezonumda hem asist hem sayı kralı olmuştum. Galiba lig tarihinde ilkti. D'Antoni ve sistemi sağ olsun. Tyus Edney var sonra. İbrahim Kutluay gençti ama çok saygı duyardım. Ve Petsa... Petsa, Petsa, Petsa! Naumoski sahaya çıkar ve işinizi bitirir. Çok da iyi arkadaştır. Milano'da beraber yaşadık diyebilirim. Ailelerimiz sürekli görüşür. Maç esnasında ise ailesinden biri ya da Milano'da içtiğimiz o güzel espresso aklıma gelmezdi. Onun da hatırlamadığına eminim.

HARİKA BİR RICHARD NIXON HİKAYEM VAR. AMA BUNU SİZE ANLATIRSAM OYUNCULARIMI MOTİVE EDEMEM.

MODA VE POP KÜLTÜR İKONU

Basında Sasha Djordjevic'in 80'lerin sonunda Belgrad popüler kültürüne yön verdiği söylenir. Birkaç maddeyle hatırlayalım:

- Djordjevic, CR-Z kullanmaya başladıktan sonra Honda gençler arasında çok popüler olmuştu.
- Belgrad'daki Honda yetkilileri Djordjevic'in sokakta CR-Z'yle gözüktüğü dönemden sonra "Bir anda iki yıllık araç talebi aldık" diyor.
- Aftershave kavramını kullanan ve şehirde kafasını kazıtan ilk sporcu.
- Djordjevic kafasını kazıttıktan sonra Belgrad'da aynı imajı deneyen sayısız genç var.

EuroBasket 1989 öncesi Drazen Petrovic'le yaşadığınız tartışma, Vladimir Stankovic yazana kadar bir mit gibiydi. 87'de takımda yer alıp, 89-90'da kıta tarihinin en güçlü kadrosunun parçası olamamak... Dusan Ivkovic'in verdiği kararı bugün, Sırbistan Milli Takımı'nın koçu olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

Zagreb'de Cibona'yla iki uzatmaya giden bir maç oynayıp kaybetmiştik. Drazen beş faul aldığı için sinirliydi. Kazandıktan sonra takım hâlinde yanlarına gittik; o esnada bağırarak benim yanıma gelip "Genç adam, işin bitti. Bir daha asla Yugoslavya için oynayamayacaksın" dedi. Öyle de oldu. En azından bir süreliğine milli takımda oynayamadım. Takımın koçu Dusan Ivkovic turnuvanın başlamasına üç gün kala "Sasha Djordjevic ülkenin en iyi oyun kurucusu" demesine rağmen beni 16 kişilik kadroya almadı. Yıkılmıştım. Partizan'la iki kupa kazanmam, inanılmaz bir sezon geçirmiş olmam hiçbir şey ifade etmiyordu. Kresimir Cosic'in dört oyuncuyu içeren (Divac, Kukoc, Radja, Djordjevic) büyük projesinin içinde olmam önemli değildi. Tarihin en iyi oyuncusu Yugoslavya Milli Takımı'nda oynayamayacağımı söylemişti. Ivkovic de bana milli takım için savaşma şansı tanımadı. Her şeyi bırakıp askere gittim.

O dönem çıldırmıştım. Duda'ya çok kızdım. Bunun da normal olduğunu düşünüyorum. Ama şimdi, Ivkovic'in neden böyle yaptığını anlayabiliyorum. Verilen karar doğruydu çünkü kusursuz Yugoslavya takımı ancak bu şekilde oluşturabilirdi. Açıklayayım. Ben skorer bir oyun kurucuydum. Hücum odaklı düşündüğümden, çoğu zaman topa sahip olmak isterdim. Drazen de öyleydi. Niye bu tipte iki oyuncu yan yana oynasın ki? Hatta nasıl oynasın? Hiçbir mantığı yok. Petrovic zaten her maç 30 atıyor. Neden o seviyede 19-20 atabilen başka bir oyuncuyu kadroya alasınız ki? İhtiyaca yönelik, başka bir oyuncuyu kadroya dahil edersiniz. Mesela dönemin en iyi skorerlerinden Nikos Galis'le eşleşebilecek bir dış savunmacı işinize yarayabilir. Yani Zoran Radovic ya da Jure Zdovc? Elbette. Ancak bu görev dağıtımını yaparak başarılı olursunuz. Duda doğruyu yapmıştı. Antrenörlük açısından muhteşem bir karar. Bunun farkına koç olduktan sonra vardım.

NBA'in aksine, Euroleague tarihinde çok fazla 'o şut' diye nitelenen kırılma anı yoktur. 1992 Partizan-Badalona finalindeki ise bir analizi hak ediyor, değil mi?

Ben o şutlara çalışırdım. Tabii 'o şutu' çalışmamıştım ama ona benzer, dengesiz şut denemelerinde bulunurdum. Antrenmanımı her zaman 15-20 dengesiz şut atarak tamamlardım. Tam saha, bir dripling... Stop. Şut. Saçmasapan bir yer seçerdim kendime. Sonra şutu çıkarırdım. Daima. Çok yorgun olsam bile yapardım.

O pozisyondan önce Jofresa'nın penetresini hatırlıyorum. Obradovic'in molası şuttan hemen önce değildi, molada sıkı bir savunma yapmamız gerektiğini konuşmuştuk. Olmadı. Sayıyı yedik. Sonra topu pota altından aldım. Driplingle pası hiç düşünmeden devam ettim. Jofresa karşıma geldi. Deminki penetrenin geri ödenme zamanıydı. Yakın savunmaya çalıştı ama ben sağa doğru kaymaya başlamıştım. Sonra basket oldu. Bana inanın, o dengesiz şutun bile bir dengesi vardı. Çalışmıştım. Hem de çok...

1999'da Barcelona'dan Real Madrid'e geçişinizde koç Aito Garcia Reneses'in rolü çok tartışıldı. O görüşmeden biraz detay verebilir misiniz?

Aslında Barcelona'da kalmak istiyordum. Önceliğim buydu. Ama koç Aito ile yönetim bana, "Seninle imzalamak istemiyoruz" dediler. "Neden?" diye sordum. Cevapları "Daha uzun boylu bir oyun kurucu istiyoruz" oldu. Koraç Kupası'nı ve Real Madrid'e karşı deplasmanda beşinci maçı alarak lig şampiyonluğunu kazanmıştık ama onlar daha uzun boylu oyun kurucu istiyordu. Peki.

"PJ CARLESIMO PROBLEMLİ BİR ADAM"

1990'da Larry Bird'ün kariyerinin son yıllarında Boston Celtics'le deneme antrenmanlarına çıkan Sasha Djordjevic kontrat imzalamamış ve Partizan'a geri dönmüştü. Altı yıl sonra, Atlanta 1996'da dikkat çeken Djordjevic, 247 bin dolarlık minumum kontrat karşılığında Portland Trail Blazers'a imza atmıştı. Djordjevic NBA'de sadece 61 dakika forma giydi

Fotoğraf Ap Images

BARCELONA "UZUN OYUN KURUCU İSTİYORUZ" DİYEREK BENİ YOLLADI. SONRA GOLDWIRE'I ALDILAR!

"Ben ayrılırım" dedim. Ve sonra Ekim ayında Real Madrid'le imzaladım, daha önce değil. Dediğim gibi, gitmek benim kararım değildi. Onlar beni zorladı. Sonra bir gün gazeteyi açtım ve gördüm ki Barcelona yeni bir oyun kurucuyla anlaşmış. Anthony Goldwire! Benden kısa! Güzel. Ardından final serisine çıktık. Bu kez Barcelona karşıdaydı, ben Real Madrid forması giyiyordum. Şampiyonluk bir kez daha deplasmanda oynanacak beşinci maçın sonucuna kalmıştı. Sonucu biliyorsunuz. Olur böyle şeyler.

Eski Yugoslavya'yı özlüyor musunuz? Draza Mihailovic hakkında çıkan son kararlar Tito rejimine karşı bakış açınızı değiştirdi mi?

Dünya üzerinde Yugoslavya'yı özlemiyorum diyen biri varsa, yalan söylüyordur. Bu ayrı. Ama bize öğretilen tarih doğru değilmiş. Her şeyi sil baştan yaptılar şimdi. Okullarda anlatılan tarih yalanmış. Benim tarih öğretmenimin elindeki kitap, devlet kütüphanelerindeki kaynaklar, ansiklopediler... Hepsi ama hepsi yalandan ibaretmiş. Meğer ülkeyi yöneten Komünist Parti tarihi baştan yazmış. Yapay bir ülkede yaşatmışlar bizi. Tüm bunları II. Dünya Savaşı'nda Tito ve arkadaşlarının çabalarına minnet duyarak söylüyorum ama görüyorsunuz işte gerçekler şimdi ortaya çıkıyor. Meğer Çetniklerin komutanı Draza Mihailovic bize anlatıldığı gibi biri değilmiş. Kurşuna dizilmesine varan süreçte ona karşı haksız bir tutum sergilenmiş. Ben okulda tam aksini öğrenmiştim. Kitaplar yeniden açılıyor. Artık sır tutmak, tarihi yalan yazmak yok. Ben elbette Yugoslavya'yı özlüyorum. Orada doğdum, büyüdüm. Karışık da olsa duygularım var. Ben bu karışıklığı gidememiş olabilirim ama en azından çocuklarım şanslı. Onlar gerçeği öğrenecek.

"Şiddete karşı eğitim" programının ve UNICEF'in bir parçası olarak, Galatasaray-Kızılyıldız maçından önce yaşanan olaylara hangi perspektiften bakıyorsunuz?

Bence bu çılgınlık. Saçmalık. Delilik. Hayatta hiçbir şeyin aşırısı iyi değildir. Rakip takımdan, taraftarından nefret edeceğine neden kendi takımını daha çok sevmiyorsun ki? Neden? Galatasaray taraftarı, kendi takımına karşı Fenerbahçe'ye duyduğu nefretten daha güçlü duygular hissetmeli. Sporun, özellikle taraftar psikanalizinde sık sık karşımıza çıkan konuyu ele alalım. Kendi takımının galibiyetine mi daha çok seviniyorsun, yoksa rakibinin kaybetmesine mi? Belki klişe ama olay burada bitiyor. Oyuncularıma sürekli soruyorum: Kazanmayı mı seviyorsunuz yoksa kaybetmekten mi nefret ediyorsunuz? Hangisi size daha çok güç veriyor? Bu soruya cevap arayın.

ABD spor kültürü burada bize yardımcı olabilir. Olimpiakos'la Panathinaikos, Fenerbahçe'yle Galatasaray, Partizan'la Kızılyıldız aynı şehirdeyken artık ortalığın karışmaması gerekiyor. Politik mesaj verilmemeli. Spor bu saçmalıklara alet edilmeyi hak etmiyor. Spor bir kutlamadır. Ergin Ataman yanlış yaptı. Ama sonra farkına vardı tabii, zeki bir adam. Toplum önünde özür diledi. Önceden yaptığı korkunç bir hataydı ama ardından özür dileyerek bunu düzeltti. Tabii kendisi de her şeyin farkında, bunları benim ona söylememin gereği yok. Belgrad'a geldi, yuhalandı. Başka bir şey oldu mu? Sen bir kulübü temsil ediyorsan, GM'sen, antrenörsen ya da başkansan o büyük sözcüklere ihtiyacın yok. Ben onları 'ucuz popülizm' olarak kabul ediyorum. İhtiyaç yok bunlara. Yangına su dökmek her zaman daha iyidir. Diğerinden nefret etme. Kendi takımını sev. Bu kadar basit.

KULÜP TAKIMI ÇALIŞTIRMAYA SICAK BAKIYOR MU?

"Evet. Çalıştırabilirdim, hâlâ çalıştırabilirim. Birkaç sefer teklif de geldi. Zaman uygun değildi, tamamen milli takıma odaklanmam gerekiyordu. Ama şimdi hem kulüp takımı hem de Sırbistan'ın başında görev yapabilirim. Bunun aksi yönde bir engel yok.

ve aynı sezon içinde takımdan ayrıldı. Sırp oyuncu NBA'yle kimyasının neden uyuşmadığını anlatıyor:
"PJ Carlesimo problemli bir adam. Oyuncularla iletişim kurmazdı, biz onun için satranç taşları gibiydik. Basketbol böyle bir oyun değildir. Basketbolda at şuraya gitsin, fili şuraya alalım diyemezsiniz. Portland'da teknik kadro haricindeki herkes bana çok iyi davrandı. Başka bir kültürden gelen, hele oyun kurucu pozisyonunda görev yapan bir oyuncuyla sık sık iletişim kurulacağını düşünürsünüz değil mi? Hayır, kesinlikle böyle bir şey olmadı."

70'li ve 80'li yılların önemli savunmacılarından Fatih Terim o dönem sıkça sayfalarında yer aldığı Hayat Spor'a ilginç pozlarından birini vermiş.

BÜLENT EKEN

HAZIRLAYAN: İLHAN ÖZGEN

HER ŞEY SAVUNMAYLA BAŞLAR

Coverciano'daki antrenörlük kursunda hocamız Ferrari, "İki satırda savunmayı anlatın" şeklinde bir sual yöneltti bizlere. Düşünmeden, "Sahanın hangi noktasında olursa olsun topa sahip olmak defanstır" cevabını verdim ve en yüksek notu aldım. Savunma, öncelikle topa hâkim olmakla başlar. Defans oyuncusu da tıpkı diğer mevkidekiler gibi top denilen nesneyi iyi tanımalıdır. Müdafaada kabul edilmeyecek tek şey top kaybıdır. Bunun yanına sezgi özelliğini de ekleyen bir futbolcu, muhakkak iyi bir savunmacı olur.

John Begget, Galatasaray'ın başına geçmeden *Method* sistemi dahilinde ikili savunma ile oynuyorduk. Beklerimiz, 'Majino Hattı' lakabını taşıyan Faruk Barlas ve Adnan İncirmen'di. Adnan, duracağı yeri çok iyi bilirdi. Faruk ise daha çabuk ve topu iyi kullanabilen bir müdafiydi. Zaten bir defansörün topu kaptıktan sonra onu en kısa sürede arkadaşına taşıması kadar mühim bir şey olamaz. Muntazam bir pas organizasyonu ile hücuma çıkan savunmanın, gelişigüzel topa vuran savunmaya oranla hücum yeme olasılığı %80 daha azdır. Faruk da bunu iyi yapardı. Begget'in gelişiyle, savunmada zafiyet gösteren *Method*'u bırakıp, WM'ye geçtik. Ben de bu sistemde defansın ortasında görev yapan santrhaf pozisyonunda oynamaya başladım. Tabii, bir santrhafın toplu oyunda da etkili olması şarttır. Daha evvel birçok pozisyonda oynamamı da bu hususta avantaja çevirmiştim. Orta saha ve hücumda oynamamın, sahayı tanımamda büyük yararı olmuştu. Bunların yanında Mr. Begget'in iki ayağımı da aynı derecede başarılı kullanmam için yaptırdığı antrenmanların da hakkını yiyemem. Sağ ayağıma lastik ayakkabı, sol ayağıma ise krampon giydirir ve antrenmanlarda sadece sol ayağımla topa vurabileceğimi söylerdi. Böylece iki ayağımı da aynı oranda iyi kullanabilir hale gelmiştim.

Bu arada rakiplerimizde de kıymetli savunmacılar vardı. Misal, Beşiktaşlı Ali İhsan Karayiğit muhteşem bir santrhaftı. Tek sıkıntısı, fiziksel olarak kırılgan olmasıydı. Bense futboldan evvel yüzme sporu ile ilgilenmem sebebiyle fiziksel olarak üstün bir futbolcuydum. Bunun yanında sertliğim de tam kıvamındaydı. Benimle çarpışan rakiplerim -buna Baba Hakkı da dahildir- sendelerdi. Bu özelliğim nedeniyle İtalya'da oynadığım yıllarda 'Parçalayan Bülent' lakabını almıştım. İtalya, futbola bakış açımın değiştiği bir tecrübeydi. O dönemde Türkiye'de sağ ve sol bekler santrayı geçmezken, İtalya'da adeta birer açık gibi oynuyorlardı. Bunun yanında savunmada yer alma konusunda da çok şey öğrendim. O dönem İtalya'da savunmacıların en büyüğü Carlo Parolo'ydu. İki ayağını muhteşem kullanan, sert ve sahaya hâkim bir santrhaftı. İyi bir savunmacı için en mühim özelliklerden olan sahaya hâkimiyeti muazzamdı. Sadece topun olduğu tarafı değil, topsuz tarafı da hâkimiyetine alarak yer tutardı.

FATİH TERİM'İ, BUGÜNKÜ PIRLO'NUN POZİSYONUNDA HAYAL EDERİM HEP.

1966 Dünya Kupası ile tedavülden kalkan WM sistemi yerine 4-3-3 kullanılmaya başlandı. Burada da libero pozisyonu, sistemin en önemli parçası oldu. Bu bölgenin en nadide adamı Beckenbauer'di. Topu muhteşem kullanan, lider bir sporcuydu. Bu dönemde antrenörlük kariyerime devam ediyordum ve Beckenbauer'i büyük bir beğeniyle izlerdim. Milli takımda görev yaptığım dönemde beni heyecanlandıran defans adamı ise Ankara Demirsporlu Muzaffer Sipahi olmuştu. Onu milli takımda oynatmak için epey uğraş vermiştim. 70'li yıllara geldik... Bu dönemde Beckenbauer etkisi hala devam ediyorken, bizde de Fatih Terim ve Alpaslan Eratlı ikilisi ön plandaydı. Beşiktaşlı Vedat Okyar da benim beğendiğim bir son adamdı. Fatih, nezdimde daha çok orta saha özelliklerine sahip bir isimdi. Fiziksel olarak noksanları bulunan Fatih'i, bugünkü Pirlo'nun pozisyonunda hayal ederim hep; ayağı düzgün, takımı organize eden ve mağlubiyeti kabullenmeyen değerli bir adamdı. Alpaslan Eratlı'nın başarısı ise Fenerbahçe'nin onun dönemindeki şampiyonluklarıyla anlaşılabilir zaten. Özellikle Yılmaz Şen'le oynadıkları dönemde, bitiş düdüğüne kadar gerekli eforu sarf etmekte bir an bile imtina etmezlerdi.

Galatasaray'ın Derwall ile yükselişinde de savunma hattının etkisi aynı şekildeydi. Özellikle Cüneyt ve Erhan'ın oyunu arkadan kurması, Derwall'in idesini takıma yerleştirmesi adına çok mühimdi. Derwall'in Avrupa maçlarında yerleştirdiği kazanma arzusu, UEFA Kupası'yla zirveye çıktı. Bu başarının nezdimdeki kahramanı da Popescu'ydu. Bülent gibi sadece mücadelesi ile var olan bir ismi, futbol bilgisiyle muhteşem tamamlamıştı. Yer tutması, topu olumlu kullanması ve arkadaşlarıyla konuşarak, savunmasını kontrol etmesi, takdire şayan özelliklerdi. Sonra da ülke futboluna öyle bir isim gelmedi zaten!

Günümüze gelirsek... Ligimizde beğendiğim iki stoper var; Chedjou ve Egemen. Bir sol bek olarak da Caner. Onu, Basri Dirimlili'ye benzetiyorum. Tabii Basri'nin savunma yönü çok daha iyiydi. Benim hayalimde, bu isimlerin olduğu bir 3-5-2 sistemi var. Chedjou-Egemen stoper, arkalarında libero olarak Selçuk İnan. Topu defansta muhafaza etmek için en ideal oyuncu. Tabii Selçuk'u bu pozisyon için ikna etmek gerekecek!.

EĞİTİMSİZ ADAM İYİ FUTBOLCU OLAMAZ!

İLHAN ÖZGEN

DEFANSIN HER BÖLGESİNDE GÖREV YAPSA DA HAFIZALARDA 'LİBERO ALPASLAN' OLARAK YER ETTİ. FENERBAHÇE'NİN UNUTULMAZ İSMİ ALPASLAN ERATLI, 'SAVUNMA'NIN İNCELİKLERİNİ ANLATTI

Fenerbahçe'deki ilk yıllarınızda sol bektiniz. Liberoya geçişiniz nasıl oldu?

İlk iki yılımda öyleydim. Liberoda da Ziya vardı. İki sene üst üste şampiyon olduk, sonra Ziya Şengül futbolu bıraktı ve liberoya geçtim.

Didi'nin "Keşke Alpaslan ve Cemil'i küçük yaşlarda tanısaydım. Turistler Türkiye'ye müze görmeye değil, onları görmeye gelirdi" demeci var...

Bazı hocaların muhakkak görüşleri vardır. Birçok teknik adam Cemil ve bana "Çıkın oynayın!" derdi, inisiyatifi bize bırakırlardı. Didi de böyleydi. İsmimi de tam söyleyemezdi, "Albaslan, haydi Albaslan!" derdi. Farklı bir antrenman sistemi vardı elbette. Topla antrenmana önem verirdi. Baraj maketleri getirtir, onlarla frikik idmanları yaptırırdı.

Defans oyuncusu olmanıza rağmen frikikten ve uzak mesafeden birçok golünüz var. Bunda Didi'nin antrenmanlarının etkisi var mıydı?

Futbol hayatım boyunca antrenörlerimden bir şey öğrenmedim. Ben topa iyi vurmayı, 15-16 yaşlarında Talat Ağabey (Ündar) ile yaptığım antrenmanlarla öğrendim. Talat Ağabey o zamanlar 1. Lig'de oynayan Yeşildirek'in kalecisiydi. Gelir, "Ödevin var mı?" diye sorardı. "Akşama yaparım ağabey" diyince "Hadi çalıştır beni o zaman!" derdi ve bir arsaya gidip onunla çalışırdık. Topa vurabildiğim kadar sert vurmamı söyler ve köşeleri de belirtirdi. Böylece isabetli şut atmayı öğrendim.

Defansın en başarılı oyuncusu Alpaslan'dı

Didi, antrenmanlarda çift kalelerde oyarmış. Tekniği nasıldı?

Benim Brezilyalılardan favorim, Socrates'ti!

Didi'nin kovulmasına neden olan 7-0'lık Benfica maçında, taktik hatası yaptığını söylemiştiniz. Neydi bu?

Evet, sağ açıklarına önlem almak için beni sol bek oynattı, Emin (İlhan) ve Nevruz (Şerif) göbekte oynadı. Bütün goller ortadan geldi. Ben golleri izliyordum, sağ açıkla sohbet ediyorduk. Jordao diye bir adamları vardı, üç tane gol attı cepheden gelerek.

1975'te oynanan Galatasaray maçından önce kadro dışı kalmışsınız ve mağlubiyetten sonra antrenör Gegiç, size yüklenmeye devam etmiş. Olayın aslı neydi?

Kardeşim fizik olarak bana benzer. Benim arabayı alıp karşıya geçiyor ve "Alpaslan gece âleminde!" diye bir haber çıkıyor. Bunun üzerine beni kadro dışı bıraktı Gegiç. Bir de 3-1 mağlup olunca, ipler koptu tabii.

1983'teki 4-4'lük Galatasaray maçında da Stankovic'le bir münakaşanız var...

Soyunma odasında, "Aman fark artmasın!" gibisinden laflar etti. Ben de, "Beyler, gol yemeyi bırakın da kaç gol atarız onu söyleyin! Kimse geri gelmesin, 3-1 olsa n'olur, 5-1 olsa n'olur!" dedim. Derbilerde farkı değil, kazanmayı düşünürsün. İkinci yarı başladı, bir tane daha yedik. Stankovic'i görmen lazım! Ama sonra 4-4'e getirdik ve şampiyon olduk. Hocayı dinlemedik ve maçı çevirdik.

Çalıştığınız antrenörler içerisinde en beğendiğiniz isim kimdi?

Rausch! Savunma adamlarına ayrı, hücum adamlarına ayrı antrenmanlar yaptırırdı. Her oyuncuyla bire bir ilgilenirdi. Saha dışında da oyuncularıyla iyiydi. Çengelköy'de balık yerdik, bir kadeh içmeme izin verirdi. O zaman antrenörler buna izin vermezdi. Adam, biraz da benim yüzümden gitti. Ben o dönem sakattım, bir oynuyor iki oynamıyordum. İlk yarı dört puan öndeydik, sonra üst üste oynamadım ve puan kaybetmeye başladık, sonra da gönderildi. Giderken de "Senin yüzünden bu ülkeden gidiyorum" demişti.

Oynadığınız dönemde etkilendiğiniz bir savunmacı var mıydı?

Beckenbauer hayranıydım. 1970'te Köln'de oynadığımız 1-1'lik Almanya maçı, benim ilk milli maçımdı hatta. Daha sona iki kere daha ona karşı oynadım, belki bir şeyler kapmışımdır! Topu öyle bir kontrol ederdi ki yanına kimse yaklaşamazdı ve pas atarken ayağının dışını muhteşem kullanırdı. Bire birde de hiç ağır bir adam değildi, geçemezdin!

Milli takım demişken... Sizin libero mevkiinde en formda olduğunuz dönemde antrenör Coşkun Özarı'nın Fatih Terim'e yer açmak için sizi sol bek oynattığı doğru mu?

Fotoğraf Hayat Spor

Doğru! Eskiden milli takımda kulüpçülük vardı, neyse ki artık yok. Ama bu durum ne oyunumu etkiledi ne de Fatih'le aramda bir sorun oldu. Ben daha önce de sol bek oynuyordum zaten. Ayrıca sahaya çıktın mı her şeyi unutuyorsun. Ben, 1-1 biten İsviçre maçında da sağ bek oynadım ve attığım golle maçı kurtardım. Coşkun Özarı'nın da gönderilmesi söz konusuydu ama beraberlik onu da kurtardı.

Topla ileri çıkan bir liberoydunuz. Bu özelliğiniz, antrenörler tarafından pek de hoş karşılanmıyordu sanırım?

Bana göre bir futbolcunun mevkisi ne olursa olsun, yılda 5-6 gol atmalıdır. Ama bizim antrenörler korkuyordu! İleriye açıldığım zaman, geriye gelmem için ikazda bulunurlardı. Duran toplara çıkamazdık, santrayı geçirtmezlerdi! Didi dahi böyleydi. Bir Avrupa maçında bu yüzden tartışmıştık.

Bir Alpaslan Eratlı ritüeli: Topla hücuma çıkma.

Çekindiğiniz rakibiniz var mıydı?

Çekineceğim tek rakibim Cemil Turan olurdu. Onunla da hep aynı takımda oynadık. Kısa mesafede çok çabuktu Cemil.

Avrupa'da oynamayı düşündünüz mü?

PSV Eindhoven ve Hertha Berlin'den teklif gelmişti ama fiziksel olarak kaldıramayacağımı düşündüm. Ülkenin en kuvvetli adamlarından Ender Konca bile Almanya'ya gittiğinde antrenmanlar sonrasında kustuğunu söylerdi. Bu nedenle cesaret edemedim. Tabii erken yaşlarda gidersen durum farklı olabilir.

Fotoğraf: Getty Images Turkey, Hayat Spor

ÜÇ KEZ KARŞILIKLI OYNADIĞIM BECKENBAUER'DEN BELKİ BİR ŞEYLER KAPMIŞIMDIR.

Birlikte oynadığınız en iyi stoper?

Sadece bir yıl ikili olarak oynasak da Yılmaz Şen. Çabuk, hava hâkimiyeti olan ve sezgisi kuvvetli bir stoperdi. Rakibin topu nereye atabileceğini sezebiliyorsan iş bitmiştir zaten!

Birçok kulübün ilk tercihi yabancı savunmacılar oluyor. Bu durum, gençlerin yetişmesi için bir engel mi, yoksa fırsat mı?

Yetiştirmek istiyorsan yabancıyı kısıtlayacaksın. Şans bulamayan adam kendisini nasıl ispatlayacak! Bir de altyapıda çalışan hocaların da önemi var. Kulüpte çalışmaya başladığımda (1998), altyapı hocaları çok komik paralar alıyordu. O hususta da çalışmalar yapmak lazım.

Uche ve Högh ikilisnden hangisiyle yan yana oynamak isterdiniz?

Uche. Högh tehlikeli adamdı. Kayarak müdahaleleri nedeniyle her an penaltı yapma riski vardı. Defans oyuncusu her zaman ayakta kalmalı. İkinci müdahale şansının olamayacağını hesap ederek hareket etmeli.

Savunmada eskisi gibi ikililer çıkmıyor. Bunun nedeni nedir?

Savunma ikililerinden birisi çabuk olmalı, diğerinin de futbol bilgisi çok iyi olmalı; oyun kurabilmeli. Bütün mevkilerde gerekli özelliklerde oyuncular çıkarken savunmada niye ideal bir ikili bulamıyorlar anlamıyorum. Mesela Hummels, ayağı iyi ama ağır. Onu tamamlayacak ismi Almanlar dahi çıkaramıyor.

4-3-3 sistemi 70'li yıllarda oynandıktan sonra uzun süre kullanılmadı ama daha sonra revaçtaydı. Keza 3-5-2 de aynı şekilde. Bu sistem döngüsünde liberolu sistemi de tekrar izleyebilir miyiz?

Sistemler, oyuncuların özelliklerine göre ortaya çıkar. Eskiden 4-2-4 oynanırdı, sonra ileri uçtaki oyuncuların orta saha oynayabilme özellikleri oldu, 4-3-3'e dönüldü. Sonra 4-4-2 ve 3-5-2 çıktı ortaya. Sistemleri yaratan hep futbolculardı. Cemil oynuyorsa eğer, sistemi ona göre kurmalısın! Sarkık liberoya gelirsek... O sistemde bir adam eksik oynarsınız. Bugün kimse eksik oynamayı tercih etmez.

Türk futbolundaki defans sorununun nedeni ne sizce?

Futbola yeni başlayan bir çocuğun hangi pozisyonda oynayacağını sezmek lazım. Bence savunma potansiyeli olan bir çocuğun öncelikle kafasını kaldırarak oynaması lazım. Sahayı görebilmek çok önemli bir avantajdır. Türk futbolunun bir diğer sorunu da futbolcuların bir yaşa kadar umut verip ondan sonra gelişememesi. Bu da hocalarla ilgili... Önce antrenörlerin kendilerini yetiştirmeleri lazım ki çocukları yönlendirebilsinler.

Üniversite okumuş bir futbolcu olarak, eğitimin bir futbolcunun gelişmesinde ne gibi önemi var?

İlkokul mezunu psikolojiden, sosyolojiden anlar mı? İstersen sabaha kadar anlat, anlamaz! Eğitimsiz adam iyi futbolcu olamaz.

S

SANAT MI ISTIRAP MI?

İTALYAN FUTBOLUNA DAMGA VURAN SAVUNMACILAR: KİMİLERİ İÇİN OYUN ZEVKİNİN KATİLİ, KİMİLERİ İÇİN BAMBAŞKA BECERİLERİN SAHİBİ

İLHAN ÖZGEN

90'lı yılların Serie A'sının klasikleşen düellolarından: Baresi, Batistuta'ya karşı

"Coverciano'daki ilk günlerimizde Ferrari, tahtaya bir çizgi çizdi ve 'Eğer oyunu bu çizgide sürdürebilirseniz, her an çizginin üstüne yani galibiyete ulaşabilirsiniz. Fakat çizginin altına düşerseniz, galibiyete ulaşmanız imkânsıza yakındır' dedi."

Türkiye'nin mühim savunmacılarından Bülent Eken'in İtalya'daki antrenörlük kursunda, 'başöğretmen' Giovanni Ferrari'den ilk öğrendiği bu mantalitedir. İtalya'nın 1934 ve 1938'deki dünya şampiyonu kadrosunun meşhur sol içi Ferrari, her ne kadar ekürisi Giuseppe Meazza ile rakip savunmalara korku salsa da savunma onun önceliğidir. Bunda, futbol bilgisinin yanında tecrübelerinin de rolü büyüktü kuşkusuz. Nitekim İtalya, 1938'de Dünya Kupası'na ulaşırken Vittorio Pozzo'nun *Il Methodo* sisteminin ikili savunmasında yer alan Juventus'lu Pietro Rava ve Alfredo Foni 2. Dünya Savaşı nedeniyle beynelmilel sahnede çokça yer alamasalar da bıraktıkları miras, ileriki nesiller için ilham kaynağı olacaktır...

2. Dünya Savaşı, birçok alanda değişiklikleri getirirken, İtalyan futbolu da bundan nasibini almıştır. Yenilgi, İtalyanların iliklerine kadar işlemiş ve psikolojilerinden yaşamlarına uzun vadeli etkiler bırakmıştır. *La Gazetta* Dello Sport editörü Gianni Brera, kariyerinin yükselişe geçtiği 50'li yıllardan itibaren İtalyan futbolunun nasıl bir evrime tabi olması gerektiğini belirtmeye başlar. 2. Dünya Savaş'ındaki mağlubiyetin, İtalyanların fiziksel olarak diğer milletlerden geri olduğunu gösterdiğini düşünen Brera, bunun futbola da yansıdığını ve üstesinden gelmek için stratejiye ve oyun dışı faktörlere yoğunlaşılması gerektiğini belirtir. Brera'ya göre muntazam bir 90 dakika 0-0 neticelenmelidir ve bir takımın gözü her zaman rakibin zaaflarında olmalıdır. Gol için en büyük silah ani hücumlardır! Brera'nın bu fikirleri, 50'li yıllardan başlayarak ülke futbolu üzerinde etkili olacaktır...

1952-1953 sezonu, Inter için müspet biter. Meazza'nın yer aldığı kadro ile 1940 yılında kazanılan şampiyonluktan beri zirveye hasret kulüp, nihayet Scudetto ile ligi noktalar. 46 gol atan Inter, 73 gollü takipçisi Juventus'tan daha üretken olamasa da kalesinde sadece 24 gol görmüştür. Bu müdafaa sisteminin mimarı tanıdık bir isimdir: Alfredo Foni. Savunma uzmanı Foni, Ivano Blason'u 'libero' pozisyonuna yerleştirerek, defansif futbol ile de zaferin mümkün olacağını kanıtlar. Bu futbol anlayışının üstünlüğünü sınır dışına kabul ettirenler ise 'Bay Katenaçyo'lar Nereo Rocco ve Helenio Herrera olur.

Helenio Herrea'nın Serie A ve Avrupa'daki tahakkümünü başlatan 'Grande Inter'inin de belkemiği yine bir liberodur: Armando Picchi. Müdafiye aykırı görüntüsü ile ilk anda pek önemsenmese de gerek oyunu geriden yönlendirmesi, gerekse de Herrera'nın saha içindeki sağ kolu vazifesiyle çığır açar. Picchi'nin oyun zekâsına fiziksel yardımı getiren, hızlı, çevik ve inatçı markajcı Artistide Guarnieri olur. Milano'nun diğer büyüğünde de savunma kaliteli ayaklardadır. Nereo Rocco'nun Milan'ında ilk olarak Cesare Maldini'ye emanet edilen müdafaa göbeği, ilerleyen yıllarda Roberto Rosato ile daha da güçlenir. 'Melek Yüz' lakaplı Rosato, 1.76'lık boyuna rağmen İtalyan duvarı ekolünü zirveye taşır. 1969 Avrupa Kupası Finali'nde Ajax'ın çiçeği burnunda yıldızı Cruyff'a sahayı dar eden 'Melek Yüz', 1970 Dünya Kupası'nda da İtalya'nın final yürüyüşüne tuğla koyanlardan

> KUSURSUZ BİR KARŞILAŞMA 0-0 SONUÇLANMALIDIR.
>
> **GIANNI BRERA**

Fotoğraf AP Images

olur. 'Yüzyılın Maçı' olarak adlandırılan İtalya-Almanya yarı finalinde Gerd Müller'e göz açtırmaz, tabii sakatlanana kadar. Müller, FIFA'ya verdiği röportajda "En çok zorlandığın savunmacı kimdi?" sorusunu, mezkûr maçı da yâd ederek şöyle yanıtlar: "Rosato! İtalyan Roberto Rosato. Çok sıkı markaj yapardı ama aynı zamanda centilmendi. Onunla karşılaşmak zor ve yorucuydu. İkinci yarıda, ceza sahasına girdim ve birden bir düşünce aklıma geldi: 'Bir saniye! Rosato nerede?' Arkamı döndüm, yoktu. Sahada değildi artık. Sakatlanmıştı ve oyundan çıkmıştı. Onun yerine Burgnich beni tutmakla görevlendirilmişti..." Daha sonrası malum; Rosato'dan kurtulan Müller, İtalya ağlarını iki kere havalandıracaktı...

Aynı dönemde Torino'nun büyüğü Juventus da savunmasını emin ellere bırakmayı ihmal etmiyordu. 40'lı ve 50'li yıllarda büyük santrhaf Carlo Parola'ya defansını emanet eden 'Zebra'ların 60'lardaki hücum püskürtücüsü, Sandro Salvadore idi. Salvadore ise bayrağı Gaetano Scirea'ya teslim edecekti. Savunmayı yönetme istidadı ve topu olabildiğince hızlı bir şekilde hücum bölgesine taşıması, Scirea'yı kısa sürede bir 'savunma baronu'na dönüştürür. 60'lı yıllarda savunma ve forvet hattı arasında köprü vazifesi gören Sani, Suarez ve Rivera gibi oyuncuların sahneden yavaş yavaş çekildiği, Benetti, Tardelli ve Bonini gibi daha mücadeleci isimlerin defansın önünde yer aldığı bu dönemde, Scirea'nın gol bölgesini hareketlendirme yeteneği, İtalyan sistemine yeni bir soluk getirir. Toplu oyunda parlayan Scirea'nın 'pis işler'deki yancıları Gentile ve Brio ise klasik birer İtalyan savunmacısıdır. Scirea da 'modern libero' anlayışının temsilcisi. İtalyanlar, bir ucundan da olsa dünya futbolunun değişimine ayak uydurmayı başarmıştır, hem de kendi anlayışlarından ödün vermeyerek.

Savunma hattı, 1982 Dünya Kupası'nda İtalya'nın anahtar bölgesi olur. Juve, bu dörtlüdeki tek fireyi stoper pozisyonunda vermiştir. Brio'dan rol çalan isim, Fulvio Collovati'dir. Euro 80'deki performansıyla Bearzot'un adamı olan Collovati, dünya şampiyonu Azzuri'nin 11'inde yer alan tek Milan'lı olmayı başarır. Çevikliği ile İtalyan

Gerd Müller, 'Yüzyılın Maçı'nda İtalyan duvarına sıkça toslamıştı.

raconunu sahalarda sürdüren stoper, kulüp takımındaki mesai arkadaşı Franco Baresi ile de bir hanedanlığın temellerini atmaya hazırdır. Fakat işler beklenildiği gibi gitmez. 82 yazında rakip Inter'e transfer olan Collovati, Milan taraftarı için 'dönek' olarak kalacakken, libero Baresi büyük ortaklık için 80'lerin sonunu bekleyecektir.

80'lerin sonu ve 90'lı yıllar, Brera'nın arzuladığı defansif muntazamlığın doruklarda olduğu dönemdi. Dönemin defans oyuncularıyla bol bol mücadeleye giren Gianluca Vialli, otobiyografisinde 2. Dünya Savaşı sonrasında oluşan ve 90'lı yıllarda dahi etkisini sürdüren bu savunma kültürünü, "İtalyan sistemi, çocuklara kendilerini korumaları gerektiğini öğretir. Futbolunun temelinde ise realizm vardır. Ödül, her zaman kazanana gider; iyi çocuklara ya da kurallar dahilinde oynayana değil!" sözleriyle özetler. Evet, İtalya bu dönemde sonuca odaklı futboluyla çok canlar yakmış ve aynı derecede canlar da sıkmıştır. Oynadığı muhteşem

İTALYAN FUTBOLUNUN TEMELİNDE REALİZM VARDIR. ÖDÜL HER ZAMAN KAZANANA GİDER.

GIANLUCA VIALLI

HÜCUM FUTBOLUYLA MEST EDEN SACCHI'NIN MILAN'I DAHİ, MUHTEŞEM BİR SAVUNMA TEMELİNİN ÜZERİNE KURULMUŞ İHTİŞAMLI BİR YAPITTIR.

hücum futboluyla mest eden Sacchi'nin Milan'ı dahi, muhteşem bir savunma temelinin üzerine kurulmuş ihtişamlı bir yapıttır. 'Nazik' libero anlayışını yerle bir eden Franco Baresi liderliğindeki Milan savunması, Tasotti, Costacurta ve Maldini ile hem yetenekleri hem de uyumlarından mütevellit kullandıkları sinir bozucu ofsayt tuzağı ile rakiplerine göz açtırmaz. Milli takım cephesinde ise bu dörtlüye, Inter'in haşin delikanlıları Bergomi ile Ferri eklenir. Rakip futbolcu ve taraftarların sinir katsayı testi temelli zorlaşmıştır...

Futbolda 90'lı yılların sonuyla başlayan değişim ve globalleşme, 'İtalyan tipi' savunmacıların da sonunu hazırladı. Brera zihniyetinin son meyveleri, büyüklerinden öğrendiği savunma numaralarını kariyerinin sonlarında stoper pozisyonunda gösteren Paolo Maldini, 'kısa savunmacı' kontenjanından Fabio Cannavaro ve 'son model libero' Alessandro Nesta oldu. Üçlünün Euro 2000'deki ortaklığı ve Hollanda maçındaki direnişleri, bir nevi İtalyan savunma felsefesinin çırpınışlarıydı belki de. Adam adama savunma, usulden sahalarda yok oluyordu ve bir nevi 'futbol kültürleşmesi' ile topun arkasına geçmeyi beceren her takım savunma işini halledebiliyordu.

Picchi ile standartları belirleyen, Scirea ile değişimi yakalayan ve Baresi ile farklılık yaratan İtalyan futbolu bir kez daha evrimi denese de ortaya çıkan sadece 'cyborg' müdafilerdi. "Niye eskisi gibi savunmacılar çıkmıyor?" sorusunun cevabını ustalara bıraktığımızda, kendi döneminin markaj uzmanı Guarneri "Artık yetenek çok mühim değil, alanlar ve sistemler ön planda" derken, 'Büyük Şef' Baresi ise olaya farklı bir açıdan yaklaşıyor: "Devir, forvetlerin devri!"

S

Fotoğraf Getty Images Turkey

YÜZMENİN TARİHİ, NEREDEYSE İNSANLIK TARİHİ KADAR ESKİ. ANTİK ÇAĞLARDAN 'AKUADİNAMİK' MAYOLARA, JOHN VON DÜFFEL'İN SATIRLARINDAN OLİMPİYAT ŞAMPİYONU MICHAEL PHELPS'E KADAR BİRÇOK HİKÂYE DE BU TARİHİN İÇİNDE SAKLI...

TANIL BORA

Haruki Murakami'nin koşuculuğunu biliyoruz. *Koşmasaydım Yazamazdım*'da koşma tutkusunu nefis anlatır (çev. Hüseyin Can Erki, Doğan Kitap). Japon yazarın bir başka romanındaki kahramanı, yüzme tutkunudur. Şöyle anlatır yüzmeden aldığı zevki: "Başkasına karşı sayı almam gereken yarış türlerinden nefret ediyordum. Ben daha çok durmadan yüzmek istiyordum, yalnız ve sessizlik içinde." (*Sınırın Güneyinde Güneşin Batısında*, çev. Pınar Polat, Doğan Kitap).

Yüzme zevkinin ipucunu veren satırlar... Yüzmenin "faydaları" zaten malûm: Kan dolaşımını düzenler, sinirleri ve eklemleri esnetir, vücudu hiç darbelemeyen neredeyse tek spordur. Faydasından öte, çok zevklidir. Yalnızlık ve sessizlik, diyor ya Murakami. Bütün sporların zerk ettiği 'insularite' dedikleri duygunun, yani 'adasallığın', yani bir adaya kapanıp dünyadan yalıtılma duygusunun zirvesidir. Her sporda bir odağa yoğunlaşıp dalıp gidersiniz, iyi gelir, bir 'yücelme' hissi verir hatta. Yüzmede, suyun tecridi içinde, 'dalıp gitmek' mecazdan fiiliyata geçer. Yüzme, beden ve zihin için meditasyonun âlâsıdır. Hem cins hem fert olarak sudan geliyoruz ya, belki de ondandır.

Ustalar iki-üç bini geçince, amatörler genellikle dört yüz metre civarında ererler o meditasyon mertebesine. Gayretin, zahmetin hissedilmez hale geldiği, bilincin kulaçların hareketinde eriyerek suya karıştığı bir an vardır. Havuzdayken tur saymak, düş defterinin sayfasını çevirmek olur o zaman. Suyla hemâhenk, akmaya başlarsınız.

İnsanın suyla ilişkisi üzerine anlatıları ve bir romanı olan yazar ve dramaturg John von Düffel'in 2004'te yayımladığı *Schwimmen* (Yüzmek), bir yüzme kasidesidir. Yüzmeyi bizatihi bir yaşantı, bir saadet olarak anlatır.

Nick Hornby'nin hayatının dramını taraftarlık hikâyesi üzerinden kurgulaması gibi, von Düffel de kendi hayatının anlam seyrini yüzme tecrübeleri üzerinden okur bize. Derede, durgun gölde, açık denizde, havuzda, yazın, yağmurda, derecesini iyileştirmeye çalışarak veya yavaş yavaş, keyf için... Türlü türlü yüzme tecrübelerinde, kendine ve dünyaya bakışı dalgalanıp durulmuştur.

Von Düffel, kız arkadaşının birlikte yüzmeye gitme davetine nasıl şaşırdığını, havuza gidip yüzmeye başladıktan bir süre sonra iplere asılıp takılma beklentisini nasıl yadırgadığını anlatıyor kitabın bir yerinde. O yüzmeye devam etmiş tabii, kız da çekip gitmiş. Tabii. Yüzme, von Düffel için de bir 'derece' veya yarış konusu değil, sükûnet olayı. ("Balıklar sessizdir" diyor!) Bir yalnız kalma, kendi içine dönme tecrübesi. Zihniyle, bedeniyle, doğayla ilgili bir tecrübe. Evrenin dört temel elementinden biri olan suyla hemhal olma tecrübesi. Suyun akışına karışmak, suyun hışırtısının, ritminin ve nabzının bedene nüfuzu... Çıkınca, suyun vücudu sarmasının eksikliğini duyarak bir an kendini çıplak hissetmek... Bilen bilir; yüzen bilir, yani.

Sırtüstü yüzmeyi hiç anlamadım, diyor, von Düffel: İnsan niye suya sırtını döner? Kelebek ve kurbağalamayı da biraz manasız buluyor. Kurbağalama, insanlığın ilk geliştirdiği yüzme tekniği ve yüzme arzusundan önce suyun üzerinde kalma, boğulmama kaygısına dayanıyor. İlk resmî biçimini Prusyalı bir asker 'icat etmiş', bildiğim kadarıyla. Kelebeği de 1930'larda bir Amerikalı yüzme öğretmeni kurbağalamadan türeterek geliştirmiş. Kadim boğulma korkusu, bu üç stilde hâlâ hükmünü sürüyor von Düffel'e bakılırsa; yarı gönüllü yüzmeler bunlar. Ona göre aslolan, 'serbest' de denen kraul stilidir. Tamamen suyun içindesinizdir, kafayı yana yatırıp ağzıyla nefes almak dışında, sudan başka bir şey görmezsiniz. Hoş bir sağırlık içinde, algı kalıplarını aşarsınız. Mekân ve zaman, sudur. Ufuk, sudur. Saadet...

YENİ BİR SPOR

Yüzme, antik olimpiyatların kadrosunda yoktur. Eski Yunan'da yüzmek, okumak gibi, terbiyenin değerli bir parçasıydı, bir temel beceri olarak gerekli sayılıyordu fakat sportif-estetik bir değer taşımıyordu. Zaten mitoloji kahramanlarının yüzdükleri de enderdir. Eski Roma'da da yüzme, bir hayatta kalma becerisi olarak lejyonerlerin temel eğitiminin parçasıydı fakat değer atfedilen bir etkinlik, bir spor değildi. Romalılar havuzlara yüzmekten çok yıkanıp serinlemek, eğleşip sohbet etmek için gidiyorlardı.

Geçerken zikredelim, bir hadis-i şerife göre Allah'ı anma dışında her şey eğlence ve gaflettir; ancak üç şey müstesna; kişinin hedefler arasında gidip gelmesi (atıcılık, binicilik), eşiyle oynaşması ve yüzme. Âlâ.

Avrupa ortaçağında yüzmeye uzak durulduğunu biliyoruz. Kilise, suyun içinde kalmayı pis, ahlâksız bir faaliyet saydığı gibi, kadınlara ve çocuklara yasaklıyordu. Yüzme, ancak 18. yüzyılda sosyalleşti. Modern sporların oluşum sürecinde kendine saygın bir yer buldu ve modern olimpiyatların aslî unsurlarından biri oldu. Velhasıl, insanın bir kabiliyeti olarak eskidir ama bir spor olarak kurumlaşması, görece yeni.

Tarzan filmlerinden bildiğimiz Amerikalı yüzme şampiyonu Johnny Weissmuller'in bir biyografisini kaleme alan Sabine Horst anlatır: 20. yüzyıl basın fotoğrafçılığında, ayrıca Lord Byron, Tenessee Williams gibi yüzme tutkunu yazarların tasvirlerinde, yüzücülerden yansıyan teşhirci, erotik ve homoerotik bir hava da girer işin içine. Bu da sporun popülerleşmesine katkıda bulunur.

ABD'de yüzmenin uzun süre beyaz ırkçılığının sınır çizgilerinden biri olduğunu da biliyoruz. Havuzlar uzun süre siyahlara kapalıydı. "Yüzmeyen, yüzme bilmez" sıfatı, 'zenci'ye paralel bir hakaret sözü imiş o zamanlar.

YÜZÜCÜLER BU MAYOLARIN İÇİNDE, KENDİLERİNİ KÖPEKBALIĞI GİBİ 'ATİK' HİSSEDİYORLAR.

SUDA KOŞMAK

2008, yüzme sporunun delilik senesiydi. O sene içinde 108 dünya rekoru kırıldı. Bu rekor selinin sebepleri, yüzme camiasında uzunca bir süre tartışıldı.

İlk işaret edilen sebep, 'akuadinamik' mayolardaki gelişmeydi. (Sıkça işittiğimiz aerodinamik, katı kütlelerin havayla etkileşimlerini, akuadinamik de suyla etkileşimlerini inceleyen bilim.) Vücudu saran bu tam boy mayolar 1999'dan beri kullanılıyordu. 2008'de Speedo firması, yüzücüyü adeta suda taşıyan bir poliüretan model geliştirdi, onu Arena ve Adidas izledi. 2008'deki rekor seli, bu performansların 'doğal' olmadığına, teknolojinin ittirdiği 'plastik rekorlar' olduğuna dair şikâyetlere yol açtı. Nitekim akuadinamik mayolara 2009'da kısıtlamalar getirildi, 2010'dan itibaren tamamen yasaklandı. Kimi uzmanlar, bu işin abartıldığı kanısında; mayoların fizikî olmaktan çok psikolojik etkisi olduğunu söylüyorlar. Yüzücüler kendilerini zırhlanmış ve suyla bütünleşmiş hissediyorlar bu mayoların içinde, köpekbalığı gibi 'atik' hissediyorlar. Birçok rekortmen yüzücü, 2010 yasağının kendilerini yavaşlattığından yakınıyor. Rekor selinin dindiği de kesin.

Yüzmeyle ilgili yorumcular asıl, antrenman tekniklerindeki gelişmeye bakmamız gerektiği fikrindeler. Muazzam teknik değişimlerinin, hızı teşvik eden kural değişimlerini de beraberinde getirdiğine dikkat çekiyorlar. Kurbağalamada 1986'dan sonra kafayı suya daldırmaya izin verilmesi mesela, su direncini azaltan bir hamle. Hem çıkış hem dönüş kurallarının değişmesi, tutunduğu yerden biraz güç alarak atlamanın, daha çabuk ve 'darbeli' dönüş yapmanın yolunun açılması önemli. Yüzme hakemleri bile kural değişikliklerini takip etmekte zorlandıklarını söylüyorlar.

Akuadinamik mühendisliği, harıl harıl çalışıyor. Kelebek ve kurbağalamada kulaç

Fotoğraf Getty Images Turkey

atarken parmakları hafifçe açmanın sağladığı titreşimin itkiyi artırdığını 'bulmuşlar' mesela. Kollar suya daldırıldığında kalçalara doğru savururken elleri biraz yanlara doğru bükmenin, biraz daha fazla suyu 'itmeyi' sağladığını saptamışlar. En önemlisi: Ondülasyon tekniği. Su altı çekimlerinde görüyoruz ya, özellikle çıkış ve dönüşlerde kıvrılıp dalgalanarak yüzüyorlar. Balina ve yunuslardan ilham alınarak geliştirilen bir teknik. Tüm gövde ileri doğru atılırken sürekli yılankavi bükülüyor, böylece su direnci azalıyor, ivme yükseliyor, sürat dalgalanmaları düşüyor.

Olağanüstü yorucu bir teknik bu. Nitekim antrenman kültürü de olağanüstü sertleşti. Özellikle ABD'de. Tevekkeli değil, Avrupalı yıldız yüzücüler bile uzun süreli antrenman kamplarına oraya gidiyorlar. Orta mesafeciler bile haftada 100 kilometreden aşağı düşmüyor. Phelps'in de hocası olan usta antrenör Bob Bowman, zevk için yüzenlerden 'siviller' diye bahsedermiş, oradan pay biçin! Askerî talim havası var oralarda.

Klasik yüzücü tipi, kuvvetli ama inceydi. Hareketliliği kısıtlamasın ve oksijen yemesin diye lüzumsuz kastan kaçınılırdı. Şimdiyse vücutçuya benzeyen tipler de çıkmaya başladı. 2007/2008 yıllarının 100 metre Avrupa ve olimpiyat şampiyonlarından Fransız Alain Bernard, bu yeni tipin simgesi. Sekiz yılda 19 kilo kas 'yapmış'.

Yüzmenin felsefesinin değiştiği basbayağı. Eskiden balık gibi kaymanın, suda süzülmenin estetiğine bakılırdı. Şimdi çok daha fazla kuvvete dayalı, "darbeli" bir yüzme stili yüceliyor. Yüzmenin kültürel tarihini inceleyen Charles Sprawson 2000'de çıkan *Bir Kahraman Olarak Yüzücü* adlı kitabında, yüzmenin estetiğini yitirip 'suda koşmaya' benzediğini söylemişti.

Söylemeden geçemeyeceğim. Bu satırların yazarı da bir 'sivil'dir. Geçtiğimiz yıl bu vakitler İstanbul Boğaziçi yüzme yarışını 1:09:01'lik derecesiyle 627. sırada tamamlamıştır. Bir arkadaştan emanet normal mayoyla, koşmadan, sakin...

KALP, CİĞER VE RUH

24 Temmuz–9 Ağustos arası Rusya, Kazan'da yapılacak Dünya Yüzme Şampiyonası'nın Michael Phelps'siz cereyan etmesi bekleniyor. 2014'te alkol problemlerinden ötürü ABD takımından bir süreliğine çıkarıldı, 2016 Rio Olimpiyatı'na kadar uzletine çekildi. Geçen sene ABD yarışlarında 100 metrede 7. oldu bu arada. Gerçi Dünya Yüzme Federasyonu Phelps'e memnuniyetle yaldızlı bir 'wild card' takdim edeceğini bildirdi ama yine de katılmıyor.

30 yaşındaki Phelps, bir ikon. Tüm branşlarda. Olimpiyatlar tarihinin en büyük sporcusu sayılıyor. Başka deyişle: En büyük 'Olimpiyonik' (olimpiyat şampiyonu). 18'i altın 22 olimpiyat madalyası var. 70'lerden beri şanı yürüyen yüzme efsanesi Mark Spitz'in koleksiyonu, tam bunun yarısıydı: 9'u altın 11 madalya. 7'sini bir olimpiyatta (Münih 1974) almış olması rekordu, Phelps 2008 Pekin'de 8 tane alarak o rekoru da kırdı. Yüzme gibi sürekli taze kuvvetlerin çıktığı bir sporda, bu kadar uzun süre domine eden biri görülmemişti. Dört branşta da zirveye çıkan, görülmemişti.

Michael Phelps küçükken yüzünü ıslatmaktan korkarmış. Uzun süre anti-psikotik ilaç kullanmış. 12 yaşından beri yüzerek yaşıyor. 365 gün, her gün beş saat. Daha ergenliğine varmadan, haftada 70 kilometre... Bu zorlamanın sebebi, kalp ve ciğer kapasitesinin tam o yaşlarda gelişmeye müsait olması. 200 kelebekte dünya rekorunu kırdığında 16 yaşındaydı, spor tarihinin gelmiş geçmiş en küçük yaşlı rekortmeni.

Uzmanlar, Phelps'in çıkış ve dönüşlerdeki su altı süratine ve yunuslamadaki (şu 'ondülasyon' tekniği) maharetine parmak ısırıyorlar. 1988'den 2012'ye kadar Amerikan olimpiyat yüzme takımlarının antrenör kadrosunda yer alan Eddie Reese, "Suyu tutabiliyor" demiş Phelps için, "Tutunduğu sudan güç alıp kendini ittirebiliyor" diye eklemiş. "Daha önce suya onun kadar hükmedebilen, bir tek Hazreti Musa var"mış, usta hocaya bakılırsa!

İstediğini istediği kadar yediğini söylüyor, antrenörleri de bunu dopingle işinin olmadığının bir kanıtı olarak kullanıyorlardı. Menajeri onun bir 'masumiyet ve saflık timsali' olduğunu söylemişti. Zaten bir ergen hali var. Derken ergenliğin öteki cephesi yüzeye çıktı; şu alkol işi, imajı biraz bozdu. Beri yandan, biyonik imajını sıyırıp biraz normalleşmesi, hoş değil mi? "Uyumaktan, yemek yemekten ve yüzmekten başka bir şey yapamam" demiş kendisi. Yazık değil mi?

S

HAYATININ EN UZUN KOŞUSU

DÜNYANIN EN İYİ ATLETLERİNDEN CAITLYN JENNER, 65 YILLIK KOŞUSUNUN SON ETABINDA, NİHAYET KENDİSİ OLABİLDİ

Fotoğraf Getty Images Turkey

BİNNAZ SAKTANBER

Doğuyoruz, bir acele büyüyor, sonra ne olduğunu bile anlamadan ölüyoruz. Adına ömür diyorlar. Zor olan bir ömürden bir hayat yaratmak. Caitlyn Jenner, bir ömre üç hayat sığdırdı. Önce 1976 Olimpiyat Oyunları'nda kırdığı dekatlon rekoruyla dünyanın en iyi atleti oldu, sonra bir reality şov yıldızı. Şimdi de yeryüzünün en tanınmış trans bireyi olarak üçüncü hayatına başlıyor. Kariyer, başarı, madalyalar, aile, şan, şöhret bir yana; kendisi olabildiği, kimseye yalan söylemek zorunda kalmadığı, ait olduğunu hissettiği bir bedenle güne başladığı bu yeni hayat, onun için en kıymetlisi: "Sabahları uyanıp kendin olabilmek, giyinmek, dışarı çıkmaya hazırlanmak, tıpkı normal bir insan gibi. Hayatı böyle yaşamak öyle güzel bir his ki. Ben bu zamana kadar bunların hiçbirini yapamadım. Bruce her zaman yalan söyledi. Tüm hayatı boyunca bir yalanı yaşadı. Ben, daha fazla yalan söyleyemeyeceğim."

Böyle diyordu Jenner, trans bir kadın olduğunu dünyaya ilan ettiği, 'interneti kıran' Vanity Fair röportajında. 65 yıllık koşusunun son etabında yalanlardan vazgeçip, nihayet kendi gibi dünyaya "Merhaba" dediğinde. Derginin kapağında üç kısa, basit ama insanı vuran kelime vardı: "Bana Caitlyn deyin."

Caitlyn Jenner 1949 Ekim ayında, Bruce adıyla, New York'ta doğdu. Biraz da küçük yaşta konan disleksi teşhisinin etkisiyle spora sığındı. Üniversiteye Amerikan futbolu bursuyla girdi. Dizinden sakatlanınca futbolu bırakmak zorunda kaldı ve okulun atletizm koçunun yeteneğini keşfetmesiyle dekatlona yöneldi. 1972 yılındaki olimpiyat denemelerinde takıma girmeyi başardı ve aynı yıl, Münih katliamının gölgesinde yapılan Münih Olimpiyatı'nda onuncu oldu. Sonra, altın madalyayı kapan Sovyet Nikolay Avilov'un yanına gitti ve gözünün içine bakıp, "Bir dahaki sefere seni yeneceğim" dedi. Dediğini yapmak için deliler gibi çalışması gerekecekti. Zira olimpik atletlerin profesyonel olmalarına izin verilmediği yıllardı. Jenner 1976'daki oyunlara, geceleri geçimini sağlamak için poliçe satarak, gündüzleri 'dünyanın atletizm başkenti' diye bilinen San Jose Şehir Üniversitesi'nde antrenman yaparak hazırlandı. 1976 Montreal'de denemelerde kırdığı dünya rekorunu geliştirip altın madalyayı ülkesine götürdü.

Jenner'ın madalyası basit bir olimpiyat altınından çok daha fazlasıydı. Vietnam Savaşı'ndan yeni çıkmış, Soğuk Savaş'ın tam ortasındaki Amerika'nın, milli duyguları şahlandıracak bir oyalanmaya muhtaç olduğu zamanlardı. Üstelik, 1968 Oyunları'nda iki siyah Amerikalı atlet podyuma çıktıklarında 'Black Power' selamı çakıp ülkelerindeki ırkçılığı protesto etmiş, olimpiyat şampiyonluğunu kimselere kaptırmamış Amerikan basket takımı 1972'de Sovyetler Birliği'ne yenilmiş, yine Amerika'nın 'cepte' kulvarları dekatlon ve 400 metre madalyaları Sovyet atletlerin eline geçmiş, bir de dalga geçer gibi iki 400 metre koşucusu madalya töreninde aralarında geyik yapıp milli marş çalınırken Amerikan bayrağına doğru dönmeye bile tenezzül etmemişken...

İşte tam da böyle bir vaziyet-i ahvalde Jenner koştu, koştu ve 1500 metre bitiş çizgisini geçti. Tam o sırada bir seyirci yanına geldi ve eline küçük bir Amerikan bayrağı tutuşturdu. Sonradan verdiği röportajlarda çok da istekli olmadığını itiraf etse de Jenner bayrağı salladı. O günden sonra bir gelenek haline gelen atletlerin kazanınca bayrak sallama ritüeli böylece başladı. Bir Amerikan kahramanı doğmuştu. Jenner, Nisan 2015'te Diane Sawyer'a verdiği ve "Her açıdan, ben bir kadınım" dediği röportajda o anlara ait bir fotoğrafa bakıp şöyle diyecekti: "Kafası karışık bir insan görüyorum, koşarken hayatımdan kaçıyordum aslında, çok büyük bir korkuyla. Ölümüne korkuyordum. Geleceğimin bana ne getireceğini henüz idrak edemiyordum."

O yıllarda Jenner'a dışarıdan bakanların bu korkuyu görmesi imkânsızdı. Amerika'ya dönüşünde adeta bir savaş kahramanı gibi

karşılandı. *Time Dergisi* tarafından 'dünyanın en iyi atleti' ilan edilmiş, Süpermen'i oynaması için bile teklif almış, Wheaties kahvaltı gevreğinin reklam yüzü olmuştu. Şimdi normal geliyor ama o zamanlar sporcuların reklamlarda endam etmesi çok nadir bir şeydi. Filmlerde, dizilerde oynadı. Bir yandan da kişisel gelişim ve motivasyon konuşmalarıyla kendine yeni bir kariyer edindi. Jenner, modern televizyon devrinin ilk olimpik ikonuydu. O kadar ki, *New York Times* "Jenner ülkeyi parmağının ucunda bir baton gibi döndürüyor. O ve karısı Chrystie, Amerikan kahramanlığı kaidesinde öyle yüksekteler ki onları indirmek için bir vinç gerekli" yazıyordu.

Kaidedeki kadın, Chrystie Scott ve Jenner, 1981'e kadar evli kaldılar. İki çocukları oldu. Boşandıktan bir hafta sonra, Jenner tekrar evlendi. Bu sefer aktris Linda Thompson'la. 1986'da biten bu evlilikten de iki çocuğu oldu: Brandon ve Brody. Jenner, her iki karısına da kendini kadın hissettiğini, cinsiyet değişim sürecini başlatmak istediğini söyledi. Thompson'dan ayrıldıktan sonra beş yıl süren hormon terapisine başladı, âdemelmasını tıraşlattı, yüzündeki ve vücüdundaki tüyleri aldırdı. Çocuklara nasıl söyleneceği ise en büyük sorundu. Jenner, Danimarka'da ameliyat olduktan sonra ABD'ye dönüp çocuklarının hayatına 'Heather Teyze' olarak

girmeyi planladı, ama yolun yarısından döndü. O geri döndüğü kavşakta Kris Kardashian'la tanıştı, evlendi. Kylie ve Kendall isminde iki kız çocukları oldu. Jenner, bir yandan da Kardashian'ın önceki evliliğinden olan ve babalarını kaybeden dört çocuğuna; Kim, Kourtney, Khloe ve Rob'a babalık etti.

İşte biz, yani 70'lerdeki olimpiyatlara yetişememiş nesil, onu böyle tanıdık: Kris'in kocası, Kim'in babası. 2007 yılında başlayan *Keeping Up With the Kardashians* reality şov kavramının, hiçbir şey yapmadan ünlü (ve trilyarder) olmanın ata sporu oldu. Kim Kardashian dünyanın en meşhur kadını, Kris bir hiçten imparatorluk yaratan dâhi aile reisiydi. Caitlyn'e her biri sırayla yıldızlaşan bu kadınlar ordusunun arasında biçilen rol, figüranlıktan öteye gidemedi. Seneler boyunca onu iyi kalpli, şan şöhret dünyasından çok da hoşlaşmayan ve karısı tarafından itilip kakılan bir baba rolünde izledik. 24 saatin 23'ünü golf oynayarak geçiren, oyuncak helikopterlerini uçuran, giydiği çoraptan aldığı golf topuna kadar her konuda eleştirilen ve paranın iplerini elinde tutan Kris'e hesap vermek zorunda kalan bir portreydi çizilen. Her fırsatta Caitlyn'in ne kadar 'erkek', 'maskülen' ve sporcu, kadınlık dünyasından ne kadar da bihaber olduğunun altı markörlenip duruldu. Şimdi dönüp baktığımızda her daim arka planda duran, eski evliliklerinden olan çocuklarıyla arası bir türlü düzelmeyen, eşofmandan başka bir şey giymeyen, Kris'le ayrıldıktan sonra bile bir bölümde bütün ailenin "Ay modadan hiç anlamıyorsun, bizi utandırıyorsun" baskılarına dayanamayıp saçını kestirmek zorunda kaldığında "Boyunu kısaltmayın" diye ölümüne direnen Caitlyn'i biraz daha iyi anlıyoruz sanki.

Bu "Adam gibi adamdı, hiç anlamadık" cehaleti trans bireylerin, özellikle trans kadınların ailelerine, topluma açılmasında ve kabul görmesinde önlerine çıkan engellerden biri. Heteronormatif düşünce yapısıyla, sporculuğu erkeklik ve güç gibi kavramlarla eşleştiren bir dünyada trans atletlerin işi ise iki katı zor. Caitlyn de bu önyargılardan çokça nasibini aldı. Kararına destek çıksalar da satıraralarında eski karılarının birleştiği bir nokta vardı: "Anlamam çok zor oldu, çünkü adam gibi adamdı, hiçbir kadınsı belirti yoktu. Evlendiğim erkeğin; o aşırı maskülen, yakışıklı, ideal, sportmen, boylu poslu erkeğin artık olmayacağını kabullenmek çok zordu." Çocuklarının soruları da aşağı kalmıyordu: "Nasıl oldu da kadınlarla birlikte oldun, nasıl evlendin? Bundan sonra kadınlarla mı olacaksın?"

Jenner kadınlara ilgi duyduğunu ama şu anda kendini aseksüel olarak tanımladığını açıkladı. Ama burada kısa bir dipnot düşüp söyleyelim; bir insanın cinsel yönelimi ve ait hissettiği (toplumsal) cinsiyet birbirinden bağımsız şeyler. 'Bilal'e anlatır gibi' anlatırsak mesela; cinsel yöneliminiz bir ilişkiye kiminle girmek istediğinizi gösteriyor, cinsel kimliğiniz ise o ilişkiye 'kim' olarak girmek istediğinizi. Evlenmek, çocuk sahibi olmak ise hepimiz gibi trans bireylerin de paşa gönlüne kalmış bir durum.

SPORCULUĞU ERKEKLİK VE GÜÇ GİBİ KAVRAMLARLA EŞLEŞTİREN BİR DÜNYADA TRANS ATLETLERİN İŞİ İKİ KATI ZOR.

Caitlyn Jenner'ın açılması, işte tüm bu önyargıları ve bilgisizliğimizi kırmamıza yardım edecek büyük bir adım. Transgender Europe'un rakamlarına göre, son yedi senede tüm dünyada 1731 trans birey öldürüldü. Trans cinayetlerinde dünya sıralamasında dokuzuncu olan Türkiye'de 37 trans cinayeti işlendi. Trans bireylere karşı ayrımcılık, nefret suçları ve şiddetin bir türlü azalmadığı; transların intihar, işsizlik, evsizlik gibi sorunlarla her gün mücadele ettiği bir dünyada milyonların tanıdığı, "Ben bu insanı yıllarca izledim, hayranıyım" diyebileceği, kendini öyle ya da böyle yakın hissettiği birinin trans olduğunu öğrenmesi azımsanacak şey değil.

Trans bireylerin, sivil haklar mücadelesinin aşılmamış son kalesi olduğunun sıkça söylendiği zamanlarda yaşıyoruz. Dünya da sağ olsun Caitlyn'e iyi davrandı. Çıkan çatlak seslerin çoğuysa 'erkekliğin kalesi' spor dünyasındandı. Change.org sitesinde açılan bir dilekçe, Jenner'ın olimpiyat madalyasının geri alınmasını istiyordu. "Kendini her daim kadın olarak hissettiğine göre, kadın atletlerin erkek dalında yarışamaması kuralını da ihlal etmiş" gibi abuk ötesi bir mantık öne süren dilekçeyi 14 bin kalpsiz imzaladı. Neyse ki Uluslararası Olimpiyat Komitesi imzaları sallamadı ve "Mümkün değil" minvalinde bir açıklama yaptı. Jenner'ın Temmuz ayında ESPY'ın Arthur Ashe Cesaret Ödülü'nü alacağının açıklanması da epey gürültü kopardı. NBC'nin meşhur spor yorumcusu Bob Costas ödülün sahibi ESPN kanalını reytingcilik ve tabloid kültürüne alet olmakla suçladı. Kostas ve benzer acı bahisçilerine göre ödül, Irak savaşında bir kolunu ve bacağını kaybeden Noah Galloway'e veya beyin kanserinden ölen basketbolcu Lauren Hill'e gitmeliydi. ESPN tepkilere prim vermedi. Jenner, 15 Temmuz'da tüm dünyada yayınlanacak törende ödülünü alacak. Ve kendi deyimiyle ilk kez, 'gerçek benliğiyle meslektaşlarının karşısına çıkacak'. Koşunun son düzlüğünde, yalansız dolansız, sahnede Caitlyn olacak.

Dünyanın en iyi atleti Jenner'ın, Vanity Fair'e olimpiyat madalyasını aldığı anları anlattığı sözleriyle bitirelim: "Umarım insanlar o altın madalyayı alanın 'ben' olduğumu hatırlarlar. O başarıyı kazanan her şeyimle bendim, sadece Bruce değil. Oradaki hem içimdeki disleksik çocuktu, hem trans çocuk, hem Bruce'tu. Belki bu yüzden o kadar çalıştım, spor denen bu şeye herkesten daha fazla tutundum. Çünkü buna herkesten çok ihtiyacım vardı. Oraya çıktım, bunu başardım ve bununla inanılmaz gurur duyuyorum. Çünkü tam o anda, yaptığım işte, dünyanın en iyisi bendim.»

S

SAVAŞ SANATI

ATAK ÜSTÜNLÜĞÜ ESKRİMDE ÖNEMLİDİR. BİZDE DE ÖYLE. ERKEN DAVRANDIK, SİZ SORMADAN A'DAN Z'YE ESKRİM ANLATMAYA KARAR VERDİK

OZAN CAN SÜLÜM

Bruce Dickinson
"Eskrim antrenmanı bana dayanıklılık veriyor. Ha bir de sürekli turda ve evden uzak olmanın verdiği deliliği azaltıyor."

Aldo Nadi
"Bir insanın esas huyunu elinde kılıç varken anlayabilirsiniz."

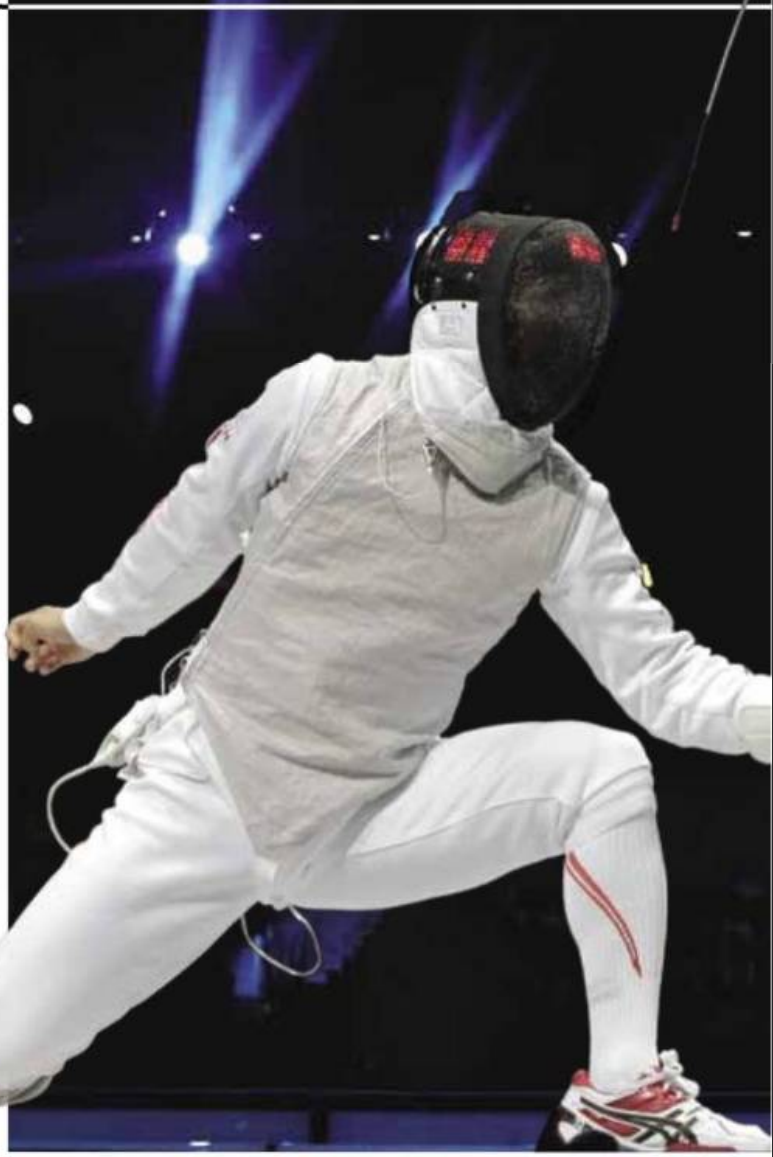
■ Sandor Clegane'in kullandığı normal insan ebatlarındaki uzun kılıçların varlığı, zarif eskrim kılıçlarının yayılmasını biraz zorlaştırmış. Arya'nın iğnesine benzeyen bu kılıç önce Almanya'ya, sonra da kaçak yollardan İngiltere'ye girmiş, eskrim-düello mücadeleleri Avrupa'nın büyük bölümünde, asilzadeler arasında geyik için, askeriyeler içinde de eğitim amaçlı baş göstermeye başlamış. Ardından tüm ülkelerde kılıç sanatı okulları açılmış.

■ Ellerindeki delici aletleri boğalara saplamaya başlamadan önce "Çıkışa gelsene" deyip mahallenin ortasında rakipleriyle düello yapan İspanyolların farkında olmadan ortaya çıkardığı bir spor eskrim. Refleks, strateji, analitik düşünce ve hamle hesaplama becerisiyle öne çıkan sporcularıyla estetiğin öne çıktığı bir spor dalıdır ama izlemesi de bir o kadar zordur.

■ Terimleri çoğunlukla Fransızca, kazananları genelde İtalyan ya da Doğu Avrupalı olsa da kökeni İspanya ve İtalya'nın güneyine dayanır. İtalyanlar 18. yüzyılda bu olayı spora dönüştürüp okullarını kurar.

■ "Madem spor oldu, o zaman kuralları, tekniği ve klasmanları olmalı" diyen Domenico Angelo (Alexandr Eskrim) yazdığı kurallar ve teknik detaylar kitabıyla işi resmiyete dökmüş. Epe, flöre ve kılıç adlı üç farklı klasmanı ve her klasmanın farklı kurallarını ve ekipmanını yaratmış. E takdir edersiniz, ilk resmi mücadeleler de askeriyeler ve askeri okullar arasında, 1800'lü yılların ortasında gerçekleşmeye başlamış ve 1896 Olimpiyatı'nda yer alarak uluslararası ve tarihi bir spor olarak kitaplara geçmiş. Eski dönemde puanlamayı ve tuşları hakemler belirlerken, gelişen teknolojiyle birlikte kılıçlar artık elektronik kontrol altında. (Sporcular tuş aldığı anda ışık yanıyor)

■ Şimdi tabii "Epe ne, flöre ne, kılıç ne?" diye sorabilirsiniz. Flöre söylemesi en zevkli olan. Yarım kilo civarı bir ağırlığa sahip, kesme özelliğinden ziyade 'dürtme' amaçlı bir silah. Yalnızca vücudun boyunla-bel arasındaki bölümüne (kasık dahil maalesef) yapılan tuşlar geçerlidir ama öteki temasların herhangi bir cezası yoktur, oyun devam eder. 'Doğru atak' diye özetleyebileceğimiz bir tuş alma yöntemi vardır. Tuş almak için hamle yapan tarafın (atak üstünlüğüne sahip olan taraf) atağını parad alarak (savuşturarak ki bunun sekiz ayrı yöntemi var) karşılayan savunmacı tuştan kaçar ve atak üstünlüğünü sıfırlar. Flöre hem tuş için bölge kısıtlaması olduğundan, hem de ataklar için strateji belirlemek çok zaman aldığından biraz daha ağır gelişen maçlara sahip bir klasman. Şimdi böyle anlatınca olmadı yine, izlemeniz lazım.

Fotoğraf Ab Images

■ Estetik yönünün yüksekliği ve Rönesans döneminde çok meşhur olması eskrimi birçok tarihi karaktere ulaştırmıştır. Winston Churchill'den Sylvester Stallone'ye, Benito Mussolini'den Bruce Dickinson'a birçok ünlü kişinin kafa dağıtmak ya da stratejik düşüncesini geliştirmek için ders almışlığı vardır.

M.Ö. 1200 *Eskrimin kuralsız ve ilkel halinin başladığı dönem.*

1976 *Şu anki IOC başkanı Thomas Bach'ın takım flöre mücadelesinde şampiyon olduğu tarih.*

6 *Doğuştan duyma engelli Macar eskrimci Ildiko Rejto-Ujlaky-Sagi'nin kazandığı olimpiyat madalyası sayısı*

8 *İtalyan Nadi kardeşler, Aldo Nadi-Nedo Nadi ikilisinin 1920 Antwerp Olimpiyatı'nda kazandığı altın madalya sayısı.*

428 dakika *En uzun süren eskrim maçı. 1930'larda, New York Masters'ta yedi saati geçen bu mücadele, eskrime süre kısıtlaması getirilmesine sebep olmuş.*

■ Epe, 700 gram civarı, bu üçlünün en ağır kılıcına sahip klasman. Buna rağmen atak üstünlüğü olmadığı için oldukça yüksek tempoludur. Müsabakalarda tüm vücut hedeflenir, illegal ya da puan alınamayan bir nokta yoktur. Kılıç ve flörede olduğu gibi "Oraya dokunma, o şekilde hücum edilmez, bu sayılmaz, ameliyatlı yerime geldi" gibi bahanelere fırsat verilmez. Koruma bölgesi en büyük, tabanca kabzası şeklindeki tutma bölgesi ve uzunluk-ağırlık dengesiyle kontrolü elverişli bir kılıca sahiptir. Kontralardan kaçmak, tuş almak kadar önemlidir, arka arkaya tuşlar mümkündür.

■ Kılıç da yine yarım kilo civarında bir ağırlığa sahiptir. Mahallelerimizde oynadığımız futbol maçlarının tam tersi bir kural vardır; yalnızca belüstü tuşlar geçerlilik kazanır. Yine atak üstünlüğü geçerlidir ve hücum-savunma geçiş zamanları çok kısa olduğundan en fazla aynı anda tuş gelen klasmandır. Hakemlerin işi en çok burada zorlaşır.

■ Atak üstünlüğü, bir atağa başlayan sporcunun tuş almak için hamle yapmasıdır. Eğer temas sağlayamaz ya da savunmacı parad alıp tuşu engellerse, atak üstünlüğü el değiştirir.

■ Madalya listesi bir tuhaf gerçekten. Olimpik oyunların en başarılı ülkesi Fransa ama İtalya da çok uzakta değil. İlk dönemlerde gelene geçene saplayan Macaristan madalya listesinin üçüncü sırasında olsa da son dönemde etkinliğini kaybetmiş durumda. Avrupa Şampiyonası tarihinin en başarılı ülkesi İtalya'yken, Dünya Şampiyonası tarihinde üstünlük SSCB-Rusya toplamında. İşte aradığımız çokseslilik.

■ Olimpiyat tarihine damga vuran iki sporcu var. Yedisi altın toplam 10 olimpiyat madalyası almış Macar Aladar Gerevich ve arka arkaya üç olimpiyatta (2000-2004-2008) altın madalya alan ilk eskrim sporcusu, 6 kez olimpiyat, 15 kez dünya ve 13 kez Avrupa şampiyonu İtalyan Valentina Vezzali işin zirvesinde. Vezzali şu an politikayla uğraşıyor.

■ Bir kişiyi ayırdım, zira IOC de ayırdı; Eduardo Mangiarotti. Üç sene önce, 91 yaşındayken hayatını kaybeden İtalyan sporcu 2003'te IOC'den Platinyum nişan aldı. Toplamda 39 dünya şampiyonası ve olimpiyat madalyası alan Mangiarotti, sadece eskrimin değil, spor tarihinin de en büyüklerinden.

Fotoğraf Getty Images Turkey

CANTONA
SOCRATES DÚKAS

FUTBOLDA ALTERNATİF YAPILANMA:

TARAFTAR YÖNETİMİ

YÖNETİCİLER TARAFTARLARIN FUTBOLDAN ANLAMADIĞINI SAVUNUR, TARAFTARLAR DA YÖNETİCİLERİN. PEKİ BU İKİ TARAF BİR OLSA SONUÇ NE OLURDU?

EMİR GÜNEY

Genç Brian her zaman olduğu gibi bisikletiyle evine dönüyordu. Önünde uzun bir yol onu bekliyordu ve Manchester civarında hiç eksik olmayan yağmur yavaş yavaş şiddetini artırmaktaydı. Ancak o yüzüne çarpan damlaların farkında bile değildi. Gözü yolda, aklı ise az önce deplasman tribününden izlediği takımının kaçırdığı gollerdeydi. Gene olmamıştı... Biricik takımı Altrincham FC bir maçtan daha yenilgiyle ayrılmış ve mağlubiyet serisini tam 22 maça çıkarmıştı. Zaten kulübün sahipleri de 1959/60 sezonundan sonra kulübü ligden çekmeye ve ardından da kapatmaya karar vermişlerdi. Kulüp sahiplerinin aksine 11 yaşındaki Brian bu kadar kolay pes etmeyecekti. Eve döner dönmez kentin yerel gazetesine altı sayfalık bir mektup yazarak parası olan birilerinin kulübe yardım etmesini istedi. Bu mektuptan çok etkilenen gazete editörü, Brian ile röportaj yapılmasını ve mektubun tamamının basılmasını sağladı. Genç Brian'ın futbol aşkını ve kulübüne olan bağlılığını anlattığı mektup büyük ilgi çekecek ve iki yerel işadamı kulübü satın almaya karar verecekti. Bu sayede tüm borçları silinen Altrincham FC, sonraki yıllarda hızlı bir yükselişe geçerek Kuzey Bölgesi Premier Ligi'ne kadar çıktı. Takım günümüzde İngiltere Ulusal Amatör Ligi'nde mücadele ediyor. Hiçbir üst düzey başarısı yok, altyapısından yetiştirdiği hiçbir oyuncu milli takım düzeyinde futbolcu olmadı veya büyük bir kulübe imza atmadı. Ancak genç Brian büyüdü ve Altrincham FC'nin kurtuluş hikâyesinden büyük bir ders çıkardı: *İnanmış bir taraftarın önünde hiçbir engel duramaz.*

Bu hikâye yalnızca amatör bir takımın yok olup olmaması meselesiyle ilgili değil. Aynı zamanda 90'larda İngiltere ve 2000'lerle birlikte Avrupa futbolunda bir mihenk taşı olacak 'taraftar yönetimi' modelinin de başlangıç hikâyesi aslında. Brian o gün o mektubu yazarak takımını kurtarmış olmasa, belki de ileride gönlünü kaptıracağı Northampton Town'ı iflastan kurtaracak taraftar yönetim modelini hayata geçiremeyecekti. 1992 yılında kayyuma gitmesine kesin gözüyle bakılan kulübün, ancak taraftarın yönetime aktif olarak katılmasıyla kurtulabileceğini iddia eden Brian Lomax, günümüzde yüzlerce kulübün bu modeli kullanarak başarı ve istikrarı yakalamasına da öncülük etti. Onun bu ilk adımı sayesinde artık her geçen gün daha fazla kulüp, taraftarını yalnızca müşteri olarak değil, kendi varoluşlarının bir parçası olarak görme eğiliminde.

İNGİLİZ FUTBOLUNDA SESSİZ DEVRİM: NORTHAMPTON TOWN TARAFTAR VAKFI

Dünya futbol literatürüne geçmiş en önemli iki stadyum faciası dört yıl arayla İngilizleri de kapsayacak şekilde yaşanmıştı: 1985 Şampiyon Kulüpler Kupası final maçından kısa bir süre önce yaşanan Heysel faciasında 39 kişi ölmüş, UEFA İngilizleri Avrupa kupalarından süresiz men etmişti. 1989'da ise İngiltere Federayson Kupası çeyrek final müsabakası esnasında tam 96 kişinin ölümüyle sonuçlanan Hillsborough faciasında da bir öncekinde olduğu gibi fatura yine taraftara kesilmişti. İki trajedide de sahada olan takımın, Liverpool'un ateşli taraftarları, İngiliz hükümeti ve ülke basını tarafından günah keçisi ilan edilecekti. Halbuki daha sonra anlaşılacağı üzere facianın tek nedeni taraftar taşkınlığı değildi. Heysel'in ardından Hillsborough'nun da yaşanması ile artık köklü bir değişimin zamanı gelmişti. Dönemin İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher ülkede futbol faaliyetlerinin durdurulmasını önerecek kadar ileri gitse de bu talebi rağbet görmedi. Ancak Demir Leydi'nin verdiği emirle oluşturulan komisyon, futbolun holiganlardan kesin olarak temizlenmesine yönelik kararlı adımların atılmasını sağlayabildi (Scraton, 2009).

Hikâyenin buraya kadarki kısmı defalarca yazılıp çizildi. Ancak 1990 yılında Lord Taylor ve ekibinin hazırladığı meşhur Taylor Raporu'nun ardından İngiliz taraftarların ve taraftar gruplarının uğradığı dönüşüm hep perde arkasında kaldı. 1992 yılında Brian Lomax'in Northampton'ı kurtarma planı olarak sunduğu taraftar yönetimi modeli de aslında bu değişimin bir parçasıydı. Holiganizm gerçeği inkar edilemeyecek boyutlarda olsa da hükümetin ve futbol otoritelerinin her taraftara holigan gözüyle bakması Lomax'i çok rahatsız ediyordu.

Fotoğraf: Getty Images Turkey

Sonuçta bu oyun taraftar olmadan varolamazdı ve esas amacı futbol izlemek olan büyük ve sessiz bir taraftar kitlesi de vardı. İşte Lomax, bu kitleyi harekete geçirecekti.

Keoghan'a göre (2014) taraftar yönetimi sistemi hayata geçirilmeden önce, bir kulüp iflasın eşiğine geldiği takdirde taraftarın önünde yalnızca iki seçenek olurdu: Hiçbir şey yapmamak ya da karşılığında bir şey beklemeden kulübe yardım için para toplamak. Lomax sayesinde üçüncü bir seçenek daha ortaya çıkacaktı: Kulüpleri için para toplamak ve karşılığında ise 'bir şey' almak.

Northampton Town Taraftar Vakfı, (NTST) 1992 yılında, taraftarların yarattığı fonların bir araya getirilip kulübe kontrollü bir şekilde aktarılmasını sağlayan tüzel bir kişilik olarak kuruldu. Lomax'e göre, taraftarlar bu şekilde kulüplerini kurtarmak için gerekli fonun yaratılmasını sağlarken, öte yandan da bu fonun kullanımı sırasında bizzat söz sahibi oluyordu. Vakfın kulüp yönetimine aktif katılımda bulunmasıyla taraftarlar karar mekanizmasının bir parçası haline geliyor; bu şekilde olası bir idari ve iktisadi krizin de önü kesilmiş oluyordu (Lomax, 1999).

NTST türünün ilk örneği olarak bir başarı hikâyesiydi. Oluşturduğu fon ile kulüplerinin kayyuma gitmesini engelleyen NTST üyeleri, bu fonu kulübe hibe etmek yerine kulüp hissesi satın alarak kulüplerinin sahibi oldular. Kulübün yeni yönetim kuruluna ise eski yönetimden dört üye ile beraber NTST bünyesinde seçilmiş iki taraftar temsilcisi katılmıştı. İngiliz futbolundaki sessiz devrim işte böyle başladı.

TARAFTAR YÖNETİMİ MODELİ YAYILIYOR

Taraftar Yönetimi Modeli, İngiliz futbolunun en büyük iki sıkıntısına büyük ölçüde çare buluyordu: *Finansal Darboğaz* ve *Holiganizm*. Finansal problemleri taraftarın desteğiyle aşan kulüpler, aynı zamanda taraftarların kulüp yönetiminde sorumluluk almasıyla holiganizm probleminden de önemli ölçüde kurtuluyordu. Akım, İngiltere'de hızla yayılacak ve oradan Kıta Avrupası'na sıçrayacaktı.

Hillsborough'nun ardından geçen 11 yıl içinde Premier Lig kurulmuş, ülke genelinde stadyumlar yenilenmiş, futbol ticarileşmiş, kısacası İngiliz futbolu muazzam bir dönüşümden geçmişti. Birçok kulüp Taraftar Yönetimi Modelini benimsemiş olsa da hükümetin veya yerel otoritelerin desteği olmadan taraftar entegrasyonu bağlamında istenilen sonuçların alınması mümkün değildi. Üstelik bilet fiyatlarının artmasıyla futbolun pahalı bir eğlence haline gelmiş olması, işçi sınıfının futbola erişimini kısıtlı bir hâle getirmişti. Tam da bu noktada potansiyeli gören iktidardaki Tony Blair ve İşçi Partisi, Taraftar Yönetimi Modelini hükümet olarak desteklemeye karar verdi.

Tony Blair hükümeti 2000 yılında Supporters Direct (SD) adlı çatı örgütü kurarak, taraftar yönetiminin kurumsallaşma sürecini hızlandırdı. SD'ye aktardığı fonlarla taraftarların eğitilmesini, örgütlenmesini ve söz konusu model çerçevesinde yeni taraftar vakıflarının kurulmasını sağladı. Bugün -2014 rakamlarına göre- Büyük Britanya genelinde taraftar vakfı ve/veya müşterek topluluk sahipli toplam 203 kulüp ve bu vakıf ya da

> TARAFTAR YÖNETİMİNDE ÜÇ TEMEL İLKE MEVCUT: DEMOKRATİK YÖNETİM, KAPSAYICI ÜYELİK VE KÂR AMAÇLI OLMAMAK.

topluluklara üye 676 bin 271 kişi bulunuyor. Bu kulüplerden 75'inde taraftar vakfının en az bir temsilcisi aynı zamanda kulübün de yönetim kurulunda bulunuyor. Bu vakıfların bugüne kadarki süreçte direkt olarak kulüpleri için yarattıkları fon miktarı ise 31 milyon 555 bin 659 sterlin (Supporters Direct internet sitesi).

Günümüzde taraftar yönetimi modelini kullanan en tanınmış kulüp ise İngiltere Premier Lig ekiplerinden Swansea City. 2002 yılında kulüp kötü günler geçirirken sorumluluk üstlenen Swansea City taraftar vakfı, topladığı fon ile kulüp hisselerinin %19.99'unu alarak kulübün üçüncü büyük hissedarı olur. Ayrıca imzalanan hissedarlık sözleşmesiyle yönetim kurulunda kalıcı olarak bir üye bulundurma hakkını elde eder. Swansea City saha dışındaki bu devrimi sahaya da yansıtarak 2011/12 sezonunda Premier Lig'e çıkmayı başarır. Siyah-Beyazlılar, 2011 yılından bu yana Premiler Lig'in istikrarlı bir takımı olarak mücadele etmeye devam ediyor (Football Supporters Europe internet sitesi).

FUTBOLDA KURUMSAL YÖNETİŞİM

Taraftar yönetiminde üç temel ilke mevcut: Demokratik yönetim, kapsayıcı üyelik ve kâr amaçlı olmamak. Özellikle kişi ve şirket sahipli kulüplerin en büyük sıkıntısı olan kapalı karar mekanizmaları taraftar yönetiminde yerini Almanya'da da sıkça kullanılan %50+1 oy sistemine bırakıyor. Bu yapıda kulüpteki toplam oy hakkının en az %50+1'lik bölümü demokratik şekilde kurgulanmış ve üyeliği herkese açık olacak olan taraftar vakfının elinde bulunmakta. Demokrasiden kasıt,

GÜNÜMÜZDE TARAFTAR YÖNETİMİ MODELİNİ KULLANAN KULÜPLER İÇİNDE EN TANINMIŞ OLANI, İNGİLTERE PREMIER LİGİ'NDE MÜCADELE EDEN SWANSEA CITY.

temelde 'bir üye-bir oy' prensibinin kabul edilmesi anlamına geliyor. Tabii taraftar vakfına üyelikte hiçbir ayrımcılık yapılmıyor ve kotalar konulmuyor. Üçüncü unsur ise vakıf veya kulüp tarafından yaratılacak fonların sadece kulübün gelişimi ve ilerlemesi adına kullanılması; yani kâr odaklı olmamak. Bu yapıda kulübün hissedarı dahi olsanız, sene sonu elde edilecek kâr, temettü olarak size verilmiyor ve kulübe geri dönüyor.
Supporters Direct'in İngiltere çapındaki etkinlikleri sayesinde bu akımın Avrupa'ya sıçraması kaçınılmazdı. 2008 yılında bir başka İngiliz taraftar örgütü olan Futbol Taraftarları Federasyonu, (FSF) ilk Avrupa Taraftar Kongresi'ni düzenledi. Arsenal'ın Emirates Stadı'nda düzenlenen bu kongrede amaç, İngiltere'de ki taraftarlar arasındaki güçlü iletişim ağını Avrupa'ya yaymaktı. Kongrenin sonunda Avrupa Futbol Taraftarları, (FSE) fikri ortaya atıldı. 2009 yılında Hamburg'da düzenlenen Avrupa Futbol Taraftarları Konferansı'nda hazırlanan tüzük de resmi başlangıç sayıldı. (Football Supporters Europe internet sitesi)

FSE'nin en önemli özelliği, UEFA tarafından resmi olarak tanınan ve desteklenen tek taraftar örgütü olması. Kuruluş amacı, Avrupa genelinde gerek bireysel gerek topluluk olarak taraftar haklarını savunmak, idari ve hukuki konularda onlara destek olmak ve taraftarların kulüpleri karşısında seslerini duyurabilmelerini sağlamak. Temel çalışma alanları ırkçılık, ayrımcılık, şiddet karşıtlığı ve iyi yönetişim ilkelerini benimsetmek. Supporters Direct kadar taraftarları kulüp yönetimlerine aktif şekilde dâhil etme amaçları olmasa da özünde aynı kaygıyı taşıyor: Taraftarların müşteri değil; oyunun bir parçası olduğunu göstermek.

FSE'nin yapılanmasında üç çeşit üyelik mevcut: Bireysel / taraftar grubu / ulusal taraftar federasyonu üyelikleri. FSE'ye üye olmak ücretsiz ve 14 yaşından büyük herkese açık. Yönetim kurulunda yer almak istendiği takdirde tek yapılması gereken, 18 yaşının üstünde olup her yıl düzenlenen genel kurulda aday olmak. Genel kurulda bireysel üyelerin birer, taraftar grubu üyelerinin üçer ve ulusal taraftar grubu üyelerinin 10'ar oy hakkının olduğu bir dağılım var. (Football Supporters Europe internet sitesi)

TÜRKİYE'DE TARAFTAR YÖNETİMİ: İLK ADIMLAR

İngilizlerin 90'larda geçirdiği sürecin bir benzerinin son yıllarda Türkiye'de yaşandığını söyleyebiliriz. Özellikle 6222 sayılı kanunun 2011 yılında yürürlüğe girmesi ve ardından 2014 Mart ayında e-bilet uygulamasına geçilmesiyle ülke genelinde taraftar örgütlerinde ciddi bir hareketlenme başladı. 2011 öncesi örneklerini gördüğümüz taraftar mücadeleleri, 2012'de Taraftar Hakları Derneği'nin ve 2013'te Taraftar Hakları Dayanışma Derneği'nin kurulmasıyla renklerden bağımsız ve kolektif bir hal aldı. Artık taraftarlar sahada renklerini, saha dışında da bir arada haklarını savunacaklardı. Türkiye futbolunun taraftar yönetimi modelinden çıkaracağı pek çok ders var.

Ülkemizde kulüpler dernek statüsünde kuruldukları için aslında taraftarlar, İngiltere'deki yapıya göre yarışa bir adım önde başlıyor. Çünkü derneğe üye olan herkesin genel kurulda eşit temsil edilme hakkı var. Ancak buradaki yapıda, taraftar yönetimi modelinin temel ilkelerinden biri olan kapsayıcı üyelik unsuru bulunmamakta. Birçok kulübün tüzüğünde genel kurul üyesi olabilmek için birtakım önkoşullar veya kısıtlamalar mevcut. Dolayısıyla kulübe üyelikte sınırlama koymak yerine kolaylık sağlayıp daha çok taraftara ulaşılmalı.
Bu noktada kulüplerin ve Türkiye Futbol Federasyonu'nun taraftarları bir dış etken veya bir engel gibi değil, oyunun bir parçası olarak görmesi gerekiyor.

Ülke futbolunda taraftar yönetimi konusunda henüz ilk adımlar atılıyor ve gidilecek uzun bir yol var. Ancak genç Brian'ın takımı uğruna bisikletiyle kat ettiği yüzlerce kilometre bizlere motivasyon kaynağı olmalı. Ne de olsa mücadele etmeden kazanılmıyor.

KAYNAKÇA

- Dunning, Eric, Patrick Murphy and John Williams. 1990. The Roots of Football Hooliganism: An Historial and Sociological Study. London: Routledge.
- Hamil, Sean, Jonahtan Michie, Christine Oughton and Steven Warby eds. 2001. The Changing Face of Football Business London: Frank Cass Publishers.
- Keoghan, Jim. 2014. Punk Football: The Rise of Fan Ownership in English Football. Durrington: Pitch Publishing.
- Lomax, Brian. 1999. Supporter Representation on the Board: The Case of Northampton Town FC. In The Business of Football: A Game of Two Halves? Edited by Sean Hamil, Jonathan Michie and Christine Oughton. Edinburgh: Mainstream Publishing.
- Scraton, Phil. 2009. Hillsborough: The Truth. Edinburgh: Mainstream Publishing.
Watkins, Trevor. 2000. Cherries in the Red: From terrace to boardroom – one fan's fight to save his club. London: Headline Publishing.
- Football Supporters Europe. (http://www.fanseurope.org/en)
- Supporters Direct. (http://www.supporters-direct.org)
- Taraftar Hakları Dayanışma Derneği. (http://www.tarafder.org)
- Taraftar Hakları Derneği. (http://www.taraftarhaklari.org)
- Taylor Raporu. 1990. (http://www.southyorks.police.uk/sites/default/files/hillsborough%20stadium%20disaster%20final%20report.pdf)